

Käytännön opas näytön- ja riskinarvioinnista

Käytännön opas näytön- ja riskinarvioinnista

Tammikuu 2024

Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirastosta (EASO) tuli 19. tammikuuta 2022 Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA). Kaikki viittaukset EASOon, EASOn tuotteisiin ja elimiin tulee ymmärtää viittauksiksi EUAA:han.

Käsikirjoitus on valmistunut joulukuussa 2023

Toinen painos (läpikotaisesti tarkistettu ja päivitetty)

Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA) tai sen puolesta toimivat henkilöt eivät ole vastuussa siitä, miten tämän julkaisun sisältämiä tietoja käytetään.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2026

Print	ISBN 978-92-9403-537-0	doi:10.2847/258409	BZ-05-22-041-FI-C
PDF	ISBN 978-92-9403-510-3	doi:10.2847/054259	BZ-05-22-041-FI-N

© Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA), 2026

Kansikuva eskay lim © stock.adobe.com

Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Sellaisten aineiston osien käyttö tai jäljentäminen, jotka eivät ole EUAA:n omaisuutta, saattaa edellyttää lupaa suoraan asianomaisilta oikeudenhaltijoilta.

Tietoa oppaasta

Mikä on oppaan tarkoitus? EUAA:n *Käytännön opas näytön- ja riskinarvioinnista* on tarkoitettu ohjeasiakirjaksi, joka auttaa hakemuskäsittelijöitä heidän päivittäisessä työssään EU:ssa ja sen ulkopuolella. Opas on laadittu asiaankuuluvien lainsäädännön vaatimusten mukaisesti, ja siinä esitetään toimintamalli käytäntöä varten. Se sisältää käytännön tarkistuslistan ja vuokaavion, jotka tukevat hakemuskäsittelijöitä heidän ratkaisuisissaan. Se sisältää myös lisäselityksiä käytetyistä käsitteistä ja vuorovaikutteisia linkkejä, joiden avulla voi siirtyä oppaan digitaalisen version eri osiosta toiseen. Oppaan avulla yhteiset vaatimukset muokataan niiden täytäntöönpanoa koskevaksi yhteiseksi toimintamalliksi. Se täyttää myös Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän yleisen tavoitteen, jonka mukaan samanlaisia tapauksia on käsiteltävä samalla tavalla.

Miten opas on laadittu? Oppaan laativat asiantuntijat eri puolilta EU:ta, ja Euroopan komissio, YK:n pakolaisjärjestö ja Euroopan pakolais- ja ihmisoikeusjärjestöjen neuvottelukunta antoivat siihen arvokkaan panoksensa ⁽¹⁾. EUAA myötävaikutti laadintaan ja koordinoi sitä. Ennen oppaan viimeistelyä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden ja assosioituneiden maiden kanssa järjestettiin kuuleminen oppaasta EUAA:n turvapaikkaprosessiverkoston kautta. Haluamme kiittää työryhmän jäseniä, jotka valmistelivat tämän oppaan laatimista: Sander Kalwij, Pavlina Kolokonte, Jochen Thiel, Dorien Wijnendaele ja Line Zahl Kvakland.

Mikä tässä päivityksessä on muuttunut? Tämä opas on näytön arviointia koskevan vanhemman käytännön oppaan päivitys ⁽²⁾. Siinä annetaan aiempaa yksityiskohtaisempia ohjeita näytön- ja riskinarviointiprosessien kolmesta vaiheesta, erityisesti olennaisten tosiseikkojen tunnistamisesta ja muotoilusta vaiheessa 1, vääristävistä tekijöistä vaiheessa 2 ja riskinarvioinnista vaiheessa 3. Lisäksi oppaan käytännön toimintamallia on vahvistettu arviointiprosessin vuokaaviolla, tärkeimpiä käsitteitä havainnollistavilla konkreettisilla esimerkeillä sekä lisäohjeita ja -vinkkejä sisältävillä taulukoilla. Hyperlinkkejä on lisätty, jotta käyttäjä voi siirtyä sujuvasti eri sisältöjen ja työkalujen välillä ja löytää etsimänsä tiedot nopeasti ja helposti.

Keille opas on tarkoitettu? Opas on ensisijaisesti tarkoitettu turvapaikkahakemusten käsittelijöille, puhuttelijoille ja päätöksentekijöille kansallisissa määrittävissä viranomaisissa. Työkalu on hyödyllinen myös laatuvaastaville ja oikeudellisille neuvonantajille sekä kaikille muille henkilöille, jotka työskentelevät kansainvälisen suojelun alalla EU:ssa tai ovat siihen osallisina.

Miten opasta käytetään? Opas on laadittu siten, että käyttäjä voi käyttää sen sisältöä omien tarpeidensa mukaan. Oppaassa on vuorovaikutteinen yksityiskohtainen vuokaavio kolmivaiheisesta näytön- ja riskinarviointimenetelmästä sekä vuorovaikutteinen tarkistuslista noudatettavista vaiheista. Oppaan kuvailevassa pääosassa selitetään menetelmät ja käytetyt käsitteet esimerkkien avulla.

⁽¹⁾ On huomattava, että lopullinen opas ei välttämättä vastaa YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun kantoja.

⁽²⁾ Tämä opas on päivitetty, ja se korvaa EASOn maaliskuussa 2015 julkaistun *näytön arviointia koskevan käytännön oppaan*.

Mikä on tämän oppaan suhde kansalliseen lainsäädäntöön ja käytäntöön? Tämä on lähentymisen pehmeä työkalu. Se ei ole oikeudellisesti sitova, ja se perustuu yhteisesti sovittuihin vaatimuksiin, jotka EUAA:n hallintoneuvosto hyväksyi 22. joulukuuta 2023.

Mikä on oppaan suhde muihin EUAA:n työkaluihin? Näitä ohjeita on käytettävä yhdessä turvapaikkaviraston henkilökohtaista puhuttelua ⁽³⁾, alkuperämaatietojen käyttöä ⁽⁴⁾ ja kansainvälisen suojelun myöntämistä ⁽⁵⁾ koskevien käytännön oppaiden kanssa. Se täydentää näytön arviointia koskevaa EUAA:n koulutusmoduulia. Kaikki EUAA:n käytännön työkalut ovat julkisesti saatavilla EUAA:n verkkosivustolla: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Lukija saa lisää oikeustieteellistä taustaa näytön ja uskottavuuden arviointia koskevasta EUAA:n oikeudellisesta analyysistä ⁽⁶⁾.

Vastuuvapauslauseke

Tämä opas on laadittu rajoittamatta periaatetta, jonka mukaan ainoastaan Euroopan unionin tuomioistuin voi antaa määräävän tulkinnan EU:n lainsäädännöstä.

⁽³⁾ EASO, [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014.

⁽⁴⁾ EASO, [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020.

⁽⁵⁾ EASO, [Käytännön opas: Kansainvälisen suojelun myöntäminen](#), huhtikuu 2018.

⁽⁶⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023. Tämä on oikeudellinen julkaisu. EUAA:n oikeudelliset julkaisut sisältävät oikeudellisia analyysejä ja oikeudellisten kouluttajien ohjeita kustakin aiheesta.

Sisällysluettelo

Lyhenneluettelo	7
Näytön- ja riskinarviointi: dynaamisen prosessin kolme vaihetta	8
Oppaassa käytettävät havainnollistavat esimerkit.....	9
Näytön arvioinnin keskeiset osatekijät	12
Näytön arvioinnin haasteet turvapaikkamenettelyissä	12
Kolmivaiheinen toimintamalli.....	13
Oikeusperiaatteet.....	15
Ohjaavat periaatteet.....	16
1. Vaihe 1. Tiedonkeruu.....	20
1.1 Todisteiden kerääminen	21
1.1.1 Yhteistyövelvollisuuden noudattaminen (todistustaakka).....	21
1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen.....	30
1.2 Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen ja muotoilu.....	41
1.2.1 Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen.....	42
1.2.2 Selkeiden, kattavien ja tosiasioihin perustuvien olennaisten tosiseikkojen muotoilu	50
1.2.3 Kunkin olennaisen tosiseikan muotoilu tarkoin määriteltujen tosiseikkojen, tapahtumien tai tilanteiden perusteella.....	53
1.3 Asiaan vaikuttavien todisteiden yhdistäminen olennaisiin tosiseikkoihin.....	54
2. Vaihe 2. Uskottavuuden arviointi.....	56
2.1 Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi	57
2.1.1 Arviointiperusteet.....	57
2.1.2 Asiakirjojen todentaminen.....	59
2.1.3 Todisteen uskottavuutta koskevien havaintojen painoarvo.....	61
2.1.4 Erityiset asiakirjatyypit.....	64
2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden perusteella	68
2.2.1 Sisäistä uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden soveltaminen	70
2.2.2 Ulkoista uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden soveltaminen.....	72
2.2.3 Vakuuttavuutta kuvaavan indikaattorin soveltaminen.....	75
2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen.....	75
2.3.1 Hakijaan liittyvät tekijät.....	76
2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät.....	89
2.3.3 Puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät.....	92

2.4 Olennaisen tosiseikan hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättäminen	97
2.4.1 Kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta	97
2.4.2 Päätelmät olennaisista tosiseikoista	100
3. Vaihe 3. Riskinarviointi	106
3.1 Johdanto	106
3.2 Riskin (riskien) määrittäminen.....	107
3.3 Riskinarviointi.....	110
3.3.1 Perustellun pelon ja todellisen vaaran todennäköisyyden taso (näyttökynnys)	111
3.3.2 Riski-indikaattorit	112
3.4 Päätelmät vaarasta	123
Liite 1. Uskottavuuden arvioinnin vuokaavio	125
Liite 2. Käytännön esimerkki uskottavuutta kuvaavien indikaattorien punnitsemisesta....	127
Tarkistuslista	131

Lyhenneluettelo

Lyhenne	Määritelmä
APD (uudelleenlaadittu)	turvapaikkamenettelydirektiivi – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu)
COI	alkuperämaatiedot
Dublin III -asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu)
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EU	Euroopan unioni
EUAA	Euroopan unionin turvapaikkavirasto
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
HLBTIQ	homot, lesbot, biseksuaalit, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit
IPA	sisäisen suojelun vaihtoehto
Jäsenvaltiot	EU:n jäsenvaltiot
NGO	kansalaisjärjestö
Pakolaissopimus	pakolaisten oikeusasemaa koskeva vuoden 1951 yleissopimus ja sen vuoden 1967 pöytäkirja (johon viitataan EU:n turvapaikkalainsäädännössä ja Euroopan unionin tuomioistuimessa nimellä 'Geneven yleissopimus').
PTSD	traumaperäinen stressireaktio
QD (uudelleenlaadittu)	aseman määrittelyä koskeva direktiivi – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu)
SOGIESC	seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuolen ominaisuudet
UNHCR	YK:n pakolaisjärjestö

Näytön- ja riskinarviointi: dynaamisen prosessin kolme vaihetta

Menneisyys ja nykyhetki

Vaihe
1

Tietojen
kerääminen

Kerätään todisteita

Noudatetaan yhteistyövelvollisuutta

- Hakijan velvollisuus esittää hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat:
 - yritti todella esittää käytössään olevan näytön
 - antoi selityksen todisteiden mahdollisesta puuttumisesta.
- Hakemuskäsittelijän velvollisuus tehdä tutkimus:
 - tukee asianmukaisesti henkilöitä, joilla on erityisiä menettelyllisiä tarpeita
 - kertoo hakijalle tämän velvollisuuksista
 - antaa hakijan esittää kaikki asiaan vaikuttavat tosiseikat ja todisteet
 - pyytää hakijaa selventämään epäselviä kohtia
 - puuttuu ilmeisen kielteisiin uskottavuutta koskeviin havaintoihin
 - hankkii asiaan vaikuttavat alkuperämaatiedot ja muut todisteet.
- Otetaan huomioon erityiset toteen näyttämistä koskevat säännöt:
 - suojelu, sisäisen suojelun vaihtoehto, poissulkeminen, aiempi vaino tai vakava haitta (tai niillä suoraan uhkaaminen), turvallinen alkuperämaa.
- Kerätään todisteita
 - suulliset ja kirjalliset lausumat
 - asiakirjatodisteet
 - alkuperämaatiedot
 - muunlainen näyttö.

Tunnistetaan olennaiset tosiseikat

- Yhdistetään tosiseikat ja olosuhteet hakuvedellytyksiin
- Otetaan huomioon hakijan henkilökohtaiset olosuhteet
- Muotoillaan selkeät, kattavat ja tosiasioihin perustuvat olennaiset tosiseikat

Yhdistetään asiaankuuluva näyttö olennaisiin tosiseikkoihin.

Vaihe
2

Uskottavuuden
arviointi

Arvioidaan asiakirjatodisteita ja muita todisteita arviointikriteerien perusteella:

merkityksellisyys, luotettavuus (olemassaolo, sisältö, luonne, laatija, muoto).

Arvioidaan lausumia uskottavuusindikaattoreiden avulla:

- riittävän yksityiskohtaiset ja täsmälliset tiedot
- yhtenäisyys ja johdonmukaisuus
- johdonmukaisuus alkuperämaatietojen kanssa
- johdonmukaisuus asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden kanssa
- vakuuttavuus.

... ja ottamalla huomioon tekijät, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä:

- hakijaan liittyvät tekijät (muisti, trauma, ikä, koulutus, kulttuuri jne.)
- hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät (työmäärä, stressi, ennakoasenteet jne.)
- puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät.

Punnitaan kaikkien johonkin olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevia havaintoja:

Tarkastellaan kaikkien yhteen olennaisen tosiseikkaan liittyvien todisteiden kaikkia myönteisiä ja kielteisiä uskottavuutta koskevia havaintoja samanaikaisesti asiaankuuluvien uskottavuusindikaattoreiden perusteella ja punnitaan kutakin havaintoa suhteessa toisiinsa.

Päätetään, hyväksytäänkö vai hylätäänkö olennainen tosiseikka käyttämällä näytönarviointimenetelmää

ja ottamalla huomioon periaate, jonka mukaan epäselvät tapaukset on ratkaistava hakijan eduksi. Olennaista tosiseikkaa ei pidä hylätä, jos uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan kumulatiiviset edellytykset täyttyvät.

Tulevaisuus

Vaihe
3

Riskien
arviointi

Kaikkien hyväksytyjen olennaisten tosiseikkojen ja asiaan vaikuttavien alkuperämaatietojen perusteella

määritetään riski(t)

arvioidaan riski(t), jos henkilö palaa alkuperämaahan:

- käytetään oikeaa näyttökynnystä (kohtuullinen todennäköisyys)
- otetaan huomioon kaikki riski-indikaattorit.

Tehdään päätelmät riskistä(riskeistä).

Oikeudellinen analyysi

Näytön- ja riskinarvioinnissa tehtyjen havaintojen perusteella aloitetaan oikeudellinen analyysi, jossa selvitetään edellytykset, joiden nojalla voidaan myöntää kansainvälistä suojelua.

Oppaassa käytettävät havainnollistavat esimerkit

Jotta voidaan havainnollistaa paremmin, miten näytön- ja riskinarvioinnit tehdään, käytännön oppaan seuraavissa luvuissa annetaan erilaisia esimerkkejä, jotka perustuvat kolmeen konkreettiseen tapaukseen. Näiden esimerkkien perusteella ei kuitenkaan pidä tehdä yleisiä päätelmiä, sillä niillä on tarkoitus vain selkeyttää asioita.

a) Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus

Maasta A peräisin oleva hakija kertoi seuraavaa.

Hakija on nuori mies maasta A. Hänellä ei ole henkilöasiakirjoja. Hän on 18-vuotias ja on asunut koko ikänsä kylässä X vanhempiensa, yhden vanhemman sisarensa ja kahden nuoremman veljensä kanssa. He kaikki kuuluvat klaaniin Y. Kaikki hänen perheensä jäsenet ovat maanviljelijöitä. Hän kävi peruskoulua kaksi vuotta ja työskenteli sitten perheensä kanssa maanviljelijänä lähtöonsa asti. Hänen perheensä omisti pienen maa-alueen, mutta perintöriidasta johtuneen väkivaltaisen kiistan jälkeen hänen setänsä vei perheen maat. Sen jälkeen perhe alkoi työskennellä maatyöläisinä muiden ihmisten mailla.

Kaksi vuotta sitten hänen isänsä alkoi saada maassa toimivan terroristiryhmän jäseniltä pyyntöjä siitä, että hakija ja hänen nuorempi veljensä liittyisivät järjestöön. Vaikka he eivät koskaan saaneet vakavia uhkauksia, pyynnöistä tuli koko ajan vaativampia, ja he pelkäsivät, että ennemmin tai myöhemmin terroristiryhmän jäsenet reagoivat väkivaltaisesti, jos he kieltäytyisivät edelleen. Hakija tietää, että jäsenet olivat kaapanneet muita poikia ja nuoria miehiä hänen kylässään ja naapurikylissä värvätäkseen heidät väkisin. Siksi perhe päätti, että heidän pitäisi lähteä maasta, ja järjesti heidän lähtönsä. Hakija sanoi, että hänen perheensä ei voinut pyytää suojelua, koska he tiesivät, että poliisi tai armeija ei pystyisi tekemään mitään kyseistä terroristijärjestöä vastaan.

Hakija ja hänen nuorempi veljensä matkustivat maitse maan A pääkaupungista maahan L, josta he aikoivat matkustaa Eurooppaan. Maassa L heitä pidettiin muiden maahantulijoiden kanssa salakuljettajien pitämässä varastossa lukkojen takana noin kahden kuukauden ajan. Sitten yhtenä päivänä aseistautuneet miehet alkoivat tulittaa heitä. Yli 30 ihmistä kuoli. Tämän tapauksen jälkeen hakija ja hänen veljensä onnistuivat pakenemaan. He ahtautuivat rannikkokaupungissa kumiveneeseen, jossa oli yli sata ihmistä, ja lähtivät matkaan. Heidän matkansa jäi lyhyeksi, sillä maan L rannikkovartiosto pysäytti kumiveneen noin neljän tunnin merimatkan jälkeen. Kaikki matkustajat siirrettiin maassa L sijaitsevaan säilöönottokeskukseen, jossa heitä pidettiin neljän kuukauden ajan surkeissa, ylikansoitetuissa ja epähygieenisissä oloissa. Hän kertoi, että vartijat hakkasivat heitä usein, kieltäytyivät antamasta ruokaa ja kävivät joskus yöllä heidän ja muiden poikien luona. Hän kertoi myös, että vartijat hakkasivat häntä letkulla jalkapohjiin, kun hän yritti paeta. Sen jälkeen kävely ja juoksu ovat usein aiheuttaneet kipua. Heidän toinen yrityksensä onnistui, ja tällä kertaa he pääsivät Eurooppaan.

Hän ei halua palata kotiin, koska hänet joko pakotetaan liittymään terroristijärjestöön tai hän joutuu kärsimään seurauksista, jos hän kieltäytyy liittymästä ryhmään. Hän mainitsee myös, että hänen henkensä on vaarassa maassa A riehuvan sisällissodan vuoksi. Hän lisää, että tilanne on huonontunut hänen alueellaan ja kotikylässä hänen lähtönsä jälkeen, koska siviiliuhreja on nyt paljon.

Henkilökohtaisessa puhuttelussa hän esitti psykologeista ja sosiaalityöntekijöistä koostuvan ryhmän laatiman psykososiaalisen arvion sekä lääkärintodistuksen ortopediltä, jonka luokse vastaanottoviranomaiset ohjasivat hänet.

b) Maan B aktivistin tapaus

Maasta B peräisin oleva hakija kertoi seuraavaa.

Hakija on nainen maasta B. Hän on juristi ja sosiaalisen toiminnan johtaja, joka puolustaa ihmisoikeuksia ja dokumentoi, tutkii ja paljastaa vallan väärinkäyttöä ja ihmisoikeusloukkauksia. Hän on jäsenenä useissa ihmisoikeusjärjestöissä, muun muassa Y-nimisessä kansalaisjärjestössä, joka edistää ja puolustaa ihmisoikeuksia, erityisesti taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia, maassa B.

Kun hän oli tammikuussa 2022 poissa kaupungista, erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hänen taloonsa ilman lupaa ja tappoivat yhden hänen serkuistaan, joka oli paikalla sinä päivänä. Maaliskuussa 2023 tehdyssä toisessa laittomassa kotietsinnässä useita sukulaisia pahoinpideltiin ja naispuolisia sukulaisia riisuttiin. Joitakin kuukausia myöhemmin, kesäkuussa 2023, kaksi hänen sisarenpoikaansa otettiin vangiksi toisessa ilman lupaa tehdyssä kotietsinnässä. Erikoisjoukot tekivät kaikissa näissä tilanteissa selväksi, että tapahtumien tarkoituksena oli saada hakija ymmärtämään, että hänen oli lopetettava toimintansa. Tapahtumien jälkeen hänen perheensä ilmoitti, että he eivät halua olla missään tekemisissä hänen kanssaan, koska hänen toimintansa vaaransi heidät.

Muutama kuukausi sitten hän osallistui paikallisella huoltoasemalla järjestettyyn mielenosoitukseen, jossa tuettiin terveydenhuoltohenkilöstön ja dialyysihoitoa saavien henkilöiden pyyntöä saada etusija polttoainetoimituksissa. Koska viranomaiset eivät reagoineet, hän päätti kuvata mielenosoituksen älypuhelimellaan. Kun turvallisuusjoukot näkivät hänet, he vaativat hänen puhelintaan, mutta hän kieltäytyi, ja hänet pidätettiin ja otettiin säilöön kahdeksi viikoksi. Häntä hakattiin säilöönoton aikana, ja korkea-arvoinen upseeri syytti häntä toistuvasti ”työskentelystä maan B etujen vastaisesti toimivalle kansalaisjärjestölle”. Hakijaa syytettiin ”pidätyksen vastustamisesta” ja ”julkisesta väkivaltaan yllyttämisestä”, ja hänet päästettiin lähtemään. Hänen oikeudenkäyntinsä sotarikostuomioistuimessa on määrä pitää seuraavien kuukausien aikana.

Hiljattain hän oli lähtenyt ajamaan autollaan, kun hän huomasi, että joku oli hajottanut auton jarrut. Onneksi hän onnistui ajamaan auton pellolle, johon se pysähtyi, ja hän pääsi ulos autosta pelkillä mustelmilla. Muutamaa päivää myöhemmin hän sai nimettömän kirjeen, jossa todettiin, että seuraavalla kerralla hän ei olisi yhtä onnekas. Näiden tapahtumien jälkeen hän päätti paeta maasta. Hän saapui Eurooppaan ja haki kansainvälistä suojelua.

Rekisteröitymisen yhteydessä hän esitti henkilötodistuksensa, passinsa, juristin ammattikorttinsa, kansalaisjärjestö Y:n jäsenkorttinsa, syytekirjelmän sekä nimettömän uhkauskirjeen.

c) Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus

Hakija kertoi seuraavaa.

Hakija on 19-vuotias nainen maasta C. Hän asui pienessä kaupungissa kahden nuoremman 15- ja 12-vuotiaan sisarensa, 8-vuotiaan veljensä ja vanhempiensa kanssa. Hän kävi koulua kymmenen vuotta. Kaksi vuotta sitten hän lähti vanhempiensa tuella alkuperämaastaan etsimään parempaa elämää Euroopasta.

Matkallaan Eurooppaan hän tapasi maasta D kotoisin olevan pojan, jonka kanssa hän sai lapsen, joka syntyi heidän saavuttuaan turvapaikkamaahan. Lapsi on nyt kuuden kuukauden ikäinen. Viikko lapsen syntymän jälkeen hänen kumppaninsa lähti, eikä hän ole nähnyt tätä sen jälkeen. Miehen puhelin on poissa käytöstä, eikä hän tiedä, mistä etsiä häntä, joten hän on jäänyt yksin lapsen kanssa.

Kun hän oli lähtenyt maasta C, hänen vanhempansa, jotka olivat aina olleet hänelle läheisiä ja tukeneet häntä, kuolivat auto-onnettomuudessa. Häntä pelottaa ja huolestuttaa, että hänen on huolehdittava vauvasta yksin, mutta hän ei voi palata kotimaahansa vauvan kanssa ja ilman aviomiestä. Maassa, josta hän tulee, ei hyväksytä yksinhuoltajaäitejä. Sen sijaan heitä loukataan ja leimataan, ja on lähes mahdotonta löytää ketään, joka haluaisi tarjota hänelle työtä tai asunnon. Kotiin palaaminen ei myöskään ole vaihtoehto. Hänen perheensä ei aiemmin pitänyt juurikaan yhteyttä hänen setäänsä, mutta vanhempien kuoleman jälkeen setä ja hänen vaimonsa ovat huolehtineet hakijan sisaruksista. Hänen setänsä on tärkeä henkilö hakijan kotikaupungissa. Setä sanoisi, että nainen toi häpeää perheelle, ja pakottaisi hänet naimisiin jonkun kanssa, jota hän ei edes tunne. Jos hän onnistuisi pakenemaan, hän päätyisi elämään kadulla yksin lapsensa kanssa.

Hakija toimitti passinsa ja lapsen syntymätodistuksen sekä valokuvan romuttamalla olevasta autosta.

Näytön arvioinnin keskeiset osatekijät

Näytön arvioinnilla tarkoitetaan menetelmää, jolla selvitetään kansainvälistä suojelua koskevan yksittäisen hakemuksen (7) kannalta merkitykselliset tosiseikat (olennaiset tosiseikat) tutkimalla hakijan lausumia ja muita saatavilla olevia todisteita.

'Näyttö' on laaja käsite, joka sisältää hakijan lausumat, asiakirjat tai muun aineiston, jotka tukevat merkityksellistä tosiasiaa tai vahvistavat tai kumoavat sen (8).

'Riskinarviointi' puolestaan on tosiseikkoihin perustuva ja tulevaisuuteen suuntautunut arviointi siitä, miten todennäköisesti hakija voisi joutua paluun jälkeen vainon tai vakavan haitan uhriksi. Arviointi tehdään kaikkien hyväksytyjen olennaisten tosiseikkojen ja saatavilla olevien tietojen perusteella.

Näytön arvioinnin haasteet turvapaikkamenettelyissä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Näytön arviointi turvapaikkamenettelyissä eroaa useimmista muista hallinnollisista tai oikeudellisista menettelyistä, koska objektiivisesti todennettavissa olevien todisteiden hankkimiseen ei ole täsmällisiä keinoja. Hakija on kansainvälistä suojelua hakevana henkilönä erityisasemassa, joka ei enää saa suojelua kotimaastaan. Kun lisäksi otetaan huomioon hänen pakenemisolosuhteensa, hänellä ei ole välttämättä ollut mahdollisuutta kerätä todisteita ja ottaa niitä mukaansa lähtiessään kotimaastaan. Hakija ei myöskään välttämättä pysty hankkimaan todisteita turvapaikkamaahan saapumisen jälkeen. Itse todisteiden kerääminen voi asettaa hakijat tai heidän perheenjäsenensä (lisä)vaaraan.

Lisäksi juuri se tekijä, joka hakijan olisi osoitettava toteen, eli vaino tai vakava haitta, on usein seurausta teoista, joista siitä vastuulliset yrittävät olla jättämättä jälkeensä mitään todisteita. Tässä tilanteessa on ymmärrettävää, että hakijoiden ei voida odottaa esittävän yhtä paljon todisteita kuin henkilöiden muissa siviili-, rikos- tai hallintomenettelyissä.

Turvapaikkamenettelyissä voidaan siksi odottaa vain vähän asiakirjatodisteita ja muita todisteita. Monissa tapauksissa ainoa hakijan toimittama näyttö on hänen omat lausumansa, joilla on siten usein keskeinen merkitys kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioinnissa (9).

Myös viranomaisilla on haasteita todisteiden keräämisessä. Turvapaikkaviranomaisia sitoo salassapitovelvollisuus kansainvälistä suojelua hakevan henkilön ja hänen perheenjäsentensä turvallisuuden takaamiseksi. Yleisesti ottaen tällainen velvollisuus estää heitä ottamasta

(7) Kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta käytetään tässä käytännön oppaassa joskus pelkästään sanaa hakemus.

(8) EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023.

(9) UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, helmikuu 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4.

yhteyttä ensisijaisiin lähteisiin, jotka voisivat saattaa hakijan tai hänen perheenjäsenensä vaaraan. Tämä koskee esimerkiksi alkuperämaan viranomaisia. Turvapaikkahakemuksiin liittyvän näytön arvioinnin erityisenä haasteena on se, että vainoa harjoittaneet salaavat tai vääristelevät usein tarkoituksellisesti tosiseikkoja, jotka hakemuskäsittelijän on tarkistettava. Lisäksi on todennäköistä, että kyse on tapahtumista alueilla, joille kansainvälisillä elimillä, tiedotusvälineillä tai kansainvälisillä ja/tai kansalaisyhteiskunnan järjestöillä ei ole pääsyä, minkä vuoksi kyseisistä alueista on saatavilla vain vähän tai ei lainkaan tietoa.

Edellä kerrotun perusteella on selvää, että hakijoiden ei odoteta osoittavan hakemustaan toteen ”varmuudella” tai ”ilman vartenotettavaa epäilyä” (ks. [2.4 Olennaisen tosiseikan hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättäminen](#)). Hakemuskäsittelijälle voi tämän vuoksi jäädä epävarmuutta. On kuitenkin olemassa joukko kriteerejä, joiden perusteella hakemuksen eri näkökohtien uskottavuudesta voi tehdä päätelmiä. Tässä oppaassa käsitellään näitä kriteerejä ja niiden soveltamista. Vaikka hakemuskäsittelijä ei tässä tilanteessa ehkä aina pysty ”selvittämään totuutta”, tutkintaprosessissa sovelletaan useita kriteerejä, joiden avulla pystytään vastaamaan kysymykseen siitä, voidaanko tietyt hakemuksessa esitetyt tosiseikat hyväksyä kohtuullisesti uskottaviksi vai ei.

Kolmivaiheinen toimintamalli

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Koska sekä hakemuskäsittelijään että hakijaan liittyy haasteita ja rajoituksia, näytön ja riskien arvioinnissa on tärkeää noudattaa jäsenneltyä toimintamallia. Näin vältetään virheiden tekeminen päättelyssä, hätiköidyt johtopäätökset tai subjektiivisten vaikutelmien aiheuttama puolueellisuus.

Tutkintamenettely koostuu kahdesta osasta: näytön- ja riskinarvioinnista (asiaan vaikuttavien tosiseikkojen selvittäminen) ja oikeudellisesta analyysistä (lainsäädännön soveltaminen todettuihin tosiseikkoihin) ⁽¹⁰⁾. Tosiseikkojen selvittämisen jälkeen arvioinnissa keskitytään siihen, täyttyvätkö kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevassa direktiivissä 2011/95/EU (uudelleenlaadittu aseman määrittelyä koskeva direktiivi ⁽¹¹⁾) säädetyt olennaiset edellytykset.

Kaavio 1. Tutkintamenettelyn vaiheet

⁽¹⁰⁾ Unionin tuomioistuin (EUT), tuomio 22.11.2012, [M.M. v. Minister for Justice, Equality and Law Reform \(Irlanti\)](#), C-277/11, EU:C:2012:744. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi 2011/95/EU](#), annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu), EUVL L 337, 22.12.2011.

Tässä käytännön oppaassa keskitytään ensimmäiseen osaan eli näytön- ja riskinarviointiin, ja siinä esitetään arvioinnin toteuttamista varten jäsennelly kolmivaiheinen toimintamalli ⁽¹²⁾.

Jäsennellyn toimintamallin merkitys

Näytön- ja riskinarviointi on menetelmä, jota sovelletaan koko turvapaikkahakemuksen tutkintaprosessin ajan. Jäsennellyn toimintamallin käyttäminen auttaa tehostamaan työtä, vähentää virheriskiä ja helpottaa järkevän, perustellun ja johdonmukaisen päätöksen tekemistä. Jäsennellyn toimintamallin tavoitteena on varmistaa, että näyttöä ja riskejä tarkastellaan objektiivisesti eikä tarkastelu perustu olettamuksiin. Sillä edistetään oikeudenmukaisia ja johdonmukaisia päätöksiä ja varmistetaan, että samanlaiset tapaukset käsitellään samalla tavalla.

Vaiheessa 1 kerätään todisteita ja tunnistetaan hakemuksen olennaiset tosiseikat. Kerätyt todisteet yhdistetään sitten kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan. Ks. osa [Vaihe 1. Tiedonkeruu](#).

Vaiheessa 2 hakijan lausumien ja muiden hakemuksen kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta arvioidaan tiettyjen kriteerien perusteella. Näin määritetään, mitkä olennaiset tosiseikat hyväksytään ja mitkä hylätään. Ks. osa [Vaihe 2. Uskottavuuden arviointi](#).

Vaiheessa 3 hyväksytyt olennaisia tosiseikkoja arvioidaan tulevaisuutta ennakoivasti. Näin voidaan arvioida riskiä, joka hakijaan kohdistuisi, jos hän palaisi alkuperämaahan. Tämä riskinarviointi on tosiasioihin perustuvaa arviointia. Siitä, onko hakija hyväksytyjen olennaisten tosiseikkojen ja tunnistettujen riskien perusteella oikeutettu saamaan kansainvälistä suojelua, tehdään oikeudellinen analyysi, joka kuuluu hakemuksen käsittelyn myöhempään vaiheeseen. Ks. osa [Vaihe 3. Riskinarviointi](#).

Kaavio 2. Tutkintamenettelyn vaiheet

⁽¹²⁾ Oikeudellisesta arvioinnista on lisätietoa julkaisussa EASO, [käytännön opas: Kansainvälisen suojelun myöntäminen](#), huhtikuu 2018.

Oikeusperiaatteet

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Näytön- ja riskinarvioinnin alaa säännellään kansainvälisessä oikeudessa vain rajoitetusti. Vuoden 1951 pakolaisyleissopimuksessa ⁽¹³⁾ ei ole erityisiä määräyksiä näytön arvioinnista tai riskinarvioinnista. YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) on kuitenkin laatinut aiheesta jonkin verran ohjeita eli käsikirjan ja suuntaviivat ⁽¹⁴⁾ sekä muistion ⁽¹⁵⁾.

Uudelleenlaadittu aseman määrittelyä koskeva direktiivi on tällä alalla ensimmäinen oikeudellisesti sitova EU:n säädös. Siinä vahvistetaan, mitkä kriteerit hakijan on täytettävä, jotta häntä voidaan pitää pakolaisena tai muulla tavoin kansainvälisen suojelun tarpeessa olevana henkilönä. Kyseinen direktiivi perustuu suurelta osin kansainvälisiin ja eurooppalaisiin pakolais- ja ihmisoikeussopimuksiin ja oikeuskäytäntöön ⁽¹⁶⁾.

Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklassa säädetään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tosiseikkojen ja olosuhteiden arvioinnista:

- Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa käsitellään [hakijan ja viranomaisen velvollisuutta tehdä yhteistyötä](#) hakemukseen vaikuttavien tosiseikkojen keräämisessä ja arvioinnissa.
- Direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa luetellaan [kaikki hakemukseen liittyvät olennaiset seikat](#), jotka olisi esitettävä hakemuksen perusteiksi ja arvioitava.
- Direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa säädetään [tutkimuksen tapauskohtaisuudesta](#) ja luetellaan useita seikkoja, jotka on otettava huomioon.
- Direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa [aiempi vaino tai vakava haitta](#) sekä suora uhkaaminen vainolla tai vakavalla haitalla katsotaan vakavaksi osoitukseksi hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa muuta.
- Direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa määritellään olosuhteet, joissa [olennaisia tosiseikkoja, joiden tueksi ei ole esitetty](#) asiakirjoja tai muita todisteita, ei voida hylätä.

Nämä säännökset ovat näytön- ja riskinarvioinnin kulmakivi, ja niitä analysoidaan tarkemmin jäljempänä.

⁽¹³⁾ YK:n yleiskokous, [pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus](#), Geneve, 28.7.1951, Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 189, s. 137, ja [pakolaisten oikeusasemaa koskeva pöytäkirja](#), 31.1.1967, Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 606, s. 267 (johon EU:n turvapaikkalainsäädännössä ja unionin tuomioistuimessa viitataan nimellä 'Geneven yleissopimus').

⁽¹⁴⁾ UNHCR, [Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#), helmikuu 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, kohdat 195–205.

⁽¹⁵⁾ UNHCR, [Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims](#), 16.12.1998; UNHCR, [Beyond Proof. Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä, koko raportti), toukokuu 2013.

⁽¹⁶⁾ Kaikkia periaatteita on tulkittava Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Lisätietoja näytön arvioinnin oikeudellisesta ja oikeuskäytäntöä koskevasta kehiksestä on EASOn julkaisussa [Evidence and credibility assessment in the context of the common European asylum system – Compilation of Jurisprudence](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – kooste oikeuskäytännöstä), 2018 ja EUAA:n julkaisussa [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023.

Hakemuksen tutkintaa koskevista menettelyvaatimuksista säädetään **direktiivin 2013/32/EU (uudelleenlaadittu turvapaikkamenettelydirektiivi) 10 artiklassa** ⁽¹⁷⁾:

- Direktiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädetään, että hakemusta ei saa hylätä tai jättää tutkimatta pelkästään siksi, ettei sitä ole tehty **mahdollisimman pian**.
- Direktiivin 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään, että arviointi ja päätös on tehtävä **yksilöllisesti, objektiivisesti ja puolueettomasti**.
- Direktiivin 10 artiklan 3 kohdan b alakohda liittyy vaatimuksiin, jotka alkuperämaatietojen on täytettävä, sekä siihen, miten ne on annettava saataville hakemuksen arviointia varten.
- Direktiivin 10 artiklan 3 kohdan c alakohdassa edellytetään, että **henkilöstöllä on tieto** turvapaikka- ja pakolaisoikeuden alalla sovellettavista keskeisistä periaatteista.
- Direktiivin 10 artiklan 3 kohdan d alakohdassa säädetään mahdollisuudesta pyytää arviointiin **neuvoa asiantuntijoilta**.

Ohjaavat periaatteet

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kaikkien saatavilla olevien oikeudellisten ja oikeuskäytäntöä koskevien lähteiden perusteella on mahdollista määrittää useita perusperiaatteita, joiden pitäisi olla ohjenuorana koko kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioinnin ajan.

a) Tapauskohtainen tutkinta

Hakemukset tutkitaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon hakijan asema ja henkilökohtaiset olosuhteet. Uudelleenlaaditussa turvapaikkamenettelydirektiivissä säädetään, että puhuttelun suorittajan on oltava pätevä ottamaan huomioon hakemukseen liittyvät henkilökohtaiset ja yleiset olosuhteet ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi 2013/32/EU](#), annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu), EUVL L 180, 29.6.2013.

⁽¹⁸⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 15 artiklan 3 kohdan a alakohda.

Mitä ovat henkilökohtaiset olosuhteet?

'Henkilökohtaiset olosuhteet' on yleiskäsite, joka määrittellään uudelleenlaaditussa aseman määrittelyä koskevassa direktiivissä ja uudelleenlaaditussa turvapaikkamenettelydirektiivissä luettelemalla tekijöitä, joita siihen voi kuulua, mutta luettelo ei ole tyhjentävä. Tekijöitä ovat muun muassa hakijan kulttuuristausta, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja haavoittuva asema ⁽¹⁹⁾ tai tausta, sukupuoli ja ikä ⁽²⁰⁾.

Henkilökohtaisilla olosuhteilla tarkoitetaan henkilöön liittyviä ominaisuuksia. Tällaiset ominaisuudet voivat liittyä hakijan identiteettiin (esim. kansalaisuus, ikä, sukupuoli, uskonto), piirteisiin (esim. koulutus, vammaisuus, mielenterveys) mutta myös hänen henkilökohtaiseen tilanteeseensa (esim. sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen tilanne) ja taustaansa (muun muassa esimerkiksi perhesuhteet, asuinpaikka alkuperämaassa) sen yleisemmässä merkityksessä. Henkilökohtaiset olosuhteet voidaan yksilöidä missä tahansa turvapaikkamenettelyn vaiheessa.

Uudelleenlaaditussa aseman määrittelyä koskevassa direktiivissä todetaan myös, että hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti. Hakemuskäsittelijän on siten oltava tietoinen hakijan henkilökohtaisista olosuhteista ja otettava kukin niistä huomioon hakemuksen tutkinnassa ⁽²¹⁾.

b) Objektiivinen ja puolueeton arviointi

Arvioinnin ⁽²²⁾ on perustuttava näyttöön, ja siinä on vältettävä subjektiivisia seikkoja, puolueellisuutta ja ennakoasenteita, joita hakemuskäsittelijällä saattaa olla. On olennaisen tärkeää olla tietoinen kaikista tekijöistä, jotka voivat vaikuttaa tällaiseen objektiivisuuteen ja puolueettomuuteen, ja pystyä minimoimaan niiden vaikutus. Näitä tekijöitä analysoidaan osassa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#).

c) Avoimuus

Näytön- ja riskinarvioinnin päätelmien perustelut on esitettävä päätöksessä selkeästi. Tietojen, joihin päätös perustuu, olisi oltava hakijan ja/tai hänen oikeudellisen neuvonantajansa käytettävissä, jotta hän pystyy ymmärtämään hakemuksensa tuloksen ja tarvittaessa hakemaan siihen muutosta täysin tietoisena tosiseikoista ⁽²³⁾.

⁽¹⁹⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 15 artiklan 3 kohdan a alakohta.

⁽²⁰⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 3 kohdan c alakohta.

⁽²¹⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 3 kohdan c alakohta.

⁽²²⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohta.

⁽²³⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 11 ja 17 artikla, 12 artiklan 1 kohdan f alakohta ja 23 artiklan 1 kohta.

d) Hakijan oikeus tulla kuulluksi

Oikeus tulla kuulluksi ⁽²⁴⁾ on ensiarvoisen tärkeää, ja henkilökohtainen puhuttelu on turvapaikkamenettelyn ydintä ⁽²⁵⁾. Hakijat voivat olla sellaisessa asemassa, että he voivat perustella hakemustaan ainoastaan tai pääosin omilla lausunnoillaan.

Hakijalle on annettava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen sisällöstä henkilökohtaisessa puhuttelussa, jonka suorittaa kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen virkailija. Puhuttelun tavoitteena on antaa hakijalle mahdollisuus esittää mahdollisimman kattavasti hakemuksen perustelemiseksi tarvittavat seikat.

Oikeuteen tulla kuulluksi kuuluu hakijan oikeus selittää/selventää mahdollisia uskottavuutta koskevia kielteisiä havaintoja ennen päätöksen tekemistä ⁽²⁶⁾. Hakijalla olisi myös oltava ”mahdollisuus kommentoida pöytäkirjassa tai sanatarkassa selostuksessa esiintyviä käännösvirheitä tai väärinymmärryksiä ja/tai selittää niitä suullisesti ja/tai kirjallisesti joko henkilökohtaisen puhuttelun lopuksi tai asetetussa määräajassa ennen kuin määrittävä viranomainen tekee päätöksen” ⁽²⁷⁾.

Uudelleenlaaditussa turvapaikkamenettelydirektiivissä säädetään useista säännöistä henkilökohtaisen puhuttelun tekemiseen, jotta hakija voi esittää hakemuksensa mahdollisimman perusteellisesti. Henkilökohtaisen puhuttelun tekemisestä ja uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin mukaisista tähän liittyvistä oikeudellisista velvoitteista on lisätietoa turvapaikkaviraston henkilökohtaista puhuttelua koskevassa käytännön oppaassa ⁽²⁸⁾.

e) Salassapitovelvollisuus

Luottamuksellisuuden periaate ⁽²⁹⁾ on erityisen tärkeä, koska monet hakijat ovat erityisasemassa (ks. [Näytön arvioinnin haasteet turvapaikkamenettelyissä](#)). Kaikkia hakijan asiakirja-aineistoon liittyviä tietoja on käsiteltävä luottamuksellisesti.

Viranomaisten on taattava asianmukainen luottamuksellisuus sekä henkilökohtaisen puhuttelun järjestämistavassa ⁽³⁰⁾ että hakijaa koskevien tietojen keräämistavassa.

Viranomaiset eivät saa paljastaa sellaiselle osapuolelle tai sellaisille osapuolille, jonka tai joiden epäillään vainoavan hakijaa tai aiheuttavan hänelle vakavaa haittaa, yksittäiseen kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen liittyviä tietoja tai sitä, että hakemus on

⁽²⁴⁾ Ks. uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 14 artiklan 1 kohta ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a alakohta, [Euroopan unionin perusoikeuskirja](#), 26.10.2012, 2012/C 326/02. Unionin tuomioistuimen asiassa *M.M.*, antaman tuomion, ks. ed. alaviite 10, 87 kohdassa tuomioistuin sovelsi konkreettisesti tätä periaatetta turvapaikkamenettelyyn: ”Oikeus tulla kuulluksi takaa jokaiselle henkilölle tilaisuuden esittää hallintomenettelyn aikana hyödyllisellä ja tehokkaalla tavalla kantansa ennen sellaisen päätöksen tekemistä, joka saattaa vaikuttaa hänen intresseihinsä epäedullisesti.”

⁽²⁵⁾ Oikeutta tulla kuulluksi koskevat rajoitukset ovat mahdollisia, mutta ne on lueteltu tyhjentävästi turvapaikkamenettelydirektiivissä, ja ne ovat joka tapauksessa poikkeus, sillä niitä sovelletaan vain, ”jos määrittävä viranomainen voi tehdä pakolaisasemaa koskevan myönteisen päätöksen käytettävissä olevien todisteiden perusteella tai jos määrittävä viranomainen katsoo, että hakija ei kykene osallistumaan henkilökohtaiseen puhutteluun hänestä riippumattomien pysyvien syiden vuoksi”.

⁽²⁶⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 16 artikla.

⁽²⁷⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 17 artiklan 3 kohta.

⁽²⁸⁾ EASO, [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014.

⁽²⁹⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 15, 30 ja 48 artikla ja EU:n perusoikeuskirjan 8 artikla.

⁽³⁰⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 15 artikla.

tehty (³¹). Ne eivät myöskään saisi hankkia tietoja sellaiselta osapuolelta tai sellaisilta osapuolilta, jonka tai joiden epäillään vainoavan hakijaa tai aiheuttavan hänelle vakavaa haittaa, sellaisella tavalla, jonka seurauksena tämä tai nämä saisivat suoraan tietää, että asianomainen hakija on tehnyt hakemuksen, ja joka vaarantaisi hakijan tai hänestä riippuvaisten henkilöiden ruumiillisen koskemattomuuden tai hänen alkuperämaassa vielä asuvien perheenjäsentensä vapauden ja turvallisuuden (³²). Ks. myös osa [1.1.2 e\)](#) [Perheenjäsenten turvapaikkaa koskeva asiakirja-aineisto](#), jossa käsitellään kysymystä salassapitovelvollisuudesta perheenjäsenten hakemusten arvioinnissa.

f) Oikeus yksityiselämään ja ihmisarvon kunnioittamiseen

Viranomaisten käyttämissä näytönarviointimenetelmissä on aina kunnioitettava hakijan oikeutta ihmisarvoon, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen (³³). Niihin ei saa koskaan sisältyä menetelmiä, jotka ovat hakijalle kivuliaita, nöyryyttäviä tai halventavia tai joilla puututaan kohtuuttomasti yksityiselämän intiimeihin alueisiin (³⁴).

Uudelleenlaaditussa turvapaikkamenettelydirektiivissä viitataan ihmisarvon kunnioittamiseen erityisesti ilman huoltajaa olevien lasten lääkärintarkastuksessa, joka on tehtävä lapsen ihmisarvoa kunnioittaen. Lääkärintarkastuksessa käytettävän menetelmän on oltava aina vähiten invasiivinen tutkimus (³⁵).

(³¹) Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 30 artikla.

(³²) Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 30 artikla.

(³³) EU:n perusoikeuskirjan 1, 3 ja 7 artikla.

(³⁴) Ks. tässä yhteydessä uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 13 artiklan 2 kohdan d alakohta, jonka mukaan ”tämän direktiivin nojalla suoritettavan henkilöntarkastuksen tekee samaa sukupuolta oleva henkilö noudattaen täysimääräisesti ihmisarvon ja ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden periaatteita”. Lisätietoja on kohdassa [1.1.2 n\) Hakijan perusoikeuksia loukkaavat todisteet](#) ja viittauksissa unionin tuomioistuimen 25.1.2018 annettuun tuomioon asiassa [F v. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), C-473/16, EU:C:2018:36, 48 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#); ja EUT, tuomio 2.12.2014, [A, B, C v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 59–66 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

(³⁵) Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin johdanto-osan 60 kappale ja uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 25 artikla.

1. Vaihe 1. Tiedonkeruu

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Näytön arviointi alkaa tiedonkeruulla. Tiedonkeruu etenee vaiheittain: kerätään todisteita, tunnistetaan olennaiset tosiseikat ja yhdistetään kaikki todisteet yhteen tai useampaan olennaiseen tosiseikkaan.

Todisteiden kerääminen ja olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen on jatkuva prosessi. Se alkaa, kun hakija jättää hakemuksen, ja kestää riskinarvioinnin tekemiseen asti. Tässä viimeisessäkin vaiheessa voi olla tarpeen kerätä lisätodisteita, jos tarvitaan selvennyksiä tai lisätietoja. Lähtökohtana on, että hakemuskäsittelijällä ei ole ennakkoasenteita ja hänen on otettava huomioon, että koko prosessin ajan voi tulla esiin uusia tosiseikkoja. Vaikka prosessi onkin jäsenneilty, se ei välttämättä etene suoraviivaisesti.

On tärkeää ottaa huomioon tekijät, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä

Todisteita kerätessä on ensiarvoisen tärkeää ottaa huomioon kaikki olennaiset tapauskohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteet, jotka voivat vaikuttaa siihen, missä määrin hakija kykenee täyttämään velvollisuutensa, tai jotka voivat haitata hakemuskäsittelijän kykyä tehdä objektiivinen ja riittävä tutkimus (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)).

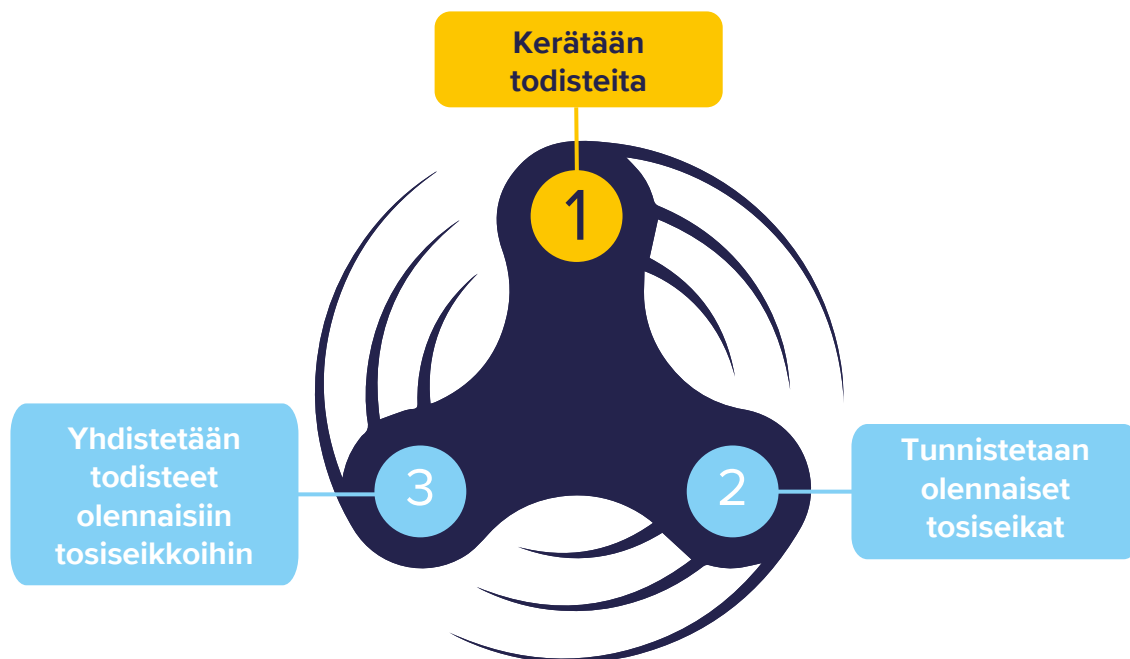

1.1 Todisteiden kerääminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kaavio 3. Kerätään todisteita

Näytönarviointiprosessin ensimmäisessä vaiheessa on kerättävä kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perustelemiseksi tarvittavat todisteet.

1.1.1 Yhteistyövelvollisuuden noudattaminen (todistustaakka)

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

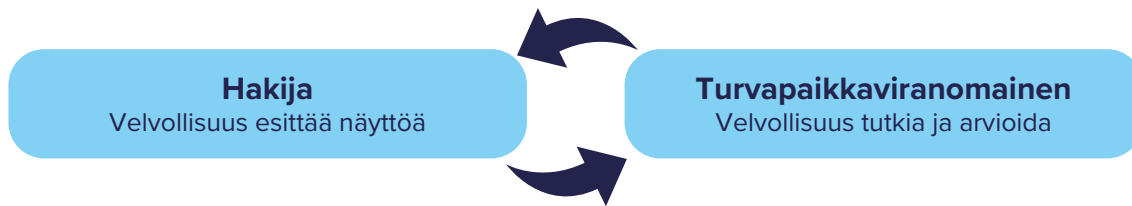
Vaikka 'todistustaakka' on vakiintunut oikeudellinen käsite, jonka avulla määritetään, kuka on vastuussa tietyn tilanteen toteen osoittamisesta oikeudellisessa menettelyssä, tämä käsite on ymmärrettävä siinä nimenomaisessa merkityksessä, joka sillä on turvapaikkamenettelyssä. Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklassa ei aseteta todistustaakkaa sellaisenaan hakijalle eikä määrittävälle viranomaiselle. Molemmilla on kuitenkin tiettyjä velvollisuuksia, jotka on täytettävä, jotta kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan arvioida perusteellisesti.

Hakijan velvollisuutena on lähtökohtaisesti toimittaa hakemuksensa perusteiksi tarvittavat seikat. Määrittävän viranomaisen velvollisuutena puolestaan on tutkia ja arvioida hakemukseen liittyvät olennaiset seikat yhteistyössä hakijan kanssa. ⁽³⁶⁾ Sekä hakijalla että viranomaisella on velvollisuus tehdä yhteistyötä hakemukseen liittyvien olennaisten seikkojen arvioimiseksi ⁽³⁷⁾.

⁽³⁶⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 1 kohta.

⁽³⁷⁾ EUT, 2012, [M.M.](#), C-277/11, ks. ed. alaviite [10](#), 65 ja 66 kohta.

Kaavio 4. Yhteistyövelvollisuus**a) Tarkistetaan, täyttääkö hakija velvollisuutensa esittää hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat**

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Hakijalle on ilmoitettava tämän velvollisuudesta esittää perusteluiksi tarvittavat seikat (ks. osa [1.1.1 b\) ii\) Kerrotaan hakijalle tämän velvollisuuksista](#)). Se tarkoittaa, että hakijan on annettava totuudenmukainen lausuma, esitettävä kaikki hänen saatavissaan olevat todisteet ja tehtävä viranomaisten kanssa yhteistyötä hakemuksen käsittelyssä.

Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan säännösten mukaan hakemuksen perusteluiksi tarvittavien seikkojen esittämisellä tarkoitetaan lausumien antamista ja asiakirjojen tai muiden hakijan saatavissa olevien todisteiden esittämistä ⁽³⁸⁾ hakijan iästä, taustasta, asiaankuuluvista sukulaisista, henkilöllisyydestä, kansalaisuudesta (kansalaisuuksista), edellisestä asuinmaasta (-maista) ja -paikasta (-paikoista), aiemmista turvapaikkahakemuksista, matkareiteistä, matkustusasiakirjoista ja syistä, joiden vuoksi hakija hakee kansainvälistä suojelua ⁽³⁹⁾. Tämä tarkoittaa sitä, että hakijan on ryhdyttävä toimiin hakemuksen tukemiseksi lausumilla ja kaikilla saatavissaan olevilla todisteilla. Hakijalla on tavallisesti viranomaista paremmat mahdollisuudet antaa tietoja hakemuksensa henkilökohtaisista näkökohdista (peloistaan ja kokemuksistaan) ⁽⁴⁰⁾.

Osissa [2.4.1 Kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta](#) ja [2.4.2 Päätelemät olennaisista tosiseikoista](#) käsitellään sitä, miten puutteet, joita hakijan perusteluvelvollisuuden täyttämisessä ilmenee, vaikuttavat näytön arviointiin.

i) Onko hakija todella yrittänyt toimittaa saatavissaan olevat lausunnot ja asiakirjat?

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Hakijan on toimitettava hakemuskäsittelijälle kaikki hänen saatavissaan olevat asiaan vaikuttavat todisteet.

Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklassa ulotetaan todisteiden toimittamisvelvollisuus koskemaan vain **hakijan saatavissa** olevia todisteita. Asiakirjojen ja muiden todisteiden katsotaan olevan hakijan saatavissa vain silloin, kun hakijan voidaan

⁽³⁸⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, koko raportti), toukokuu 2013, ks. ed. alaviite [15](#), s. 85.

⁽³⁹⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, koko raportti), toukokuu 2013, ks. ed. alaviite [15](#), s. 89.

⁽⁴⁰⁾ EIT, tuomio 23.8.2016, [J.K. ym. v. Ruotsi](#), nro 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 96 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

kohtuudella olettaa voivan hankkia ne ⁽⁴¹⁾. Tämä tarkoittaa myös sitä, että hakijan velvollisuutta esittää hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat ei voida ymmärtää velvollisuudeksi esittää todisteita **kaikkien** tosiseikkojen tueksi.

Hakijan on **todella yritettävä** ⁽⁴²⁾ esittää näyttöä hakemuksensa tueksi lausumillaan ja kaikilla hänen saatavissaan olevilla asiakirjoilla ja muilla todisteilla. Tämän velvollisuuden laajuus on tapauskohtaista. Olisi otettava huomioon, mitä keinoja todisteiden hankkimiseksi on käytettävissä, sekä huomioitava olosuhteet, joissa hakija on lähtenyt alkuperämaastaan, ja yleinen tilanne siellä. Muut tekijät, jotka voivat estää hakijaa antamasta kaikkia tarvittavia todisteita, voivat johtua hänen henkilökohtaisesta tilanteestaan ja liittyä esimerkiksi hänen fyysiseen terveyteensä / mielenterveyteensä, koulutustasoonsa tai perheyhteyksiinsä. Asian tapauskohtaiset olosuhteet ovat aina tärkeitä arvioitaessa sitä, missä määrin hakija pystyi täyttämään velvollisuutensa.

ii) Onko kaikki todisteet toimitettu mahdollisimman pian?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijan odotetaan myös esittävän kaikki hänen saatavissaan olevat tiedot ja todisteet mahdollisimman pian turvapaikkaviranomaiselle. Näin pystytään tunnistamaan ja arvioimaan asianmukaisesti ja ajoissa kaikki asiaan liittyvät olennaiset tosiseikat. Tämän velvoitteen noudattaminen liittyy tiiviisti viranomaisen velvollisuuteen kertoa hakijalle tämän turvapaikkamenettelyyn liittyvistä velvollisuuksista ja keinoista, joita hakijalla on käytettävissään todisteiden toimittamiseksi. Ilmaisun 'mahdollisimman pian' olisi tulkittava viittaavan ajankohtaan, jona hakijalle ilmoitetaan hänen ymmärtämällään kielellä hänen velvollisuudestaan esittää näyttöä hakemuksen tueksi ⁽⁴³⁾ (ks. osa [1.1.1 b\) ii\) Kerrotaan hakijalle tämän velvollisuuksista](#)).

Hakijan kanssa kannattaa keskustella siitä, mitä todisteita hän aikoo esittää, ja sopia kohtuullisesta aikataulusta. Hakijan velvollisuus esittää tiedot ja todisteet mahdollisimman pian koskee hakijan saatavissa olevia todisteita. Velvollisuus täyttyy, kun tiedot tai todisteet tulevat saataviin myöhemmin (esim. henkilökohtaisen puhuttelun jälkeen) ja ne esitetään mahdollisimman pian.

Hakijan yleiset ja tapauskohtaiset olosuhteet ja asiaan vaikuttavat haavoittuvuudet on otettava huomioon arvioitaessa, onko lausumat tai muut todisteet annettu ajoissa. Uskottavuudesta ei voi tehdä epäedullisia havaintoja pelkästään siksi, että hakija ei esittänyt tiettyjä seikkoja ensimmäisen tilaisuuden tullen ⁽⁴⁴⁾.

iii) Onko hakija antanut tyydyttävän selityksen todisteiden puuttumisesta?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

⁽⁴¹⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, koko raportti), toukokuu 2013, ks. ed. alaviite [15](#), s. 96.

⁽⁴²⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan a alakohta.

⁽⁴³⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, koko raportti), toukokuu 2013, ks. ed. alaviite [15](#), s. 102.

⁽⁴⁴⁾ EUT, tuomio 2.12.2014, [A., B., C. v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 70–71 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

Hakija ei ehkä pysty esittämään todisteita joistakin tapaukseen liittyvistä tosiseikoista. Jos hakija ei pysty täyttämään velvollisuuttaan toimittaa kaikki saatavissaan olevat todisteet tai kaikki todisteet, joiden voidaan kohtuudella olettaa olevan hakijan saatavissa ottaen samalla huomioon henkilökohtaiset olosuhteet, hänen on annettava tyydyttävä selitys siitä, miksi hän ei voi esittää todisteita tietyistä tosiseikoista.

Hakemuskäsittelijän on arvioitava, voidaanko hyväksyä hakijan antama selitys siitä, miksi hän ei voi esittää lisätodisteita. Hakijan antaman selityksen punninnassa on otettava huomioon henkilökohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteet (ks. myös osa [2.4.1 Kaikkien olennaisiin tosiseikkoihin liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta](#)).

b) Täytetään hakemuskäsittelijän tutkintavelvollisuus

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijalle on annettava tilaisuus esittää kaikki asiaan vaikuttavat tiedot ja todisteet. Määrittävän viranomaisen on yhteistyössä hakijan kanssa selvitettävä kaikki hakemukseen liittyvät olennaiset seikat. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi on noudatettava seuraavia ohjeita.

i) Tuetaan asianmukaisesti henkilöitä, joilla on menettelyllisiä erityistarpeita

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Tietyt hakijat saattavat tarvita erityisiä menettelyllisiä takeita voidakseen perustella hakemuksensa tosiasiallisesti ja esittää perusteensa kattavasti. Tämä voi johtua muun muassa iästä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä, vammaisuudesta, vakavasta sairaudesta ja mielenterveyshäiriöistä. Menettelyllisten erityistakeiden tarve voi johtua myös kidutuksesta, raiskauksesta tai muista vakavista henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan muodoista. Erityisesti ilman huoltajaa olevilla lapsilla on erityistarpeita, jotka edellyttävät asianmukaista tukea ⁽⁴⁵⁾.

Jäsenvaltioiden on arvioitava kohtuullisen ajan kuluessa hakemuksen tekemisestä, tarvitseeko hakija erityisiä menettelyllisiä takeita. Tällaisessa tapauksessa jäsenvaltion on annettava heille asianmukaista tukea ⁽⁴⁶⁾. Tutkintatehtävään olisi kiinnitettävä erityistä huomiota tapauksissa, joissa on kyse henkilöistä, joilla on menettelyllisiä erityistarpeita ⁽⁴⁷⁾. Asiaan vaikuttavien tietojen keräämisessä olisi otettava erityisesti huomioon hakijan erityistarpeet. Jotta näiden olosuhteiden vaikutusta käsiteltävänä olevaan tapaukseen voidaan arvioida ja lieventää asianmukaisesti, voidaan tarvita asiantuntijalausuntoja esimerkiksi mielenterveys- tai vammaisuustapauksissa tai käsiteltäessä henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan seurauksia (ks. Myös osa [1.1.2 k\) Lääkärin, psykiatrin ja psykologin lausunnot](#)). Hakijalle, jolla on menettelyllisiä erityistarpeita, olisi myös annettava riittävästi aikaa esittää tiedot, jotka tarvitaan hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa perustelemiseksi, ja nämä tarpeet olisi otettava huomioon henkilökohtaisen puhuttelun tekemisessä.

ii) Kerrotaan hakijalle tämän velvollisuuksista

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

⁽⁴⁵⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 25 artikla.

⁽⁴⁶⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 24 artikla.

⁽⁴⁷⁾ Menettelyllisten tarpeiden mukaan toteutettavat asianmukaiset toimenpiteet voidaan määrittää EASOn erityistarpeiden tunnistamistykälällä [Tool for Identification of Special Needs](#), 2016.

Edellä mainitut hakijan velvollisuudet ovat yhteydessä määrittävän viranomaisen velvollisuuteen tiedottaa hakijalle kaikista hänen velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan kielellä, jota hakija ymmärtää tai jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän, ja erityisesti tiedottaa hakijalle hänen velvollisuudestaan esittää näyttöä hakemuksen tueksi ⁽⁴⁸⁾. Näihin tietoihin täytyy sisältyä se, että hakijalla on velvollisuus esittää näyttöä hakemuksensa tueksi, sekä seuraukset tämän velvollisuuden täyttämättä jättämisestä. Nämä tiedot on annettava ajoissa, jotta hakija voi täyttää velvollisuutensa. Annettavien tietojen on sisällettävä velvollisuuksien täyttämiseen sovellettavat määräajat, jotta hakija pystyy esittämään kaikki seikat. Hakijan olisi myös saatava käytännön tietoa siitä, miten hän voi täyttää velvollisuutensa kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Esimerkkejä tietojen antamisesta

Kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä saatetaan edellyttää, että henkilökohtaiseen puhutteluun kutsuvassa kirjeessä hakijalle ilmoitetaan, millaisia todisteita hänen odotetaan esittävän henkilökohtaisessa puhuttelussa ja mitä yleisiä velvollisuuksia hakijalla on ensimmäisen asteen tutkintamenettelyn aikana.

Jos joitakin todisteita ei ole voitu esittää henkilökohtaisessa puhuttelussa, vaikka ne ovatkin hakijan saatavilla, hakijalle voidaan antaa määrätty aika uusien todisteiden esittämiseen ennen hakemuksen arviointia ja/tai päätöksen laatimista. Tämä riippuu kansallisesta käytännöstä ja hakemuksen erityispiirteistä. Tällaisessa tapauksessa hakijalle on henkilökohtaisen puhuttelun aikana annettava ohjeet siitä, miten lisätodisteet voidaan esittää, missä ajassa todisteiden odotetaan saapuvan turvapaikkaviranomaiselle ennen kuin se tekee päätöksen hakemuksesta, sekä siitä, mitä seurauksia on, jos todisteita ei toimiteta määräajassa.

Selitykset ja tiedot on annettava saataville niin, että otetaan huomioon hakijan erityinen tilanne, esimerkiksi lapsiystävällisesti, jos hakija on lapsi (ks. osa [1.1.1, b\) i\) Tuetaan asianmukaisesti henkilöitä, joilla on menettelyllisiä erityistarpeita](#)) ⁽⁴⁹⁾.

- iii) Hakijan annetaan esittää kaikki asiaan vaikuttavat tosiseikat ja todisteet henkilökohtaisessa puhuttelussa

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijoille on annettava mahdollisuus esittää kaikki olennaiset tosiseikat ja todisteet henkilökohtaisessa puhuttelussa, jotta he voivat täyttää velvollisuutensa toimittaa kaikki

⁽⁴⁸⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 12 artiklan 1 kohdan a alakohta.

⁽⁴⁹⁾ EUAA, [Practical Guide on Information Provision – Access to procedure](#), joulukuu 2024, 1.2.3 kohta. Viestintätekniikat mukautetaan hakijan henkilökohtaisiin olosuhteisiin.

saatavissaan olevat tiedot ja todisteet ⁽⁵⁰⁾. Henkilökohtainen puhuttelu on tärkein vaihe tietojen keräämisessä, koska se on hakijan tärkein tilaisuus esittää näyttöä hakemuksen tueksi. Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 16 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan henkilökohtaiset puhuttelut niin, että varmistetaan, että ”hakijalla on riittävät mahdollisuudet esittää mahdollisimman kattavasti direktiivin 2011/95/EU 4 artiklassa tarkoitetut hakemuksen perustelemiseksi tarvittavat seikat”.

Koska hakijan ei aina voida olettaa tietävän, mitkä lausumat, asiakirjat tai muut todisteet voivat olla merkityksellisiä, määrittävän viranomaisen velvollisuus tehdä yhteistyötä henkilökohtaisen puhuttelun vaiheessa ei rajoitu siihen, että hakijalle annetaan aikaa ja tilaa. Määrittävän viranomaisen on myös annettava hakijalle tarvittavaa ohjausta, käytettävä asianmukaista kyselytapaa ja luotava oikeat olosuhteet, jotta hakijan esittämien tosiseikkojen tueksi voidaan koota asiaankuuluvat tiedot ⁽⁵¹⁾.

iv) Pyydetään hakijaa selventämään epäselviä kohtia

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kaikki hakemuksen kannalta merkitykselliset tosiseikat on selvitettävä yhteistyössä hakijan kanssa ja otettava siinä huomioon saatavilla olevat todisteet, alkuperämaata koskevat tiedot ja mahdolliset vääristymiä aiheuttavat tekijät (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)). Tapauksen arviointi ei saa perustua epäselviksi jääviin seikkoihin, eikä arvioinnissa saa jäädä tilaa oletuksille, spekuloinnille, arveluille, intuitiolle tai vaistoille.

v) Käsitellään ilmeiset epäjohtonmukaisuudet, riittävien tietojen puute ja vakuuttavuutta koskevat ongelmat

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kaikki epäjohtonmukaisuudet, vakuuttavuutta koskevat ongelmat ja riittävien tietojen puute on saatettava hakijan tietoon, ja tälle on annettava mahdollisuus selventää tällaisia kohtia. Lisäksi on pyrittävä tunnistamaan niiden syyt, jotta niiden vaikutusta uskottavuuden arviointiin voidaan arvioida kunnolla. On myös otettava huomioon, että vääristäviä tekijöitä voi olla (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)). Ne voivat vaikuttaa hakijan lausumien johdonmukaisuuteen ja vakuuttavuuteen sekä hänen kykynsä antaa yksityiskohtaisia tietoja.

⁽⁵⁰⁾ Ks. osa [Ohjaavat periaatteet, d\) Hakijan oikeus tulla kuulluksi](#). Oikeuteen tulla kuulluksi on turvapaikkamenettelydirektiivin mukaan vain tiukasti tulkittavia poikkeuksia. Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 14 artiklan 2 kohdassa todetaan, että ”[h]akemuksen sisältöä koskevasta henkilökohtaisesta puhuttelusta voidaan luopua, jos määrittävä viranomainen voi tehdä pakolaisasemaa koskevan myönteisen päätöksen käytettävissä olevien todisteiden perusteella; tai määrittävä viranomainen katsoo, että hakija ei kykene osallistumaan henkilökohtaiseen puhutteluun hänestä riippumattomien pysyvien syiden vuoksi.”

Kuulemisvelvollisuus koskee myös tutkittavaksi ottamista koskevia puhutteluja (ks. uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 34 artikla). Jäsenvaltiot voivat säätää tutkittavaksi ottamista koskevaan puhutteluun sovellettavasta poikkeuksesta vain myöhempien hakemusten tutkittavaksi ottamista koskevassa menettelyssä tietyin edellytyksin (ks. uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 34 ja 42 artikla).

⁽⁵¹⁾ EASO, [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014. Ks. EUT, 2012, [M.M.](#), C-277/11, ks. ed. alaviite [10](#), 66 kohta. Ks. myös UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, koko raportti), toukokuu 2013, ks. ed. alaviite [15](#), s. 112.

vi) Hankitaan asiaan vaikuttavat alkuperämaatiedot ja muut todisteet

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Tapauksen arvioimiseksi on hankittava asiaan vaikuttavat, täsmälliset ja ajantasaiset alkuperämaatiedot, ”mukaan luettuina alkuperämaan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan” ⁽⁵²⁾. Lisätietoja on osassa [1.2.2 Selkeiden, kattavien ja tosiasioihin perustuvien olennaisten tosiseikkojen muotoilu](#). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tässä yhteydessä katsonut, että turvapaikkaviranomaisilla on yleensä hakijaa paremmat mahdollisuudet saada tietoa yleisestä tilanteesta, myös tietoa mahdollisuudesta saada suojelua alkuperämaassa ⁽⁵³⁾.

Määrittävä viranomainen kerää alkuperämaata koskevat tiedot puolueettomasti. Kun todisteita arvioidaan yksittäistapauksissa, on sovellettava samaa puolueetonta lähestymistapaa ja otettava huomioon kaikki todisteet, jotka tukevat hakijan esittämiä tosiseikkoja, sekä todisteet, jotka puhuvat näitä tosiseikkoja vastaan. Ilman tätä puolueettomuutta määrittävän viranomaisen tutkintavelvollisuus ei toteutuisi tosiasiallisesti, koska se ei korvaisi sitä, että hakija ei saa käyttöönsä tietyn tyyppisiä todisteita.

Tapauksen arvioimiseksi on ehkä hankittava myös muita todisteita, jotka voi saada oma-aloitteisesti. Niitä voivat olla esimerkiksi [perheenjäsenten turvapaikkaa koskevat asiakirja-aineistot](#), [sosiaalisen median lähteet](#), [todisteet muista vastuussa olevan jäsenvaltion kansallisista viranomaisista](#) tai [muista jäsenvaltioista](#). Hakemuksen erityispiirteistä riippuu, onko tällaisia todisteita kerättävä. Tällaisten lisätodisteiden hankkiminen voi osoittautua tarpeelliseksi esimerkiksi siksi, että jo hallussa olevia tietoja voidaan tutkia lisää.

Määrittävän viranomaisen on otettava huomioon myös kaikki riskit, joita hakija ei ole maininnut mutta joista viranomainen on tietoinen ja jotka voivat altistaa hakijan vainon tai vakavan haitan vaaralle hänen palatessaan alkuperämaahan ⁽⁵⁴⁾. Tämä pätee erityisesti silloin, jos määrittävä viranomainen tietää, että hakija on todennäköisesti sellaisen ryhmän jäsen, joka on järjestelmällisesti alttiina vainolle tai vakavalle haitalle ⁽⁵⁵⁾. Kansallisten käytäntöjen mukaan hakijalle on ehkä ilmoitettava asiasta ja annettava mahdollisuus esittää huomautuksia.

Määrittävän viranomaisen yhteistyövelvollisuuteen voi tarvittaessa kuulua myös lääkärintarkastuksen järjestäminen hakijan suostumuksella tai ilmoitus hakijalle siitä, että tarvittaessa hakijan on järjestettävä lääkärintarkastus ⁽⁵⁶⁾.

⁽⁵²⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 3 kohta.

⁽⁵³⁾ EIT, tuomio 23.8.2016, *J.K. ym. v. Ruotsi*, nro 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 132 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁵⁴⁾ EIT, tuomio 23.3.2016, *F.G. v. Ruotsi*, nro 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD0043611111, 127 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). EIT, tuomio 27.10.2020, *M.A. v. Belgia*, nro 19656/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001965618, 81 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#); EIT, tuomio 21.7.2021, *E.H. v. Ranska*, nro 39126/18, ECLI:CE:ECHR:2021:0722JUD003912618, 132 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁵⁵⁾ EIT, tuomio 23.3.2016, *F.G. v. Ruotsi*, nro 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD0043611111, 127 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). EIT, tuomio 27.10.2020, *M.A. v. Belgia*, nro 19656/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001965618, 81 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#); EIT, tuomio 21.7.2021, *E.H. v. Ranska*, nro 39126/18, ECLI:CE:ECHR:2021:0722JUD003912618, 132 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁵⁶⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 18 artikla.

c) Otetaan tarvittaessa huomioon erityiset toteennäyttämissäännöt

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Tutkinnan aikana määrittävän viranomaisen on näytettävä toteen, että seuraavien käsitteiden täytäntöönpanon edellytykset täyttyvät:

- suojelun saatavuus alkuperämaassa
- mahdollisuus löytää sisäisen suojelun vaihtoehto (IPA)
- poissulkemisperusteiden olemassaolo ⁽⁵⁷⁾.

Turvapaikkaviranomaisella on toteennäyttämismääräysvelvollisuus myös silloin, kun on hyväksytty, että

- hakija on jo joutunut vainon tai vakavan haitan kohteeksi (tai häntä on suoraan uhattu vainolla tai vakavalla haitalla).

Tällöin viranomaisen on osoitettava, että on ”perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan” ⁽⁵⁸⁾.

Vaikka määrittävällä viranomaisella on velvollisuus näyttää toteen, että edellä mainittujen käsitteiden soveltamisen edellytykset täyttyvät, sekä määrittävän viranomaisen että hakijan on tehtävä yhteistyötä kerätäksään ja toimittaakseen kaikki asiaan vaikuttavat todisteet, joiden perusteella nämä edellytykset voidaan arvioida.

Jos hakija tulee maasta, joka on nimetty turvalliseksi alkuperämaaksi, henkilökohtaisen tutkinnan alussa voidaan keskittyä hakijan velvollisuuteen perustella hakemuksensa tuomalla esiin kaikki seikat, jotka osoittavat, että maa ei ole turvallinen hänen erityisolosuhteidensa vuoksi ⁽⁵⁹⁾.

Näitä tilanteita selitetään tarkemmin jäljempänä olevissa osissa.

i) Onko alkuperämaassa saatavilla suojelua?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijan on perusteltava hakemuksensa (vainon tai vakavan haitan vaara, jos hänet palautetaan alkuperämaahan), mutta hakemuskäsittelijän vastuulla on todistaa, että alkuperämaassa on mahdollista saada suojelua (päinvastoin).

Jotta suojelun saatavuus alkuperämaassa voidaan vahvistaa, hakemuksen olennaisten tosiseikkojen tunnistamisprosessissa on selvitettävä, onko hakija yrittänyt hakea suojelua asiaankuuluvilta viranomaisilta/toimijoilta ja miksi ei, jos ei ole hakenut. Lisäksi on selvitettävä,

⁽⁵⁷⁾ EASO, *Käytännön opas: Kansainvälisen suojelun myöntäminen*, huhtikuu 2018. EASO, *Practical Guide on the Application of the Internal Protection Alternative*, toukokuu 2021. EASO, *Practical Guide on Exclusion*, tammikuu 2017.

⁽⁵⁸⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 4 kohta.

⁽⁵⁹⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 36 ja 37 artikla. Lisätietoja tästä toteennäyttämissäännöstä on julkaisussa EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023.

miltä viranomaisilta/toimijoilta suojelua haettiin, mikä oli tämän toimenpiteen tulos sekä se, pääseekö suojeluun ja onko se tehokasta ja luonteeltaan pysyvää ⁽⁶⁰⁾.

ii) Sovelletaanko sisäisen suojelun vaihtoehtoa?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, voidaan todeta, että sisäinen suojelu vainolta tai vakavalta haitalta on tehokkaasti hakijan saatavilla alkuperämaan jossakin osassa. Tässä tilanteessa alue on yksilöitävä ja osoitettava, että maassa on osa, jonne hakija voi turvallisesti ja laillisesti matkustaa ja päästä ja jonne hänen voidaan kohtuudella odottaa jäävän ⁽⁶¹⁾.

Tällaisen havainnon tueksi on olennaisia tosiseikkoja määritettäessä otettava huomioon maan kyseisessä osassa vallitsevat yleiset olosuhteet ja hakijan henkilökohtaiset olosuhteet. On varmistettava, että sekä maan yleisestä tilanteesta että kyseisen maan määritellyn suojelualueen tilanteesta hankitaan asiaankuuluvat, täsmälliset ja ajantasaiset alkuperämaatiedot asiaankuuluvista lähteistä, kuten EUAA:lta, YK:n pakolaisjärjestöltä ja asiaankuuluvilta kansainvälisiltä ihmisoikeusjärjestöiltä.

Kun valtio tai valtion viranomaiset harjoittavat vainoa tai aiheuttavat vakavaa haittaa, ennakkoletuksena olisi oltava, ettei suojelua tosiasiallisesti ole hakijan saatavilla. Kun hakija on ilman huoltajaa oleva alaikäinen, tämän etujen mukaisten hoito- ja huoltajuusjärjestelyjen saatavuuden olisi kuuluttava sen arviointiin, onko tätä suojelua tosiasiallisesti saatavilla. Sisäisen suojelun vaihtoehdosta on lisätietoa EUAA:n tätä aihetta koskevassa käytännön oppaassa ⁽⁶²⁾.

iii) Sovelletaanko poissulkemista kansainvälisestä suojelusta?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisten tosiseikkojen selvittämisprosessissa saatetaan (ennen oikeudellista tutkintaa) havaita seikkoja, jotka voivat johtaa hakijan sulkemiseen pois kansainvälisestä suojelusta. Jos katsotaan, että hakijalta olisi evättävä suojelu poissulkemisperusteiden nojalla, johtopäätös on perusteltava ⁽⁶³⁾. Poissulkemisen on perustuttava selkeään ja uskottavaan näyttöön. Hakijalle on annettava mahdollisuus riitauttaa näyttö, jota käytetään poissulkemisen tukena. Lisätietoja on turvapaikkaviraston tästä aiheesta laatimassa käytännön oppaassa ⁽⁶⁴⁾.

iv) Onko hakija jo joutunut vainon tai vakavan haitan kohteeksi (tai onko häntä suoraan uhattu vainolla tai vakavalla haitalla)?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Tutkinnassa voidaan todeta hakijan näyttäneen toteen, että hän on joutunut vainon tai vakavan haitan kohteeksi tai että häntä on suoraan uhattu tällaisella vainolla tai haitalla alkuperämaassa. Tämä on vakavasti otettava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua

⁽⁶⁰⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 7 artikla.

⁽⁶¹⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 8 artikla.

⁽⁶²⁾ EASO, [Practical Guide on the Application of the Internal Protection Alternative](#), toukokuu 2021.

⁽⁶³⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 12 ja 17 artikla.

⁽⁶⁴⁾ EASO, [Practical Guide on Exclusion](#), tammikuu 2017.

vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan ⁽⁶⁵⁾. Puhuttelijan tehtävänä on osoittaa, onko tällaista perusteltua syytä olemassa.

- v) Tuleeko hakija kansallisen lainsäädännön mukaan turvallisesti määritetystä alkuperämaasta?

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Jotkin jäsenvaltiot ovat määrittäneet tiettyjä maita turvallisiksi alkuperämaiksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Kansalliset viranomaiset ovat turvallisen alkuperämaan määrittämisprosessissa jo arvioineet ja todenneet, että kyseisessä maassa ei yleensä ja jatkuvasti ole vaaraa vainosta tai vakavasta haitasta ja että valtion suojelua on saatavilla ja käytettävissä. Määrittämisen olisi perustuttava asianmukaisiin, täsmällisiin ja ajantasaisiin alkuperämaatietoihin. Siksi hakemuskäsittelijän velvollisuus tutkia alkuperämaan yleistä tilannetta voidaan katsoa täytetyksi. Näin ollen hakemuksen tapauskohtainen tutkiminen voidaan aloittaa keskittymällä hakijan velvollisuuteen esittää hakemuksensa perusteluiksi tarvittavat seikat toimittamalla tiedot, jotka osoittavat, että

- alkuperämaata ei voida katsoa turvallisesti hänen henkilökohtaisessa tilanteessaan ja/tai että
- tapauskohtaisten seikkojen perusteella hänen alkuperämaassaan yleisesti saatavilla olevaa tehokasta suojelua ei ole saatavilla tai se ei ole tehokasta hänen henkilökohtaisessa tilanteessaan.

Tämä tutkinta on tehtävä tapauskohtaisen arvioinnin yhteydessä. Lisäksi on varmistettava, että tutkinta perustuu edelleen voimassa oleviin alkuperämaatietoihin. Jos näin ei ole, on tehtävä tarvittava lisätutkimus alkuperämaatiedoista.

1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakemuskäsittelijän vastuulla on tutkia ja tarkastaa saatavilla olevat todisteet ja etsiä lisätodisteita (ks. osa [1.1.1 b\) vi\) Hankitaan asiaan vaikuttavat alkuperämaata koskevat tiedot ja muut todisteet](#)). Tarvittaessa hakijaa kehoitetaan toimittamaan lisänäyttöä, jonka toimittamista voidaan kohtuudella odottaa.

Laadukkaan päätöksenteon kannalta on olennaista, että hakijaa autetaan tutkimalla perusteellisesti kaikki toimitetut todisteet ja antamalla hakijalle tilaisuus esittää kaikki asiaan vaikuttavat todisteet.

On varmistettava, että hakijan esittämien todisteiden merkitys hakemuksen kannalta ymmärretään. Hyvä käytäntö on kysyä hakijalta, mitä hän haluaa osoittaa esittämillään todisteilla.

⁽⁶⁵⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 4 kohta.

Lisäksi joissakin tilanteissa voidaan katsoa tarpeelliseksi hankkia lisätietoja, jotta kaikki asiaan liittyvät tosiseikat saadaan selville.

Todisteita voi toimittaa vapaasti. Tämä tarkoittaa sitä, että hakija voi esittää mitä tahansa todisteita hakemuksensa tueksi (esim. aineellisia todisteita, kuten asiakirjoja tai esineitä, tai aineettomia todisteita, jotka perustuvat esimerkiksi verkossa saatavilla oleviin tietoihin), ja ne on hyväksyttävä. Ei kuitenkaan pitäisi pyytää tai hyväksyä sellaisten todisteiden esittämistä, jotka voivat vaikuttaa hakijan ihmisarvoon (ks. osa [1.1.2 n\) Hakijan perusoikeuksia loukkaavat todisteet](#)).

Hakijat voivat esittää hakemuksensa tueksi todisteita silloin, kun he jättävät hakemuksen tai missä tahansa muussa menettelyn vaiheessa, myös kohtuullisen ajan kuluessa henkilökohtaisesta puhuttelusta.

Tätä varten on tärkeää kirjata hakijan asiakirja-aineistoon kaikki toimitetut todisteet sekä niiden toimittamispäivä ja -aika, sillä todisteen toimittamisajankohta voi vaikuttaa uskottavuuden arviointiin.

Luottamuksellisuudesta on pidettävä kiinni

Todisteita kerätessä on varmistettava, että hakijaa tai hänen lähipiiriinsä kuuluvia henkilöitä ei vaaranneta. Luottamuksellisuuden periaatetta on noudatettava ⁽⁶⁶⁾.

Henkilökohtaisessa puhuttelussa ja/tai kirjallisessa hakemuksessa antamiensa omien lausumien lisäksi hakijat voivat antaa todisteita monissa eri muodoissa. Seuraavassa on ohjeita yleisimmistä todisteista, joita voidaan toimittaa tai kerätä, sekä siitä, miten kutakin niistä käsitellään.

a) Suulliset lausumat

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijan suulliset lausumat ovat toisinaan ainoa hakemuksessa saatavilla oleva näyttö. Henkilökohtaisessa puhuttelussa annettu hakijan suullinen lausuma on ratkaisevan tärkeä. Siksi on olennaisen tärkeää tehdä puhuttelu siten, että hakijalta saadaan varmasti laadukasta, merkityksellistä ja luotettavaa näyttöä. Erityisesti lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden (myös henkilöiden, jotka ovat kokeneet negatiivisia tapahtumia) kanssa on välttämätöntä käyttää asianmukaisia puhuttelutekniikoita sen varmistamiseksi, että kaikki tiedot saadaan hakijan parhaan tietämyksen ja kykyjen mukaan.

Puhuttelussa on tärkeää keskittyä hakemuksen [ydinseikkoihin](#) eikä sivuseikkoihin. Jos sivuseikkoja korostetaan tai niille annetaan liikaa aikaa, erityisesti puhuttelun alussa, hakija voi hämmentyä siitä, mitkä ovat tärkeitä keskeisiä tosiasioita, jotka on esitettävä.

⁽⁶⁶⁾ Lisätietoa on osassa [Ohjaavat periaatteet, e\) Salassapitovelvollisuus](#) ja julkaisussa EASO, [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Ohjeita laadukkaan todistusaineiston keräämisestä henkilökohtaisen puhuttelun avulla ja hakijakeskeisten puhuttelujen tekemisestä on EASOn julkaisussa [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014.

b) Kirjalliset lausumat

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakemuksen jättämistä varten toimitetut kirjalliset lausumat voivat auttaa puhuttelun valmistelussa, sillä niistä voi saada tietoa pakenemisen syistä, peloista ja tulevista vaaroista sekä hakijan henkilöllisyydestä ja henkilökohtaisista olosuhteista. Kirjalliset lausumat voidaan hyväksyä myös hakemuksen tueksi annettaviksi lisätodisteiksi, joilla täydennetään puhuttelussa saatuja suullisia lausumia. Poikkeustapauksissa kirjalliset lausumat voivat myös olla ainoat käytettävissä olevat lausumat, jos puhuttelua ei erityisistä syistä tehdä (ks. osa [Ohjaavat periaatteet, d\) Hakijan oikeus tulla kuulluksi](#)).

Kirjalliset lausumat voivat olla erityisen hyödyllisiä silloin, kun hakijat ovat vakavasti traumatisoituneita tai heillä on mielenterveyshäiriöitä tai vammoja. Kirjallinen muoto voi tuntua hakijoista turvalliselta, ja he saavat siitä kehyksen, jota he voivat noudattaa henkilökohtaisessa puhuttelussa, erityisesti jos hakijan muisti on heikentynyt.

Hakija voi laatia kirjallisia lausumia oma-aloitteisesti täydentämään suullisia lausuntoja tai ne voivat olla vastauksia viranomaisen pyynnöstä täytettävään yleiseen tai erityiseen kyselyyn tai lomakkeeseen.

Vaikka kirjalliset lausumat ovatkin hyödyllisiä todisteita, on muistettava, että niiden sisältöön ja yksityiskohtien tarkkuuteen voi vaikuttaa tilanne, jossa ne on kirjoitettu. Olosuhteet voivat vaikuttaa kirjallisen lausuman sisältöön esimerkiksi seuraavissa skenaarioissa: lausumat, jotka on kirjoitettu heti sen jälkeen, kun henkilö on otettu kiinni laittoman rajanylityksen vuoksi; lausumat, jotka on kirjoitettu virkapukuisten rajavartijoiden tai poliisien läsnä ollessa; lausumat, jotka henkilö on kirjoittanut salakuljettajien, ihmiskauppiain tai muiden yhteisön jäsenten vaikutuksen alaisena. Tällaisiin olosuhteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota, kun näitä lausumia verrataan muuhun käytettävissä olevaan todistusaineistoon (kuten henkilökohtaisessa puhuttelussa annettuihin lausumiin). Hakijalle on myös mahdollisuuksien mukaan annettava tilaisuus selventää asiaa, ennen kuin uskottavuudesta tehdään kielteisiä päätelmiä.

c) Henkilöasiakirjat ja muut asiakirjatodisteet

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Asiakirjatodisteita voivat olla esimerkiksi erilaiset henkilötodistukset, matkustusasiakirjat, todistukset (väestörekisteritodistukset, syntymätodistukset, siviilisäätytodistukset, kansalaisuustodistukset jne.), pidätysmääräykset, oikeuden päätökset tai tuomiot, tulostetut sähköpostiviestit, poliittisten tai muiden ryhmien kirjeet tai todistukset, jäsenkortit, tiedotusvälineiden raportit, kuvat, lääketieteelliset asiakirjat, sanomalehdet jne. Muita

aineellisia todisteita voivat olla vaatteet, maalaukset, USB-muistitikut tai SIM-kortit, puhelimet, amuletit tai muut esineet. Aineettomia todisteita voivat olla esimerkiksi verkkosivut, kuten linkit sosiaaliseen mediaan.

Todisteita kerättyä vastaan voi tulla monenlaisia todisteita, esimerkiksi hakijan toimittamia, itse kerättyjä tai muuten saatavilla olevia (koska hakija on toimittanut ne toisessa menettelyssä tai koska ne ovat tulleet esiin jonkin erityisen tutkintatoimen kautta).

Kaikki asiakirjat, jotka hakija esittää todisteina hakemuksensa tueksi, on tutkittava perusteellisesti. Ensin on varmistettava, että ymmärretään, mitä asiakirjoja toimitetaan ja mikä niiden merkitys hakemuksen kannalta on. Hyvä käytäntö on kysyä, mitä hakija haluaa osoittaa kullakin esittämällään asiakirjalla.

Asiakirjat tai muut todisteet voidaan toimittaa alkuperäisinä tai jäljennöksinä, ja niihin voi sisältyä sekä yksityistä aineistoa että virallisia asiakirjoja.

Todisteista on oltava riittävästi tietoa, jotta pystytään ymmärtämään todisteiden sisältö, asiakirjan myöntämisolosuhteet (milloin, kuka, mitä tarkoitusta varten jne.) ja se, miten hakija on hankkinut todisteet. Kaikkiin asiakirjoihin on tutustuttava henkilökohtaisen puhuttelun aikana niin kattavasti kuin mahdollista, jotta selviää, onko niiden lisäarviointiin tarpeeksi tietoa vai tarvitaanko hakijalta lisäselvityksiä.

Esimerkiksi passeista olisi tarkistettava maahantulo- ja maastapoistumisleimat, viisumit, todisteet paluusta alkuperämaahan jne., jotta voidaan vahvistaa sekä hakijan maahanmuuttohistoria että hänen kertomuksensa tapahtumista myöhemmässä vaiheessa (vaihe 2) tehtävää uskottavuuden arviointia varten. Jos hakija taas on esittänyt asiakirjoja, joita hänellä ei odoteta olevan, hänelle on annettava tilaisuus selittää, miten hän on hankkinut ne.

Mahdollisuuksien mukaan olisi myös saatava tietoa esitetyiltä asiakirjoilta yleisesti odotetusta sisällöstä ja muodosta (esim. pidätysmääräykset, tuomioistuimen haasteet). Tällaisia tietoja voidaan hankkia asiaankuuluvien alkuperämaatiетоjen tai erityisen varmennusmenettelyn avulla. Asiakirjojen varmennus olisi mahdollisuuksien mukaan tehtävä ennen henkilökohtaista puhuttelua. Näin hakija saa mahdollisuuden selittää toimitettujen todisteiden aitoutta koskevat kielteiset havainnot. Asiakirjojen varmennus voidaan tehdä hakemuksen rekisteröinnin yhteydessä, jos asiakirjat ovat silloin saatavilla.

Kansallisten käytäntöjen ja mahdollisuuksien mukaan erityisyksikkö tai -viranomainen voi tehdä asiakirjojen (tiettyjen asiakirjaryhmien) varmennuksen. Lisätietoja on osassa Vaihe 2, [2.1 Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi](#) ja EUAA:n käytännön oppaassa rekisteröinnistä ⁽⁶⁷⁾. Varmeneminen on tehtävä niin, että luottamuksellisuuden periaatetta varmasti noudatetaan (ks. edellä osa [Ohjaavat periaatteet, e\) Luottamuksellisuus](#)) ⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁷⁾ EASO, [Käytännön opas rekisteröinnistä – kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten jättäminen](#), joulukuu 2021.

⁽⁶⁸⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 30 artikla.

d) Alkuperämaatiedot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Laadukkaiden alkuperämaatietojen saatavuus on olennaista päätöksentekoprosessin kannalta ⁽⁶⁹⁾. On voitava olla varma siitä, että käytettävissä olevat alkuperämaatiedot ovat asianmukaisia, täsmällisiä ja ajantasaisia ja että ne ovat peräisin useista luotettavista ja riippumattomista lähteistä. Alkuperämaatietojen olisi oltava mahdollisimman tapauskohtaisia, eikä niiden pitäisi rajoittua alkuperämaan yleiseen tilanteeseen. Koska kullakin lähteellä on omat näkökulmansa ja painopisteensä, olisi tutustuttava erilaisiin ja erityyppisiin lähteisiin mahdollisimman kattavan ja tasapainoisen kuvan saamiseksi. Myös EUAA:lta, YK:n pakolaisjärjestöltä ja asiaankuuluville ihmisoikeusjärjestöiltä saatavat tiedot olisi otettava huomioon. ⁽⁷⁰⁾ Alkuperämaatietojen pitäisi olla objektiivisia ja ne pitäisi kerätä puolueettomasti. Se tarkoittaa, että tietoja keräävä henkilö ei saisi tarkastella alkuperämaatietoja joko vain kielteisen tai myönteisen arvioinnin tueksi ⁽⁷¹⁾.

Päätöksessä on mahdollisuuksien mukaan mainittava kaikki arvioinnissa käytetyt lähteet.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

EASOn julkaisussa [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum application](#), joulukuu 2020, annetaan tietoa siitä, miten alkuperämaatietoja käytetään kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn eri vaiheissa, myös uskottavuuden arvioinnissa. Oppaassa on yksityiskohtaista tietoa siitä, miten alkuperämaatietoja voidaan käyttää uskottavuuden arvioinnissa. Siinä myös selitetään, mitä tarkoitetaan merkityksellisillä ja täsmällisillä alkuperämaatiedoilla tai ajantasaisilla eri lähteistä kerätyillä alkuperämaatiedoilla.

e) Perheenjäsenten turvapaikkaa koskevat asiakirja-aineistot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Jotta määrittävä viranomainen voi tehdä asianmukaisen arvioinnin niin, että sillä on täydet tiedot tosiseikoista, sen voi olla tarpeen tutkia hallussaan olevia asiaan liittyviä turvapaikka-aineistoja. Niihin voi kuulua hakemuksia, jotka koskevat samoja tosiseikkoja tai olosuhteita, kuten perheenjäsenten turvapaikkaa koskevia asiakirja-aineistoja, koska hakijan ilmaisemat pelot voivat liittyä läheisesti muiden perheenjäsenten tilanteeseen ⁽⁷²⁾. Joskus hakija viittaa sukulaisensa asiakirja-aineistoon ja toimittaa osia hänen asiakirja-aineistostaan.

Perheenjäsenten tietoja on kuitenkin käsiteltävä luottamuksellisesti (ks. osat [Ohjaavat periaatteet](#), [Luottamuksellisuus](#) ja [Oikeus yksityiselämään ja ihmisarvon kunnioittamiseen](#)).

⁽⁶⁹⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 3 kohta ja uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohdan b alakohta.

⁽⁷⁰⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohdan b alakohta.

⁽⁷¹⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023.

⁽⁷²⁾ EASO, [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020.

Tällaisten todisteiden käyttö voi edellyttää asianomaisen perheenjäsenen suostumusta sen mukaan, mitä kansallisissa säännöksissä säädetään ja mikä on tietojen sisältö.

Joissakin tapauksissa arkaluonteisten tietojen paljastaminen muista asiakirja-aineistoista voi saattaa perheenjäsenet vaaraan tai vaarantaa vakavasti heidän turvallisuutensa. Tämä koskee esimerkiksi seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, lasten hyväksikäyttöä, laiminlyöntiä, väkivaltaa ja hyväksikäyttöä, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua tai sukupuoliominaisuuksia. Näissä tilanteissa todisteita ei voida paljastaa, ja asioita on tutkittava ja mahdolliset uskottavuutta koskevat kielteiset havainnot selvitettävä paljastamatta tietoja.

f) Muilta henkilöiltä saadut tiedot/todistajanlausunnot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Pätevät asiantuntijat voivat antaa alaltaan tietoja (ks. jäljempänä [j\) Kielianalyysi, kielitaidon arviointi tai kieli-indikaatio](#), [k\) Lääkärin, psykiatrin ja psykologin lausunnot](#), [m\) Raportit muilta ammattilaisilta](#)). Heidän lisäksi myös muut henkilöt tai ryhmät, jotka voivat auttaa arvioimaan hakijan kertomuksen uskottavuutta tai henkilökohtaisia olosuhteita, voivat toimittaa todistajanlausunnon tai sitä voidaan pyytää heiltä. Tällaisia todistajanlausuntoja voi saada monista eri lähteistä, muun muassa perheenjäseniltä, kumppaneilta, kouluista, poliittisista ja uskonnollisista ryhmistä. Joissakin tilanteissa todistajanlausunnoilla on erityistä merkitystä, kuten alaikäisten hakijoiden mukana seuraavien aikuisten lausumilla. Tärkeää tietoa voidaan saada myös lapselle nimetyn laillisen edustajan sekä tiiviissä yhteydessä lapseen olevien opettajien, sosiaalityöntekijöiden tai majoituskeskuksessa työskentelevien henkilöiden todistajanlausunnoista.

Tällaisia todisteita kerätessä on kiinnitettävä erityistä huomiota todistajanlausuntojen mahdolliseen salassapidettävyyteen.

g) Sosiaalisessa mediassa saatavilla olevat tiedot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Sosiaalisesta mediasta voi kerätä monenlaista tietoa. Hakijat vetoavat hakemuksensa perustelemisessa usein sosiaalisessa mediassa saatavilla oleviin tietoihin. Ne voivat olla yleisiä tietoja (esimerkiksi blogiartikkelit tai kertomukset, jotka liittyvät alkuperämaan yleiseen tilanteeseen suhteessa johonkin hakijoiden hakemukseen liittyvään seikkaan) tai yksityiskohtaisempia tietoja (esimerkiksi sosiaalisessa mediassa julkaistut viestit, heidän omat viestinsä verkossa tai julkisesti saatavilla olevat kuvat, jotka on otettu heistä jossakin tapahtumassa tai tietyssä tilanteessa jne.).

Määrittävä viranomainen voi myös kerätä tällaisia sosiaalisessa mediassa julkisesti saatavilla olevia tietoja ja käyttää niitä todisteena. Nämä tiedot voivat olla erityisen kiinnostavia, jos jostakin aiheesta tai tapahtumasta ei ole saatavilla muita lähteitä, jos on korvattava virallisten alkuperämatietojen puuttuminen tai esimerkiksi siksi, että tapahtuma on hyvin äskettäinen.

Sosiaalisesta mediasta kerätyistä tiedoista voidaan saada hakemukselle perusteluja, mutta ne voivat myös paljastaa epätarkat tai epäluotettavat tiedot. Sosiaalisessa mediassa saatavilla olevaan tietoon liittyy kuitenkin sen erityisluonteen vuoksi useita haasteita, ja sitä olisi

käytettävä ja arvioitava varoen (ks. vaihe 2, osa [2.1.4 c\) Sosiaalisesta mediasta kerätty sisältö](#)) ⁽⁷³⁾.

h) Vastuussa olevan jäsenvaltion muilta kansallisilta viranomaisilta saadut todisteet

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Muilla valtion viranomaisilla voi olla hallussaan tietoja, jotka voivat auttaa hakemuksen olennaisten tosiseikkojen selvittämisessä. Esimerkiksi seuraavien tietojen pyytäminen voi olla aiheellista:

- Sormenjälkien vastaavuudet Eurodac-järjestelmässä.

Eurodac-tietoja voidaan käyttää esimerkiksi hakijan matkustusreitin, laittomien maahantulojen ja oleskelun sekä aiempien turvapaikkahakemusten palauttamiseen.

- Avioliittojen rekisteröinti.
- Poliisi-, rikos- ja tuomioistuintiedot.
- Viisumihakemuksissa esimerkiksi viisumitietojärjestelmän kautta annetut tiedot.

Viisumitietojärjestelmän tietueista voidaan saada tietoa hakijan henkilöllisyydestä ja matkustusasiakirjoista.

- Schengenin tietojärjestelmän kautta saatavilla olevat tiedot.

Schengenin tietojärjestelmästä voi saada tietoja esimerkiksi hakijaan liittyvistä yleisen turvallisuuden kysymyksistä, yhteydestä rikosoikeudellisiin menettelyihin, väärennettyjen asiakirjojen käytöstä tai haavoittuvuudesta.

i) Muilta jäsenvaltioilta saadut tiedot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Joissakin tapauksissa voi olla aiheellista pyytää hakijaa koskevia tietoja toisesta jäsenvaltiosta, jossa henkilö on aiemmin asunut tai pyytänyt suojelua.

Jos hakijan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on hylätty toisessa jäsenvaltiossa tai assosioituneessa maassa, hänen turvapaikkaa koskevan asiakirja-aineistonsa osien jäljennöksiä voi pyytää, kun asetus (EU) N:o 604/2013 ⁽⁷⁴⁾ ei ole enää sovellettavissa tai sitä ei sovelleta hakijaan. Näitä tietoja voidaan käyttää hakemuksen tutkimiseen turvapaikkamaassa, koska niistä voidaan saada merkityksellistä tietoa hakijan aiemmista lausumista ja todisteista, joita hakija on antanut toisessa menettelyssä.

⁽⁷³⁾ EUAA, [Qualification for international protection \(Directive 2011/95/EU\) – Judicial analysis](#), toinen laitos, 2023, osa 1.10.3.4. Sur place -toimet ja sosiaalisen median käyttö; ja Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber (IAC)), (Yhdistynyt kuningaskunta), tuomio, 20.1.2022, XX (PJAK – sur place activities – Facebook) Iran, suuri jaosto [2022] UKUT 23 (IAC).

⁽⁷⁴⁾ [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus \(EU\) N:o 604/2013](#), annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu), EUVL L 180, 29.6.2013 (tunnetaan myös Dublin III -asetuksena).

Luottamuksellisuuden vuoksi voidaan tarvita hakijan suostumus, jos toisesta maasta pyydetään jäljennöksiä turvapaikkaa koskevan asiakirja-aineiston osista.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Tarkempia ohjeita muille jäsenvaltioille tehtävistä tietopyynnöistä on EASOn julkaisussa [Recommendations on Information Exchange between Dublin Units](#), joulukuu 2021.

j) Kielianalyysi, kielitaidon arviointi tai kieli-indikaatio

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kansallisen käytännön mukaan saatavilla voi olla henkilön kielitaidon arviointi, kielitaidon osoittaminen tai kieli-indikaatio. Niistä saadaan joitakin (enemmän tai vähemmän muodollisia) viitteitä hakijan todennäköisestä alkuperäpaikasta tai etnisestä profiilista. Kielianalyysi ei paljasta hakijan kansalaisuusmaata sinänsä, vaan paikan (tai yhden paikan monista), jossa hakija on ollut osa yhteiskuntaa asumalla siellä pidempään ja olemalla vuorovaikutuksessa yhteisön kanssa. On muistettava, että kielessä voi olla eri murteita, jotka liittyvät puhujan alkuperäalueeseen tai sosiaaliluokkaan, ja että samassa kaupungissa voidaan puhua useita eri kieliä, myös ulkomaalaisyhteisöissä. Joissakin alkuperämaissa kielen murre saattaa liittyä enemmän etniseen taustaan tai klaaniin kuin alkuperä- tai asuinpaikkaan. Myös puhekieli on vaihtelevaa, sillä sanasto ja ääntäminen saattavat muuttua sen mukaan, missä tilanteessa hakija on. Esimerkiksi hakija, jolla on väitetty kansalaisuus, ei ehkä pysty puhumaan kansalaisuusmaansa kieltä tai hänen saattaa olla vaikeaa puhua sitä, jos hän on asunut ulkomailla pitkään.

Kielitaitoa voidaan arvioida monin eri tavoin virallisista tieteellisistä prosesseista epävirallisempiin menettelyihin. Niiden luotettavuus voi siis vaihdella sen mukaan, miten analyysi- tai arviointiraportit laaditaan (tekeekö ne kieliasiantuntija tai tekoäly, laaditaanko ne hakijoiden äänitallenteiden perusteella, sanaston tarkistuslistojen perusteella jne.).

Kieli-indikaatiomenetelmät on erotettava selkeästi kielianalyysimenetelmistä. Kieli-indikaatiomenetelmät eivät ole yhtä luotettavia kuin kielianalyysi, eikä niitä voida käyttää todisteena tuomioistuinmenettelyissä. Niistä voidaan kuitenkin saada nopeammin ensimmäinen viite hakijoista, joiden ilmoitettu alkuperäpaikka ei vastaa puhuttua kieltä. Kun tämä viite on pantu merkille, on tehtävä lisätutkimuksia: joko perusteellinen kielianalyysi tai kansalaisuusmaan varmennushaastattelu tai molempien yhdistelmä.

On tärkeää huomata, että kielitaidon arviointeja tai kieli-indikaatioita, myös tarkistuslistoja, on käytettävä uskottavuuden arvioinnissa erittäin varovaisesti.

k) Lääkärin, psykiatrin ja psykologin lausunnot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Lääketieteelliset, myös psykiatriset ja psykologiset, todisteet voivat olla tietyssä tapauksessa ja hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden perusteella erittäin hyödyllisiä arvioinnissa, koska niistä voidaan saada valaistusta hakemuksen eri näkökohtiin.

- Niistä voidaan saada viitteitä hakijan kyvystä kerätä ja/tai esittää todisteita, myös suullisia ja kirjallisia lausumia. Lääketieteelliset todisteet voivat näin ollen vaikuttaa sekä hakemuskäsittelijän odotuksiin siitä, miten hakija kykenee perustelemaan hakemuksensa, että tapaan, jolla hakijan lausumien uskottavuutta arvioidaan (vääristäviä tekijöitä käsitellään vaiheen 2 osassa [2.3.1 Hakijaan liittyvät tekijät](#)).

Esimerkki lääketieteellisten todisteiden vaikutuksesta tietojen keräämiseen

Traumaperäisestä stressireaktiosta kärsivä hakija ei ehkä kykene ryhtymään toimenpiteisiin, joita tavallisesti edellyttäisiin hänen saatavissaan olevien todisteiden keräämiseksi.

- Se voi antaa viitteitä siitä, että on otettava käyttöön menettelyllisiä erityistakeita.
- Sitä voidaan pitää todisteena, joka tukee olennaisia tosiseikkoja, jotka liittyvät aiempiin tapahtumiin, jotka hakija väittää läpikäyneensä.

Esimerkki aiempia tapahtumia tukevista todisteista

Hakija esittää lääkärintodistuksen, joka koskee hänen kehossaan näkyviä arpia, joiden hän sanoo olevan seurausta kidutuksesta hänen alkuperämaassaan.

- Se voi antaa viitteitä henkilökohtaisista olosuhteista, jotka voivat vaikuttaa riskinarviointiin, tai lisäviitteitä niiden tueksi.

Esimerkki henkilökohtaisia olosuhteita tukevista todisteista

Jos hakija toimittaa lääkärintodistuksen, jossa vahvistetaan hänen olevan vammainen, ja jos tämä seikka voidaan katsoa kansallisen käytännön mukaan vahvistetuksi, sitä voidaan pitää raskauttavana seikkana käsiteltävänä olevan tapauksen ja vamman vakavuuden mukaan. Tämä pätee silloin, kun on kyse mielivaltaisesta väkivallasta sisäisen tai kansainvälisen konfliktin yhteydessä, ja se voi vaikuttaa riskinarviointiin.

Asiantuntijalausunnon pyytäminen voi olla erityisen hyödyllistä muun muassa silloin, kun hakijalla on mielenterveysongelmia, diagnosoitu psykiatrinen tai fyysinen häiriö, krooninen sairaus tai vamma tai kun hakija on kokenut vakavaa väkivaltaa, joutunut kidutuksen uhriksi tai on ihmiskaupan uhri.

Hakemuskäsittelijän tehtävänä on tunnistaa hakijat, joilla on mahdollisia haavoittuvuuksia ja erityistarpeita. Siten hänen tehtävänänsä voi kansallisten käytäntöjen mukaan olla myös heidän ohjaamisensa asiantuntijoiden luo heidän fyysisen ja psyykkisen kuntonsa selvittämiseksi.

Hakijat voivat myös oma-aloitteisesti toimittaa kaikenlaisia lääketieteellisiä todisteita. Silloin kysymys koskee todisteiden todistusarvoa (ks. vaihe 2, osa [2.1.4 a\) Lääketieteelliset ja psykologiset todisteet](#)). Potilaskertomukset tai lääkemääräykset voivat olla hyödyllisiä todisteita. Asiantuntijatodisteet voidaan tuottaa hakijan alkuperämaassa, kauttakulkumaissa tai vastaanottavassa maassa.

Istanbulin pöytäkirja ⁽⁷⁵⁾

Istanbulin pöytäkirja on joukko kansainvälisiä standardeja, jotka ohjaavat kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen tutkimista. Pöytäkirja auttaa ammattilaisia dokumentoimaan kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun merkkejä.

Istanbulin pöytäkirjan mukaisesti tehty oikeuslääketieteelliset arvioinnit tukevat kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun sekä henkisten että fyysisten merkkien dokumentointia. Ne tukevat myös dokumentointia kyseisen kohtelun vaikutuksesta ihmiseen. Näin ollen siitä saadaan standardoitu arviointi, joka ulottuu mahdollisen kaltoinkohtelun fyysisiä merkkejä pidemmälle.

Tällaisten oikeuslääketieteellisten arviointien tekeminen voi olla erityisen tärkeää esimerkiksi silloin, kun on viitteitä siitä, että hakija ei kykene antamaan aiemmista kokemuksistaan johdonmukaisia lausumia traumatisoitumisen vuoksi.

l) Iän arvioinnit

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Iän arviointi on menettely, jonka avulla viranomaiset pyrkivät arvioimaan henkilön kronologisen iän tai ikähaarukan määrittämiseksi, onko henkilö lapsi vai aikuinen ⁽⁷⁶⁾. Millään iänarviointimenetelmällä ei kuitenkaan voida vahvistaa henkilön ikää varmasti, eikä iän arviointia pidä käyttää tarpeettomasti. Vastuussa oleva viranomainen voi pyytää hakijaa tekemään lääkärintarkastusta edellyttävän iän arvioinnin vain, jos hakijan alaikäisyydestä tai täysi-ikäisyydestä herää hyvin perusteltuja epäilyksiä. Jos hakijan iästä on arvioinnin jälkeen vielä epäselvyyttä, on oletettava, että hakija on alaikäinen ⁽⁷⁷⁾. Lisätietoja on EUAA:n aihetta koskevassa käytännön oppaassa ⁽⁷⁸⁾.

m) Muiden ammattilaisten raportit

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Saatavilla voi olla myös muiden ammattilaisten raportteja. Niitä voivat laatia esimerkiksi asiantuntijat, joilla on erityisosaamista, tai ammattilaiset, jotka ovat tavallisesti tekemisissä hakijan kanssa.

⁽⁷⁵⁾ YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto, [Istanbul Protocol: Manual on the effective investigation and documentation of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment](#), ammatillinen koulutussarja No. 8/Rev. 1, 2004.

⁽⁷⁶⁾ EASO, [Käytännön opas iän arvioinnista – toinen laitos](#), syyskuu 2018.

⁽⁷⁷⁾ Ks. uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 25 artiklan 5 kohta.

⁽⁷⁸⁾ Lisätietoja iästä olennaisena tosiseikkana, saatavilla olevista todisteista ja hyväksyttyjen asiakirjojen laajasta tulkinnasta sekä todisteiden analyysistä on EASOn julkaisussa [Käytännön opas iän arvioinnista – toinen laitos](#), syyskuu 2018, s. 24, 45 ja 47.

Hakija voi toimittaa todisteita tai saatavilla voi olla esimerkiksi lastensuojelun asiantuntijoiden tai seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan asiantuntijoiden raportteja. Muilta asiantuntijoilta saadut todisteet voivat sisältää raportteja ja muunlaisia tietoja, joita asiantuntijat ovat laatineet tietyistä asioista, kuten kulttuuri- ja uskontoasioista ⁽⁷⁹⁾.

Hakijoiden kanssa tekemisissä olevien ammattilaisten lausumista tai raporteista voi myös olla hyötyä, sillä ne voivat varoittaa joistakin seikoista, kuten mahdollisista lääketieteellisistä ongelmista, joista olisi oltava tietoinen mutta joita ei (vielä) ole vahvistettu lääkärinlausunnolla.

Sosiaalityöntekijöillä on ensi käden tietoa hakijasta, ja he voivat tuoda esiin huolenaiheita, jotka liittyvät hakijan käyttäytymiseen tai muihin elämän osa-alueisiin vastaanottavassa maassa. Kun määrittävien viranomaisten ja muiden sidosryhmien, kuten vastaanottoviranomaisten, väliset viestintäkanavat ja yhteistyö ovat kunnossa, hakemuskäsittelijällä on mahdollisuus saada arvioinnin asianmukaisen tekemisen kannalta hyödyllisiä tietoja.

n) Hakijan perusoikeuksia loukkaavat todisteet

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Koska hakija voi vapaasti esittää todisteita hakemuksensa tueksi, määrittävän viranomaisen on hyväksyttävä ja arvioitava kaikki esitetyt todisteet rajoituksetta, paitsi jos niiden esittäminen itsessään loukkaisi hakijan perusoikeuksia. Todisteiden keräämisen ja hyväksymisen olisi oltava Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja EU:n perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien mukaisia. Näitä perusoikeuksia ovat esimerkiksi oikeus ihmisarvon kunnioittamiseen (ihmisoikeussopimuksen 1 artikla ja perusoikeuskirjan 1 artikla), oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen (ihmisoikeussopimuksen 8 artikla ja perusoikeuskirjan 7 artikla) sekä kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun yleinen ja ehdoton kielto (ihmisoikeussopimuksen 3 artikla ja perusoikeuskirjan 3 ja 4 artikla).

Vaikka viranomainen voi pyytää asiantuntijalausuntoa, ”lausuntoon liittyvien menettelytapojen on oltava muun muassa perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien mukaisia” ⁽⁸⁰⁾.

Tutkiessaan ja hyväksyessään todisteita määrittävän viranomaisen olisi otettava huomioon se, miten vakavasti todisteilla puututaan yksityisyyden suojaan, ja arvioitava, voidaanko tätä puuttumista pitää oikeasuhteisena siihen hyötyyn nähden, jota se mahdollisesti tuottaa yksittäisen hakemuksen tosiseikkojen arvioinnissa ⁽⁸¹⁾.

Viranomaisen tehtävänä on arvioida, ovatko toimitetut todisteet asianmukaisia käsiteltävien tosiseikkojen perustelemiseksi.

Viranomaiset eivät etenkään saa käyttää halventavia menetelmiä, joissa esitetään hakijan seksuaalisia käytäntöjä koskevia kysymyksiä tai pyydetään todisteita seksuaalisesta toiminnasta, eivätkä testejä, joiden tarkoituksena on selvittää henkilön seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti, kuten unionin tuomioistuin on selvittänyt ⁽⁸²⁾.

⁽⁷⁹⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohdan d alakohta.

⁽⁸⁰⁾ EUT, tuomio 25.1.2018, [F v Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), C-473/16, EU:C:2018:36, 48 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁸¹⁾ Unionin tuomioistuin, tuomio 25.1.2018, [F v Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), C-473/16, EU:C:2018:36, 55 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁸²⁾ EUT, tuomio 2.12.2014, [A., B., C. v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 59–66 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

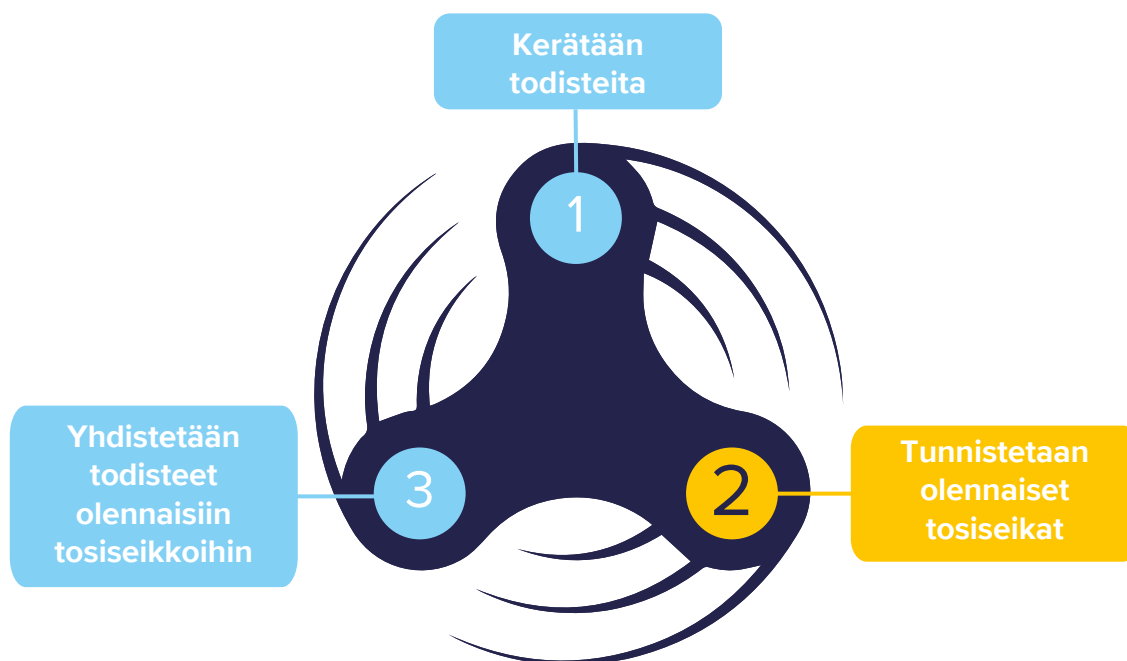

Näiden perusoikeuksien noudattamisen vuoksi määrittävä viranomainen ei voi esimerkiksi hyväksyä hakijan toimittamia intiimejä toimia koskevia videoita seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan hakemuksen tueksi. Unionin tuomioistuin totesi, että ”tällaisen näytön salliminen tai hyväksyminen kannustaisi muita hakijoita esittämään vastaavaa näyttöä ja tarkoittaisi de facto sitä, että heiltä vaadittaisiin sellaista” ⁽⁸³⁾. Monissa tapauksissa tällaisia todisteita ei myöskään pidetä merkityksellisinä seksuaalisen suuntautumisen perustelemiseksi.

1.2 Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen ja muotoilu

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kaavio 5. Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen

Mitä ovat olennaiset tosiseikat?

Olennaiset tosiseikat ovat (väitettyjä) tosiseikkoja ja olosuhteita, jotka liittyvät yhteen tai useampaan pakolaisen ⁽⁸⁴⁾ tai henkilön, joka voi saada toissijaista suojelua ⁽⁸⁵⁾, määritelmän perusseikkaan, ja kuuluvat hakemuksen ytimeen.

⁽⁸³⁾ EUT, tuomio 2.12.2014, *A., B., C. v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 59–66 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁸⁴⁾ YK:n yleiskokouksen vuonna 1951 tehdyn [pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen](#) 1A artiklan 2 kohta, Geneve, 28.7.1951, Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 189, s. 137, ja [pakolaisten oikeusasemaa koskeva pöytäkirja](#), 31.1.1967, Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 606, s. 267 (johon EU:n turvapaikkalainsäädännössä ja unionin tuomioistuimessa viitataan nimellä 'Geneven yleissopimus'); uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 2 artiklan d alakohta.

⁽⁸⁵⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 2 artiklan f alakohta ja 15 artikla.

Koska olennaiset tosiseikat liittyvät suoraan kansainvälisen suojelun myöntämisperusteisiin, niiden asianmukainen tunnistaminen on ratkaisevan tärkeää uskottavuuden arvioinnin ja riskinarvioinnin kannalta. Olennaiset tosiseikat määrittävät arvioinnin laajuuden ja auttavat jäsentelemään päättelyä. Hakemuksen tutkiminen koskee ainoastaan tunnistettuihin olennaisiin tosiseikkoihin liittyviä todisteita.

Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen on jatkuva prosessi. Se alkaa tapaukseen tutustumisesta, kun tarkastetaan rekisteröinnistä saatavilla olevat tiedot ja kaikki hakijan ennen henkilökohtaista puhuttelua toimittamat lisätodisteet. Se jatkuu henkilökohtaisessa puhuttelussa, kun kerätään lausumat ja kaikki muut todisteet. Uusia olennaisia tosiseikkoja voidaan silti havaita vielä uskottavuuden ja riskien arvioinnin aikana.

1.2.1 Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen

a) Olennaiset tosiseikat tunnistetaan hakuedellytysten perusteella

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Jotta olennaiset tosiseikat voidaan tunnistaa oikein, on aluksi otettava huomioon **hakuedellytykset**, jotka perustuvat pakolaisen ja toissijaista suojelua saavan henkilön oikeudellisiin määritelmiin.

’Pakolaisen’ ja ’toissijaista suojelua saavan henkilön’ määritelmien eri osatekijöiden eli hakuedellytysten erittelyn avulla yksittäisen hakemuksen olennaiset tosiseikat voidaan määrittää oikein.

Taulukko 1. Hakuedellytykset

Pakolaisen määritelmä	Toissijaiseen suojeluun oikeutetun henkilön määritelmä
1. Hän on kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö alkuperämaansa tai entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella,	
2 a. jolla on perusteltua aiheutta pelätä joutuvansa vainotuksi	2 b. jolla on merkittäviä perusteita uskoa, että hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa ⁽⁸⁶⁾
3. rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi,	—
4. ja on kykenemätön tai sellaisen perustellun pelon tai riskin johdosta haluton turvautumaan alkuperämaansa suojaan, tai on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton palaamaan entiseen pysyvään asuinmaahansa	
5. ja johon ei sovelleta poissulkemista koskevia säännöksiä ⁽⁸⁷⁾	

Ensimmäiseksi tunnistetaan hakijan **kansalaisuuteen (1.)** ja henkilöllisyyteen liittyvät tosiseikat sekä kaikki asiaankuuluvat aiemmat ja nykyiset tosiseikat ja asiaan vaikuttavat henkilökohtaiset olosuhteet, joista saadaan perusteluja hakijan **palaamista koskeville peloille ja vaaroille (2.)**. Jokaisen palaamisen pelkoa ja vaaroja perustelevalle seikan osalta tarkastellaan sitten **syitä (3.)**, jotka ovat aiheuttaneet tai aiheuttavat pelkoa ja vaaroja, ja sitä, miksi hakija ei voi turvautua **suojaan (4.)** alkuperämaassaan. Näitä olennaisia tosiseikkoja on täydennettävä kaikilla mahdollisilla tosiseikoilla, jotka voivat edellyttää **poissulkemista (5.)**. On huomattava, että myös hakijan kansalaisuus on ratkaiseva tekijä pelkojen tai vaarojen ja erityisesti kansallisen suojelun saatavuuden tutkimisessa. Kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus on siksi oletusarvoisesti olennainen tosiseikka.

Hakuedellytysten perusteella määritetään siten seuraavat olennaisten tosiseikkojen ryhmät:

1. hakijan kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus
2. tosiseikat, joilla perustellaan palaamista koskevaa tulevaa pelkoa tai vaaraa
3. todettujen pelkojen tai vaarojen syyt
4. se, onko saatavilla suojelua siltä, mitä pelätään tai mikä on vaarana
5. mahdolliseen poissulkemiseen liittyvät tosiseikat.

⁽⁸⁶⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 15 artikla. *Vakavalla haitalla tarkoitetaan seuraavia:*
a) kuolemanrangaistus tai teloitus; tai
b) hakijan alkuperämaassa kokema kidutus tai epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus; tai
c) siviilihenkilön henkeä tai ruumiillista koskemattomuutta uhkaava vakava ja henkilökohtainen vaara, joka johtuu mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä.

⁽⁸⁷⁾ Poissulkemista koskevilla säännöksillä viitataan uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 12 ja 17 artiklaan. Lisätietoa on julkaisussa EASO, [Practical Guide: Exclusion](#), tammikuu 2017.

On huomattava, että hakija ei välttämättä tiedä, mikä on merkityksellistä hänen hakemuksensa tutkinnan kannalta. Hän voi siksi esittää useita pelkoja ja ongelmia, jotka ovat hänelle tärkeitä mutta eivät välttämättä merkityksellisiä kansainvälisen suojelun kannalta. Hakemuskäsittelijän on tunnettava hakuedellytykset ja määritettävä niiden perusteella, mitkä hakemuksen näkökohdat ovat merkityksellisiä ja mitkä siten tunnistetaan olennaisiksi tosiseikoiksi.

Seuraavassa taulukossa käsitellään hakuedellytysten ja tosiseikkojen ja olosuhteiden välistä yhteyttä. Siinä esitetään joitakin keskeisiä kysymyksiä, jotka voivat ohjata käsiteltävänä olevan hakemuksen olennaisten tosiseikkojen tunnistamisessa. Näiden suuntaa-antavien ohjaavien kysymysten tarkoituksena on antaa tukea tosiasioiden tunnistamisessa. Niitä on täydennettävä tapauksen olosuhteiden mukaan yksityiskohtaisilla tutkivilla kysymyksillä, jotta kaikki asiaan vaikuttavat tosiseikat saadaan selville. Koska nämä kysymykset ovat suuntaa-antavia, ne eivät välttämättä sovellu kaikkiin tapauksiin, ja kun niitä käytetään henkilökohtaisen puhuttelun tekemisessä, ne olisi muotoiltava kuhunkin tapaukseen sopiviksi ⁽⁸⁸⁾.

Taulukko 2. Olennaisten tosiseikkojen tunnistamista ohjaavia kysymyksiä

Hakuedellytykset	Hakuedellytyksiin liittyvien olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen	Ohjaavia kysymyksiä avuksi olennaisten tosiseikkojen tunnistamisessa (luettelo ei ole tyhjentävä).
1. Kolmannen maan kansalainen alkuperämaansa / entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella	Tunnistetaan hakijan kansalaisuuteen tai kansalaisuudettomuuteen liittyvät tosiseikat	• Mikä on hakijan kansalaisuus tai entinen pysyvä asuinmaa? • Mitä muita kansalaisuuksia hakijalla on tai mihin hänellä on oikeus? • Onko hakija vaarassa jäädä kansalaisuudettomaksi?

⁽⁸⁸⁾ Erityisprofiilien kannalta merkityksellisistä aiheista on lisätietoa julkaisuissa EUAA, [Practical Guide on Political Opinion](#), joulukuu 2022; EUAA, [Practical Guide – Interviewing Applicants with Religion-based Asylum Claims](#), marraskuu 2022; EASO, [Practical Guide on the Application of the Internal Protection Alternative](#), toukokuu 2021; EASO, [Guidance on membership of a particular social group](#), maaliskuu 2020; EASO, [Practical Guide on Exclusion](#), tammikuu 2017.

Hakuedellytykset	Hakuedellytyksiin liittyvien olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen	Ohjaavia kysymyksiä avuksi olennaisten tosiseikkojen tunnistamisessa (luettelo ei ole tyhjentävä).
2. Perusteltu pelko vainosta tai vakavan haitan todellinen vaara	Tunnistetaan tosiseikat, jotka liittyvät palaamista koskeviin tuleviin pelkoihin tai vaaroihin, ja olosuhteet, jotka vaikuttavat niihin	- Mitä sellaista hakijalle on tapahtunut aiemmin, joka voi mahdollisesti aiheuttaa (myös kumulatiivisesti) vainoa tai vakavaa haittaa? - Mitä hakijan perheelle / ystäville / vastaavassa tilanteessa oleville henkilöille on tapahtunut? - Mitkä aiemmat ja nykyiset tosiseikat, tilanteet tai olosuhteet aiheuttavat pelkoa tai vaaroja? - Mitkä henkilökohtaiset olosuhteet voivat vaikuttaa hakijaan kohdistuvaan vainon/ haitan vaaraan? - Keitä toimijoita on aiempien ongelmien ja/ tai uhkien taustalla? Myös heidän asemansa, toimivaltansa ja kykynsä?
3. Vaara rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi	Tunnistetaan tosiseikat, jotka liittyvät syihin, joiden vuoksi hakija pelkää uhkia	- Mistä syistä hakija pelkää tai pelkää joutuvansa uhatuksi? - Mitkä ovat hakijan mukaan vainoajien motiivit? - Mitkä ovat syyt väitettyyn suojan puutteeseen?
4. Kykenemätön tai haluton turvautumaan alkuperämaahan / pysyvän asuinpaikan suojeluun	Tunnistetaan tosiseikat, jotka liittyvät väitettyyn suojan puutteeseen	- Mitkä tahot tarjoavat suojelua ja mikä on niiden kyky tarjota suojelua ongelmilta? - Minkälaista suojelua (ja missä määrin) hakija sai ja jos ei saanut, miksi sitä ei tarjottu, ja mitkä tekijät vaikuttavat suojelun saatavuuteen? - Onko alkuperämaassa aluetta, joka voi tarjota sisäisen suojelun vaihtoehdon? ⁽⁸⁹⁾
5. Poissulkemista koskevia säännöksiä ei sovelleta	Tunnistetaan kaikki poissulkemiseen liittyvät tekijät	Onko hakijan profiilissa tai toimissa merkkejä siitä, että poissulkemista voitaisiin edellyttää?

On muistettava, että olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen ei sinänsä merkitse oikeudellista arviointia. Tunnistaminen vain osoittaa, mitkä tosiseikat tai olosuhteet ovat merkityksellisiä

⁽⁸⁹⁾ Sisäisen suojelun vaihtoehdon osalta tunnistettavissa olennaisista tosiseikoista on lisätietoa julkaisussa EASO, [Practical guide on the application of internal protection alternative](#), toukokuu 2021.

hakemuksen tutkimisen kannalta, ja siitä voidaan saada kansainvälisen suojelun määritelmää koskevien eri hakuedellytysten perusteluksi tarvittavia seikkoja.

b) Aiempiin ja nykyisiin tosiseikkoihin, tilanteisiin ja olosuhteisiin liittyvät olennaiset tosiseikat

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisiin tosiseikkoihin kuuluu todennäköisesti aiempia **kokemuksia, tapahtumia ja vaaratilanteita**, jotka ovat tavallisesti tapahtuneet alkuperämaassa suoraan hakijalle tai tämän lähipiiriin kuuluville henkilöille ja joiden tarkoituksena on ollut vahingoittaa hakijaa tai muita henkilöitä, joilla on samankaltainen profiili. Aiemmillä tapahtumilla voidaan perustella pelkoa tai vaaraa, myös sen syitä, ja sitä, että suojelua ei ole saatavilla. Ne voivat olla myös perusteena kansainvälisestä suojelusta poissulkemiselle.

Hyvä käytäntö

Kun henkilökohtaisessa puhuttelussa ⁽⁹⁰⁾ selvitetään aiempiin tosiseikkoihin tai tapahtumiin liittyviä olennaisia tosiseikkoja, muistisääntönä voi käyttää viittä kysymyssanaa: mitä, kuka, miksi, milloin ja missä. Näin kerätään varmasti kaikki tarvittavat tiedot kustakin olennaisesta tosiseikasta. Esimerkiksi, mitä tapahtui ja missä olosuhteissa? Missä tapahtuma tapahtui? Milloin se tapahtui? Miksi se tapahtui?

Näin voidaan varmistaa, että kustakin olennaisesta tosiseikasta kerätään kaikki tarvittavat tiedot todisteiden keruuvaiheessa. Ennen uskottavuuden ja riskin arvioinnin tekemistä voidaan siis tarkistaa, onko perusteellista tutkintaa varten riittävästi tietoja.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen tunnistamisesta: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Useat hänen kertomuksessaan mainitut tapahtumat ovat olennaisia tosiseikkoja, koska niillä tuotettiin hänelle haittaa, jotta hänen maan etujen vastaiseksi katsottu toimintansa saataisiin loppumaan. Esimerkiksi:

- ✓ Tammikuussa 2022 erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hakijan taloon ja tappoivat hänen serkkunsa hänen poissa ollessaan painostaakseen häntä lopettamaan toimintansa.
- ✓ Hakija joutui auto-onnettomuuteen sen jälkeen, kun tuntematon henkilö oli peukaloinut auton jarruja.

Kaikilla näillä tosiseikoilla voidaan perustella sitä, että hän pelkää henkensä ja vapautensa puolesta, jos hän palaa, ja ne ovat näin ollen olennaisia hakemuksen kannalta.

⁽⁹⁰⁾ Lisäohjeita henkilökohtaisen puhuttelun tekemisestä on julkaisussa EASO, [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014.

On pidettävä mielessä, että hakija voi ilmaista pelkäävänä palaamista myös **sellaisten nykyisten tosiseikkojen, toimien, tilanteiden tai (henkilökohtaisten) olosuhteiden vuoksi**, jotka eivät ole aiemmin aiheuttaneet vaaratilanteita mutta voivat tulevaisuudessa johtaa vaaratilanteisiin. Näin voi olla silloin, kun vakaumukset, uskomukset, identiteetti ja ominaisuudet on salattu tai jätetty ilmaisematta alkuperämaassa tai kun hakija on paennut ennen kuin hänelle on voinut tapahtua mitään, koska hän on tiennyt, miten muita samankaltaisessa tilanteessa olevia henkilöitä on kohdeltu. Muita mahdollisia tilanteita ovat esimerkiksi olosuhteiden muutokset alkuperämaassa tai tapahtumat hakijan lähdön jälkeen, sekä uusi toiminta, johon hakija on ryhtynyt asuttuaan turvapaikkamaassa (*sur place* -hakemukset).

c) Tiedossa oleviin riskeihin liittyvät olennaiset tosiseikat, joihin hakija ei ole vedonnut

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Olennaisiin tosiseikkoihin voivat myös kuulua tosiseikat ja olosuhteet, joita hakija ei ole (nimenomaisesti) esittänyt mutta jotka voidaan tunnistaa hakijan profiiliin ja alkuperämaan tilanteen perusteella.

Hakijat eivät välttämättä paljasta tietoja muun muassa pelon, häpeän tai tietämättömyyden vuoksi tai siksi, että väärinkäytöksistä tai syrjinnästä on tullut normaalia tai hyväksyttyä ⁽⁹¹⁾. Hakijat eivät ehkä myöskään yksinkertaisesti ole tietoisia vaarasta tai eivät ymmärrä, että vaara voi olla merkityksellinen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kannalta. Kun tällaiset mahdolliset vaarat ovat turvapaikkaviranomaisen tiedossa, yhteistyövelvollisuuden (ks. [1.1.1 b\) vi\) Hankitaan asiaan vaikuttavat alkuperämaatiedot ja muut todisteet](#)) ja asiaankuuluvan oikeuskäytännön ⁽⁹²⁾ mukaisesti hakemuskäsittelijän on tunnistettava taustalla olevat olennaiset tosiseikat ja tutkittava ne hakijan kanssa.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen tunnistamisesta: [Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus](#)

Tässä tapauksessa on tiedossa, että hakija on 19-vuotias ja että hän tulee maasta, jossa alkuperämaatietojen mukaan naisten sukuelinten silpomisen osuus on yksi maailman suurimmista, se on yleistä koko maassa ja vaikuttaa sekä lapsiin että nuoriin aikuisiin. Vaikka hakija ei ole ilmaissut pelkoa naisten sukuelinten silpomisen kohteeksi joutumisesta, asiaa on silti selvitettävä puhuttelussa hienotunteisesti, jotta saadaan selville, onko olemassa sellaisia seikkoja, jotka voivat aiheuttaa vaaran.

⁽⁹¹⁾ EUT, tuomio 2.12.2014, [A., B., C. v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 69–71 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁹²⁾ EIT, tuomio 23.3.2016, [F.G. v. Ruotsi](#), nro 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD0043611111, 127 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

Kun aihetta selvitetään puhuttelun aikana enemmän, hakija selittää, ettei hänelle ole tehty ympärileikkausta, koska hänen vanhempansa kieltäytyivät aina, kun muu perhe pyysi sen tekemistä. Myöskään hänen sisariaan ei ole ympärileikattu. Hänen tätinsä, joka nyt vanhempien kuoltua on vastuussa hänen sisaristaan maassa C, ilmoitti näille kuitenkin kaksi viikkoa sitten, että heidän ympärileikkauksensa on tarkoitus tehdä seuraavalla viikolla yhdessä muiden perheiden muutaman muun tytön kanssa. Hakija pelkää heidän puolestaan, koska se voi olla hyvin kivuliasta, mutta asialle ei voi tehdä mitään. Hänen tätinsä sanoo, että perhe joutuisi häpeään, jos he eivät tekisi sitä, eivätkä he silloin pystyisi löytämään aviomiestä kummallekaan hänen sisaristaan.

Näiden uusien seikkojen perusteella muotoillaan olennaiset tosiseikat, jotka liittyvät naisten sukupuolielinten silpomisen tulevaan vaaraan.

Olennainen tosiseikka: hakijan täti, joka nyt on vastuussa hakijasta ja hänen sisaruksistaan heidän vanhempiensa kuoleman jälkeen, on järjestänyt sisarten ympärileikkauksen.

d) Olennaisiin tosiseikkoihin liittyvät hakijan henkilökohtaiset olosuhteet otetaan huomioon

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Olennaisia tosiseikkoja tunnistettaessa on otettava asianmukaisesti huomioon hakijan henkilökohtaiset olosuhteet. Jos henkilökohtaiset olosuhteet eivät ole olennaisia tosiseikkoja sellaisenaan, mutta ne voivat vaikuttaa vaaraan, jos hakija palaa, ne on tunnistettava ja ilmaistava selvästi olennaisten seikkojen muotoilussa, jotta niiden merkityksellisyys käy ilmi. Lisäksi on kerättävä mahdollisimman paljon todisteita henkilökohtaisista olosuhteista ja arvioitava niiden uskottavuutta ennen kuin hyväksytystä olennaisesta tosiseikasta voidaan tehdä kokonaisvaltainen riskinarviointi.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen tunnistamisesta: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Tämä nuori mies on 18-vuotias. Hän on kotoisin kylästä X ja kuuluu klaaniin Y. Hän on saanut vain vähän koulutusta, ja hän on maatyöläisten poika.

Näillä hänen perheeseensä, koulutukseensa, yhteiskunnalliseen taustaansa ja elinympäristöönsä liittyvillä henkilökohtaisilla olosuhteilla ei ole suoraa yhteyttä hänen pelkoonsa, koska ne eivät itse olleet syy, jonka vuoksi häntä pyydettiin liittymään terroristiryhmään. Olosuhteet ovat kuitenkin saattaneet tehdä (ja tekevät) hänestä helpomman kohteen terroristiryhmälle, koska ne voivat vaikuttaa hänen kykyynsä vastustaa pyyntöjä. Jotta hakijan henkilökohtaiset olosuhteet voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon riskinarvioinnissa, niillä on siksi täydennettävä asiaan vaikuttavia olennaisia tosiseikkoja, ja niiden on oltava osa olennaisten tosiseikkojen muotoilua.

Olennainen tosiseikka: hakijaa, 18-vuotiasta maatyöläisten poikaa, jolla on alhainen koulutustaso ja alhainen yhteiskunnallinen asema, joka on kotoisin pienestä kylästä alueella X ja joka kuuluu klaaniin Y, pyydettiin toistuvasti liittymään terroristiryhmään.

On myös tärkeää pitää mielessä, että henkilökohtaiset olosuhteet voivat myös vaikuttaa hakijan kykyyn esittää seikkoja hakemuksensa tueksi tai toimia vääristävinä tekijöinä uskottavuuden arvioinnissa. Näitä olosuhteita ei pidä tulkita olennaisiksi tosiseikoiksi (tai niiden osaksi), joille tehdään uskottavuuden arviointi. Ne on kuitenkin tunnistettava ja pantava merkille, koska ne on puhuttelun lisäksi otettava huomioon myös uskottavuuden arvioinnissa (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)).

Esimerkki henkilökohtaisten olosuhteiden huomioon ottamisesta: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Traumaattisilla kokemuksilla, joita hakijalla oli matkallaan Eurooppaan, ei ole merkitystä hakemuksen kannalta. Trauma voi kuitenkin vaikuttaa hakijan muistiin, kognitiivisiin kykyihin ja tunnereaktioihin ja näin ollen siihen, miten hän pystyy viestimään ja perustelemaan hakemuksensa henkilökohtaisessa puhuttelussa. Nämä olosuhteet on siis ymmärrettävä ja otettava asianmukaisesti huomioon uskottavuuskriteerejä sovellettaessa. Hakijan esittämä psykososiaalinen raportti voi olla hyödyllistä tukimateriaalia.

Näistä henkilökohtaisista olosuhteista voidaan tehdä myös haavoittuvuusarviointi (joka ei kuulu tämän käytännön oppaan alaan). Tämä pätee erityisesti silloin, kun käytettävissä ei ole lääketieteellisiä tai psykososiaalisia raportteja tai muita hyödyllisiä todisteita näiden olosuhteiden tunnistamiseksi tai kun tarvitaan enemmän erikoistunutta tietoa ⁽⁹³⁾.

e) Muut kuin olennaiset tosiseikat jätetään pois

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Edellä olevissa osissa selitetään, että hakuedellytyksiin liittymättömät tosiseikat eivät ole olennaisia tosiseikkoja. Kun hakemuksen osana esiin tulevat tosiseikat ja olosuhteet eivät ole olennaisia, niitä ei tarvitse muotoilla eikä ottaa enää huomioon uskottavuuden ja riskin arvioinnissa. Tämä tarkoittaa toisin sanoen sitä, että hakemuksen arvioinnin kannalta ei ole merkitystä sillä, ovatko kyseiset tosiseikat uskottavia vai eivät.

Esimerkki tapahtumista, joita ei tunnisteta olennaisiksi tosiseikoiksi: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Nuori mies mainitsi, että hänen perheensä omisti pienen maapalan, mutta perintöriidan jälkeen hänen setänsä vei heidän maansa. Tällä tapahtumalla on voinut olla valtava merkitys hakijalle, mutta kun se on käyty läpi puhuttelussa, hakemuskäsittelijä selvittää, että tapahtumalla ei ollut muita seurauksia hakijalle ja hänen perheelleen, se ei ole hakemuksen ytimessä eikä esiin ole tullut seikkoja, jotka yhdistäisivät sen mihinkään hakuedellytyksiin. Näin ollen sitä ei tunnisteta eikä muotoilla olennaiseksi tosiseikaksi, koska sitä ei tarvitse ottaa huomioon hakemuksen jatkoarvioinnissa. Tämä tarkoittaa myös, että sen uskottavuudella ei ole merkitystä hakemuksen arvioinnissa.

⁽⁹³⁾ Lisätietoja ja ohjeita haavoittuvuuksien arvioinnista on EASOn erityistarpeiden tunnistamistyökalussa [Tool for Identification of Special Needs](#), 2016.

Joissakin tapauksissa hakemuksen yksittäiset näkökohdat tai hakijan lausumat kokonaisuudessaan eivät liity millään tavalla hakuedellytyksiin, eikä hakijan profiiliin ja käytettävissä olevien alkuperämaatioiden perusteella ole muita merkkejä mahdollisesta tulevasta vaarasta. Jos profiili ja hakemus tutkitaan asianmukaisesti henkilökohtaisessa puhuttelussa eikä muita huolta aiheuttavia syitä ilmene, tällaisessa tapauksessa pelkoon tai vakavan haitan vaaraan liittyviä olennaisia tosiseikkoja ei pidä muotoilla. Päätöksessä on kuitenkin silti ilmoitettava, mitkä tosiseikat muodostavat hakemuksen ja miksi niitä ei katsota olennaisiksi tosiseikoiksi.

Edellä kerrotusta huolimatta on oltava varovainen, ettei olennaisten tosiseikkojen tunnistamiseen suhtauduta liian kapeakatseisesti. Mitä enemmän seikkoja kerätään, sitä enemmän ”olennaisia” seikkoja voi itse asiassa tulla esiin. Jos hakija esimerkiksi sanoo lähteneensä kotimaastaan, koska hän ei pystynyt hankkimaan siellä elantoaan, henkilökohtaisessa puhuttelussa on selvittettävä ja selvennettävä tämän syyt. Jos tätä ei käsitellä puhuttelussa, voi esimerkiksi jäädä huomaamatta, että hakijalla ei ole etnisen alkuperänsä vuoksi työmahdollisuuksia tai mahdollisuuksia terveydenhoidon tai asunnon saamiseen. Tässä tapauksessa hänen etninen alkuperänsä on olennainen tosiseikka, joka on hakijan kokeman syrjinnän syy ja joka liittyy hakuedellytyksiin. Vastaavasti maakiistalta näyttävä asia voi olla syynä verikostoon, joka tapauksen mukaan voi tarkoittaa, että kansainvälistä suojelua tarvitaan. Siksi on tärkeää, että kun hakija tuo esiin tosiseikkoja ja olosuhteita, jotka eivät nähtävästi ole olennaisia, selvitetään, miksi hakija uskoi, että kyseiset tosiseikat ovat merkityksellisiä hänen hakemuksensa kannalta.

Yleisiä tosiseikkoja ei pidä tunnistaa olennaisiksi tosiseikoiksi

Alkuperämaan tilanteeseen liittyvät yleiset tosiseikat, jotka ovat tiedossa alkuperämaatioiden koskevan tutkimuksen perusteella (alkuperämaatioiden tutkimusmenetelmien mukaisesti), voivat olla olennaisia riskin ja/tai oikeudellisen arvioinnin kannalta, mutta niistä ei tehdä tässä oppaassa kuvattua uskottavuuden arviointia. Niitä ei sen vuoksi pitäisi tunnistaa olennaisiksi tosiseikoiksi.

1.2.2 Selkeiden, kattavien ja tosiasioihin perustuvien olennaisten tosiseikkojen muotoilu

Kun olennaiset tosiseikat on tunnistettu, on tärkeää muotoilla ne asianmukaisesti, jotta niistä saadaan perusta luotettavalle uskottavuuden arvioinnille.

Seuraavat säännöt auttavat muotoilemaan oikein olennaiset tosiseikat, joista tehdään uskottavuuden arviointi.

Vain menneisyys ja nykyhetki otetaan huomioon

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisiin tosiseikkoihin kuuluvat ainoastaan aiemmin tapahtuneet tai nykyisin olemassa olevat tosiseikat, olosuhteet ja tilanteet. Tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvaa ei pidä

muotoilla olennaiseksi tosiseikaksi, koska uskottavuutta ei voida arvioida sen perusteella, mitä ei ole vielä tapahtunut. Mahdolliset tulevat tapahtumat ja vaarat muotoillaan ja arvioidaan myöhemmässä vaiheessa, riskinarvioinnin yhteydessä.

Esimerkki aiempien ja nykyisten tapahtumien muotoilemisesta olennaisiksi tosiseikoiksi: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus.](#)

Tulevan vaaran virheellinen muotoilu olennaiseksi tosiseikaksi:

- ✗ Hakija ei voi palata kotiin, koska hänet pakotetaan liittymään terroristiryhmään tai hän joutuu kärsimään kieltäytymisen seurauksista.

Tähän vaaraan liittyvien olennaisten tosiseikkojen asianmukainen muotoilu:

- ✓ Hakijaa pyydettiin toistuvasti liittymään terroristiryhmään.
- ✓ Terroristiryhmä on pidättänyt hakijan kylän muita poikia ja nuoria miehiä värvätäkseen heidät väkisin.

Noudatetaan hakijan lausumia

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Hakijan lausumat ovat lähtökohta olennaisten tosiseikkojen muotoilussa. Tämä auttaa tekemään hakijasta tai hakijan näkemyksestä olennaisen tosiseikan kohteen. Muotoilutavan pitäisi perustua tapaan, jolla hakija esitteli tosiseikat. Olennaiset tosiseikat on kuvattava olennaisilla käsitteillä ja pitäydyttävä hakijan kuvaamassa tilanteessa. Yleisiä lausumia, jotka eivät kerro hakijan näkökulmasta, tilanteesta tai lähiympäristöstä, on vältettävä.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen muotoilusta hakijan lausumien mukaan: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Olennaisten tosiseikkojen yleisen muotoilun sijaan muotoilussa olisi noudatettava hakijan lausumia.

- ✗ Tuntemattomat henkilöt käyttävät pelottelutaktiikkaa.
- ✓ Huppupäiset miehet uhkasivat hakijaa raiskauksella ja tappamisella, jos hän ei lopettaisi toimintaansa.

Kaikki asiaan vaikuttavat tiedot otetaan mukaan

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisen tosiseikan muotoilussa on varmistettava, että kaikki kyseiseen olennaiseen tosiseikkaan liittyvät merkitykselliset yksityiskohdat on otettu siihen mukaan. On tärkeää kiinnittää huomiota kaikkiin yksittäisiin seikkoihin, jotka voivat lisätä vainon tai vakavan haitan

vaaraa, erityisesti jos ilman näitä seikkoja vainon tai vakavan haitan kynnyksarvoa ei ehkä saavuteta. Jos tällaisia seikkoja on olemassa, ne olisi nimenomaisesti otettava mukaan olennaisen tosiseikan muotoiluun.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen aukottomasta muotoilusta: [Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus](#)

Esimerkki olennaisen tosiseikan puutteellisesta ja aukottomasta muotoilusta:

- ✗ Hakija on yksinhuoltajaäiti.
- ✓ Hakija on nuori yksinhuoltajaäiti, hän on orpo ja asuu alkuperämaassaan vanhoillisen sedän määräysvallassa.

Henkilökohtaisia tulkintoja tai johtopäätöksiä on vältettävä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaiset tosiseikat on ilmoitettava tosiseikkoina riippumatta siitä, millaisia ne ovat. Olennaisten tosiseikkojen muotoilussa ei pidä tulkita seikkoja eikä tehdä johtopäätöksiä uskottavuudesta. Se tehdään uskottavuuden arvioinnissa, joka on seuraava vaihe, kun kaikki olennaiset tosiseikat on tunnistettu ja muotoiltu ja kaikki todisteet on kerätty ja yhdistetty olennaisiin tosiseikkoihin.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen subjektiivisten muotoilujen välttämistä: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Olennaisen tosiseikan subjektiivisen muotoilun sijaan muotoilussa olisi noudatettava hakijan esittämiä tosiseikkoja.

- ✗ Luotettavuudeltaan kyseenalaisen syytekirjelmän mukaan hakijaa syytettiin ”pidätyksen vastustamisesta” ja ”julkisesta väkivaltaan yllyttämisestä”, ja hänet vietäisiin pian sotilastuomioistuimen eteen.
- ✓ Hakijaa syytettiin ”pidätyksen vastustamisesta” ja ”julkisesta väkivaltaan yllyttämisestä”, ja hän sai syytekirjelmän, jossa ilmoitettiin oikeudenkäynnin päivämäärä sotilastuomioistuimessa.

Vältetään oikeudellisia kysymyksiä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisten tosiseikkojen muotoiluun ei pidä tässä vaiheessa sisällyttää oikeudellisia kysymyksiä. Oikeudellisiin kysymyksiin vastataan oikeudellisessa analyysissä.

Esimerkki oikeudellisten muotoilujen välttämisestä olennaisissa tosiseikoissa: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Oikeudellista analyysia ennakoivan muotoilun sijaan muotoilussa olisi noudatettava hakijan esittämiä tosiseikkoja, tässä tapauksessa luettelemalla asiaan liittyvät vaaratilanteet.

- ✗ Valtion viranomaiset vainoavat hakijaa tämän taloon tehtävien kotietsintöjen sarjassa.
- ✓ Tammikuussa 2022 erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hakijan taloon ja tappoivat hänen serkkunsa hänen poissa ollessaan painostaakseen häntä lopettamaan toimintansa.

1.2.3 Kunkin olennaisen tosiseikan muotoilu tarkoin määriteltyjen tosiseikkojen, tapahtumien tai tilanteiden perusteella

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaiset tosiseikat olisi muotoiltava tarkoin määriteltyjen tosiseikkojen, tapahtumien, tilanteiden tai olosuhteiden perusteella. Siksi tosiseikat kannattaa pitää toisistaan erillään ja muotoilla niistä yksittäisiä olennaisia tosiasioita. Siten niiden uskottavuus voidaan arvioida yksi kerrallaan ja riskinarvioinnille saadaan asianmukainen perusta. Jos eri tosiseikat tai tilanteet, joita olisi arvioitava itsenäisesti, muotoillaan virheellisesti yhdeksi olennaiseksi tosiseikaksi, uskottavuuden ja riskien arviointi voi vaikeutua. Se voi jopa johtaa väärin päätelmiin. Vaikka siis eri uhat tai vaaratilanteet liittyisivät toisiinsa, niistä olisi muotoiltava erillisiä olennaisia tosiseikkoja, kun ne ovat tapahtuneet pidemmällä aikavälillä, kun ne koskevat eri henkilöitä tai kun ne perustuvat eri syihin tai ovat voineet tapahtua toisistaan riippumattomasti.

Esimerkki olennaisten tosiseikkojen täsmällisestä muotoilusta: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Hakija mainitsi, että hänen taloonsa tehtiin kolme erillistä laitonta kotietsintää, joiden tarkoituksena oli pakottaa hänet lopettamaan toimintansa. Nämä kolme tilannetta tapahtuivat eri aikoina kahden vuoden aikana (2022 ja 2023), ja niihin liittyi erityyppistä pahoinpitelyä, joka kohdistui eri ihmisiin. Vaikka kotietsintöjen tekijä ja tarkoitus olivat samat, ne ovat erillisiä tapauksia, jotka ovat tapahtuneet toisistaan riippumatta. Näiden eri tosiseikkojen muotoileminen yhdeksi laajaksi olennaiseksi tosiseikaksi voi mahdollisesti johtaa siihen, että kaikki kolme vaaratilannetta hyväksytään tai hylätään virheellisesti kokonaisuutena.

- ✗ Erikoisjoukot tekivät vuosina 2022 ja 2023 useita kotietsintöjä hakijan ja hänen perheenjäsentensä taloihin.
- ✓ Tammikuussa 2022 erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hakijan taloon ja tappoivat hakijan serkun hänen poissa ollessaan painostaakseen hakijaa lopettamaan toimintansa.

- ✓ Maaliskuussa 2023 erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hakijan taloon painostaakseen häntä lopettamaan toimintansa; useita sukulaisia kohdeltiin kaltoin ja naispuoliset sukulaiset pakotettiin riisumaan vaatteensa.
- ✓ Kesäkuussa 2023 erikoisjoukot tekivät kotietsinnän hakijan sisaren taloon painostaakseen häntä lopettamaan toimintansa, ja kaksi hänen sisarenpoikaansa pidätettiin.

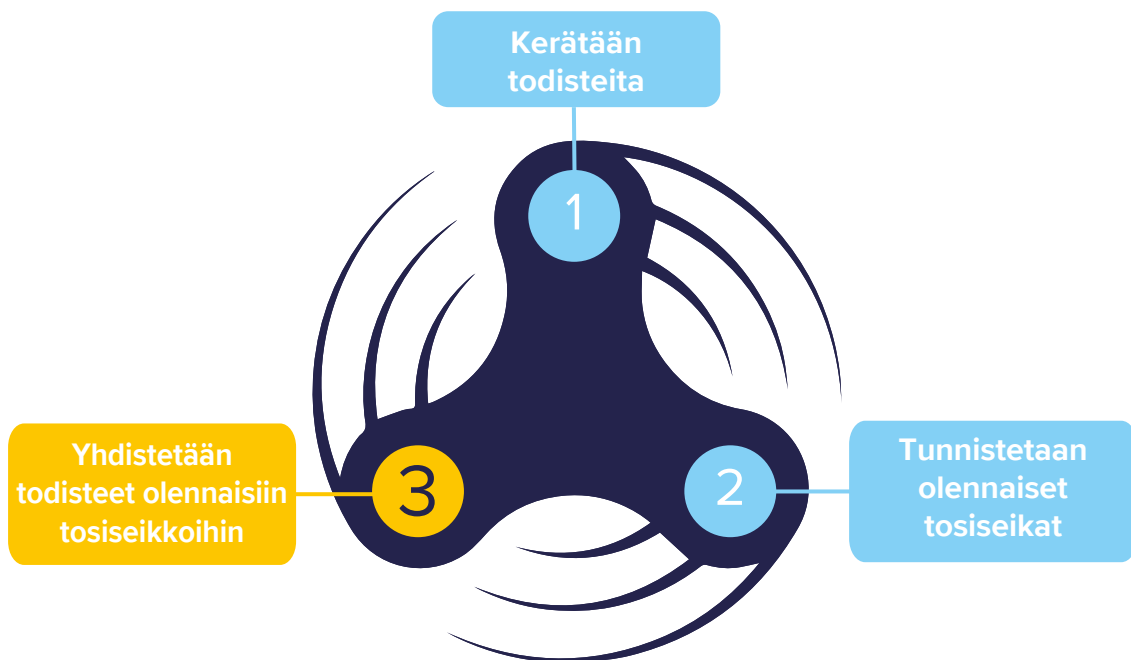
Edellä mainitusta yleisestä säännöstä huolimatta olennaiset tosiseikat liittyvät joskus niin tiiviisti toisiinsa, että niiden uskottavuutta voidaan arvioida yhdessä, jotta uskottavuuden arviointi olisi tehokkaampaa. Näin voi olla silloin, kun samalla ajanjaksolla on sattunut monia pieniä samanlaisia vaaratilanteita ja erityisesti, kun toimijat, menetelmät, syyt, tavoitteet ja/tai seuraukset ovat samat.

On kuitenkin muistettava, että olennaisia tosiseikkoja ei pidä yhdistellä rajoituksetta vaan vain silloin, kun on selvää, että tosiseikkojen erillisestä arvioinnista ei saada erilaista tulosta.

1.3 Asiaan vaikuttavien todisteiden yhdistäminen olennaisiin tosiseikkoihin

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kuva 6. Todisteiden yhdistäminen olennaisiin tosiseikkoihin

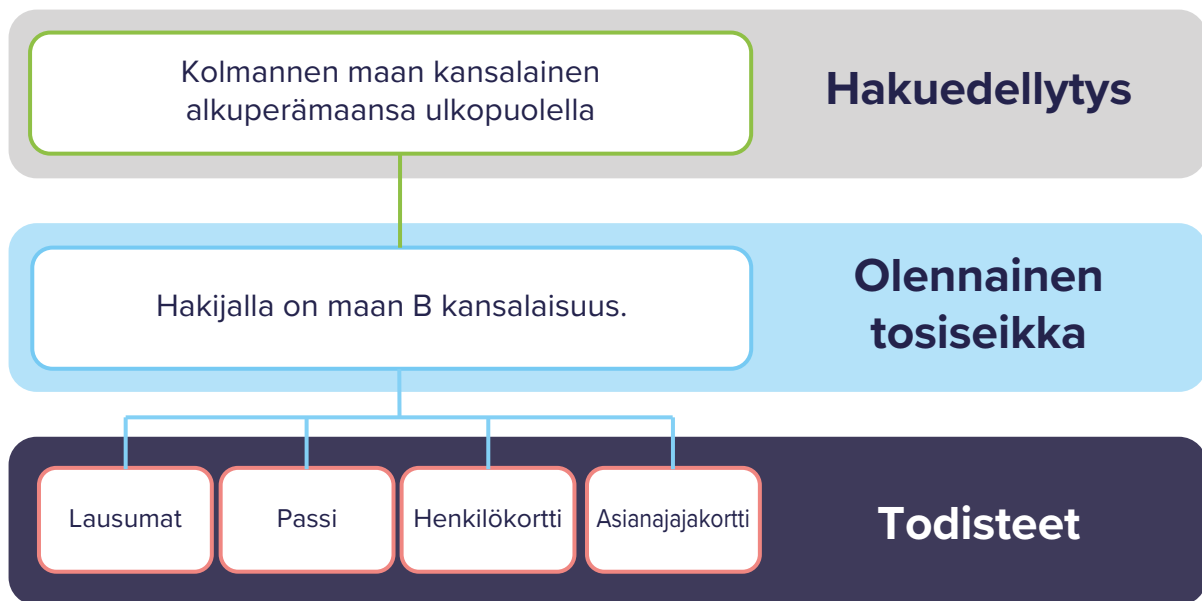

Kun kaikki saatavilla olevat todisteet on kerätty ja olennaiset tosiseikat tunnistettu, näytönarviointiprosessia jatketaan yhdistämällä saatavilla olevat todisteet kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan.

Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen määrittää sen, minkä hakemukseen liittyvien tosiseikkojen ja olosuhteiden uskottavuus on arvioitava ja minkä perusteluiksi on siten esitettävä todisteita. Samoin kuin olennaiset seikat on yhdistettävä yhteen tai useampaan hakuedellytykseen, myös kaikki todisteet on yhdistettävä yhteen tai useampaan olennaiseen tosiseikkaan.

Kaavio 7. Kukin todiste yhdistetään yhteen olennaiseen tosiseikkaan – maan B aktivistin tapaukseen perustuva esimerkki

Kun todisteita yhdistetään kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan, on tarkasteltava kaikkia saatavilla olevia todisteita ja otettava asianmukaisesti huomioon todisteet, joita hakija pitää tärkeinä asiansa kannalta. Monissa tapauksissa tietyntyyppiset todisteet voivat liittyä useisiin olennaisiin tosiseikkoihin. Todisteet voivat tukea olennaisen tosiseikan keskeistä sisältöä suoraan tai niissä voidaan esittää perusteluja olosuhteille, jotka voivat vaikuttaa esimerkiksi vaaraan tai mahdollisuuteen saada suojelua. Todisteet voivat tukea olennaista tosiseikkaa tai kumota sen.

Kun todisteita yhdistetään olennaisiin tosiseikkoihin, myös puuttuvia todisteita on tarkasteltava. Hakijalta saatetaan tarvita lisätietoja, tai tietystä tapahtumasta ei välttämättä ole saatavilla alkuperämaatiietoja, tai vaaratilanteesta tai tapahtumasta ei välttämättä ole olemassa asiakirjoja. Joissakin tapauksissa voidaan tarvita lisätutkimuksia, esimerkiksi lisäpuhuttelu. Jos todisteita ei ole saatavilla tai niitä ei voida toimittaa, tätä todisteiden puuttumista on tarkasteltava uskottavuuden arvioinnissa, joka on näytön arvioinnin seuraava vaihe. Tässä vaiheessa ei pidä tehdä päätelmiä todisteiden uskottavuudesta tai hyväksymisestä. Oppaan osassa 2. [Vaihe 2. Uskottavuuden arviointi](#) kerrotaan yksityiskohtaisesti, miten puuttuvat todisteet voidaan ottaa mukaan arviointiin.

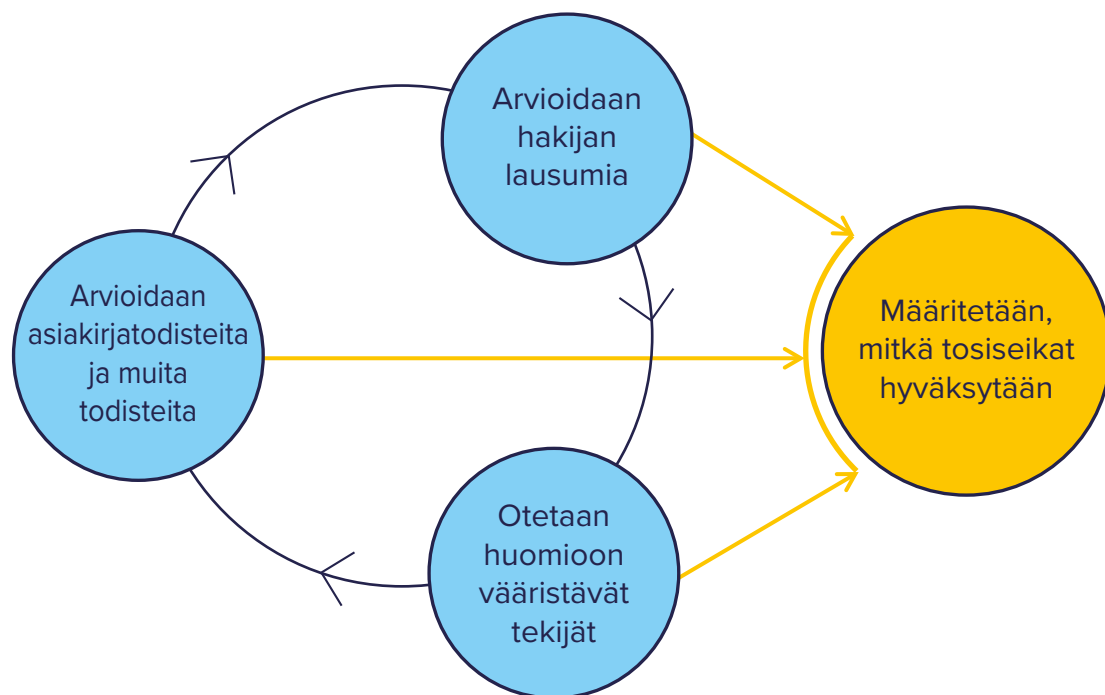
2. Vaihe 2. Uskottavuuden arviointi

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Uskottavuuden arviointi on prosessi, jossa todisteita analysoidaan erilaisilla kriteereillä sen selvittämiseksi, voidaanko olennainen tosiseikka hyväksyä uskottavaksi.

Uskottavuuden arviointiin kuuluu kolme tausta-arviointia, jotka on tehtävä kokonaisuutena, jotta voidaan päätellä, mitkä tosiseikat voidaan hyväksyä.

Kuva 8. Uskottavuuden arvioinnin kolme osaa, joiden perusteella tehdään päätelmä hyväksyttävistä tosiseikoista

Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi (osa [2.1 Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi](#)), hakijan lausumien arviointi (osa [2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuusindikaattoreiden perusteella](#)) ja sellaisten tekijöiden huomioon ottaminen, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä (osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)) esitetään jäljempänä kolmessa erillisessä peräkkäisessä osassa ymmärtämisen helpottamiseksi.

Niiden esittämisjärjestys ei kuitenkaan perustu tärkeysjärjestykseen tai järjestykseen, jossa arviointi tehdään. Käytännössä kaikki nämä vaiheet tapahtuvat samanaikaisesti. Hakijan lausumien arvioinnissa on siis otettava huomioon myös vääristymiä mahdollisesti aiheuttavat tekijät sekä asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arvioinnin tulokset. Kun otetaan huomioon kaikki nämä arvioinnit ja tekijät sekä periaate, jonka mukaan epäselvät tapaukset on ratkaistava hakijan eduksi, voidaan määrittää, mitkä olennaiset tosiseikat hyväksytään ja mitkä hylätään (osa [2.4 Olennaisen tosiseikan hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättäminen](#)).

2.1 Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi

2.1.1 Arviointiperusteet

Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden todistusarvon tutkimiseen kuuluu niiden merkityksellisyyden ja luotettavuuden selvittäminen (tässä osassa ei käsitellä hakijan lausumia eikä saatavilla olevia alkuperämaatiietoja).

a) Merkityksellisyys

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Merkityksellisyydellä tarkoitetaan sitä, liittyykö todiste tiettyyn olennaiseen tosiseikkaan. Mitä vahvempi yhteys todisteen ja olennaisen tosiseikan välillä on, sitä merkityksellisempi todiste on. Merkityksellisyys olisi selvitettävä hakijan kanssa.

Yksi todiste voidaan yhdistää erilaisiin olennaisiin tosiseikkoihin, ja sen merkityksellisyys voi vaihdella kunkin olennaisen tosiseikan osalta. Sen vuoksi todisteiden merkityksellisyyttä on arvioitava uudelleen jokaisen olennaisen tosiseikan osalta.

b) Luotettavuus

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Luotettavuudella tarkoitetaan sitä, voiko olennaisen tosiseikan toteennäyttäminen perustua kyseiseen todisteeseen, joka sisältää sen kannalta merkityksellistä tietoa, ja missä määrin se voi perustua siihen. Toisin sanoen on tarkistettava, kuinka hyvin todisteilla pystytään tukemaan niitä olennaisia tosiseikkoja, joihin ne yhdistetään.

Tarkasteltavien todisteiden luotettavuus perustuu jäljempänä selostettuihin perusteisiin.

Olemassaolo/esiintyminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Esiintymisellä tarkoitetaan sitä, onko mahdollista, että tietynlainen asiakirja tai muu todiste on olemassa tai että sen laatija on sen antanut, kun otetaan huomioon hakijan mainitsemat aika, paikka ja olosuhteet. Esiintymisen arviointi tehdään alkuperämaatietöjen tai muiden saatavilla olevien tietöjen perusteella.

Esimerkki todisteiden olemassaolon/esiintymisen arvioinnista

Turvapaikkaviranomaisella on saatavilla luotettavia ja ajantasaisia alkuperämaatiietoja, joissa todetaan, että maanalainen organisaatio A ei ole koskaan myöntänyt jäsenkortteja turvallisuussyistä eikä se edelleenkään tee niin. Jos hakija esittää (oletettavasti) järjestön A jäsenkortin eikä hakija ole esittänyt mitään tyydyttävää selitystä siitä, miten tällainen kortti on myönnetty hänelle, on vahvat perusteet katsoa, että kortilla ei ole todistusarvoa, koska järjestö A ei ole voinut myöntää kyseistä todistetta.

Sisältö

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Seuraavat tekijät on arvioitava.

- Onko asiakirjatodiste / muu todiste ristiriidassa sen oman sisällön kanssa?
- Onko asiakirja täsmällinen? Täsmällisyydellä tarkoitetaan tietyn olennaisen seikan kannalta merkityksellisten yksityiskohtien tasoa.
- Koskeeko asiakirja olennaisen tosiseikan olennaisia seikkoja vai vain sivuseikkoja?
- Ovatko tiedot peräisin suorasta lähteestä vai onko kyse hakijan lausumien kertomisesta uudelleen? Esimerkiksi todistajanlausunnon todistusarvo on suurempi, jos sen laatija on todistanut todistuksen kohteena ollutta asiaa suoraan. Todistusarvo on pienempi, jos todistajat kertovat vain uudelleen sen, mitä hakija on heille kertonut, ilman mitään erityistä tutkimusta sen varmistamiseksi, että todistajanlausunto todistaa tapahtuman olevan todellinen.
- Onko asiakirja ristiriidassa saatavilla olevien tietojen, muun muassa alkuperämaatietojen kanssa? Onko se johdonmukainen muiden hakemuksessa saatavilla olevien todisteiden kanssa?

Luonne

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Asiakirjan tai muun todisteen luonteella tarkoitetaan sitä, onko esitetty todiste alkuperäinen vai jäljennös. Alkuperäiskappaleilla olisi tavallisesti enemmän arvoa arvioinnissa. On kuitenkin muistettava, että hakijat eivät välttämättä pysty hankkimaan alkuperäistä asiakirjaa ja että joitakin asiakirjoja ei yleensä voi saada alkuperäisessä muodossaan. Esimerkiksi joidenkin viranomaisten myöntämien alkuperäisten asiakirjojen on tarkoitus jäädä viranomaisille eikä niitä saa jakaa eteenpäin. Se, että hakija toimittaa tällaisen asiakirjan alkuperäisenä, voi saada kysymään, miten se on päätynyt hakijan haltuun.

Laatija

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

On varmistettava, kuka on asiakirjan laatija, missä ominaisuudessa hän on laatinut asiakirjan ja onko hän puolueeton.

Muoto

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Asiakirjan tai muun todisteen muoto tarkoittaa sen muodollisia osatekijöitä ja sitä, miten nämä osatekijät on jäsennelty ja esitetty, sekä asiakirjan kuntoa ja sitä, onko siinä vaurioita tai merkkejä muutoksista. Asiakirjan muodolla on merkitystä arvioitaessa sen alkuperäisyyttä, luotettavuutta tai aitoutta. Muoto on erityisen tärkeä asiakirjoissa, jotka ovat luonteeltaan virallisia, koska tällaisissa asiakirjoissa voidaan odottaa olevan muodollisia osatekijöitä, joista voidaan tunnistaa allekirjoittajat ja taho, jonka nimissä asiakirja on annettu, esim. puolueen puheenjohtajan antama todistus, jossa on otsikko, allekirjoitus, leima jne.

Asiakirjan aitoudesta ei kannata tehdä päätelmiä pelkästään asiakirjan muodon perusteella, sillä joissakin maissa ei ole vakiomuotoa tietyn tyyppisille asiakirjoille tai viranomaisilla ei ehkä ole tarpeeksi valtaa määrätä vakiomuotoa koko alueelleen. Muoto voi vaihdella myös sen mukaan, milloin asiakirja on annettu ja kuka sen on antanut.

2.1.2 Asiakirjojen todentaminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Tämän osan soveltamisala

Tässä osassa esitetään joitakin asiakirjojen todentamista koskevia yleisiä periaatteita, tietoja ja ohjeita, jotka voivat auttaa näytön arvioinnissa. Todentamiseen liittyy monia muita näkökohtia, joita ei käsitellä tässä käytännön oppaassa.

Todentaminen on ratkaisevin menettely asiakirjan muodon ja todistusarvon tutkimisen kannalta. Yleensä todentaminen tarkoittaa, että todistetaan tai vahvistetaan jonkin olevan todenmukaista ⁽⁹⁴⁾ ja todetaan virallisesti tutkinnan perusteella, että jokin on aito ⁽⁹⁵⁾. Todentaminen edellyttää, että todentaja voi tehdä toimitettujen todisteiden aitoudesta myönteisen tai kielteisen päätelmän työkalujen avulla tai asemansa perusteella. Hakemuskäsittelijällä voi olla erilaisia mahdollisuuksia kansallisen käytännön mukaan.

- On mahdollista turvautua **asiantuntijoiden**, kuten poliisin tai sisäisen yksikön, osaamiseen. Niiden henkilöstö on saanut erityiskoulutuksen ja pääsee käyttämään erityistä tieteellistä aineistoa, jonka avulla asiakirja voidaan todentaa tai petos havaita. Tällaiset asiantuntijat pystyvät analysoimaan esimerkiksi asiakirjan luontaisten ominaisuuksien laatua, kuten paperin laatua, käytettyä mustetta, merkkejä väärennetyistä leimoista, vesileimoja, sidoksia jne.
Tätä pidetään aukottomimpana todentamisena.
- Jos esimerkiksi erityisissä (sisäisissä) **tietokannoissa** on saatavilla kyseessä olevan asiakirjan tai todisteen näyte, sitä voi verrata toimitettuun asiakirjaan.

Seuraavaksi annetaan esimerkkejä julkisesti saatavilla olevista verkkotietokannoista, jotka koskevat passeja ja muita eri maiden myöntämiä virallisia asiakirjoja.

- [Aitojen henkilö- ja matkustusasiakirjojen julkinen online-hakemisto \(PRADO\)](#) on Euroopan unionin neuvoston julkisesti saataville asettama tietokanta henkilö- ja matkustusasiakirjojen mallikappaleista.
- [EdisonTD](#) on tietokanta, jonka Alankomaiden viranomaiset ovat kehittäneet yhteistyössä Australian, Kanadan, Yhdistyneiden arabiemiirikuntien ja Yhdysvaltojen viranomaisten sekä Kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) kanssa. Osa tietokannasta on julkisesti saatavilla.

⁽⁹⁴⁾ Collins, online Collins English Dictionary, [authenticate](#), 2023.

⁽⁹⁵⁾ Collins, online Collins English Dictionary, [authenticate](#), 2023.

Joidenkin muiden tietokantojen käyttöä on rajoitettu, mutta turvapaikkaviranomaisella voi olla tai voi olla mahdollisuus saada käyttöoikeus tietoihin.

- [intranet False and Authentic Documents Online \(iFADO\)](#) on EU:n neuvoston pääsihteeristön portaali, jossa on lisätietoja PRADOon verrattuna. Siinä on myös muissa tietokannoissa, kuten Document Information System Civil Status (DISCS) -järjestelmässä olevia tietoja.
- DISCS-järjestelmä on

Alankomaiden, Kanadan, Australian, Yhdistyneiden arabiemiirikuntien – Dubain, Tanskan ja Norjan (Norjan henkilötodistuskeskus ⁽⁹⁶⁾) viranomaisten kehittämä verkkopohjainen hakujärjestelmä. DISCS-järjestelmän tarkoituksena on tukea sellaisten ulkomaisten ja kansallisten asiakirjojen todentamista, jotka sisältävät tietoja henkilöllisyydestä, kansalaisuudesta sekä muista asiakirjan haltijaa koskevista asioista. ⁽⁹⁷⁾

- Jos aidolta asiakirjalta näyttävän virallisen asiakirjan (kuten passin) aitoudesta on epäilyksiä, tietoa voi hakea myös Schengenin tietojärjestelmästä, sillä siinä luetellaan myös varastettuja tyhjiä asiakirjoja.
- Lisäksi voi turvautua nimenomaiseen **alkuperämaatiетоjen tutkimukseen**. Edellä mainituista tietokannoista voi olla apua valtion virallisten asiakirjojen osalta, mutta niistä ei todennäköisesti löydy näytteitä muuntotyypisistä asiakirjoista, joita esimerkiksi muut kuin valtiolliset organisaatiot ovat myöntäneet. Tällaisissa tapauksissa alkuperämaatiетоjen tutkimuksesta voi saada arvokasta tietoa (kuten jäsenkorttien, todistusten ja virkamerkkien näytteitä).
- Väärennöksistä tai muutoksista voi etsiä selviä ja kömpelöitä merkkejä, jotka voi tunnistaa itse ilman asiantuntija-apua.

Voi esimerkiksi huomata, että valokuva on teipattu kömpelösti asiakirjaan, korttia ei ole valmistettu yhdestä ainoasta laminoidusta kartongista vaan kahdesta sivusta, jotka on liimattu yhteen ja sitten laminoitu, kortin haltijan, oletettavasti hakijan, allekirjoitus ei vastaa käsiteltävän hakemuksen tekijän allekirjoitusta (hakijan turvapaikkamenettelyn aikana allekirjoittamien eri lomakkeiden perusteella), virallisen asiakirjan otsikossa on selkeitä virheitä organisaation tunnuslauseessa jne.

On pidettävä mielessä, että kun todisteessa on merkkejä väärennöksestä tai muutoksesta (kuten puuttuva sivu aidossa passissa), väärentäminen tai muuttaminen on tehty tietyssä tarkoituksessa, joka voi olla turvapaikkahakemuksen tukeminen paremmin tai jokin muu syy. Tämä on selvitettävä hakijan kanssa.

Todentaminen voi olla vaikeaa eikä se ole aina mahdollista. Virallista todentamista ei voida tehdä tai sen tekeminen voi olla vaikeaa esimerkiksi seuraavista syistä.

- asiantuntijoiden tekemän todentamisen kustannukset

⁽⁹⁶⁾ Ks. Norjan henkilötodistuskeskuksen [verkkosivusto](#) ja sen erityinen osio [viitetietokannoista](#).

⁽⁹⁷⁾ Ks. Norjan henkilötodistuskeskuksen verkkosivuston osio [viitetietokannoista](#) ja Tanskan kansallisen henkilötodistuskeskuksen osio [asiakirjatietokannoista](#).

- tekniset haasteet, joiden perusteella ei voida tehdä selvää johtopäätöstä todisteiden aitoudesta; tämä pätee erityisesti silloin, kun todisteet toimitetaan jäljennöksenä
- asiakirjan mallikappaletta tai sen todentamiseen tarvittavia työkaluja ei ole käytettävissä
- asiaankuuluvia tietoja ei voida hankkia lähteeltä, koska todisteiden lähde on vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija
- samantyyppisestä asiakirjasta on samaan aikaan liikkeellä eri versioita, koska kyseisten asiakirjojen myöntämistä varten ei ole keskitettyä hallintoa ja/tai yhdenmukaisia menettelyjä
- asiakirjan myöntävässä maassa on paljon korruptiota, ja siellä väärennetyt asiakirjat ovat yleisiä korruption avulla hankittujen aitojen asiakirjojen ohella, mutta myös sekä muodoltaan että sisällöltään aitoja asiakirjoja myönnetään.

Asiakirjan arviointia ei voi lopettaa sillä perusteella, että sen aitoutta on mahdotonta tai vaikeaa todentaa. Riippumatta siitä, ovatko esitetyt todisteet aitoja vai eivät, niiden todistusarvosta on päätettävä suhteessa tutkittuun olennaiseen tosiseikkaan ⁽⁹⁸⁾. Arvioinnissa auttavat muut perusteet (asiakirjatyyppin olemassaolo/esiintyminen, sisältö, muoto, luonne, laatija) ⁽⁹⁹⁾.

Todentaminen olisi tehtävä määrättyissä olosuhteissa ⁽¹⁰⁰⁾ eli silloin, kun todisteen laatija on luotettava ja todentaminen on käytännössä mahdollista ja tehtävissä ja sillä voi olla vaikutusta olennaisen tosiseikan arviointiin.

On pidettävä mielessä, että kun arviointia tehdään edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti ja ryhdytään toimenpiteisiin tätä tarkoitusta varten (esimerkiksi asiakirjan aitouden todentamiseksi), on erittäin tärkeää varmistaa aina luottamuksellisuusperiaatteen noudattaminen (ks. osa [Ohjaavat periaatteet, e\) Luottamuksellisuus](#)).

2.1.3 Todisteen uskottavuutta koskevien havaintojen painoarvo

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Seuraavat periaatteet auttavat arvioimaan, mikä painoarvo edellä mainittujen perusteiden mukaisesti uskottavuudesta tehdyillä havainnoilla on.

- Vaikka kaikki luotettavuusvaatimukset eivät täyty, todisteilla voi olla tietty painoarvo uskottavuuden arvioinnissa. Jos esimerkiksi kaikki luotettavuusvaatimukset täyttyvät, mutta hakija on toimittanut vain jäljennöksen asiakirjasta, tällä todisteella on silti tietty todistusarvo, jota on arvioitava yhdessä esimerkiksi lausumien uskottavuutta koskevien havaintojen kanssa (ks. osa [2.4.1 Kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta](#)). Näin on erityisesti silloin, jos hakija antaa järkevän selityksen sille, miksi hän ei voinut esittää alkuperäistä asiakirjaa.

⁽⁹⁸⁾ EUT, tuomio 10.6.2021, [LH v. Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), C-921/19, EU:C:2021:478, 42–44 ja 61 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁹⁹⁾ Konkreettinen esimerkki syntymätodistuksen arvioinnista on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.1.2014, [AA v. Sveitsi](#), nro 58802/12, ECLI:CE:ECHR:2014:0107JUD005880212, 61–63 kohta.

⁽¹⁰⁰⁾ EIT, tuomio 2.10.2012, [Singh ym. v. Belgia](#), nro 33210/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1002JUD003321011, 100–105 kohta (saatavilla vain ranskaksi). Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

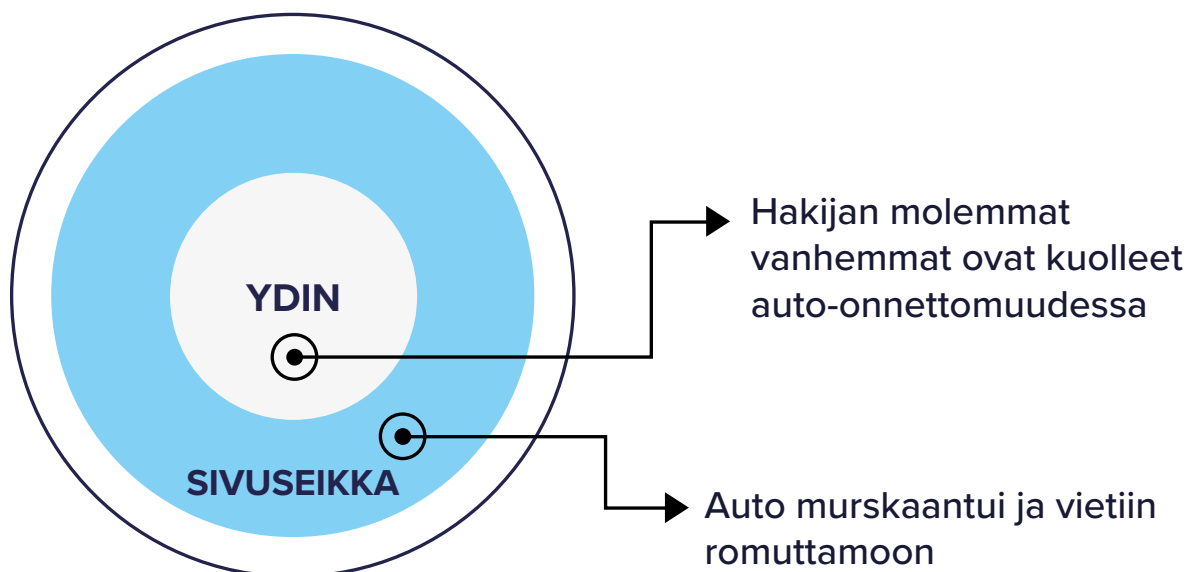

- Näytön merkityksellisyyttä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että olennaisen tosiseikan ytimeen liittyvillä todisteilla on enemmän painoarvoa kuin todisteilla, jotka liittyvät seikkoihin, jotka eivät liity olennaisen tosiseikan ytimeen ja jotka näin ollen ovat sivuseikkoja. Olennaisen tosiseikan hyväksymisen pitäisi yleensä perustua vain ydinosisen uskottavuuteen. Jos sivuseikkoja ei pidetä uskottavina, niiden vähäinen merkitys ei voi horjuttaa olennaisen tosiseikan perustaa, kunhan se perustuu edelleen uskottaviin ydinosiin.

Esimerkki todisteista, jotka liittyvät olennaisen tosiseikan sivuseikkaan: [Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus](#)

- Tarkasteltavana oleva todiste on valokuva romuttamolla olevasta autosta. Tämä todiste liittyy kertomuksen sivuseikkaan, joka koskee auto-onnettomuutta, jossa hakijan vanhemmat ovat kuolleet. Se ei liity heidän kuolemansa keskeisiin olosuhteisiin, eikä se tue vanhempien kuolemantapausta vaan tapahtumaa väitetyin kuolemaan johtaneen onnettomuuden jälkeen. Tällaisella asiakirjatodisteella on vain vähän painoarvoa olennaisen tosiseikan arvioinnissa.
- Vastaavasti epäjohdonmukaiset ilmoitukset sivuseikoista, kuten romuttamon tarkka sijainti tai sen nimi, eivät vaikuta olennaisen tosiseikan uskottavuuteen, jos todisteet, eli tässä tapauksessa hakijan lausumat olennaisen tosiseikan ydinosisista, täyttävät uskottavuusvaatimukset (ks. osa [2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuusindikaattoreiden perusteella](#)).

Kaavio 9. Olennaisen tosiseikan ydinkohdat ja sivuseikat – esimerkki perustuu maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaukseen

- Vähäiset kielteiset havainnot yhden tai useamman perusteen osalta eivät sulje pois sitä, että todisteet ovat kokonaisuudessaan luotettavia. Useat vähäiset kielteiset havainnot

eivät yleisesti ottaen tarkoita sitä, että todisteet eivät tue olennaista tosiseikkaa tai heikentävät sitä, vaikka ne voivatkin jossain määrin aiheuttaa epäilystä todisteiden luotettavuudesta. Useat vähäiset kielteiset havainnot uskottavuudesta eivät yleensä johda merkittävään kielteiseen havaintoon uskottavuudesta.

- Kuten vaiheessa 1 (ks. osa [1.1.1 Yhteistyövelvollisuuden noudattaminen \(todistustaakka\)](#)) kerrotaan, kun tarkastellaan kaikkia olennaiseen tosiseikkaan liittyviä todisteita, saatetaan havaita, että todisteita puuttuu. Jos hakijan voidaan tietyissä olosuhteissa kohtuudella olettaa toimittavan tiettyjä todisteita ja hakemuskäsittelijän tutkintavelvollisuus on täytetty, puuttuville tai epätäydellisille tiedoille voidaan antaa tietty painoarvo, joka otetaan huomioon punnitsemisprosessissa, kun määritetään, hyväksytäänkö vai hylätäänkö olennainen tosiseikka (ks. osa [2.4.1 Kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta](#)).
- Kun arvioidaan, miten kielteinen havainto voi vaikuttaa todisteiden luotettavuuteen, on otettava huomioon, onko hakijalle annettu mahdollisuus antaa selitys havainnosta ja voiko annettu selitys vaikuttaa todisteiden luotettavuuden arviointiin.
- Todisteiden todistusarvoa arvioitaessa on pidettävä mielessä kaikki merkitykselliset tapauskohtaiset ja olosuhteisiin liittyvät tekijät, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)).

Esimerkki asiakirjatodisteiden (syytekirjelmän) analyysistä [maan B aktivistia koskevassa tapauksessa](#).

- **Merkityksellisyys.** Esitetty syytekirjelmä on merkityksellinen, koska hakija liittää sen syytteeseen, jonka kohteena hän väittää olevansa ja jonka hän yhdistää toimintaansa ihmisoikeuksien puolesta. Tämä on merkityksellistä hänen hakemuksensa olennaisen tosiseikan kannalta.
- **Olemassaolo/esiintyminen.** Oikeusministeriön on vahvistettu ryhtyneen syytetoimiin vastaavissa tilanteissa.
- **Sisältö.** Syytekirjelmässä viitataan viranomaisen vastustamista koskevaan rikokseen, mutta siinä mainitaan rikoslain pykälä, joka ei liity kyseiseen rikokseen.
- **Muoto.** Esitettyssä syytekirjelmässä on nimike, joka näyttää viralliselta. Saatavilla olevien ja päivitettyjen alkuperämaatioiden perusteella maan B oikeusministeriön hallinto on hyvin varustettu ja organisoitu, ja sen muodolliset menettelyt on määritelty hyvin. Se, että oikeusministeriön tunnus on asiakirjan vasemmassa yläkulmassa, ei kuitenkaan vastaa samankaltaisia malliasiakirjoja. Asiakirja on allekirjoitettu, mutta allekirjoittajan nimi ja leima ovat tuskin luettavissa.
- **Luonne.** Syytekirjelmästä on toimitettu jäljennös. Hakijan mukaan alkuperäiskappale on jäänyt maahan B. Hän sanoo, että turvallisuussyistä hänen on hankalaa saada se lähetetyksi turvapaikkaviranomaiselle.

Laatija. Asiakirjan väitetty laatija on oikeusministeriö, mutta edellä esitettyjen asiakirjan muotoa koskevien havaintojen perusteella asiakirjan allekirjoittajaa tai asiakirjan laatintua viranomaista ei pystytä tunnistamaan selkeästi. Asiakirjan tosiasiallisesta laatijasta voi olla perusteltu epäily.

Päätelmä. Asiakirja sisältää kaikkien näiden perusteiden mukaan useita piirteitä, joiden perusteella sen ei ehkä voida katsoa olevan yksinään riittävän luotettava tarkasteltavan olennaisen tosiseikan osalta. Vaikka hakija on esittänyt tyydyttävän selityksen siitä, miksi on toimitettu vain jäljennös, asiakirjan todistusarvoa heikentää se, että siinä on havaittu useita muodollisia ja sisällöllisiä puutteita. Hakemuskäsittelijän on arvioitava, onko näille puutteille järkeviä selityksiä, ja annettava hakijan esittämä sellainen (esimerkiksi tunnusten äskettäinen muutos, puutteellisten välineiden vuoksi huonolaatuinen kopio). Asiakirjaa on joka tapauksessa tarkasteltava yhdessä kaikkien muiden olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden, myös hakijan lausumien, kanssa ennen kuin olennaisesta tosiseikasta voidaan tehdä päätelmä.

Seuraavissa osissa käsitellään useiden usein esitettyjen todisteiden erityispiirteitä ja niitä arvioitaessa huomioon otettavia seikkoja.

2.1.4 Erityiset asiakirjatyytit

a) Lääketieteelliset ja psykologiset todisteet

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Lääketieteelliset tai psykologiset todisteet ovat hyvin erityinen todistetyyppi (ks. vaiheen 1 osa [1.1.2 k\) Lääkäriin, psykiatriin ja psykologin lausunnot](#) siitä, miten lääketieteelliset todisteet voivat vaikuttaa tutkimukseen).

Lääketieteellisten tai psykologisten asiakirjojen todistusarvon selvittämisessä sovelletaan myös kaikkia edellä mainittuja perusteita. Näitä perusteita sovelletaan lääketieteelliseen näyttöön kuitenkin erityisellä tavalla.

Lääketieteellisissä tai psykologisissa lausunnoissa olisi mainittava lääketieteen asiantuntijan erikoisala ja suoritettu tutkimus, jotta sen luotettavuutta voidaan arvioida riippumattomasti.

Lääkäriinlausunnon sisältöön on kiinnitettävä huomiota, jotta voidaan arvioida, onko se laadittu täsmällisesti ja ammattimaisesti.

On pidettävä mielessä, että riippumattomat lääkärit ja psykiatrit tekevät tutkimuksensa lääketieteellisten tavoitteiden perusteella, eivät kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta varten (antamalla joko hyväksyvän tai hylkäävän lausunnon). Riippumattomat lääkärit eivät näin ollen välttämättä kirjaa havaintojaan siten, että niistä olisi hyötyä hakemuksen kannalta, tai he voivat jopa kieltäytyä kokonaan kirjoittamasta todistuksia muita kuin lääketieteellisiä tarkoituksia varten. Tilanteen helpottamiseksi turvapaikkaviranomaiset voivat asiaankuuluvien kansallisten käytäntöjen mukaisesti tehdä sopimuksia sellaisten lääketieteen asiantuntijoiden kanssa, jotka ovat tuomioistuimen kouluttamia ja/tai sertifioimia ja ymmärtävät

turvapaikkamenettelyä. Nämä asiantuntijat voivat laatia oikeuslääketieteellisiä lausuntoja tai muita todistuksia, joita voidaan pitää arvokkaana tieteellisenä näyttönä.

Jos lääkärin tai lääketieteellisen asiantuntijan asiantuntemusta ei voida turvapaikkaviranomaisessa hyödyntää, lääkärinlausunnon todistusvoimaa on tutkittava asiakirjatodisteisiin sovellettavien indikaattoreiden perusteella. Lisäksi seuraavista kohdista voi saada lisäopastusta lääketieteellisen asiakirjan todistusarvosta.

- Lääketieteellisessä lausunnossa mainitaan tutkimuksen numero ja päivämäärät, tehdyn tutkimuksen tyyppi ja siihen liittyvät lääketieteelliset päätelmät.
- Se perustuu yhteen tutkimukseen tai niiden sarjaan, ja siinä esitetään laaja-alainen yleiskatsaus.
- Se perustuu oikeassa suhteessa potilaan omiin lausumiin ja lääketieteellisiin/psykologisiin havaintoihin perustuviin seikkoihin.
- Siinä viitataan Istanbulin pöytäkirjan vaatimuksiin, jos kidutuksesta on väitteitä tai merkkejä.
- Lääketieteellisen/psykologisen asiantuntemuksen alaan ja asiantuntijan lausuntoon ei pitäisi kuulua se, että lääkärinlausunnossa tehdään johtopäätöksiä niiden hakijan lausumien uskottavuudesta, jotka koskevat väitettyjä aiempia vaaratilanteita tai nykyisiä tapahtumia ja/tai hakijan kelpoisuutta saada kansainvälistä suojelua.

Seuraavat asiat on pidettävä mielessä.

- Lääketieteellisillä tai psykologisilla havainnoilla ei itsessään voida vahvistaa olosuhteita, joissa vammat, traumat tai oireet syntyivät, mutta niistä voidaan saada (vahva) osoitus siitä, ovatko vammat, traumat tai oireet johdonmukaisia ilmoitetun kaltoinkohtelun ja hakijan antaman ajanjakson kanssa.
- Lääketieteellisten ja psykologisten todisteiden toimittaminen voi erityisesti olla hyödyksi eri tarkoituksissa. Niitä ovat muun muassa itse olennaisten tosiseikkojen todenperäisyyden tukeminen, sellaisten henkilökohtaisten olosuhteiden osoittaminen, jotka voivat saattaa hakijan suurempaan vainon tai haitan vaaraan, tai haavoittuvuuksien ja erityistarpeiden osoittaminen tai sellaisten mahdollisesti vääristävien tekijöiden osoittaminen, jotka on otettava huomioon todisteita kerätessä ja uskottavuutta arvioitaessa. Hakemuskäsittelijän on tunnistettava mahdolliset eri tehtävät, joita toimitetulla lääkärinlausunnolla voi olla hakijan hakemuksen tarkastelussa.
- Lääkärinlausunnon todistusarvon tutkimisen tarkoituksena on arvioida, tukeeko lausunto kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä sitä olennaista tosiseikkaa, olosuhdetta tai vaaraa, johon se liittyy, ja jos tukee, miten (paljon). On muistettava, että hakemuskäsittelijän ei pidä tehdä lääketieteellisiä arvioita tai esittää omaa mielipidettään lääkärin määräämästä hoidosta. Lääkärin ei myöskään ole määrä tehdä päätöksiä kansainvälisen suojelun tarpeesta ⁽¹⁰¹⁾.
- Jos hakija toimittaa lääkärinlausunnon mahdollisesti kehittyvästä sairaudesta, (viimeisimpien) tutkimusten päivämäärät ovat tärkeitä. Ajan tasalla oleva lausunto

⁽¹⁰¹⁾ Lääkärinlausunto ja sen laatimismenetelmä eivät voi loukata hakijan perusoikeuksia. Ks. osa [1.1.2 n\) Hakijan perusoikeuksia loukkaavat todisteet](#).

saattaa kuvata nykyistä tilannetta paremmin, kun taas vanhentunut lausunto voi antaa viitteitä tilanteesta sellaisena kuin se oli, mutta se voi herättää kysymyksiä hakijan nykyisestä tilasta ja/tai kyvyistä. Vaikka tämä ei välttämättä vaikuta lausunnon todistusarvoon suhteessa aiempiin tapahtumiin, sen ajantasaisuus voi olla merkittävä arvioitaessa henkilökohtaisia olosuhteita, jotka vaikuttavat uskottavuuteen tai riskinarviointiin.

Esimerkki lääkärintodistuksen arvioinnista: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Hakija on tuonut mukanaan ortopedin antaman todistuksen. Kun tähän todistukseen sovelletaan asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden sekä lääketieteellisten todisteiden arviointia koskevia yleisiä perusteita, voidaan tehdä seuraava analyysi.

- **Merkityksellisyys.** Todisteet ovat merkityksellisiä, koska ne sisältävät mahdollisia viitteitä asiaan vaikuttavista henkilökohtaisista olosuhteista, jotka voivat mahdollisesti vaikuttaa riskinarviointiin maan A turvallisuusolosuhteista.
- **Olemassaolo/esiintyminen.** Ei ole viitteitä siitä, että tämäntyyppinen asiakirja ei olisi ortopedin vastaavissa olosuhteissa tavallisesti myöntämä asiakirja.
- **Muoto.** Todistus on laadittu lääkärin vastaanoton virallisena kirjeenä. Siinä on virallinen nimike, jossa on kaikki lääkäriin liittyvät tiedot (nimi, osoite, puhelin- ja faksinumero), asiakirjan myöntämispäivä, laatijan nimi sekä tehtävä, jossa lääkäri toimii, ja allekirjoitus, jossa on virallinen leima. Leimassa on laatijan nimi.
- **Luonne.** Esitetty asiakirja on alkuperäinen, ja siinä on kaikki alkuperäisen asiakirjan piirteet, sillä allekirjoitus ja leima ovat sinisellä musteella eikä niitä ole valokopioitu.
- **Laatija.** Laatija on ortopedi, ja hänet on selvästi merkitty sellaiseksi.
- **Sisältö.** Todistuksessa annetaan merkityksellisiä tietoja siitä, mitä menetelmiä lääkäri on noudattanut, kun hän on ottanut potilaan kahdesti vastaan, koska tällä on ollut ankarasta jalkakivusta johtuvia vakavia vaikeuksia. Päätelemät perustuvat pääasiassa viimeaikaisiin lääketieteellisiin havaintoihin, muun muassa röntgenkuviin, ja useisiin asiaan liittyviin testeihin. Todistuksessa ei viitata Istanbulin pöytäkirjaan, mutta siinä todetaan, että tila on voinut johtua vain vakavasta ulkoisesta traumasta. Lääkäri määrää myös useita fysioterapiahoitoja ja kipulääkkeitä. Todistuksessa mainitaan, että tämä hoito annetaan ennen riskialttiin leikkauksen harkitsemista. Todistus on annettu vastaanotolla henkilökohtaisesti, ja se on päivätty kaksi viikkoa ennen hakijan kuulemista.
- **Päätelmä.** Koska arviointiperusteet täyttyvät yleisesti, tämä asiakirja tukee sitä, että hakijaa on pahoinpidelty vakavasti ja hän kärsii kovasta kivusta jaloissaan ja niihin liittyvistä kävelyvaikeuksista.

b) Hakijan toimittamat yleiset tiedot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kun hakija toimittaa yleisiä tietoja, joilla pyritään tukemaan hänen hakemuksensa olennaisia tosiseikkoja (kuten esimerkiksi lehti- tai verkkoartikkeleita, jotka liittyvät viranomaisten toimiiin sitä oppositiopuoluetta vastaan, jossa hakija väittää olevansa aktiivinen), tällaiset todisteet on tutkittava huolellisesti. Siinä sovelletaan alkuperämaatietoihin sovellettavia yleisiä periaatteita. Erityisesti on tarkastettava lähteen luotettavuus, sen objektiivisuus, tarkkuus, jäljitettävyyys ja merkityksellisyys. Esitettyjen todisteiden on myös oltava ajan tasalla. Jos taas niillä pyritään tukemaan aiempia tapahtumia, niiden on oltava samanaikaisia kyseisten tapahtumien kanssa tai niiden on liityttävä tosiseikkoihin historiallisesta näkökulmasta. Tilanteen mukaan hakijan toimittamat tiedot saattavat edellyttää oman alkuperämaatietojen tutkimuksen tekemistä, jos aiheesta ei ole saatavilla alkuperämaatietoja, jotta voidaan turvautua muihin tietolähteisiin ja saada mahdollisimman tasapainoinen ja kattava kuva tilanteesta. Lisätietoja on EUAA:n tätä aihetta koskevassa oppaassa ⁽¹⁰²⁾.

c) Sosiaalisesta mediasta kerätty sisältö

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Edellä mainittuja asiakirjojen ja muiden todisteiden arviointiperusteita voidaan soveltaa sosiaalisesta mediasta kerättyyn sisältöön. Näiden lisäksi on muistettava, että

sosiaalisen median tileillä olevaa sisältöä ei ole useimmiten laadittu yhtä tiukassa toimitusprosessissa kuin vakiintuneiden tiedotusvälineiden sisältöä tai muita (alkuperämaatietojen) lähteitä. Näin ollen voi olla suurempi riski siitä, että sisältö on epätarkkaa, puolueellista, tarkoituksellisesti harhaanjohtavaa tai kyseenalaista. Lisäksi niiden sisältö on usein käyttäjien tuottamaa. Sosiaalisen median tileiltä saatuja tietoja arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lähteen tunnistamiseen ja sisällön tarkastamiseen muista lähteistä ⁽¹⁰³⁾.

On muistettava, että julkaisun laatijan henkilöllisyys ja yksityiset sosiaalisen median tilit voidaan helposti kaapata. Tämä pätee näihin todisteisiin vielä enemmän kuin muihin.

Sosiaalisessa mediassa olevia tietoja on helppo muuttaa. Kun hakija on itse kirjoittanut verkossa olevan julkaisun, hänellä on yleensä myös oikeus tehdä muutoksia julkaisun sisältöön ja julkaisuuden tasoon tai jopa poistaa julkaisu. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tällainen julkaisu on saattanut olla jossain vaiheessa (lyhyenkin aikaa) saatavilla, mutta sitä ei enää ole verkossa, tai että se on olemassa, mutta ei samansisältöisenä, ennen tutkintamenettelyä tai missä tahansa tutkintamenettelyn vaiheessa.

- Jos sosiaalisesta mediasta löydettyjä todisteita aiotaan käyttää, ne kannattaa tulostaa tai tallentaa sähköiseen muotoon, esimerkiksi kuvakaappauksena. Näin tietoja ei menetetä, jos julkaisuja muutetaan tai poistetaan menettelyn aikana. Aineistossa (riippumatta siitä, onko se tulostettu vai tallennettu sähköiseen muotoon) on mainittava

⁽¹⁰²⁾ EASO, [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020, s. 13–17.

⁽¹⁰³⁾ EASO, [Practical Guide on the Use of Country of Origin Information by Case Officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020, s. 56.

päivämäärä, jolloin tiedot on haettu, jotta niitä voidaan verrata aiempiin tai myöhempiin versioihin.

- Jos hakija esittää tulostetun verkkosivun, jolla esitetään seikkoja julkaisuun (tai sen saamaan julkaisuuteen) liittyvän olennaisen tosiseikan tueksi, on ehkä tarkistettava, onko sisältö yhä julkisesti saatavilla verkossa. Jos näin ei ole, kannattaa tarkistaa, miksi julkaisu olisi edelleen merkityksellinen todisteena olennaisesta seikasta tai miten se voi edelleen olla osoituksena palaamiseen liittyvästä vaarasta. On pidettävä mielessä, että verkkojulkaisuista jää digitaalinen jalanjälki, joten se, että hakija on poistanut viestin, ei tarkoita, ettei sitä voisi hakea takaisin. Ks. myös osa [3.3.2 d\) Riski-indikaattorit, jotka liittyvät toimijoiden motiiveihin toteuttaa tapahtumia, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi](#).

d) Todistajanlausunnot

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Todistajanlausunnot voivat olla peräisin monista lähteistä: hakija voi tarjota todistajia tai todistajanlausuntoja hakemuksensa tueksi, mutta myös kansalaisyhteiskunnan järjestöt antavat usein kirjallisia todistajanlausuntoja, ja turvapaikkaviranomainen voi myös pyytää niitä.

Todistajanlausunnon todistusarvoa tarkastellaan yleisten arviointiperusteiden mukaisesti. Todistajanlausuntoja arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden luotettavuuteen. Se riippuu muun muassa todistajana toimivan henkilön kyvykkyydestä ja siitä, miten hän on saanut asiat tietoonsa eli onko kyseessä ensi käden vai toisen käden tieto. Todistajanlausuntoja arvioitaessa otetaan huomioon myös todistajan henkilökohtaiset olosuhteet (todistaja on myös traumatisoitunut, todistajalla voi olla erityisiä siteitä hakijaan) sekä tilanne, jossa todistajanlausunto on saatu ⁽¹⁰⁴⁾.

2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden perusteella

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Lausumat voivat olla ainoa todiste, jonka hakija pystyy antamaan. Uskottavuutta kuvaavat indikaattorit ovat välineitä, joiden avulla lausumien uskottavuutta voidaan arvioida yksilöllisesti, puolueettomasti ja objektiivisesti.

Käytännössä uskottavuutta kuvaavilla indikaattoreilla arvioidaan lausumien yksityiskohtaisuutta, täsmällisyyttä, johdonmukaisuutta, yhdenmukaisuutta ja vakuuttavuutta sekä niiden yhdenmukaisuutta alkuperämaatietojen sekä asiakirjatodisteiden ja muiden kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden kanssa.

Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan c alakohdassa säädetään uskottavuutta kuvaavien indikaattorien perusraameista: ”hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hänen tapaukseensa liittyvien

⁽¹⁰⁴⁾ Ks. myös UNHCR, [Beyond Proof. Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä, koko raportti), toukokuu 2013, luku 5, jakso 4.

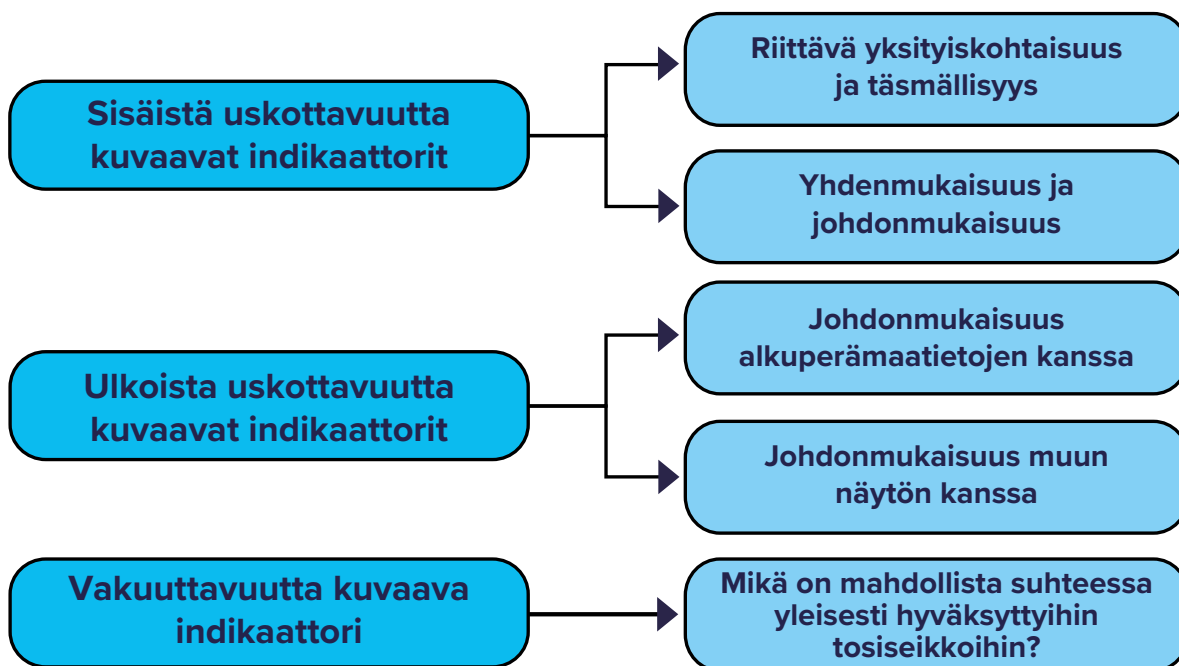

saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa”. Niitä pitäisi aina soveltaa Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaisesti ⁽¹⁰⁵⁾.

Indikaattorit voidaan ryhmitellä sisäisen uskottavuuden, ulkoisen uskottavuuden ja vakuuttavuuden mukaan.

Kaavio 10. Uskottavuutta kuvaavat indikaattorit

Kunkin olennaisen tosiseikan arvioinnissa olisi pyrittävä käyttämään kaikkia sovellettavia uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita. Kaikki indikaattorit eivät kuitenkaan välttämättä ole yhtä merkityksellisiä lausumien arvioinnin kannalta. Tämä riippuu siitä, mistä olennaisesta tosiseikasta on kyse. Jos uskottavuutta kuvaava indikaattori ei sovellu tietyn olennaisen tosiseikan arviointiin, sitä ei tarvitse käyttää.

Muista ottaa huomioon vääristymiä mahdollisesti aiheuttavat tekijät

Hakijaan liittyvät henkilökohtaiset olosuhteet ja puhutteluun liittyvät taustaolosuhteet voivat vaikuttaa hakijan lausumiin. Uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita sovellettaessa on otettava samaan aikaan huomioon tekijät, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä. Ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#).

⁽¹⁰⁵⁾ Uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita on kehitetty edelleen oikeuskäytännössä. Lisätietoa on julkaisussa EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023, s. 120–121.

2.2.1 Sisäistä uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden soveltaminen

Sisäisen uskottavuuden kannalta arvioidaan hakijan lausumia ja muita hakijan toimittamia todisteita, kuten kirjallisia lausumia ja asiakirjatodisteita. Sisäisessä uskottavuudessa uskottavuutta kuvaavat indikaattorit koskevat sitä, ovatko tiedot riittävän yksityiskohtaisia ja täsmällisiä sekä yhdenmukaisia ja johdonmukaisia.

Riittävä yksityiskohtaisuus ja täsmällisyys

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Riittävää yksityiskohtaisuutta ja täsmällisyyttä kuvaavalla indikaattorilla arvioidaan sitä, miten hakija kokee ja ilmaisee tapahtuman, sekä siihen liittyvien yksityiskohtien tasoa ja luonnetta.

Yleisesti ottaen kertomus henkilökohtaisesti koetuista kokemuksista sisältää usein enemmän yksityiskohtia, esimerkiksi aistinvaraisia tietoja, tunteita tai havaintoja, kuin sellaisen henkilön kertomus, jolla ei ole ollut näitä kokemuksia. Tämä pätee etenkin silloin, jos kokemus on tapahtunut hiljattain tai se on vaikuttanut henkilön elämään. Vaikka eri ihmisille voi tapahtua samankaltaisia asioita, yksikään yksilö ei koskaan koe ja muistele samaa tapahtumaa samalla tavalla. Riittävä yksityiskohtaisuus ja täsmällisyys edellyttää, että hakija kuvaa tapahtumaa itse nähdyn perusteella, aivan kuin omasta kamerasta kuvattuna, eikä yleisestä näkökulmasta.

Hyvä käytäntö

Jotta hakijalle voidaan selittää, miten yksityiskohtaista ja täsmällistä tietoa häneltä odotetaan tietystä aiemmasta tapahtumasta, hakemuskäsittelijä voi antaa esimerkin kuvaamalla itselleen tapahtuneen lyhyen tapahtuman ja kiinnittämällä huomiota siihen, mitä hän näki, kuuli, tunsu ja ajatteli tapahtuman aikana. Tämä selitys on syytä kirjata puhuttelupöytäkirjaan, jotta päätöksentekijälle on selvää, miten hakijaa pyydettiin antamaan lisätietoja tai täsmentämään lausumia.

Yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puute ei välttämättä johda uskottavuutta koskevaan kielteiseen havaintoon. Ensinnäkin yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puutteen on oltava keskeistä olennaisessa tosiseikassa, joka liittyy tilanteen tai tapahtuman yleiseen kuvaukseen. Toiseksi hakijalta on myös oltava kohtuullista odottaa tiettyä yksityiskohtaisuutta ja täsmällisyyttä esimerkiksi sen mukaan, missä määrin hän on itse kokenut tapahtuman tai tilanteen tai miten tärkeä tai merkityksetön tapahtuma tai tietty yksityiskohta on ollut hakijalle sillä hetkellä.

Lisäksi on muistettava, että hakijalta kohtuudella odotettavissa oleva yksityiskohtaisuus ja täsmällisyys vaihtelee hakijan henkilökohtaisten ja taustatekijöihin liittyvien olosuhteiden, erityisesti vääristävien tekijöiden, mukaan. Vääristävistä tekijöistä voidaan saada kohtuullinen selitys sille, miksi hakija ei pysty muistamaan yksityiskohtia tietyistä tapahtumista (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)). Ennen kuin yksityiskohtaisuuden tai täsmällisyyden riittävyydestä

tehdään havaintoja, on varmistettava, että hakija on ollut tietoinen siitä, miten yksityiskohtaista ja täsmällistä tietoa häneltä odotetaan henkilökohtaisessa puhuttelussa. On myös varmistettava, että puhuttelu on tehty siten, että hakija pystyy antamaan yksityiskohtaisia tietoja. Yksityiskohtien puute ei siksi vaikuta kaikissa tilanteissa hakijan lausumien uskottavuuteen.

Esimerkki yksityiskohdista ja täsmällisyydestä, joita voidaan kohtuudella odottaa, kun otetaan huomioon muistin toiminta: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Hakija kertoi osallistuneensa mielenosoitukseen ja kuvanneensa tapahtuman älypuhelimellaan. Turvallisuusjoukot vaativat hänen puhelintaan, ja hänet pidätettiin umpimähkään, kun hän kieltäytyi luovuttamasta älypuhelimistaan turvallisuusjoukoille. Hakemuskäsittelijä esittää hakijalle useita kysymyksiä tapahtuman taustasta, kuten siitä, minkälaisia rakennuksia mielenosoituksen tapahtumapaikalla oli, ja kysyy, miltä hänet pidättäneet poliisit näyttivät, mutta ei saa yksityiskohtaisia vastauksia.

Hakemuskäsittelijä päättää pyytää hakijalta selvityksen siitä, miksi hän ei kuvaa tilannetta yksityiskohtaisemmin. Hakija vastaa, että hän ei muista, miltä rakennukset tai poliisit näyttivät, koska hän yritti keskittyä jakamaan kuvaamaansa videota verkossa ennen kuin poliisit saisivat hänen puhelimensa haltuunsa, ja koska hän oli tilanteessa peloissaan. Kun hakijaa pyydetään kuvaamaan omasta näkökulmastaan, mitä älypuhelimien osalta tapahtui, hän selittää pitkään, mitä mielenosoituksessa tapahtui älypuhelimien kameran linssin läpi ja miten hän onnistui jakamaan videon verkossa ennen kuin hänen puhelimensa vietiin. Hän kuvailee myös yksityiskohtaisesti, miksi hän osallistui mielenosoitukseen, vaikka pelkäsi, että jotain pahaa tapahtuisi – kuten oli tapahtunut aiemminkin – ja miltä hänestä tuntui, kun hän oli jakanut videon ja hänet pidätettiin.

Tästä voi päätellä, että alkuperäinen yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puute johtui muistin toimintaan liittyvistä vääristävistä tekijöistä (ks. osa [2.3.1 a\) Muistin toiminta](#)) ja puhuttelun toteuttamistavasta (ks. osa [2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät](#)). Lisäksi voi todeta, että hakija antoi yksityiskohtaisen ja täsmällisen selvityksen mielenosoituksen aikaisiin tapahtumiin liittyvää olennaista tosiseikkaa koskevista merkittävistä seikoista.

Yhdenmukaisuus ja johdonmukaisuus

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta kuvaavalla indikaattorilla arvioidaan, onko hakijan lausumissa sekä hakijan toimittamien lausumien ja muiden todisteiden välillä puutteita tai ristiriitaa. Tämä koskee

- hakijan yleisesti antamia suullisia tai kirjallisia lausumia
- hakijan menettelyn eri vaiheissa antamia lausumia
- hakijan esittämiä muita todisteita (ks. osa [1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen](#)).

Itse koetuista kokemuksista pystyy tavallisesti kertomaan yhdenmukaisemmin ja johdonmukaisemmin. Yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden tapaan myöskään mikä tahansa

epäyhdenmukaisuus tai epäjohdonmukaisuus ei johda kielteisen havainnon tekemiseen uskottavuudesta. Kertomusten pienet ristiriitaisuudet ovat yleisiä. Niihin ei kuitenkaan pitäisi jäädä merkittäviä aukkoja tai ristiriitoja, joita hakija ei ole selittänyt tyydyttävällä tavalla.

Hakijalta kohtuudella odotettavissa oleva yhdenmukaisuus ja johdonmukaisuus vaihtelee hakijan henkilökohtaisten ja taustatekijöihin liittyvien olosuhteiden, erityisesti vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tekijöiden, mukaan. Ennen yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta koskevien havaintojen tekemistä on varmistettava, että hakija on ollut tietoinen siitä, miten yhdenmukaista ja johdonmukaista tietoa häneltä odotetaan henkilökohtaisessa puhuttelussa, ja että puhuttelu on tehty niin, että hakija pystyi antamaan tällaiset lausumat. Hakijalle on myös annettava mahdollisuus selventää mahdollisia epäyhdenmukaisuuksia tai epäjohdonmukaisuuksia, jotka ovat olennaisen tosiseikan arvioinnin kannalta keskeisiä. Johdonmukaisuuden puute ei siis vaikuta kaikissa tilanteissa uskottavuuteen.

Käyttäytymistä ei saa koskaan käyttää uskottavuutta kuvaavana indikaattorina

Käyttäytymisellä tarkoitetaan yleensä muuta kuin sanallista viestintää ja käytöstä, kuten äänensävyä, esiintymistapaa, katsekontaktia tai kasvonilmeitä. Nämä merkit näkyvät henkilökohtaisessa puhuttelussa.

Käyttäytymistä ei saa koskaan käyttää uskottavuutta kuvaavana indikaattorina. Muut kuin sanalliset viestit eivät ole yleismaailmallisia, koska niiden merkitys riippuu kulttuurista, ja niihin vaikuttavat henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten ikä, sukupuoli, koulutus tai henkinen tila. Hakijan käyttäytymiseen perustuvat päätelmät ovat usein vaistoon perustuvia yksinkertaisia oletuksia ja subjektiivisia arvioita.

2.2.2 Ulkoista uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden soveltaminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Ulkoisen uskottavuuden kannalta arvioidaan hakijan antamien lausumien ja määrittävän viranomaisen käytettävissä olevien todisteiden, kuten alkuperämaatietojen, asiantuntijatodistusten tai muiden ulkoisten todisteiden, välistä johdonmukaisuutta.

Käytettävissä voi olla erityyppisiä todisteita. Hakemuskäsittelijän on kerättävä tiettyjä todisteita aktiivisesti, koska hänellä voi olla paremmat mahdollisuudet saada niitä kuin hakijalla, erityisesti alkuperämaatietoja ⁽¹⁰⁶⁾. Hakemuksen asianmukaisen käsittelyn kannalta voi olla myös tarpeen pyytää merkityksellisiä asiantuntijalausuntoja, kuten lääketieteellisiä todisteita ⁽¹⁰⁷⁾. Lisätietoja siitä, mitä todisteita voi olla saatavilla, on osassa [1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen](#).

⁽¹⁰⁶⁾ EUT, tuomio 22.11.2012, [M.M. v. Minister for Justice, Equality and Law Reform \(Irlanti\)](#), C-277/11, EU:C:2012:744. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽¹⁰⁷⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 18 artiklan 1 kohta.

Johdonmukaisuus alkuperämaatietojen kanssa

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kun arvioidaan hakijan lausumien johdonmukaisuutta alkuperämaatietojen kanssa, on aina otettava huomioon kaikki alkuperämaahan liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat.

Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 3 kohdan a alakohta – tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointi

3. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti, ja se käsittää:

a) kaikki alkuperämaahan liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat sinä ajankohtana, jona jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, mukaan luettuina alkuperämaan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan;

Alkuperämaatiedot voivat tukea hakijan kertomusta tai olla sen kanssa ristiriidassa. Alkuperämaatietojen tukemat hakijan lausumat ovat johdonmukaisia tietojen kanssa, kun taas alkuperämaatietojen kanssa ristiriidassa olevat lausumat eivät ole johdonmukaisia niiden kanssa. Alkuperämaatiedoista saadaan usein taustaa hakijan hakemukselle, mutta niillä voidaan vain harvoin osoittaa, että tietty aiempi tapahtuma on tapahtunut tietyille henkilölle. Näin ollen ne ovat harvoin ratkaisevia todisteita arvioitaessa, hyväksytäänkö vai hylätäänkö olennainen tosiseikka.

Alkuperämaatietojen puuttuminen asianmukaisen alkuperämaatietojen tutkimuksen tekemisen jälkeen ei välttämättä johda kielteisen arvion tekemiseen uskottavuudesta. Alkuperämaatietoja ei ehkä ole saatavilla useista syistä. Se voi johtua esimerkiksi siitä, että riskeistä, joita tietyillä syrjäytyneillä ryhmillä voi olla alkuperämaassaan, ei ole ilmoitettu ⁽¹⁰⁸⁾, tai siitä, että tilanne alkuperämaassa muuttuu nopeasti. Ennen päätelmien tekemistä on mietittävä, kuinka todennäköistä on, että asiaan vaikuttavia alkuperämaatietoja ei olisi saatavilla niistä seikoista, joista alkuperämaatietoja haetaan.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Lisätietoja ja esimerkkejä alkuperämaatietojen käytöstä uskottavuuden arvioinnissa on EASOn asiakirjassa [Practical Guide on the use of country of origin information by case officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020, 3.3 kohta. Assessing the application for international protection.

⁽¹⁰⁸⁾ Lisätietoja: UNHCR [Guidelines on International Protection no. 1: Gender-related persecution in the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the status of refugees](#), 7. toukokuuta 2002, 37 kohta; UNHCR, [Guidelines on International Protection no. 9: Claims to refugee status on sexual orientation and/or gender identity within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its Protocol relating to the status of refugees](#), 23. lokakuuta 2012, 66 kohta.

Johdonmukaisuus asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden kanssa

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Asiakirjatodisteet ja muut todisteet voivat sisältää esimerkiksi perheenjäsenten ja todistajien kertomuksia, muiden valtionviranomaisten antamia asiakirjoja, asiantuntijaraportteja ja lääketieteellisiä arviointoja. Tällainen näyttö voi tukea hakijan kertomusta tai olla sen kanssa ristiriidassa. Lähtökohtaisesti todisteen todistusarvo on jo arvioitu ennen uskottavuutta kuvaavan indikaattorin soveltamista.

Sisäisen uskottavuuden arvioinnin tapaan kaikki epäjohdonmukaisuudet eivät johda kielteisen havainnon tekemiseen uskottavuudesta. On pohdittava, liittyvätkö epäjohdonmukaisuudet olennaisen tosiseikan keskeisiin seikkoihin ja millaista johdonmukaisuutta hakijalta voidaan odottaa. Tätä on tarkasteltava niiden tekijöiden valossa, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä, sekä lausumien taustan perusteella. Jos jotkin todisteet ovat ristiriidassa hakijan lausumien kanssa, asiaan on puututtava ja hakijalle on annettava mahdollisuus selittää epäjohdonmukaisuudet. Tämä selitys on otettava huomioon uskottavuuden arvioinnissa.

Esimerkki perheenjäsenten lausumien johdonmukaisuudesta: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Hakija haki kansainvälistä suojelua nuoremman veljensä kanssa. Molemmat kertovat henkilökohtaisissa puhutteluissaan, että he lähtivät alkuperämaastaan vanhempiensa päätöksestä sen jälkeen, kun heidän isänsä oli saanut terroristiryhmältä pyyntöjä, että hakija ja hänen nuorempi veljensä liittyisivät järjestöön.

Hakija kuvailee yksityiskohtaisesti, että hän oli isänsä vieressä, kun he saivat terroristiryhmältä pyynnön liittyä terroristiryhmään, ja että hänen sukulaisensa oli kertonut hänelle, että naapurikylässä värvättiin väkisin nuoria miehiä. Hakijan nuorempi veli sen sijaan antoi vain epämääräisiä lausumia. Hän kuvaili, että hänen äitinsä oli kertonut hänelle, että hänen oli lähdettävä veljensä kanssa, koska aseistautuneita miehiä oli etsimässä häntä koko ajan, ja että häntä oli pelottanut, kun hän kuuli siitä.

Lausumissa havaitaan epäjohdonmukaisuuksia, jotka eivät ole vähäisiä olennaisen tosiseikan keskeisten näkökohtien osalta. Ennen kuin näiden kahden lausuman välisestä johdonmukaisuudesta tehdään päätelmiä, on otettava huomioon vääristävät tekijät ja olosuhteisiin liittyvät tekijät, jotka voivat selittää lausumien eroja (ks. osa [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#)).

Huomioon olisi otettava myös näiden aiempien tapahtumien tausta ja muistin toiminta (ks. osa [2.3.1 a\) Muistin toiminta](#)). Hakija kuvailee tapahtumia omalla tavallaan siksi, että hän on ollut suoraan osallisena joissakin tilanteissa, kun taas nuorempi veli selittää tapahtumat sen mukaan, mitä äiti on hänelle kertonut. Myös heidän ikänsä voidaan ottaa huomioon (ks. osa [2.3.1 d\) Ikä](#)). Hakija oli nimittäin tapahtumien aikaan nuori aikuinen, kun taas hänen veljensä oli lapsi, joka ei ollut yhtä kypsä ymmärtämään ja kuvaamaan tapahtumien merkitystä. Voidaan olettaa, että hakijan ja hänen veljensä lausumat ovat kohtuullisen johdonmukaisia, joten hakijalta ei tarvitse pyytää selitystä epäjohdonmukaisilta vaikuttavista lausumista.

2.2.3 Vakuuttavuutta kuvaavan indikaattorin soveltaminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Vakuuttavuuden kannalta arvioidaan sitä, mikä on mahdollista tai mitä on mahdollista uskoa suhteessa yleisesti hyväksyttyyn tietoon, kuten fysiikan lakeihin tai tapahtumien mahdolliseen kulkuun.

Vakuuttavuuden käsitettä on käytettävä harkiten olettamusten ja subjektiivisten oletusten tai ennakkokäsitysten välttämiseksi:

- Tapahtuman epätodennäköisyys ei tarkoita, etteikö se olisi vakuuttava. Epätodennäköisiä tapahtumia tapahtuu. Peräkkäiset epätodennäköiset tapahtumat eivät kuitenkaan ehkä ole vakuuttavia, erityisesti kun muut uskottavuuden indikaattorit viittaavat samaan suuntaan.
- Vakuuttavuutta on sovellettava vain, jos hakijalle on annettu mahdollisuus selventää lausumia, jotka eivät vaikuta vakuuttavilta.
- Vakuuttavuutta koskevien päätelmien tueksi on esitettävä objektiivisesti perusteltavissa olevat perustelut.
- Vakuuttavuutta kuvaavaa indikaattoria saa käyttää vain muiden uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden kanssa.

Tosiseikka voi olla täysin vakuuttava, kun sitä tarkastellaan hakijan olosuhteiden perusteella ja otetaan huomioon esimerkiksi sukupuoli, ikä, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, koulutus, sosiaalinen ja kulttuurinen tausta, elämäkokemus ja olosuhteet alkuperämaassa tai tavanomaisessa oleskelupaikassa. On tiedostettava, että omassa näkökulmassa ja hakijan näkökulmassa voi olla merkittäviä eroja, mikä voi mahdollisesti selittää, että seikka ei vaikuta vakuuttavalta.

2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Todisteiden esittämiskykyä ja esittämistapaa voivat vääristää useat tekijät, jotka voivat selittää esimerkiksi yksityiskohtaisuuden puutteen tai epäjohtonmukaisuudet hakijan lausumissa. Uskottavuuden arvioinnissa on otettava huomioon seuraavat tekijät:

- hakijaan liittyvät tekijät
- tulkkaukseen ja puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät
- hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät.

Aina on olemassa tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä, eikä niitä ole mahdollista välttää. Niistä on kuitenkin oltava tietoinen henkilökohtaisessa puhuttelussa ⁽¹⁰⁹⁾ ja uskottavuuden arvioinnissa, jotta niiden vaikutus voidaan minimoida ⁽¹¹⁰⁾.

Pidä puhuttelutekniikoiden vaikutus mielessä

Henkilökohtaisessa puhuttelussa käytettävät puhuttelutekniikat voivat vaikuttaa hakijan lausumiin: esitetäänkö kysymykset niin, että otetaan huomioon henkilökohtaiset olosuhteet, selitetäänkö hakijalle, mitä häneltä odotetaan, esitetäänkö kysymykset helposti ymmärrettävässä järjestyksessä. Tästä syystä on tärkeää ottaa huomioon tapa, jolla henkilökohtainen puhuttelu on tehty, kun pohditaan, miten vääristymiä mahdollisesti aiheuttavat tekijät voivat vaikuttaa lausumiin. Lisätietoja on osassa [1.1.1 b\) Hakemuskäsittelijän tutkintavelvollisuuden täyttäminen](#).

Samaan aikaan voi esiintyä monia vääristäviä tekijöitä, ja ne voivat liittyä toisiinsa. Seuraavissa osissa esitetään yhteisistä tekijöistä luettelo, joka ei ole tyhjentävä.

2.3.1 Hakijaan liittyvät tekijät

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Vääristävät tekijät voivat vaikuttaa hakijan kykyyn muistaa ja kertoa uudelleen asiaankuuluvia tosiseikkoja sekä hänen kykynsä selviytyä puhuttelutilanteesta. Esimerkiksi ikään tai terveydentilaan liittyviä vääristäviä tekijöitä voidaan tunnistaa hakemuksessa saatavilla olevista asiakirjatodisteista. Muita tekijöitä voidaan puolestaan tunnistaa asiakirja-aineistoon sisältyvistä taustatiedoista, esimerkiksi sukupuoli tai koulutustaso. Myös hakijan lausumissa voi tulla esiin tekijöitä, jotka liittyvät esimerkiksi muistin toimintaan tai leimautumisen ja häpeän tunteisiin. Tekijöitä voi ilmetä myös hakijan fyysisessä ulkonäössä ja käytöksessä, kuten pelon, trauman tai mielenterveysongelmien ilmaisuja.

Ota huomioon oman asiantuntemuksesi rajat

Sinulla ei ole valtuuksia diagnosoida hakijaa tai tehdä arvioita, jotka eivät kuulu toimivaltaasi turvapaikkamenettelyssä. Hakija on kansallisten ohjeiden mukaisesti tarvittaessa ohjattava ammattimaisen tuen tai arvioinnin, kuten lääketieteellisen ja psykologisen tuen tai iän arvioinnin, piiriin (ks. lisätietoja osasta [1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen](#)). Mahdollisista vääristävistä tekijöistä voi kuitenkin tehdä havaintoja.

⁽¹⁰⁹⁾ Lisätietoja henkilökohtaisen puhuttelun tekemisestä on julkaisussa EASO, [Practical Guide: Personal Interview](#), joulukuu 2014.

⁽¹¹⁰⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti: "jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakemukset tutkitaan ja ratkaistaan yksilöllisesti, objektiivisesti ja puolueettomasti". Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 15 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti: "jäsenvaltioiden on varmistettava, että puhuttelun suorittaja on pätevä ottamaan huomioon hakemukseen liittyvät henkilökohtaiset ja yleiset olosuhteet, muun muassa hakijan kulttuuritaustan, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai haavoittuvan aseman."

Jäljempänä olevassa luettelossa kuvataan yleisesti sitä, miten hakijaan liittyvät tekijät voivat aiheuttaa vääristymiä. Luettelo ei ole tyhjentävä.

a) Muistin toiminta

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Hakijat voivat turvautua lausumissaan usein vain muistiinsa. Päivämäärien, aikaa sitten sattuneen tapahtuman yksityiskohtien muistaminen, toistuvien tapahtumien erottaminen toisistaan tai tavattujen ihmisten kuvaaminen voi olla hyvin vaikeaa. On tärkeää ymmärtää, miten ihmisen muisti toimii, jotta odotukset lausumien avulla saatavasta tiedosta olisivat realistisia. Kaikkien hakijoiden kohdalla on tärkeää pohtia, miten muistin toiminta voi vaikuttaa lausumiin.

Ihmisen muisti on kerroksellinen ja sillä on rajansa. Muistot eivät ole mikään tapahtuma-arkisto vaan tapahtumista saatujen henkilökohtaisten kokemusten palauttamista. Tämä palauttaminen muistuttaa palapelin kokoamista aivojen eri alueilla hajallaan olevista palasista. Tapa, jolla nämä palaset kootaan uudelleen, riippuu monista eri tekijöistä, kuten tiedoista palauttamishetkellä, tunteista palauttamishetkellä ja palautusvihjeestä. Muistot siis muuttuvat ajan mittaan, ja tietynasteista epäjohdonmukaisuutta ei voida välttää. Muistissa olevat aukot täytetään tietoisesti tai tiedostamatta yleisesti asiaan liittyvillä tiedoilla ⁽¹¹¹⁾.

Aiempaa tapahtumaa mieleen palautettaessa annetut tiedot voivat vaihdella useista syistä ⁽¹¹²⁾.

- **Tarkkaavaisuus aiemmassa tapahtumassa.** Ihmisillä on tapana muistaa tarkasti tietoja, joita he pitävät (tunnetasolla) tärkeinä, sekä heidän huomionsa kiinnittäneeseen

⁽¹¹¹⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023, s. 254–259; S. Black, L. J. Levine and T. M. Lulhere, "Autobiographical remembering and hypernesia: A comparison of older and younger adults", *Psychology and Ageing*, nide 14, 1999, s. 671–682; M. Conway and E. Holmes, "Memory and the law: Recommendations from the scientific study of human memory", *The British Psychological Society Press*, 2008, s. 2, viitattu julkaisussa UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 57; M. A. Conway and C. Loveday, "Remembering, imagining, false memories & personal meanings, *Consciousness and Cognition*", 2015, s. 574–581; I. E. Hyman and E. F. Loftus, "Errors in autobiographical memory", *Clinical Psychology Review*, 1998, s. 933–947, viitattu julkaisussa Abo Akademi University & Free University Amsterdam, [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021, s. 4–5.

⁽¹¹²⁾ H. Evans Cameron, "Refugee status determinations and the limits of memory", *International Journal of Refugee Law*, nide 22, 2010, s. 469–511; S. A. Christianson and M. A. Safer, "Emotional events and emotions in autobiographical memories" julkaisussa D. C. Rubin (ed.), *Remembering our past: Studies in autobiographical memory*, Cambridge, 2005, s. 218–41, viitattu julkaisussa EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023, s. 169–170; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 1, 2013, s. 67–80, 85; J. Herlihy, L. Jobson and S. Turner, "Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum", 2012, s. 661–676, viitattu julkaisussa Abo Akademi University & Free University Amsterdam, [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021, s. 5; C. Peterson and N. Whalen, *Five years later: Children's memory for medical emergencies*, *Applied Cognitive Psychology*, nide 15, 2001, s. 7–24, viitattu julkaisussa UNHCR, [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014, s. 67–68; J. Herlihy and S. Turner, "The psychology of seeking protection", *International Journal of Refugee Law*, nide 21, 2009, s. 181; J. Cohen, "Questions of credibility: Omissions, discrepancies and errors of recall in the testimony of asylum seekers", *International Journal of Refugee Law*, nide 13, 2001, s. 293–309; M. Eastmond, "Stories as lived experience: Narratives in forced migration research", *Journal of Refugee Studies*, nide 20, 2007, s. 248–264; B. Tversky and E. J. Marsh, "Biased retellings of events yield biased memories", *Cognitive Psychology*, nide 40, 2000, s. 1–38, ja H. Evans Cameron, "Refugee status determinations and the limits of memory", *International Journal of Refugee Law*, nide 22, 2010, s. 506, viitattu julkaisussa UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 57–60.

tapahtumaan liittyviä näkökohtia. Ne ovat muiston ydinkohtia. Muita tietoja ei välttämättä edes muisteta, koska ne ovat asianomaiselle henkilölle toisarvoisia.

- **Aiemman tapahtuman merkitys.** Tapahtumat, jotka jotenkin erottuvat muista, muistetaan muita helpommin. Tavalliset, jokapäiväiset muistot ovat yleisempiä ja keskittyvät pikemminkin siihen, ”miten asiat yleensä ovat”, kuin siihen, mitä tarkalleen ottaen tapahtui. Sosiaalistuminen voi vaikuttaa siihen, mitä pidetään ”asioiden tavallisena tilana”, koska ne toistuvat ja ovat sosiaalisesti hyväksyttäviä.
- **Pienet yksityiskohdat.** Tapahtumien yksityiskohdat jäävät usein väliaikaiseen muistiin mutta eivät painu pitkäaikaiseen muistiin, minkä vuoksi niitä on erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta muistaa. Tämä pätee erityisesti aikaa koskeviin tietoihin, kuten päivämääriin, kellonaikoihin, tiheyteen ja keston, arkipäiväisten esineiden, kuten kolikoiden tai seteleiden, ulkonäköön, tarkkoihin nimiin ja käytyjen keskustelujen kirjaimelliseen toistamiseen. Tällaisia yksityiskohtia koskevat muistot ovat erittäin epäluotettavia.
- **Toistuvat tapahtumat.** Toistuvia tapahtumia koskevat muistot sekoittuvat yleisiin tai niin sanottuihin kaavamaisiin muistoihin. Jos samankaltaisia tapahtumia koetaan useita kertoja, on todennäköisesti mahdollista muistaa, mitä näiden tapahtumien aikana yleensä tapahtui. On kuitenkin vaikeaa muistaa, mitä kunkin yksittäisen tapahtuman aikana tapahtui, ellei jokin tietty tapahtuma erotu erityisen selvästi.
- **Aiemmasta tapahtumasta kulunut aika.** Mitä enemmän aikaa tapahtumasta on kulunut, sitä vähemmän yksityiskohtia ihmiset muistavat. Tapahtuman keskeiset yksityiskohdat jäävät paremmin mieleen eivätkä muutu ajan mittaan niin helposti kuin toisarvoiset tiedot.
- **Toistuvasti mieleen palautettava muisto.** Muistot ovat usein tarkempia, jos niitä palautetaan mieleen toistuvasti. Ihmiset muistavat enemmän ja/tai erilaisia yksityiskohtia jokaisella kerralla, kun muisto palautetaan mieleen. Toiset yksityiskohdat taas saattavat unohtua, joten muisto palautuu mieleen joka kerta eri tavalla.
- **Tilanne, jossa muisto palautetaan mieleen.** Muistot ovat alttiita ohjailulle, jopa siinä määrin, että ihmiset saattavat kertoa vääriä muistoja tai yksityiskohtia. Paljon riippuu myös kohderyhmästä ja kerronnan tavoitteesta, muistojen palauttamistavasta, kysymyksen esittämistavasta ja käytetystä kysymystyypistä.

Muistin toimintatapa on otettava asianmukaisesti huomioon arvioitaessa hakijan lausumien johdonmukaisuutta ja yksityiskohtaisuutta.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että tapahtuman keskeiset osat on selvitetty perusteellisesti hakijan omasta näkökulmasta. Edellyttä hakijoiden kertovan yksityiskohtaisemmin ja johdonmukaisemmin vain heidän kannaltaan merkittävimmistä asioista.
- Huomioi pienemmät yksityiskohdat vain silloin, kun ne ovat hakijalle henkilökohtaisesti tärkeitä. Esimerkiksi tapahtuma-aikaan liittyvät tiedot voivat olla luotettavampia, kun niitä arvioidaan sen perusteella, mikä on hakijalle henkilökohtaisesti tärkeää, eikä sen perusteella, milloin ne tapahtuivat kalenterin mukaan.
- Varmista, että hakijaa pyydetään kertomaan uudelleen seikoista, jotka eivät olleet riittävän yksityiskohtaisia tai johdonmukaisia alkuperäisessä lausumassa. Edellyttä hakijoiden kertovan uudelleen samalla tavalla vain tapahtuman keskeiset seikat ja heille henkilökohtaisesti tärkeät seikat, koska lausumat voivat sisältää enemmän yksityiskohtia eivätkä nämä yksityiskohdat välttämättä ole samoja toisella kerralla.
- Huolehdi siitä, että puhuttelussa vältetään johdattelevia kysymyksiä, sillä ne voivat vaikuttaa suoraan muistiin ja itse muistojen palauttamiseen. Pidä mielessä, että puhuttelutekniikat vaikuttavat siihen, miten tietoja haetaan muistista.

b) Trauma

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Kielteiset elämäntapahtumat ovat yleensä paljon yleisempiä kansainvälistä suojelua hakevilla kuin koko väestöllä ⁽¹¹³⁾. Trauma, joka määritellään altistumiseksi (joko lyhytaikaiselle tai pitkäkestoiselle) stressiä aiheuttavalle tapahtumalle tai tilanteelle, joka on poikkeuksellisen uhkaava tai tuhoisa ⁽¹¹⁴⁾, vaikuttaa merkittävästi muistiin ja käytökseen. Trauma ja sen seuraukset, kuten traumaperäinen stressireaktio, vaikuttavat erityisesti kykyyn muistaa ja esittää aiempia tapahtumia ⁽¹¹⁵⁾.

Traumalla voi olla erilaisia seurauksia muistin toiminnalle. Traumaattisia kokemuksia koskevat muistot eroavat usein tavanomaisista (omaelämäkerrallisista) muistoista monin tavoin ⁽¹¹⁶⁾.

⁽¹¹³⁾ UNHCR, [Beyond Proof. Credibility Assessment in EU Asylum Systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 61.

⁽¹¹⁴⁾ Maailman terveysjärjestö, [ICD-10](#), versio: 2016.

⁽¹¹⁵⁾ J. Herlihy, L. Jobson and S. Turner, "Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum", *Applied Cognitive Psychology*, nide 26, 2012, s. 661–76, viitattu julkaisussa UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 61; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 1, 2013, s. 93.

⁽¹¹⁶⁾ C. Brewin, J. D. Gregory, M. Lipton and N. Burgess, "Intrusive images in psychological disorders: Characteristics, neural mechanisms and treatment implications", *Psychological Review*, nide 117, 2010, s. 210–232; J. Herlihy and S. Turner, "Should discrepant accounts given by asylum seekers be taken as proof of deceit?", *Torture*, nide 16, 2006, s. 86 ja 176 ja J. Cohen, "Questions of credibility: Omissions, discrepancies and errors of recall in the testimony of asylum seekers", *International Journal of Refugee Law*, nide 13, 2001, s. 293–309, viitattu julkaisussa UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 63; A. Vredeveltdt, Z. Given-Wilson and A. Memon, [Culture, trauma, and memory in investigative interviews](#), 22.4.2023, s. 3–7; EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023, s. 173–174; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 1, 2013, s. 100–103.

- **Muistojen huono säilyminen.** Trauma voi aiheuttaa kehon hätäreaktiosta johtuvan muistojen huonon säilymisen, minkä vuoksi traumaattisia tapahtumia on vaikea palauttaa mieleen. Traumaperäinen stressireaktio voi tehdä muistoista liian yleisluonteisia, jolloin henkilöllä on vaikeuksia palauttaa mieleen aiempia traumaattisia tapahtumia ja muita elämänsä osa-alueita.
- **Erittäin tarkka muisti.** Joskus muistiin tallentuu erityisen paljon traumaattiseen tapahtumaan liittyviä yksityiskohtia, vaikka muistojen huono säilyminen on tyypillinen trauman oire.
- **Aistinvaraiset vaikutelmat.** Aistinvaraiset yksityiskohdat voivat olla ominaisia traumaattisille muistoille. Niitä ovat esimerkiksi tunteet, tuntemukset, äänet, hajut ja visuaaliset kuvat. Tavanomainen (omaelämäkerrallinen) muisto on sanallinen kertomus, kun taas traumasta ei välttämättä ole tallentunut muistiin sanallista kertomusta. Siksi traumaattisen tapahtuman kokenut hakija ei ehkä pysty antamaan siitä yksityiskohtaista ja johdonmukaista suullista selvitystä pelkästään siksi, ettei sellaista ole.
- **Hajanaisuus.** Traumaattiset muistot voivat olla hajanaisia, koska ne eivät välttämättä muodosta kokonaiskuvaa aikajärjestyksessä sattuneista tapahtumista. Jotkin traumaattisten muistojen osatekijät voivat palautua elävästi mieleen ikään kuin ne olisivat tapahtuneet nykyhetkessä. Näitä muistoja kutsutaan välähdysmuistikuviksi, jotka eivät useinkaan nivoudu kovin hyvin tapahtumien aikajärjestykseen. Äärimmäisimmillään ne ovat dissosiativisia takaukia, joissa henkilö kokee traumaattisen tapahtuman kokonaan uudelleen ja menettää kaiken käsityksen nykyhetkestä.
- **Välttäminen.** Toisin kuin tavanomaiset (omaelämäkerralliset) muistot, jotka palautetaan mieleen vapaaehtoisesti ja jotka sijoittuvat selkeästi menneisyyteen, traumaattisia muistoja ei välttämättä herätetä vapaaehtoisesti. Niitä siis tiedostamattomasti vältetään itsesuojelun vuoksi. Sen sijaan aistiärsykkeet tai muistutukset traumaattisesta tapahtumasta voivat laukaista ne. Toiset ihmiset voivat tietämättään laukaista tällaisia muistoja esimerkiksi vaatteillaan, äänensävyllään tai hajuvedellään.
- **Turtuneisuus.** Traumatisoituneet henkilöt voivat vaikuttaa tahattomasti turritta, koska he eivät osoita mitään tunteita kuvaillessaan aiempia traumaattisia tapahtumia. Toisaalta traumatisoitunut henkilö voi myös osoittaa paljon tunteita.

Koska trauma vaikuttaa usein kykyyn muistaa aiempia tapahtumia yksityiskohtaisesti ja esittää johdonmukainen kertomus, uskottavuuden arvioinnissa on otettava asianmukaisesti huomioon nämä trauman seuraukset. Tämä tarkoittaa sitä, että kun mahdolliseen traumaattiseen tapahtumaan liittyy epäjohdonmukaisuuksia, näitä epäjohdonmukaisuuksia on selitettävä täysin eri tavoin kuin silloin, jos traumaattista kokemusta ei ole. On ehkä myös tarpeen antaa enemmän painoarvoa lausumiin liittyville asiakirjatodisteille ja muille todisteille.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että hakija on pystynyt mahdollisimman hyvin esittämään kertomuksensa vapaasti ja omaan tahtiin ilman keskeytyksiä, sillä se voi auttaa häntä luomaan tapahtumien taustan uudelleen ja jäsentämään kertomustaan.
- Kerää todisteita ja lausumia pikemminkin traumaattiseen tapahtumaan liittyneistä olosuhteista kuin itse tapahtumasta. Nämä todisteet ja lausumat eivät välttämättä vääristy samassa määrin kuin traumaattiseen tapahtumaan liittyvät muistot. Tämä voi myös auttaa välttämään traumatisoitumista uudelleen.
- Varmista, että tietoja on kerätty hakijan omasta kokemuksesta eikä tapahtumien aikajärjestyksen mukaan, esimerkiksi selvittämällä, mikä oli hakijan ajatuksen kulku, miten hän reagoi, mitä hän muistaa nähneensä, kuulleensa tai haistaneensa tai mitkä olivat hänelle vaikeimpia asioita.
- Keskity uskottavuuden arvioinnissa trauman vaikutukseen hakijan elämään ja psyykeen traumaattisen tapahtuman jälkeen äläkä niinkään traumaattisen tapahtuman yksityiskohtiin.
- Huolehdi siitä, että traumaattisia muistoja arvioitaessa otetaan huomioon, että muistot eivät välttämättä ole aikajärjestyksessä eivätkä sanallinen kertomus tapahtumista.

c) Muita psykologisia ja terveyteen liittyviä ongelmia

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Vaikeudet yksityiskohtaisten ja johdonmukaisten lausumien antamisessa voivat johtua myös hakijan terveysongelmista, fyysisestä pahoinpitelystä ja riippuvuuksista, kuten vahvojen lääkkeiden käytöstä, älyllisistä vammoista, masennuksesta, aivovammoista tai huume- tai alkoholi riippuvuudesta. Hakijan lausumiin voivat vaikuttaa nimenomaisesta terveydentilasta aiheutuvat monenlaiset tekijät. Ne voivat liittyä esimerkiksi muistin toimintaan, ajatuksen kulkuun tai keskittymiskykyyn.

Hakijan psyykkinen tila ja terveydentila, erityisesti niiden vaikutus hänen toimintaansa, on otettava asianmukaisesti huomioon.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että hakijan (henkistä) terveydentilaa koskevat tiedot ovat käytettävissäsi arviointia varten.
- Ohjaa hakija tarvittaessa kansallisen käytännön mukaiseen asianmukaiseen tukeen/ arviointiin, jotta saat paremman käsityksen siitä, miten mahdollinen terveydentila voi vaikuttaa hänen lausumiinsa.

d) Ikä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Ikä on erityisen merkityksellinen lapsihakijoiden osalta, koska heidän ikänsä ja kehitystasonsa vaikuttavat heidän lausumiinsa. Tämä koskee sekä lausumien antamisajankohtaa että tapahtuman kokemisen ajankohtaa, sillä hakijan ikä vaikuttaa hänen tietämykseensä ja ymmärrykseensä tapahtumista, jotka tapahtuivat hakijan ollessa lapsi.

Kyky antaa yksityiskohtainen ja johdonmukainen kuvaus tapahtumista paranee iän myötä. Kehitystaso ja ikä vaikuttavat omaelämäkerralliseen muistiin, joka vaikuttaa lausumiin ⁽¹¹⁷⁾.

- **Lapsen näkökulma.** Lapset antavat tietoa yleensä eri tavalla kuin aikuiset. Se, mikä on keskeistä aikuisen kokemuksessa, ei välttämättä ole lapsen kertomuksen ydin ja päinvastoin. Lapsi saattaa kiinnittää tapahtuman aikana huomionsa muihin asioihin, ja/tai tapahtuma ei välttämättä ole lapselle yhtä tärkeä kuin aikuiselle.
- **Tietämys heitä ympäröivistä asioista.** Lasten kertomukset voivat olla epäjohdonmukaisia ja niissä voi olla aukkoja, koska lapselta voi puuttua teoreettinen ja abstrakti ymmärrys tapahtumista tai hän voi käyttää aikuisilta kuulemiaan epäselviä ilmaisuja tai lausumia, joita kulttuuriset normit voivat ohjata ⁽¹¹⁸⁾. Lapset eivät välttämättä pysty kertomaan yksityiskohtaisesti ja johdonmukaisesti syitä alkuperämaasta lähtöönsä varsinkaan silloin, kun lapsen vanhemmat tai muut sukulaiset ovat tehneet päätöksen lähtemisestä.
- **Asiakirjatodisteiden saatavuus.** Lapsilla, erityisesti ilman huoltajaa olevilla, ei usein ole mahdollisuutta saada hakemuksensa tueksi asiakirjatodisteita.

Puhuttelu on tärkeää tehdä lapsiystävällisesti. Lapset ovat yleensä alttiimpia johdatteleville kysymyksille, ja he voivat antaa sellaisia tietoja, joita he luulevat haluttavan, ja muuttaa vastauksiaan, kun heitä kyseenalaistetaan ⁽¹¹⁹⁾.

Koska lapsen ikä ja kehitystaso vaikuttavat hänen kykyynsä kertoa aiempia tapahtumia yksityiskohtaisesti ja johdonmukaisesti, uskottavuuden arvioinnissa on otettava nämä vaihtelut asianmukaisesti huomioon. Kun aiempiin tapahtumiin liittyy epäjohdonmukaisuuksia, on pohdittava useita selityksiä näille epäjohdonmukaisuuksille.

Sen mukaan, mikä on lapsen ikä ja kehitystaso ja onko lapsella mahdollisia muita haavoittuvuuksia, on ehkä luotettava enemmän muihin saatavilla oleviin tietoihin kuin lapsen omiin lausumiin. Niitä voivat olla laillisen holhoojan, perheenjäsenten tai asianajajan lausumat tai muut saatavilla olevat tietolähteet.

⁽¹¹⁷⁾ M. Pasupathi and C. Wainryb, "On telling the whole story: Facts and interpretations in autobiographical memory narratives from childhood through mid-adolescence", *Developmental Psychology*, nide 46, 2010, s. 735–746, viitattu julkaisussa UNHCR, [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014, s. 66 ja 87; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 2, 2015, s. 100 ja 113.

⁽¹¹⁸⁾ UNHCR, [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014, s. 71.

⁽¹¹⁹⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection no. 8: Child asylum claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the status of refugees](#), 22. joulukuuta 2009, kohdat 70–74; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 2, 2015, s. 99–100.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Keskity siihen, mikä on lapselle tärkeää/keskeistä ja mitä lapsen voidaan odottaa tietävän.
- Varmista, että henkilökohtainen puhuttelu tehdään lapsiystävällisesti ja että sanasto ja kysymykset on sovitettu lapsen ikään ja kehitystasoon. Se tarkoittaa muun muassa yksinkertaisten ja konkreettisten sanojen käyttämistä abstraktien käsitteiden sijasta, vaikeiden sanojen selittämistä esimerkin avulla ja kysymysten esittämistä yksinkertaistetulla kielellä. Johdattelevia kysymyksiä ja lapsen painostamista esimerkiksi kysymyksiä toistamalla olisi vältettävä, koska lapset muuttavat kertomustaan todennäköisemmin sen mukaan, mitä he luulevat heiltä odotettavan.

lällä voi olla merkitystä myös iäkkäämpien henkilöiden kohdalla, koska he voivat kärsiä kognitiivisten toimintojen, kuten muistin toiminnan tai keskustelun seuraamiskyvyn, heikkenemisestä sekä fyysisistä rajoitteista, kuten kuulon heikkenemisestä, jotka voivat vaikuttaa heidän lausumiinsa.

e) Koulutus

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Koulutustaso voi vaikuttaa hakijan tiedonsaantiin, tietämykseen oman elämänpiirin ulkopuolisista asioista tai kykyyn ilmaista abstrakteja käsitteitä. (Koulujärjestelmässä annettavan) koulutuksen vähäisyys tai puute voi vaikuttaa hakijan lausumiin monin tavoin.

- **Lukutaidon taso.** Koska useimmat ihmiset oppivat lukemaan ja kirjoittamaan koulussa, koulujärjestelmässä annettavan koulutuksen puute voi johtaa lukutaidottomuuteen, mikä rajoittaa mahdollisuuksia saada tietoa. Lukutaidottomalla tai heikosti lukevalla hakijalla ei ehkä ole tarpeeksi monipuolista sanastoa, jotta hän voisi kertoa tarkasti ja yksityiskohtaisesti tai vastata kohdennetusti ja jäsennellysti kysymyksiin.
- **Abstraktit käsitteet.** Koulujärjestelmässä annettava koulutus kehittää kykyä abstraktiin ajatteluun loogisessa järjestyksessä ja ymmärrystä eri käsitteistä, kuten koko, etäisyys, suhteellisuus, aika ja syy-seuraussuhde. Rajallinen abstrakti ajattelukyky voi vaikuttaa hakijan lausumien johdonmukaisuuteen ja uskottavuuteen.
- **Yleiset tiedot.** Koulujärjestelmässä annettavasta koulutuksesta saadaan yleistä tietoa ympäröivästä maailmasta, kuten tietoa historiasta, maantieteestä ja tieteistä. (Koulujärjestelmässä annettavan) koulutuksen vähäisyys tai puute voi vaikuttaa hakijan kykyyn kuvata asioita, jotka eivät kuulu hänen arkielämäänsä tai omaan elämänpiiriinsä.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Rajoita arviointi asioihin, jotka hakijan voidaan odottaa tuntevan koulutustaustansa perusteella. Mitä alhaisempi hakijan koulutustaso on, sitä enemmän arvioinnissa olisi keskityttävä hakijan kykyyn antaa tietoja omasta elämänpiiristään ja kokemuksestaan yleistiedon sijaan.

Esimerkki. Luku- ja kirjoitustaidottoman maanviljelijän voidaan olettaa antavan tietoja viljelemästään sadosta ja sijoittavan tapahtumat ajallisesti sade- tai sadonkorjuukauden perusteella.

- Samoin hakija, jolla ei ole ollut mahdollisuutta käydä koulua, ei ehkä osaa näyttää maataan kartalta tai paikantaa asuinpaikkaansa pääilmansuuntien mukaan, koska hän ei ehkä ymmärrä näitä käsitteitä.
- Huomioi, että vähäinen (koulujärjestelmässä annettava) koulutus tai sen puute voi johtaa myös siihen, että erilaisia teknologioita tunnetaan vain vähän tai ei lainkaan.

f) Kulttuuri, uskonto ja vakaumukset

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Ihmisen kulttuuri, uskonto ja vakaumukset määrittävät sen, miten hän näkee itsensä suhteessa muihin ihmisiin eli hänen identiteettinsä, sosiaaliset roolinsa, yhteiskunnalliset normit ja hierarkian. Ne määrittävät myös hänen viestintätätyylinsä eli tavan, jolla hän ymmärtää, tulkitsee ja kertoo tietoa uudelleen. Esimerkiksi päivämäärät, vuodenajat, etäisyydet, osallistuminen julkiseen elämään, käsitys ydinperheestä ja kehon kieli voivat vaihdella näiden tekijöiden mukaan. Ei kuitenkaan pidä olettaa, että kaikki tietystä kulttuurista tulevat tai tiettyä uskontoa tunnustavat henkilöt käyttäytyvät tai ovat vuorovaikutuksessa tietyllä tavalla tai jakavat samat uskomukset ja normit, sillä myös ikään, sukupuoleen tai yhteiskunnalliseen asemaan liittyvillä tekijöillä on vaikutusta.

Kulttuuri, uskonto ja vakaumukset voivat vaikuttaa hakijan lausumiin monin tavoin ⁽¹²⁰⁾.

- **Henkilökohtaiset muistot verrattuna kollektiivisiin muistoihin.** Kulttuurilla on vaikutusta omaelämäkerralliseen muistiin, koska kulttuurinormit määrittelevät, mitä

⁽¹²⁰⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä, koko raportti), toukokuu 2013, s. 66–68; A Vredeveltdt, Z. Given-Wilson and A. Memon, [Culture, trauma, and memory in investigative interviews](#), 22.4.2023, s. 8–9; J. Herlihy, L. Jobson and S. Turner, "Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum", *Applied Cognitive Psychology*, 2012, s. 661–676; K. Nelson, "Self and social functions: Individual autobiographical memory and collective narrative", *Memory*, 2003, s. 125–136, viitattu julkaisussa Abo Akademi University & Free University Amsterdam, [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021, s. 6; Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 1, 2013, s. 76; L. Jobson, "Cultural differences in specificity of autobiographical memories: Implications for asylum decisions", *Psychiatry, Psychology and Law*, nide 16, 2009, s. 453–457; R. Antalikova, T. Hansen, K. Gulbrandsen, M. De La Mata and A. Santamaria, "Adolescents' meaningful memories reflect a trajectory of self-development from family over school to friends", *Nordic Psychology*, nide 63, 2011, s. 4–24; Y. Chen, H. M. McAnally and E. Reese, "Development in the organization of episodic memories in middle childhood and adolescence", *Frontiers in Behavioural Neuroscience*, nide 7, 2013, s. 84–86; J. M. Fitzgerald, "Autobiographical memory: Reports in adolescence", *Canadian Journal of Psychology/Revue Canadienne de Psychologie*, nide 35, 1981, s. 69–73, viitattu julkaisussa UNHCR, [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014, s. 69.

tapahtumia ja yksityiskohtia pidetään tärkeinä ja siten muistamisen arvoisina. Afrikan, Keski-Aasian, Lähi-idän ja Kaakkois-Aasian maissa yleiset kollektivistiset kulttuurit korostavat yhteistä toimintaa, sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta. Useimpien Euroopan maiden ja Pohjois-Amerikan yksilökeskeisissä kulttuureissa keskitytään enemmän yksilöllisyyteen ja itseilmaisuuksiin. Näin ollen yksilökeskeisissä kulttuureissa muistot liittyvät useimmiten yksilöllisiin kokemuksiin, rooleihin ja tunteisiin, jolloin hakija tavallisesti esittää yksityiskohtaisempia, täsmällisempiä, yksilöllisempiä, minäkeskeisempiä ja tarkempia kertomuksia muistoista. Sitä vastoin kollektivistisista kulttuureista tulevat ihmiset antavat usein yleisluontoisempia kuvauksia yhteisistä rutiineista, sosiaalisista tapahtumista, vuorovaikutuksesta ja rooleista suhteessa muihin.

- **Viestintätietämyksi.** Hakijan esittämien yksityiskohtien taso voi riippua tiettyssä kulttuurissa vallitsevasta viestintätietämyksestä. Joissakin kulttuureissa vastataan suoraan, ytimekkäästi ja lyhyesti eikä vastausta laajenneta yksityiskohtiin, ellei sitä pyydetä. Tällaisesta kulttuurista peräisin olevan hakijan lausumien yksityiskohtaisuutta saatetaan pitää riittämättömänä, jos hakijaa ei ole pyydetty tarkentamaan yksityiskohtaisemmin. Toisissa kulttuureissa ihmiset vastaavat yleisillä huomioilla ja heiltä vie jonkin aikaa päästä nimenomaiseen kysymykseen, mikä saattaa joskus vaikuttaa yleisluonteisilta näkemyksiltä, joissa ei ole yksityiskohtia.
- **Tiettyille käsitteille annetut merkitykset.** Sosiaaliset suhteet, roolit ja käsitteet, kuten aika, etäisyys tai ikä, voidaan ymmärtää eri kulttuureissa eri tavoin. Tiettyihin käsitteisiin voi liittyä myös kiertoilmaisuja tai epämääräistä kieltä, joka on kulttuurisesti hyväksyttävämpää kuin suorat viittaukset. Tämä koskee esimerkiksi sanamuotoja, joita käytetään kulttuuristen tabujen yhteydessä. Tällaiset tekijät voivat erityisesti vaikuttaa näkemykseen hakijan lausumien sisäisestä ja ulkoisesta yhdenmukaisuudesta ja johdonmukaisuudesta.

Kulttuurienvälinen tietämys on usein tarpeen, jotta saadun tiedon pystyy ymmärtämään toisen kulttuurin näkökulmasta. Siten voidaan selittää lausumat, jotka muuten saattavat vaikuttaa epäjohdonmukaisilta ja puutteellisilta tai epäuskottavilta. Vasta kun epäjohdonmukaisuuksista tai yksityiskohtien puutteesta on kysytty mutta ei ole saatu selitystä, on tarkistettava, voisivatko kulttuuriset, sosiaaliset, uskonnolliset tai muut esteet olla syynä tiettyyn uskottavuusongelmaan.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Ota uskottavuuden arvioinnissa huomioon kulttuurinen tausta (yksilökeskeinen vs. kollektivistinen kulttuuri) erityisesti sen suhteen, millaisia yksityiskohtia hakijalta voidaan odottaa.
- Ennen kielteisen päätelmän tekemistä varmista, että mahdolliset uskottavuuteen liittyvät ongelmat on selvitetty ja että ne eivät johdu pelkästään kulttuurieroista.

g) Pelko ja luottamuksen puute

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Siihen, että hakijat eivät pysty perustelemaan hakemustaan kunnolla, on useita syitä. Niitä voivat olla leimautumisen, syrjinnän tai kostotoimien pelko, luottamuksen puute alkuperämaasta lähtöisin olevia valtion viranomaisia, tulkkeja tai muita henkilöitä kohtaan, käsitys siitä, että tietyt toimet voisivat vaikuttaa kielteisesti heidän kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseensa, tai pelko perheen joutumisesta vaaraan.

Pelko ja luottamuksen puute viranomaisia kohtaan voi johtaa siihen, että hakija ei paljasta tiettyjä asiaan vaikuttavia tosiseikkoja tai todisteita, minkä vuoksi hakijan lausumista puuttuu yksityiskohtia tai ne eivät ole johdonmukaisia kertomuksen aukkojen vuoksi. Jos havaitaan merkkejä pelosta tai luottamuksen puutteesta, niitä on käsiteltävä henkilökohtaisessa puhuttelussa, jotta täytetään viranomaisen velvollisuudet (lisätietoa on osassa [1.1.1 Yhteistyövelvollisuuden noudattaminen \(todistustaakka\)](#)).

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että puhutteluympäristö on turvallinen paikka, jossa hakija pystyy kertomaan hakemuksestaan, että hakija on vakuuttunut turvapaikkamenettelyn luottamuksellisuudesta ja hänelle on kerrottu sen tarkoituksesta. Myös tulkin ammatillisia velvollisuuksia ja puolueettomuutta pitäisi korostaa.
- Varmista, että hakijalle on kerrottu selkeästi tämän velvollisuudesta tehdä yhteistyötä ja yhteistyöstä kieltäytymisen seurauksista.
- Varmista, että hakijalta on kysytty, miksi hänen lausumissaan oli aukkoja.
- Anna hakijalle kansallisen käytännön mukaan tietoa siitä, miten hän voi hakea riippumatonta oikeudellista neuvontaa, jossa häntä neuvotaan hänen etujensa mukaisesti.

h) Leimautuminen ja häpeä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Leimautuminen johtuu sosiaalisten, kulttuuristen tai uskonnollisten normien noudattamatta jättämisestä. Se liittyy usein tabuina pidettyihin asioihin, kuten sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyviin asioihin. Normin noudattamatta jättäminen aiheuttaa sosiaalista paheksuntaa, ja seurauksena on leimautuminen. Leimautuminen johtaa usein häpeään, tunteeseen siitä, että on väärässä tai huono ihminen. Tällaiseen häpeään kuuluu tyypillisesti myös pelko haitan kärsimisestä. Se voi johtaa kaikenlaisiin välttämistästrategioihin, kuten pois jättämiseen, vaikenemiseen tai jopa kieltämiseen, jotka voivat vaikuttaa muistiin ja tietojen antamiseen ⁽¹²¹⁾.

⁽¹²¹⁾ EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023, s. 174–175 ja 180; Unkarin Helsinki-komitea, *Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual*, nide 2, 2015, s. 82.

Leimautuminen ja häpeä voivat vaikuttaa hakijan lausumiin ja saatavilla oleviin asiakirjatodisteisiin monin tavoin ⁽¹²²⁾.

- **Tietojen antaminen.** Leimautuminen ja häpeä vaikuttavat usein kielteisesti tietojen antamisen tasoon, sillä näihin tunteisiin ja kokemuksiin liittyvien tietojen antaminen voi olla vaikeaa. Hakijat eivät ehkä ole koskaan keskustelleet avoimesti tietyistä kokemuksista kenenkään kanssa, koska ne ovat olleet leimautumisen ja mahdollisen haitan lähde. Näin ollen hakijan kertomuksessa voi olla aukkoja ja epäjohdonmukaisuuksia sen sijaan, että se muodostaisi kattavan ja johdonmukaisen aikajärjestyksessä olevan kertomuksen ⁽¹²³⁾.
- **Sopivien sanojen puute.** Hakijat ovat usein lähtöisin maista tai kielitaustoista, joissa ei välttämättä ole neutraaleja tai asianmukaisia termejä tabuina pidettyjen asioiden kuvaamiseen, mikä voi myös vähentää lausumien täsmällisyyttä. Hakijat voivat käyttää näitä käsitteitä eri merkityksessä, mikä voi vaikuttaa näkemykseen heidän lausumiensa johdonmukaisuudesta.
- **Asiakirjatodisteiden puuttuminen.** Leimautuminen ja häpeän tunteet voivat selittää asiakirjatodisteiden tai muiden todisteiden puuttumisen, koska niiden vuoksi jätetään ilmoittamatta vaaratilanteita. Haitasta (tai sillä uhkaamisesta) kärsivät ihmiset voivat olla haluttomia ilmoittamaan vaaratilanteista virallisesti viranomaisille. Viranomaiset puolestaan saattavat olla haluttomia antamaan asiakirjatodisteita asioista, joita he pitävät yksityisasioina ja/tai yhteiskunnallisina tabuina.

Henkilökohtaisessa puhuttelussa on huolehdittava ympäristön turvallisuudesta, jotta hakijaa voidaan tukea hänen kertomuksessaan, kun on viitteitä leimautumisesta ja pelosta. On myös muistettava, että hakijat eivät välttämättä ole aina tietoisia siitä, että tietty käyttäytyminen heitä kohtaan voidaan katsoa heidän ihmisoikeuksiensa loukkaukseksi, koska heitä on kohdeltu sillä tavalla heidän koko elämänsä ajan. Mahdolliset vainon muodot on siis kyettävä tunnistamaan hakijan lausunnoissa ja tutkittava niitä tarkemmin.

⁽¹²²⁾ Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), nide 2, 2015, s. 44 ja 85; J. Herlihy and S. Turner, "Asylum claims and memory of trauma: Sharing our knowledge", *The British Journal of Psychiatry*, nide 191, 2007, s. 4; D. Bögner, J. Herlihy and C. Brewin, "Impact of sexual violence on disclosure during Home Office interviews", *British Journal of Psychiatry*, nide 191, 2007, s. 75; D. Bögner, C. Brewin and J. Herlihy, "Refugees' experiences of Home Office interviews: A qualitative study on the disclosure of sensitive personal information", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, nide 36, 2009, s. 519–535; J. Millbank, "The ring of truth": A case study of credibility assessment in particular social group refugee determinations, *International Journal of Refugee Law*, nide 21, 2009, s. 14; Asylum Aid, "I feel like as a woman, I am not welcome": A gender analysis of UK asylum law, policy and practice", *Women's Asylum News*, julkaisun nro 107, 2012, s. 1–4; Irish Council for Civil Liberties, "Women and the refugee experience: Towards a statement of best practice", *Irish Times*, 2000, s. 18; Swedish Migration Board (Migrationsverket), *Gender-based persecution: Guidelines for investigation and evaluation of the needs of women for protection*, 2001, s. 15, viitattu julkaisussa UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Todisteiden tuolla puolen, uskottavuuden arviointi EU:n turvapaikkajärjestelmissä), 2013, s. 73 ja 145.

⁽¹²³⁾ Unkarin Helsinki-komitea, [Credibility Assessment in Asylum Procedures, a multidisciplinary training manual](#), nide 2, 2015, s. 44.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että hakija oli vakuuttunut luottamuksellisuudesta turvapaikkamenettelyssä.
- Varmista, että hakijalle on annettu riittävästi aikaa kertoa kokemuksistaan, ja selitä hakijalle, miksi näistä kokemuksista tarvitaan yksityiskohtaisia tietoja.
- Tarkista, onko hakijaa rohkaistu kuvailemaan kokemuksiaan omin sanoin ja selvitettykö hakijan käyttämien sanojen merkitys.

i) Sukupuoliroolit

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Sukupuolirooleilla tarkoitetaan eri sukupuolten välistä suhdetta, joka perustuu sosiaalisesti tai kulttuurisesti rakennettuihin ja määritettyihin identiteetteihin, asemiin, rooleihin ja vastuisiin. Biologinen sukupuoli (sex) tarkoittaa henkilön biologista sukupuolta, joka on synnynnäistä. Sen lisäksi, että sukupuoliroolit vaikuttavat käsitykseen itsestä, ne vaikuttavat myös käyttäytymiseen ja asenteisiin sosiaalista ja poliittista elämää kohtaan.

Sukupuoliroolit voivat vaikuttaa hakijan lausumiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla.

- **Viestintätyyli.** Sukupuoli vaikuttaa siihen, miten hakija ilmaisee itseään, ja se voi vaikuttaa siihen, miten yksityiskohtaista tietoa annetaan. Joissakin yhteiskunnissa miesten ja poikien odotetaan esittävän mielipiteensä yksityiskohtaisesti, kun taas naisten ja tyttöjen odotetaan puhuvan lyhyesti ja vain silloin, kun heiltä kysytään, eivätkä he saa ilmaista omia ajatuksiaan tai mielipiteitään. Toisissa yhteiskunnissa tilanne on päinvastainen ⁽¹²⁴⁾.
- **Muisti.** Sukupuoliroolit ja sosiaaliset odotukset voivat vaikuttaa siihen, miten menneisyys muistetaan, sillä ne muokkaavat mielenkiinnon kohteita ja sitä, mihin tiettyjen tapahtumien aikana keskitytään. Ne voivat vaikuttaa siihen, mitä yksityiskohtia havaitaan, tallennetaan muistiin ja palautetaan mieleen. Joissakin yhteiskunnissa esimerkiksi miesten odotetaan yleisesti muistavan auton merkin ja tyypin, kun taas naisten oletetaan muistavan sen värin. Sukupuoliroolit voivat myös määrittää, minkä tyyppistä tietoa on mahdollista saada, joten esimerkiksi perheenjäsenten antamat todistajanlausunnot voivat vaikuttaa epäjohdonmukaisilta.

Sukupuoli voi myös vaikuttaa siihen, onko hakemuksesta saatavilla asiakirjatodisteita tai muita todisteita, esimerkiksi seuraavien osalta:

- **Alkuperämaatietojen saatavuus.** Alkuperämaatietoja ei välttämättä ole saatavilla naisten asemasta tai niitä on vain niukasti saatavilla. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että vaaratilanteita ei ilmoiteta poliisille tai muille toimijoille, tietoja ei kerätä

⁽¹²⁴⁾ [Unkarin Helsinki-komitea, Credibility Assessment in Asylum Procedures, a multidisciplinary training manual, nide 2, 2015, s. 44–45.](#)

sukupuoleen liittyvistä asioista, sukupuoleen perustuvan väkivallan uhri leimautuu tai tällaista väkivaltaa harjoittavat usein muut kuin valtiolliset toimijat.

- **Asiakirjatodisteiden saatavuus.** Naiset eivät välttämättä voi saada hakemuksen tueksi asiakirjatodisteita tai muita todisteita, kuten henkilötodistuksia, yhteiskunnallisen asemansa vuoksi.

On myös muistettava, että hakijat eivät välttämättä ole aina tietoisia siitä, että tietty käyttäytyminen heitä kohtaan voidaan katsoa heidän ihmisoikeuksiensa loukkaukseksi, koska heitä on kohdeltu sillä tavalla heidän koko elämänsä ajan. Mahdolliset sukupuoleen perustuvat vainon muodot on siis kyettävä tunnistamaan hakijan lausumissa ja tutkittava niitä tarkemmin.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että puhuttelussa keskitytään siihen, mitä hakijan odotetaan tietävän, kun otetaan huomioon sukupuoliroolit alkuperämaassa. Esimerkiksi joissakin yhteiskunnissa naisilla on miehiä vähemmän tietämystä tai tietoa kodin ulkopuolisesta elämästä, kun taas miehillä on vähemmän tietoa siitä, mitä kotona tapahtuu.
- Tiedosta, että sosiaaliset tabut (esim. seksuaalisuus, terveys, raha) voivat vaikeuttaa hakijan mahdollisuuksia antaa tietoa ja esittää yksityiskohtainen ja johdonmukainen kertomus tietyistä asioista. Ks. osa [2.3.1 h\) Leimautuminen ja häpeä](#).

2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kansainvälisen suojelun alalla työskenteleminen merkitsee jatkuvaa työskentelyä sellaisten eri kulttuureista ja erilaisista yhteiskunnallisista taustoista tulevien ihmisten kanssa, joilla on erilaisia elämäkokemuksia. Se onkin yksi tekijöistä, jotka tekevät työstä mielenkiintoisen. Hakemuskäsittelijäkin on kuitenkin vain ihminen, joka voi kokea stressiä ja turhautumista haastavassa työympäristössään.

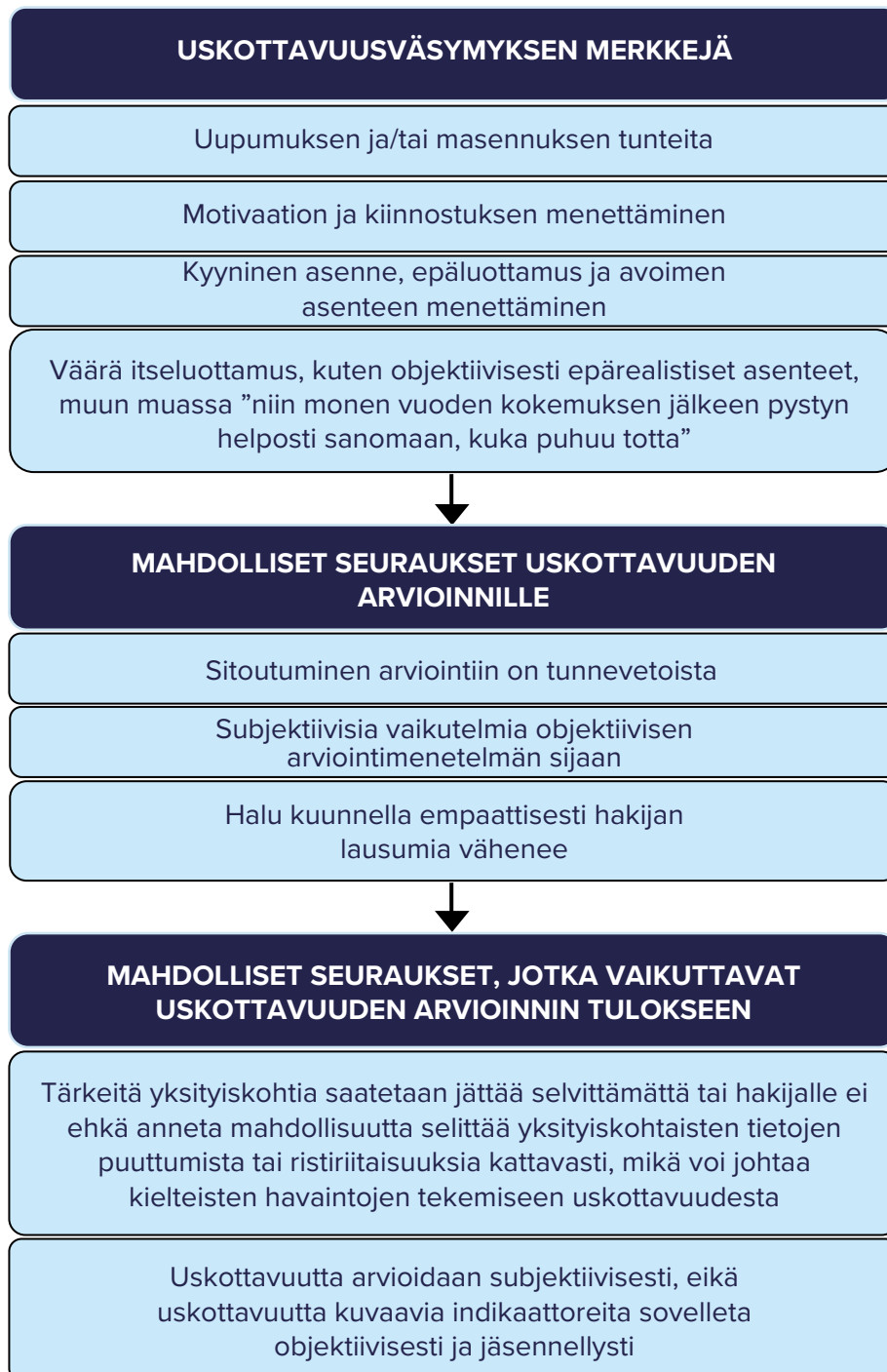
Hakemuskäsittelijän odotetaan päivittäisessä työssään täyttävän määrällisiä tavoitteita, laativan hyvin perusteltuja päätöksiä ja kohtaavan hakijoita, jotka eivät ole yhteistyöhaluisia tai joilla on ollut kielteisiä henkilökohtaisia kokemuksia. Pitkäaikainen altistuminen hakijoiden kertomuksille vakavasta pahoinpitelystä voi saada aikaan vaikutuksia, jotka vaihtelevat kyvyttömyydestä tarkastella jokaista hakemusta puolueettomasti ja yksilöllisesti sekundaariseen traumatisoitumiseen ja samanlaisiin oireisiin kuin traumaperäisestä stressireaktiosta kärsivillä henkilöillä. Tämä pitkäaikainen altistuminen voi johtaa niin sanottuun uskottavuusväsymykseen tai karaistumiseen, minkä vuoksi hakemuskäsittelijä saattaa mieluummin välttää syventymistä lausumiin, jotta ei joutuisi kuulemaan kielteisiä elämäkokemuksia koskevia lausumia. Tällaisessa tapauksessa hakemuskäsittelijä saattaa tehdä perusteettomia päätelmiä suorittamatta asianmukaista uskottavuuden arviointia.

Seuraavassa taulukossa havainnollistetaan, miten tällainen uskottavuusväsymys voi vaikuttaa uskottavuuden arviointiin.

Kaavio 11. Uskottavuusväsymyksen mahdolliset seuraukset uskottavuuden arvioinnille

Nämä tekijät voivat vaikuttaa hakemuskäsittelijän objektiivisuuteen ja puolueettomuuteen uskottavuuden arvioinnissa. On tärkeää olla tietoinen tällaisista tekijöistä, jotta ne voi jättää syrjään ja minimoida niiden vaikutuksen uskottavuuden arviointiin.

Hakemuskäsittelijän olisi pohdittava omaa suoritusta, tarpeita ja mahdollisia vaikeuksia, joita hän on kohdannut tiettyjen kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten parissa työskennellessään. Niistä voi olla hyvä keskustella kollegojen, psykologin tai esimiehen kanssa, jotta voidaan saada tarvittavaa tukea sekä vahvistaa itsetuntemusta tai määrittää

koulutustarpeita. Säännöllinen valvonta ja hakemuskäsittelijän huoliin vastaaminen voivat lisätä työmotivaatiota ja helpottaa kokemusten vaihtoa.

Uskottavuusväsymykseen liittyvien tekijöiden lisäksi kulttuuri ja uskomukset vaikuttavat siihen, miten tietoa ymmärretään ja tulkitaan. Ne vaikuttavat siihen, millaisia merkityksiä eri käsitteille annetaan ja miten ympäröivää maailmaa ymmärretään. Jotta kulttuuristen ennakkoluulojen vaikutus uskottavuuden arviointiin voidaan minimoida, on tärkeää olla tietoinen siitä, miten oma kulttuuri ja uskomukset voivat vaikuttaa ajatteluun ja muiden kulttuurien tuntemukseen. Itsearviointi ja koulutus muista kulttuureista ja kulttuurienvälisestä viestinnästä voivat lisätä tätä ymmärrystä.

On tärkeää muistaa, että stereotypiat ja ennakkoluulot eivät saa vaikuttaa uskottavuuden arviointiin

Vaikka on inhimillistä, että stressi ja kulttuurienvälinen viestintä vaikuttavat jossain määrin arviointiin, on tärkeää muistaa uskottavuuden arviointiin sovellettavat vaatimukset. Uskottavuuden arvioinnissa ei pidä soveltaa mitään oletuksia tai uskomuksia henkilöstä tai ryhmästä (stereotypiat) tai kielteisiä asenteita tätä henkilöä tai ryhmää kohtaan (ennakkoluulot) ⁽¹²⁵⁾. Turvapaikkaviranomaisen velvollisuutena on myös varmistaa, että työtehtävien hoitamista varten annetaan asianmukaista koulutusta, tietoa ja tukea ⁽¹²⁶⁾.

⁽¹²⁵⁾ Unionin tuomioistuin katsoi, että homoseksuaaleja koskevien stereotyyppisten käsitysten vuoksi viranomaiset eivät voi ottaa huomioon asianomaisen turvapaikanhakijan yksilöllistä tilannetta ja hänen henkilökohtaisia olosuhteitaan. Ks. EUT, tuomio 2.12.2014, *A, B ja C v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, yhdistetyt asiat C-148/13–C-150/13 ECLI:EU:C:2014:2406, 61–63 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽¹²⁶⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 4 artiklan 3 ja 4 kohta ja 10 artiklan 3 kohdan d alakohta.

Aiheeseen liittyvät EUAA:n julkaisut

EASO, [*Käytännön opas turvapaikka- ja vastaanottohenkilöstön hyvinvoinnista – Osa I: Vaatimukset ja toimintaperiaatteet*](#), syyskuu 2021.

Osassa I tuetaan johtajia turvapaikka-asioissa työskentelevän henkilöstön työperäisen rasituksen ehkäisemisessä, vähentämisessä ja käsittelyssä. Työperäinen rasitus johtuu usein siitä, että työpaikalla ei pystytä käsittelemään stressiä ja painetta. Käytännön oppaassa esitetään kahdeksan vaatimusta, joilla voidaan ohjata henkilöstön hyvinvointia koskevien toimintaperiaatteiden laadintaa, toteutusta ja arviointia turvapaikka- ja vastaanottoasioiden työskentely-ympäristöissä. Pääkohderyhmänä ovat johto ja henkilöstöosastot.

EASO, [*Käytännön opas turvapaikka- ja vastaanottohenkilöstön hyvinvoinnista – Osa II: Henkilöstön hyvinvoinnin välinevalikoima*](#), syyskuu 2021.

Osassa II ehdotetaan käytännön työkaluja, harjoituksia ja valmiuksia vahvistavia toimia henkilöstön hyvinvointia koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Työkalut on tarkoitettu ahdistuksen, stressin ja loppuun palamisen vähentämiseen työpaikalla. Ne tarjoavat tukea tiimeille ja yksittäisille työntekijöille, ja niitä voivat panna täytäntöön esimiehet, kollegat, sisäiset tai ulkoiset asiantuntijat. Opas sisältää myös itsestä huolehtimisen työkaluja, joita henkilöstö voi käyttää itse.

2.3.3 Puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Puhuttelutilanne voi vaikuttaa hakijan lausumiin: virallinen keskustelutilanne voi olla hakijalle stressaava; hakijan odotetaan keskustelevan henkilökohtaiseen elämäänsä liittyvistä asioista tuntemattomien ihmisten kanssa; etäpuhuttelutilanteissa voi esiintyä teknisiä ongelmia, jotka voivat keskeyttää haastattelun ja haitata viestintää; tulkin välityksellä tapahtuva viestintä voi vaikuttaa hakijan lausumien merkitykseen; hakijan lapsen tai lasten läsnäolo voi häiritä hakijaa; haastattelulle varatun rajallisen ajan vuoksi voi esiintyä aikapainetta.

Puhuttelutilannetta olisi käsiteltävä asianmukaisesti ennen henkilökohtaista puhuttelua ja sen aikana, jotta se vaikuttaisi lausumiin mahdollisimman vähän. Jos näitä tekijöitä ei voida lieventää tai poistaa ennen puhuttelua tai puhuttelun aikana, ne on kirjattava objektiivisesti puhuttelupöytäkirjaan ja otettava huomioon hakijan lausumia arvioitaessa.

Jäljempänä olevassa luettelossa kuvataan yleisesti sitä, miten puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät voivat aiheuttaa vääristymiä. Luettelo ei ole tyhjentävä.

a) Monikielinen viestintä tulkin välityksellä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Määrittävän viranomaisen vastuulla on toimittaa henkilökohtaiseen puhutteluun luotettava ja pätevä tulkki. Vaikka tulkkeja koulutetaan vähentämään monikielisen viestinnän tai

henkilökohtaisten ja taustatekijöihin liittyvien olosuhteiden vaikutusta heidän työhönsä, se ei täysin poista vääristäviä tekijöitä.

Kääntämiselle ja tulkkaukselle on ominaista tietojen häviäminen, joka johtuu seuraavista kielten välisistä keskeisistä eroista ⁽¹²⁷⁾.

- **Sanasto.** Kielten sanastot eivät ole toistensa kopioita. Tiettyssä kielessä ei välttämättä ole täsmällistä sanaa, jolla käännettäisiin termi toisesta kielestä, tai sillä ei ehkä pystytä ilmaisemaan hienovaraisia eroja kyseistä termiä käännettäessä. Tulkki ei ehkä myöskään tunne jotakin terminologiaa, esimerkiksi sotilaallista terminologiaa tai hlbtqi-terminologiaa.
- **Kielioppi.** Kielissä on erilaisia kieliopillisia sääntöjä ja rakenteita. Viestin kääntäminen kielestä toiseen edellyttää usein jonkinasteista uudelleenmuotoilua kohdekielen kielioppisääntöjen noudattamiseksi, jolloin hienovaraiset erot voivat kadota.
- **Murteet.** Lausuntatapa, kielioppi, taivuttaminen ja sanasto voivat vaihdella merkittävästi kielen eri murteiden välillä. Tämä voi aiheuttaa vääristymiä, vaikka hakija ja tulkki puhuisivat samaa kieltä äidinkielenään.

Tapa, jolla tietoa tulkataan kielestä toiseen, voi vaikuttaa merkityksen lisäksi myös yksityiskohtaisuuteen, täsmällisyyteen ja johdonmukaisuuteen. Kielet ovat kulttuurisia rakennelmia, ja mitä suurempi ero kahden kielen välillä on, sitä suurempi on vääristymien riski. Yksityiskohtia voi myös kadota tai vääristyä, kun käännetään laajempia tekstin osia lauseiden sijasta.

Myös hakemuskäsittelijään ja hakijaan liittyvät tekijät voivat vaikuttaa tulkkiin, muun muassa kulttuuri, uskonto ja vakaumukset sekä sukupuoliroolit. Lisätietoja on osissa [2.3.1 Hakijaan liittyvät tekijät](#) ja [2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät](#)

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että puhuttelun aikana on varmennettu, että hakija ja tulkki sekä tulkki ja hakemuskäsittelijä ymmärsivät toisiaan hyvin, vaikka he puhuisivat samaa kieltä.
- Varmista, että kaikki epäjohdonmukaisuudet, jotka voivat johtua monikielisistä tekijöistä ja tulkkauksesta, on selvitetty ja että hakijalle on annettu mahdollisuus selittää.
- Oleta, että pienet tai epätodennäköiset semanttiset erot (esimerkiksi sanojen turisti ja terroristi käyttö) johtuvat todennäköisesti käännosvirheistä eivätkä luultavasti ole todellisia epäjohdonmukaisuuksia. Sisäisen uskottavuuden arvioinnissa ei pidä vedota tällaisiin epäjohdonmukaisuuksiin.

⁽¹²⁷⁾ EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskeva näytön ja uskottavuuden arviointi – oikeudellinen analyysi), toinen laitos, 2023; Unkarin Helsinki-komitea, *Credibility Assessment in Asylum Procedures, a multidisciplinary training manual*, nide 2, 2015, s. 11–14.

b) Puhuttelu ympäristö

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Puhuttelun fyysinen ympäristö voi vaikuttaa hakijan lausumiin. Ympäristön tulisi olla turvallinen tila, jossa hakija voi esittää kertomuksensa. Tämä tarkoittaa hiljaista, riittävän avaraa tilaa, jossa on normaali lämpötila ja rauhallinen ympäristö, joka takaa luottamuksellisuuden. Esimerkiksi pieni huone, jossa ei ole riittävästi luonnonvaloa tai jonka ikkunassa on kalterit, voi vaikuttaa kielteisesti hakijaan ja jopa laukaista traumaattisia muistoja, esimerkiksi yhdistämällä ne vankeuteen.

Etäpuhuttelu ympäristö voi myös vaikuttaa hakijan lausumiin monin tavoin. Tekniset ongelmat, kuten heikko ääni, huono kuvan laatu tai yhteyden katkokset, voivat alentaa välitettävien yksityiskohtien tasoa. Kameran sijainti ja suoran katsekontaktin puuttuminen saavat aikaan etäisyyden tunteen ja vaikeuttavat muiden kuin sanallisten viestien, kuten haavoittuvuuden, häpeän, pelon tai luottamuksen puutteen merkkien, havaitsemista. Etäyhteydet voidaan kokea muodollisemmiksi kuin henkilökohtainen puhuttelu, jolloin aktiiviselle kuuntelemiselle ja empatian ja kiinnostuksen osoittamiselle jää vähemmän tilaa. Näiden vääristymien vuoksi väärinkäsityksille on enemmän tilaa, ja ne saattavat vaikeuttaa puuttumista yksityiskohtien puutteeseen tai epäjohtonmukaisuuksiin.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Arvioi ensin viestinnän laatu henkilökohtaisessa puhuttelussa ennen kuin aloitat uskottavuuden arvioinnin, erityisesti jos kyseessä on etäpuhuttelu.
- Ota huomioon puhuttelupöytäkirjassa olevat merkit väärinkäsityksistä. Harkitse uuden kuulemisen järjestämistä hakijalle, jos on selvitettävä väärinkäsityksiä tai epäselvyyksiä, jotka vaikuttavat olennaisen tosiseikan keskeisten näkökohtien arviointiin.

Esimerkki profiilista, jossa esiintyy samanaikaisesti useita tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä: seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuoliominaisuudet

Seksuaaliseen suuntautumiseen ⁽¹²⁸⁾, sukupuoli-identiteettiin ⁽¹²⁹⁾, sukupuolen ilmaisuun ⁽¹³⁰⁾ sekä sukupuoliominaisuuksiin (SOGIESC) ⁽¹³¹⁾ perustuvat turvapaikkahakemukset muodostavat sukupuoleen liittyvissä hakemuksissa erityisen luokan, johon voi liittyä useita tekijöitä, jotka voivat vääristää hakijan lausuntoja tietyllä tavalla. Myös hakemuskäsittelijään ja puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät voivat vääristää lausumia.

Hakijan kertomus liittyy usein suoraan yksityiselämän arkaluonteisimpiin ja intiimeimpiin osiin, jotka ovat monissa yhteiskunnissa tabuja, mikä voi tehdä asiaan vaikuttavien tietojen yksityiskohtaisesta, täsmällisestä ja johdonmukaisesta antamisesta entistäkin haastavampaa.

Hakijoilla, jotka ovat homoja, lesboja, biseksuaaleja, transihmisiä, intersukupuolisia tai queereja (hltiq), jotka eivät täytä yhteiskuntiansa heteronormatiivisia vaatimuksia, on usein pitkäaikaista kokemusta syrjinnästä, leimautumisesta ja hyväksikäytöstä. Monissa maissa hltiq-ihmiset saavat myös ankaria rangaistuksia, kuten vankeusrangaistuksia ja sakkoja, tai heitä voidaan jopa teloitaa.

Tällaiset elämäkokemukset saattavat johtaa sisäistettyyn homo-, bi-, trans- tai intersukupuolisuuskammoon, eristäytyneisyyden tunteeseen ja luottamuksen puutteeseen viranomaisia ja yhteiskuntaa kohtaan. Tällaisilla kokemuksilla voi olla myös traumaattinen vaikutus, ja ne voivat siten vaikuttaa muistin toimintaan. Se rajoittaa hakijan kykyä muistaa tarkkoja tapahtumia johdonmukaisella, yhtenäisellä ja/tai yksityiskohtaisella tavalla. Ne voivat myös vaikuttaa hakijan luottamukseen turvapaikkaviranomaista kohtaan ja halukkuuteen kertoa kokemuksistaan. Puhuttelutyylillä ja ilmapiirillä, jonka hakemuskäsittelijä ja tulkit luovat puhuttelutilanteessa, voivat vaikuttaa hakijan lausumiin.

Lisätietoja on osissa [2.3.1 h\) Leimautuminen ja häpeä](#), [2.3.1 b\) Trauma ja sen vaikutukset](#) sekä [2.3.1 g\) Pelko ja luottamuksen puute](#). Ks. myös osat [2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät](#) ja [2.3.3 a\) Monikielinen viestintä tulkin välityksellä](#).

⁽¹²⁸⁾ Seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa henkilön kykyä tuntea syvää affektiivista, emotionaalista ja seksuaalista viehtymystä eri sukupuolta tai samaa sukupuolta taikka useampaa kuin yhtä sukupuolta oleviin henkilöihin ja olla heihin intiimeissä sukupuolisuhteissa.

⁽¹²⁹⁾ Sukupuoli-identiteetti tarkoittaa jokaisen ihmisen syvää sisäistä ja yksilöllistä kokemusta sukupuolesta, joka voi vastata tai olla vastaamatta hänen syntymässä määriteltä sukupuoltaan tai yhteiskunnan hänelle osoittamaa sukupuolta. Siihen sisältyy henkilökohtainen tunne kehosta ja muut sukupuolen ilmaisut, mukaan lukien pukeutuminen, puhe ja maneerit, joihin voi liittyä tai olla liittymättä halu muuttaa kehon ulkonäköä tai toimintaa lääketieteellisin, kirurgisin tai muilla keinoin.

⁽¹³⁰⁾ Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa sitä, miten kukin henkilö esittää sukupuolensa fyysisen ulkonäön – muun muassa pukeutumisen, kampausten, asusteiden ja kosmetiikan – sekä maneerien, puheen, käyttäytymismallien, nimien ja henkilökohtaisten viittausten avulla. On myös huomattava, että sukupuolen ilmaisu voi vastata tai olla vastaamatta henkilön sukupuoli-identiteettiä.

⁽¹³¹⁾ Sukupuoliominaisuuksilla tarkoitetaan kunkin henkilön fyysisiä piirteitä, jotka liittyvät sukupuoleen, muun muassa kromosomeja, sukurauhasia, sukupuolihormoneja, sukupuolielimiä, lisääntymiselimiä, kromosomimalleja ja puberteettiin liittyviä sekundaarisia fyysisiä ominaisuuksia.

Esimerkki profiilista, jossa esiintyy samanaikaisesti useita tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä: seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuoliominaisuudet

Lisäksi hlbtiq-hakijoiden yhteiskunnallinen ja kulttuurinen tausta sekä kielitausta voivat vaikuttaa siihen, miten he itse määrittävät itsensä ja mitä termejä he käyttävät puhuessaan seksuaalisesta suuntautumisestaan, sukupuoli-identiteetistään, sukupuolen ilmaisustaan ja sukupuoliominaisuuksistaan. Niitä voidaan käyttää erilaisissa merkityksissä, jotka eivät välttämättä ole yhdenmukaisia länsimaissa tieteellisessä ja akateemisessa ympäristössä käytettävän terminologian kanssa. Näillä näkökohdilla voi olla vaikutusta heidän lausumiensa täsmällisyyteen ja oletettuun johdonmukaisuuteen.

Lisätietoja on osissa [2.3.3 a\) Monikielinen viestintä tulkin välityksellä](#) ja [2.3.2 Hakemuskäsittelijään liittyvät tekijät](#)

Seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuoliominaisuudet voivat vaikuttaa hakijan lausumiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

Sopivien sanojen puute. Hlbtiq-ihmiset tulevat usein kielitaustoista, joissa ei välttämättä ole neutraaleja termejä kuvaamaan seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja sukupuoliominaisuuksiin liittyviä asioita, mikä voi saada lausumat näyttämään vähemmän täsmällisiltä. Hakijat voivat myös antaa merkityksiä sanamuodolle, joka ei ole länsimaissa käytettävän terminologian mukainen ja joka voi vaikuttaa heidän lausumiensa oletettuun johdonmukaisuuteen.

Intiimit aiheet. Seksuaalisuudesta tai identiteetistä ja rakkauden, häpeän ja halun kokemuksista, jotka liittyvät sosiaalisiin tabuihin, puhuminen tuntemattomalle henkilölle on vaikeaa, minkä vuoksi hakemuksessa saatetaan antaa vain vähän tietoa.

Alkuperämaatietojen saatavuus. Hlbtiq-henkilöiden syrjäytyminen alkuperämaassa johtaa usein aliraportointiin. Sen vuoksi nimenomaiset alkuperämaatiedot ovat usein rajallisia tai puuttuvat kokonaan.

Asiakirjatodisteiden saatavuus. Hlbtiq-henkilöt eivät välttämättä pysty ilmoittamaan poliisille kohtaamastaan kaltoinkohtelusta ja hankkimaan siihen liittyviä asiakirjoja, koska heitä syrjitään tai heidät on kriminalisoitu alkuperämaassaan suuntautumisensa, identiteettinsä ja/tai ominaisuuksiensa perusteella.

Esimerkkejä käytännön näkökohdista

- Varmista, että käyttöön on otettu tarvittavat menettelylliset erityistakeet, kuten valittua sukupuolta olevat puhuttelija ja tulkki, kun se on tarpeen ja mahdollista. Varmista, että hakijan lausumia käsitellään ymmärtäväisesti.
- Älä tee stereotyyppisiä ja ennakkoluuloisia oletuksia, jotka koskevat hlbtiq-hakijoiden käyttäytymistä, fyysistä ulkonäköä tai itsensä määrittämistä. Älä odota, että heillä on ollut samat aiemmat kokemukset tai sama itsensä toteuttamisen prosessi.
- Varmista, että käytetään neutraalia kieltä ja hakijan annetaan kertoa tarinansa ja häntä rohkaistaan siihen.
- Pidä mielessä, että seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuoliominaisuudet voivat olla asiaan vaikuttava näkökohta, jos hakija ilmoittaa edustavansa vähemmistöä ja/tai jos yhteiskunta mieltää hänen edustavan vähemmistöä, koska hän ei noudata stereotyyppisiä normeja siitä, miten miesten ja naisten olisi käyttäydyttävä yhteiskunnassa ⁽¹³²⁾.

2.4 Olennaisen tosiseikan hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättäminen

2.4.1 Kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punninta

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kun asiakirjatodisteet tai muut todisteet ja hakijan lausumat on arvioitu ja mahdolliset vääristävät tekijät on otettu huomioon, kaikkea olennaisiin tosiseikkoihin liittyvää näyttöä tarkastellaan yhdessä.

Tarkastele kaikkea kuhunkin olennaiseen tosiseikkaan liittyvää näyttöä kokonaisuutena

Tarkastele kaiken yhteen olennaisen tosiseikkaan liittyvän näytön kaikkia myönteisiä ja kielteisiä uskottavuutta koskevia havaintoja samanaikaisesti asiaankuuluvien uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden perusteella ja punnitse kutakin havaintoa suhteessa toisiinsa.

Tavoitteena on saada kokonaiskuva ja lopulta tehdä päätelmä siitä, hyväksytäänkö olennainen tosiseikka vai ei.

⁽¹³²⁾ [Unkarin Helsinki-komitea, Credibility Assessment in Asylum Procedures, a multidisciplinary training manual, nide 2, 2015, s. 66.](#)

Yksi todistuskappale voi olla riittävän todistusvoimainen tukemaan olennaisen tosiseikan uskottavuutta yksinään sekä vahvistamaan sen. Esimerkiksi aito ja voimassa oleva passi on jo itsessään erittäin todistusvoimainen todiste kansalaisuudesta. Toisaalta todistuskappale, joka ei yksinään ole todistusvoimainen, voi yhdessä muiden todisteiden ja hakijan lausumien kanssa tukea olennaisen tosiseikan uskottavuutta ⁽¹³³⁾. Esimerkiksi ajokortti yhdistettynä syntymätodistukseen sekä muut koulusta ja työpaikalta saadut asiakirjat ja hakijan lausumat voivat yhdessä olla riittävän todistusvoimaisia väitetyn kansalaisuuden osalta.

Jos uskottavuutta koskevat myönteiset havainnot ovat yhteneväiset, ne tukevat olennaisen tosiseikan hyväksymistä. Jos uskottavuutta koskevat kielteiset havainnot ovat yhteneväiset, ne tukevat olennaisen tosiseikan hylkäämistä. Joissain tilanteissa voidaan tehdä eri suuntiin osoittavia havaintoja. Joidenkin indikaattoreiden arviointi puoltaa olennaisen tosiseikan uskottavuutta, kun taas toiset indikaattorit voivat olla ristiriidassa sen kanssa. Näiden indikaattoreiden väliltä on sitten löydettävä tasapaino. Tässä punninnassa olennaisen tosiseikan ytimeen liittyvillä uskottavuutta koskevilla havainnoilla on enemmän painoarvoa kuin uskottavuutta koskevilla havainnoilla, jotka liittyvät seikkoihin, jotka eivät liity olennaisen tosiseikan ytimeen ja jotka näin ollen ovat sivuseikkoja. Olennaisen tosiseikan hyväksymisen tulisi yleensä perustua vain keskeisiin seikkoihin liittyviin uskottavuutta koskeviin havaintoihin ⁽¹³⁴⁾.

Kaikkien uskottavuutta koskevien havaintojen punninta edellyttää selkeää ymmärrystä uskottavuuskriteereistä, vääristävistä tekijöistä ja toteennäyttämissäännöistä.

Esimerkki siitä, miten keskeisiä uskottavuutta koskevat havainnot ovat olennaiselle tosiseikalle

Hakija esittää melko yksityiskohtaisen kertomuksen, jossa on kuitenkin joitakin ristiriitaisuuksia, ja toimittaa useita asiakirjoja, jotka ovat luotettavia, mutta niiden merkitys olennaisen tosiseikan kannalta ei ole kovin suuri.

Tässä on muun muassa ymmärrettävä, missä määrin yksityiskohtaisuus paljastaa aidon, henkilökohtaisen kokemuksen, miten selkeästi ristiriidat on selvitetty, miten tiiviisti ne liittyvät olennaisen tosiseikan ytimeen ja mitä hakijalta voidaan odottaa kyseisessä tilanteessa. Arviointi riippuu aina todisteiden erityispiirteistä ja mahdollisesti havaituista vääristävistä tekijöistä.

Seuraavat asiat on pidettävä mielessä:

- Olennainen tosiseikka voidaan hyväksyä yhden ainoan asiakirjan tai muun todisteen perusteella, jos se on riittävän todistusvoimainen sellaisen olennaisen tosiseikan hyväksymiseksi, jonka osalta lausumat eivät ole uskottavia. Hakijan lausumien uskottavuutta koskeva epäily ei sellaisenaan riitä asiakirjojen tai muiden todisteiden todistusarvon epäämiseen. Myös pelkät uskottavat lausumat voivat riittää olennaisen tosiseikan hyväksymiseen, vaikka lisätodisteet olisivat erittäin epäluotettavia tai eivät olisi aitoja.

⁽¹³³⁾ EIT, tuomio 18.12.2012, [F.N. ym. v. Ruotsi](#), nro 28774/09, ECLI:CE:ECHR:2012:1218JUD002877409, 72 kohta.

⁽¹³⁴⁾ Ks. osa [2.1.3 Todisteen uskottavuutta koskevien havaintojen painoarvo](#).

Esimerkki olennaisen tosiseikan hyväksymisestä sellaisen todisteen perusteella, joka on yksinään riittävän todistusvoimainen: [Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus](#)

Hakijan lausumat, jotka koskevat hänen maan C kansalaisuuttaan, eivät ole kovin yksityiskohtaisia ja täsmällisiä, eivätkä ne myöskään ole yhdenmukaisia asiaan vaikuttavien alkuperämaatietojen kanssa. Kun hakijalta kysytään tästä, hän ei pysty antamaan selitystä. Toisaalta hakija esittää puhuttelun jälkeen maan C passin, ja tämä passi on luotettava. Hakijan kansalaisuus voidaan hyväksyä tämän passin perusteella, jos ei tarvita lisätutkimuksia olosuhteista, joissa passi on saatu.

Tässä erityistapauksessa naisilla ei ole maassa C hakijan yhteiskuntaluokassa elinolojensa vuoksi juurikaan mahdollisuutta tutustua ”ulkomaailmaan”, koska elämä tapahtuu enimmäkseen kodin sisällä. Hakemuskäsittelijä ei ollut tietoinen tästä, eikä hakija ollut myöskään maininnut tätä selityksenä, koska se oli hänestä itsestään selvää, eikä hän tajunnut, ettei hakemuskäsittelijä ehkä tiedä sitä.

- Kuten vaiheessa 1 on todettu (ks. osa [1.1.1 a\) iii\) Onko hakija antanut tyydyttävän selityksen todisteiden puuttumisesta?](#)), voi olla, että tiettyjä todisteita puuttuu. Punnintaprosessissa otetaan huomioon, miten paljon painoarvoa puuttuville todisteille annetaan. On tärkeää muistaa, että käsiteltävänä oleva olennainen tosiseikka arvioidaan saatavilla olevien todisteiden perusteella. Todisteiden puuttuminen ei siis välttämättä vaikuta olennaisen tosiseikan arviointiin, jos saatavilla olevien todisteiden katsotaan riittävän olennaisen tosiseikan tueksi. Jos taas puuttuva todiste on ratkaiseva ja sen puuttuminen jää selittämättä, sen puuttuminen voi vaikuttaa kielteisesti tutkittavan olennaisen tosiseikan uskottavuuden arviointiin.

Esimerkki siitä, miten uskottavuuden arviointiin voi vaikuttaa sellaisten todisteiden olemassaolo tai puuttuminen, joita hakijan voidaan olettaa esittävän: [Maasta C peräisin olevan nuoren naisen tapaus](#)

Kun otetaan huomioon hakijan tapauskohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteet, hänen voidaan kohtuudella odottaa ryhtyvän toimenpiteisiin kerätäkseen ja toimittaakseen todisteita molempien vanhempiensa kuolemasta, koska hän on edelleen yhteydessä joihinkin perheenjäseniinsä, jotka voisivat tukea häntä ja lähettää hänelle asiaankuuluvia asiakirjoja.

- **Skenaario 1.** Hakija kertoo yksityiskohtaisesti ja täsmällisesti vanhempansa kuoleman olosuhteista, tavasta, jolla hän sai tietää siitä, hautajaisiin liittyvistä toimista ja muista hallinnollisista ja oikeudellisista toimista, joita sen vuoksi oli tehtävä. Sillä, että hän ei toimittanut lisätodisteita, ei ole tässä tapauksessa suurta merkitystä, koska hänen lausumansa yksinään voidaan katsoa riittävän olennaisen tosiseikan hyväksymiseen.

- **Skenaario 2.** Hakijan lausumat ovat epä johdonmukaisia, eikä uskottavuutta koskeville kielteisille havainnoille ole annettu mitään järkevää selitystä eikä mikään erityinen seikka selitä niitä. Tässä tapauksessa lausumat eivät riitä tukemaan olennaista tosiseikkaa. Kielteistä arviota vahvistaa se, että hän ei ole myöskään ryhtynyt toimiin esittääkseen kertomuksensa tueksi muita todisteita, vaikka hän olisi voinut sen kohtuudella tehdä, eikä hän ole antanut tähän selitystä.
- On tärkeää panna merkke, että hakijan yhteistyön puute ei sellaisenaan ole peruste hylätä olennaista tosiseikkaa. Se voi johtaa olennaisen tosiseikan hylkäämiseen, jos sillä on tarkasteltavana olevan olennaisen tosiseikan arviointiin suora kielteinen vaikutus, jota kyseiseen olennaiseen tosiseikkaan liittyvät myönteiset havainnot eivät kumo.

[Liitteessä 2 on tästä Käytännön esimerkki uskottavuutta kuvaavien indikaattorien punnitsemisesta](#) sen osoittamiseksi, miten punninta voidaan tehdä.

2.4.2 Päätelmät olennaisista tosiseikoista

a) Näytönarviointimenetelmään perustuva päätelmä

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Olennaisia tosiseikkoja koskevan päätelmän tekeminen on näytön arvioinnin viimeinen vaihe. Sen jäsennellyn menetelmän avulla voidaan päätellä, voidaanko olennainen tosiseikka kohtuudella hyväksyä, koska edellisiin vaiheisiin voi luottaa.

- [1.1.2 Hakemuksen kannalta merkityksellisten todisteiden kerääminen](#), jossa kaikki saatavilla olevat todisteet on yhdistetty kyseiseen olennaiseen tosiseikkaan, hakijan lausumiin ja kaikkiin muihin todisteisiin, jotka hakija on toimittanut tai jotka ovat muutoin hakemuksen osalta saatavilla.
- [2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden mukaisesti](#) ja [2.1 Asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden arviointi](#), jossa on arvioitu lausumien uskottavuutta ja asiakirjatodisteiden tai muiden todisteiden todistusarvoa.
- [2.3 Vääristymiä mahdollisesti aiheuttavien tapauskohtaisten ja olosuhteisiin liittyvien tekijöiden huomioon ottaminen](#), jossa on otettu huomioon hakijan tapauskohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteet sekä kaikki arvioinnin kannalta merkitykselliset vääristävät tekijät.
- [1.1.1 Yhteistyövelvollisuuden noudattaminen \(todistustaakka\)](#), jossa on otettu asianmukaisesti huomioon kaikki hakijan perusteluvelvollisuuteen ja hakemuskäsittelijän tutkintavelvollisuuteen liittyvät seikat.
- [2.4.1 Kaikkien olennaisiin tosiseikkoihin liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevien havaintojen punnitseminen](#), jossa kaikki nämä havainnot on punnittu kokonaisvaltaisesti päätelmän tekemiseksi.

Kaikkien näiden seikkojen perusteella pitäisi pystyä tekemään päätelmä siitä, onko olennainen tosiseikka hyväksyttävä vai hylättävä ilman lisäarviointia.

Kun päätelmä olennaisesta tosiseikasta tehdään, on pidettävä mielessä [näytön arviointiin turvapaikkamenettelyssä liittyvät haasteet](#), jotka johtuvat kansainvälistä suojelua hakevien tilanteesta, jossa he ovat ilman kotimaansa suojelua. Hakijoiden ei odoteta ”todistavan” väitettään ”varmuudella” tai ”ilman varteenotettavaa epäilystä”. Hakijan esittämiin tosiseikkoihin liittyy usein jonkin verran epäilyksiä, jotka on otettava huomioon, kun arvioidaan olennaisten tosiseikkojen uskottavuutta. Se tehdään ottamalla huomioon laajempi periaate, jonka mukaan epäselvät tapaukset on ratkaistava hakijan eduksi.

Periaate siitä, että epäselvät tapaukset on ratkaistava hakijan eduksi, on laajempi periaate, jota sovelletaan sellaisten tosiseikkoja koskevien väitteiden näyttökynnykseen, joita ei ole vahvistettu asiakirjatodisteilla tai muilla todisteilla. Seuraavassa oikeuskäytäntöä esittelevässä laatikossa esitetään turvapaikkamenettelyä koskevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen lausunnot, joilla on merkitystä tässä yhteydessä.

EIT, *J.K. ym. v. Ruotsi*, 92–93 kohta

92. Tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan henkilöiden, jotka väittävät, että heidän karkottamisensa merkitsisi 3 artiklan rikkomista, on esitettävä, niin pitkälle kuin käytännössä on mahdollista, aineistoa ja tietoja, joiden avulla kyseisen sopimusvaltion viranomaiset ja tuomioistuin voivat arvioida karkottamiseen mahdollisesti liittyvää riskiä (...). Tuomioistuin myöntää kuitenkin, että pakolaisaseman tunnustamista koskevien hakemusten osalta asianomaisen henkilön voi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta toimittaa todisteita lyhyessä ajassa, erityisesti jos todisteet on hankittava maasta, josta hän väittää paenneensa. Suorien asiakirjatodisteiden puuttuminen ei siis voi sinänsä olla ratkaisevaa (...).

93. Koska turvapaikanhakijat ovat usein erityisessä tilanteessa, heidän lausumiensa ja niiden tueksi esitettyjen asiakirjojen uskottavuutta arvioitaessa on usein syytä ratkaista epäselvä asia heidän edukseen. Jos kuitenkin esitetään tietoja, joiden perusteella on erittäin perusteltua kyseenalaistaa turvapaikanhakijan esittämien tietojen todenperäisyys, tämän on annettava tyydyttävä selitys väitettyihin virheisiin (...). Vaikka hakijan kertomus joistakin yksityiskohdista saattaa vaikuttaa hieman epäuskottavalta, tuomioistuin on katsonut, että tämä ei välttämättä heikennä hakijan väitteen yleistä uskottavuutta (...). ⁽¹³⁵⁾

⁽¹³⁵⁾ EIT, tuomio, 23.8.2016, *J.K. ym. v. Ruotsi*, nro 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeustapaustietokannassa](#).

Ote UNHCR:n todistustaakkaa koskevasta käsikirjasta

196. Yleisen oikeusperiaatteen mukaan todistustaakka on väitteen esittävällä henkilöllä. Hakija ei monestikaan välttämättä kuitenkaan pysty esittämään lausumiensa tueksi asiakirjaa tai muuta todistetta, ja ne tapaukset, joissa hakija voi esittää todisteita kaikkien lausumiensa tueksi, ovat pikemminkin poikkeuksia kuin sääntöjä. Useimmiten vainoa pakeneva henkilö on saapunut vain välttämättömin mukanaan, eikä hänellä useinkaan ole edes henkilöllisyystodistusta.

(...)

203. Kun hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä tarinansa tueksi, joillekin hänen lausumilleen ei välttämättä vielä ole todisteita. Kuten edellä (196 kohta) on selitetty, pakolaisen on tuskin mahdollista ”todistaa” kaikki asiansa osat, ja jos tämä olisi vaatimuksena, suurinta osaa pakolaisista ei tunnustettaisi. Sen vuoksi on usein tarpeen ratkaista epäselvä tapaus hakijan eduksi. ⁽¹³⁶⁾

Laajempi periaate asian ratkaisemisesta hakijan eduksi epäselvissä tapauksissa

Tämä laajempi periaate asian ratkaisemisesta hakijan eduksi epäselvissä tapauksissa on otettu huomioon sekä tietojen keräämisen että uskottavuuden arvioinnin eri vaiheissa, kuten edellä on esitetty. Sellaisiin tosiseikkoihin, joita ei ole ”todistettu” objektiivisesti todennettavissa olevilla todisteilla, sovelletaan laajempaa periaatetta asian ratkaisemisesta hakijan eduksi epäselvissä tapauksissa. Se tehdään erityisesti uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita käyttämällä ja noudattamalla yleisesti edellä kuvatun näytönarviointimenetelmän vaiheita.

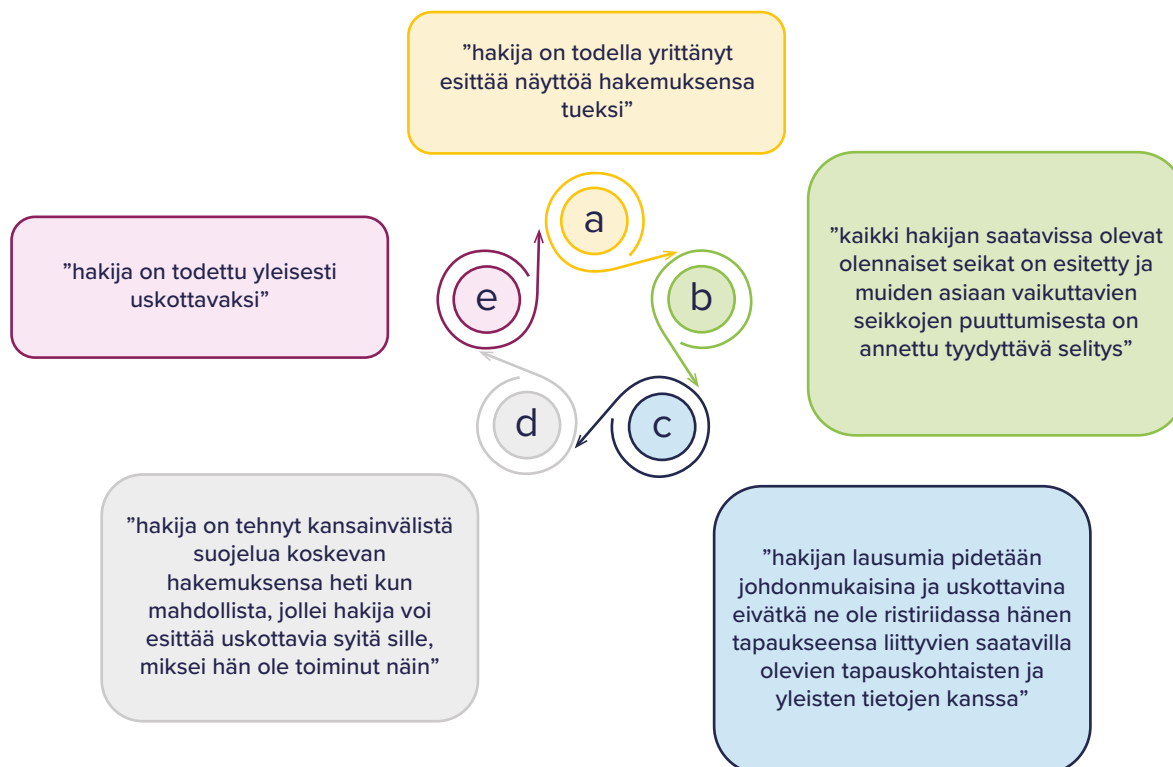
b) Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohta

[[Sisällysluettelo](#)] [[Tarkistuslista](#)]

Vaikka laajempi periaate asian ratkaisemisesta hakijan eduksi epäselvissä tapauksissa antaa osviittaa siitä, milloin olennainen tosiseikka voidaan hyväksyä, **uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa** kuvataan täsmällisiä tilanteita, joissa olennaista tosiseikkaa ei joka tapauksessa pitäisi hylätä. Tämä säännös on erityisen merkityksellinen silloin, kun uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden soveltamisesta ja tutkintavelvollisuuden täyttämisestä huolimatta uskottavuutta koskevien myönteisten ja kielteisten havaintojen punnitsemisen perusteella jostakin olennaisesta tosiseikasta ei voida tehdä selvää päätelmää. Kun kaikki uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan edellytykset täyttyvät **kumulatiivisesti** on selvää, että olennaista tosiseikkaa ei pitäisi hylätä. Edellytykset esitetään seuraavassa kaaviossa 12.

⁽¹³⁶⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#), uudistettu laitos, Geneve, helmikuu 2019, 196–197 ja 203–204 kohta.

Kaavio 12. Kumulatiiviset edellytykset, joiden täyttyessä olennaisia tosiseikkoja ei voida hylätä, uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan perusteella

On tärkeää huomata, että edellytyksiä a, b ja c sovelletaan näytön esittämiseen tarkasteltavana olevan olennaisen tosiseikan tueksi.

Edellytyksessä a edellytetään, että "hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä hakemuksensa tueksi". Tätä edellytystä on arvioitu, kun on harkittu, onko hakija ryhtynyt tarvittaviin toimiin kerätäksään todisteita olennaisen tosiseikan tueksi (ks. osa 1.1.1 a) [i\) Onko hakija todella yrittänyt toimittaa saatavissaan olevat lausunnot ja asiakirjat?](#)). Tätä edellytystä olisi arvioitava ottaen huomioon hakijan henkilökohtaiset olosuhteet. Jos hakijan olisi voitu odottaa ryhtyneen kohtuullisiin lisätoimiin todisteiden keräämiseksi ja jos tämän todellisten yritysten puuttumisen vuoksi tietoja tai todisteita puuttuu, mikä vaikuttaa mahdollisuuksiin tehdä päätelmiä olennaisesta tosiseikasta, hakija ei täytä tätä edellytystä.

Edellytyksessä b edellytetään, että "kaikki hakijan saatavissa olevat olennaiset seikat on esitetty ja muiden asiaan vaikuttavien seikkojen puuttumisesta on annettu tyydyttävä selitys". Tätä edellytystä on arvioitu, kun on harkittu, onko hakijalla saatavissaan todisteita, jotka hän olisi voinut esittää olennaisen tosiseikan tueksi mutta ei ole esittänyt (ks. osa 1.1.1 a) [iii\) Onko hakija antanut tyydyttävän selityksen todisteiden puuttumisesta?](#)). Jos hakijan henkilökohtaiset olosuhteet on otettu huomioon, mutta ei ole annettu kohtuullista selitystä, ja jos olennaisesta tosiseikasta ei voida tehdä päätelmiä, koska tätä seikkaa ei ole toimitettu, tämä edellytys ei täyty.

Edellytyksessä c edellytetään, että "hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hänen tapaukseensa liittyvien saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa". Tämä edellytys on arvioitu, koska se kattaa lausumien

uskottavuuskriteerit, jotka liittyvät yhdenmukaisuuteen, vakuuttavuuteen ja yhdenmukaisuuteen alkuperämaatietojen kanssa (ks. osa [2.2 Hakijan lausumien arviointi uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden perusteella](#)). Jos nämä kriteerit eivät täyty hakijan henkilökohtaiset olosuhteet huomioon ottaen, tämä edellytys ei täyty.

Edellytyksessä d edellytetään, että ”hakija on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa heti kun mahdollista, jollei hakija voi esittää uskottavia syitä sille, miksei hän ole toiminut näin”. Tätä edellytystä sovellettaessa on pidettävä mielessä, että pelkästään sitä, että hakemusta ei tehdä mahdollisimman pian, ei missään tapauksessa saa käyttää ainoana perusteena kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen hylkäämiselle. Tästä säädetään uudelleenlaaditussa turvapaikkamenettelydirektiivissä ⁽¹³⁷⁾. Kansallisen käytännön ja/tai lainsäädännön mukaan hakemuksen jättäminen myöhässä voidaan katsoa yhdeksi uskottavuuden arvioinnissa huomioon otettavaksi seikaksi erityisesti silloin, kun hakemuksen tueksi ei ole esitetty asiakirjatodisteita ⁽¹³⁸⁾. Jos tämä tekijä otetaan huomioon, hakijalle on annettava mahdollisuus selittää syy tai syyt hakemuksen oletettuun viivästymiseen. Jos hakija voi esittää kohtuullisen selityksen sille, miksi hän ei ole hakenut kansainvälistä suojelua mahdollisimman pian, hänen hakemuksensa ”myöhästymisen” ei pitäisi katsoa vaikuttavan kielteisesti hakemuksen kokonaisarviointiin.

Edellytyksessä e edellytetään, että ”hakija on todettu yleisesti uskottavaksi”. Yleinen uskottavuus on hakijan niin sanottu uskottavuusrekisteri turvapaikanhakijana. Se koskee kaikkia hakijan toimiin liittyviä tärkeitä tosiasioita, jotka tulevat tietoon turvapaikkamenettelyn aikana, eikä sitä rajoiteta vain yhden olennaisen tosiseikan arviointiin.

Tällaisia tekijöitä voivat olla muun muassa käyttäytyminen tai toteamukset, jotka osoittavat, että hakija ei pelkää paluuta kotimaahansa, tai päinvastoin käyttäytyminen tai toteamukset, jotka korostavat hänen pelkoaan; hakijan toimet tai laiminlyönnit, jotka liittyvät hänen velvollisuuteensa esittää näyttöä hakemuksen tueksi, kuten tietojen salaaminen tai kaikkien tietojen asianmukainen antaminen, harhaanjohtavien tietojen antaminen ⁽¹³⁹⁾ tai kiertelemättömyys, väärennetyjen asiakirjojen toimittaminen tai asian tukeminen aidoilla asiakirjoilla; asian käsittelyn estäminen tai yhteistyövelvollisuuden noudattaminen. Seuraavassa kaaviossa on tekijöitä, jotka voidaan ottaa huomioon.

⁽¹³⁷⁾ Uudelleenlaaditun turvapaikkamenettelydirektiivin 10 artiklan 1 kohta: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia ei hylätä tai jätetä tutkimatta pelkästään siksi, ettei niitä ole tehty mahdollisimman pian.”

⁽¹³⁸⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 5 kohdan d alakohta.

⁽¹³⁹⁾ Ks. EUT, tuomio 29.6.2023, [X v International Protection Appeals Tribunal, The Minister for Justice and Equality, Irlanti](#), C-756/21, ECLI:EU:C:2023:523, 93 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). Kyseisessä asiassa tuomioistuimien katsoi muun muassa, että kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29. huhtikuuta 2004 annetun [neuvoston direktiivin 2004/83/EY](#) (EUVL L 304, 30.9.2004) 4 artiklan 5 kohdan e alakohtaa on tulkittava siten, että kansainvälistä suojelua koskevaan alkuperäiseen hakemukseen sisältyvä valheellinen lausuma, jonka turvapaikanhakija on selittänyt ja oikaissut ensimmäisen tilaisuuden saatuaan, ei yksinään ole omiaan estämään sitä, että hänet todetaan yleisesti uskottavaksi.

Kaavio 13. Yleinen uskottavuus – esimerkkejä huomioon otettavista seikoista

Kun hakijan käytös otetaan huomioon hänen yleisen uskottavuutensa määrittämiseksi, keskitytään hakijan objektiivisiin toimiin. Se ei voi perustua havaintoihin hakijan käyttäytymisestä (siihen, miltä hän näyttää tai miten hän käyttäytyy). Yleinen uskottavuus ei ole hakijan persoonallisuuden piirre vaan pikemminkin hänen tekojensa seuraus. Jos hakijan toimet saavat turvapaikkaviranomaisen epäilemään, onko hakijalla suojelun tarvetta, hakijalta voi kysyä hänen toimiensa kyseessä olevista näkökohdista ja olosuhteista, joissa ne ovat tapahtuneet, ja näin selventää niiden merkitystä ja seurauksia jo henkilökohtaisessa puhuttelussa.

Edellä lueteltujen kielteisten toimien on oltava luonteeltaan riittävän vakavia joko sellaisenaan, toistuvasti tai yhdessä muiden toimien kanssa, ennen kuin niiden voidaan katsoa vaikuttavan hakijan yleiseen uskottavuuteen. Näin ollen se, että yksi niistä voidaan yksilöidä hakijan asiakirja-aineistossa, ei sinänsä vaikuta kielteisesti hakijan yleiseen uskottavuuteen. Hakijaa koskevilla turvapaikkamenettelyyn liittymättömillä tiedoilla ei ole merkitystä hakijan yleisen uskottavuuden määrittämisen kannalta.

Ennen kuin hakijan yleisestä uskottavuudesta tehdään päätelmiä, kaikissa tapauksissa on otettava huomioon kaikki tapauskohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät tekijät, jotka voivat selittää hakijan harkitun käyttäytymisen, ja annettava hakijalle tilaisuus antaa selityksensä.

3. Vaihe 3. Riskinarviointi

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

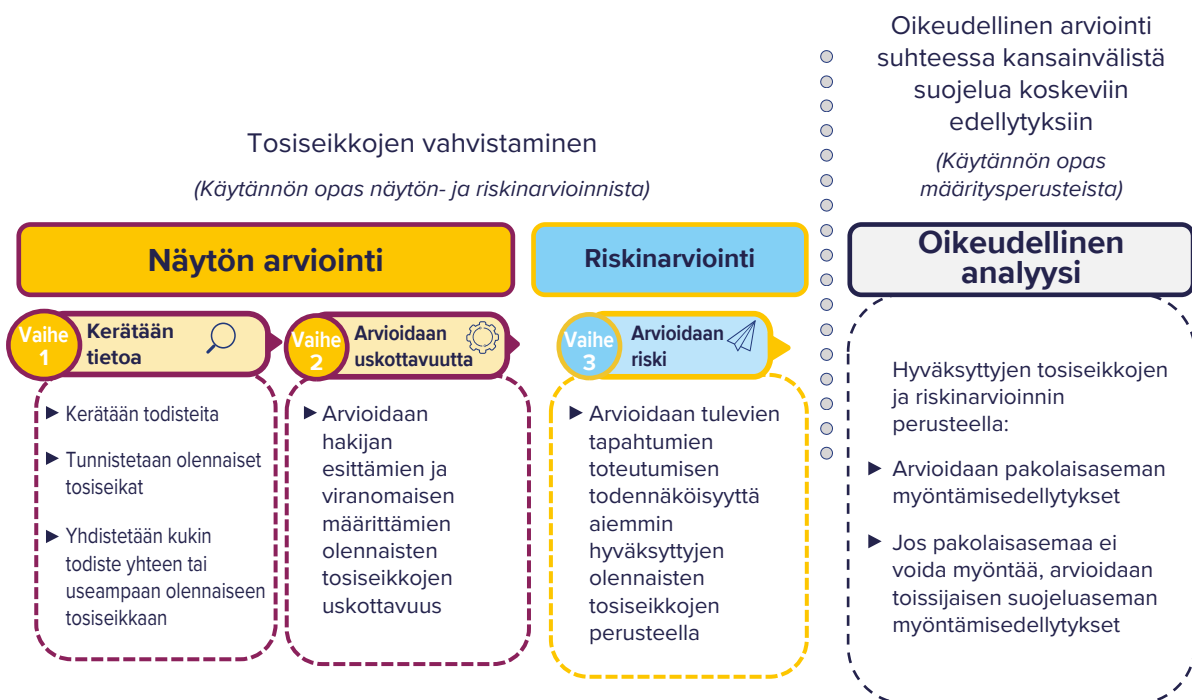
3.1 Johdanto

Riskinarviointi on kolmas vaihe oppaan alussa esitellyssä näytön- ja riskinarviointia koskevassa kolmivaiheisessa toimintamallissa. Riskinarviointi on tosiasioihin perustuva ja tulevaisuuteen suuntautunut arviointi siitä, miten todennäköistä (nyt ja tulevaisuudessa) on, että hakija kohtaa palatessaan tapahtuman, joka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki (ja vain) hyväksytyt (nykyiset ja aiemmat) olennaiset tosiseikat, hakijan henkilökohtaiset olosuhteet ja tällä hetkellä saatavilla olevat tiedot.

Tässä luvussa käsitettä ”tapahtuma” käytetään laajasti kaikista kielteisistä tapahtumista, joita hakijalle voi sattua hänen palattuaan alkuperämaahan. Tapahtumia voivat olla esimerkiksi toimet tai toimimattomuus, käsittelyt, kokemukset tai tilanteet, joihin hakija saattaa päätyä.

Seuraavassa kaaviossa esitetään kolmivaiheinen toimintamalli, joka selventää myös näytön arvioinnin ja riskinarvioinnin välistä eroa sekä tosiasioihin perustuvan ja oikeudellisen arvioinnin välistä rajaa.

Kaavio 14. Tosiasioihin perustuva ja oikeudellinen arviointi tutkintamenettelyssä

Tässä vaiheessa vaaran tunnistaminen ei vielä merkitse sitä, että tapahtumia voitaisiin oikeudellisesti luokitella ”vainoksi” tai ”vakavaksi haitaksi”. Kyse on ainoastaan niiden tapahtumien tunnistamisesta ja kuvaamisesta, jotka voivat tapahtua hakijalle hänen

palatessaan alkuperämaahan tai asuinmaahan ja jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, sekä arviosta siitä, miten todennäköistä on, että ne voivat tapahtua. On erittäin tärkeää, että riskinarviointivaiheessa yksilöidään ja kuvataan tarkasti tapahtumat, jotka voivat tapahtua hakijalle ja jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Tämä auttaa arvioimaan ja päättämään oikeudellisen analyysin vaiheessa, voidaanko nämä tapahtumat katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Vastaavasti tapahtuman ilmenemisen todennäköisyyden arviointi riskinarvioinnin aikana on pohjana ”perustellun pelon” arvioinnille oikeudellisessa analyysissa.

Riskinarviointi ei perustu oletuksiin vaan objektiiviseen menetelmään, joka on ”suoritettava huolellisesti ja varovaisesti” ja se ”perustuu yksinomaan tosiseikkojen ja olosuhteiden konkreettiseen arviointiin” ⁽¹⁴⁰⁾. Oikeudellinen analyysi taas on oikeudellinen arviointi siitä, täyttyvätkö kansainvälisen suojelun myöntämisen ehdot.

Riskinarvioinnissa on kaksi päävaihetta:

1. riskin (riskien) määrittäminen
2. riskin (riskien) arviointi.

3.2 Riskin (riskien) määrittäminen

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Riski on tulevaisuuden tapahtuma, joka voi toteutua ja joka muodostaa hakijalle uhan. Riski määritetään sen mukaan, mitä voi tapahtua, mistä syystä tai syistä se voi tapahtua, kuka sen toteuttaisi tai aiheuttaisi ja missä olosuhteissa se voi tapahtua. Riskin (riskien) määrittämiseksi tarkasti on turvauduttava näytön arvioinnin tuloksiin eli seuraaviin:

- hakijan ilmaisemat pelot ja vaarat
- tällä hetkellä saatavilla olevien tietojen perusteella määritetyt riskit.

⁽¹⁴⁰⁾ EUT, tuomio, 5.9.2012, [Saksan liittotasavalta v. Y ja Z](#), asiat C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, alaviite 33, 77 kohta, jossa täsmennetään lisäksi, että arvioinnin on tapahduttava erityisesti kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun [neuvoston direktiivin 2004/83/EY](#) (EUVL L 304, 30.9.2004) 4 artiklassa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeustapaustietokannassa](#).

Muista, että vaarojen tunnistamiseen tarvitaan alkuperämaatietoja

Jotta voidaan tunnistaa kaikki vaarat, joita hakija ei ole ilmaissut, on erittäin tärkeää, että alkuperämaan yleisestä tilanteesta on hyvät tiedot ja myös hyvä näkemys hakijan nimenomaisesta profiilista ja henkilökohtaisista olosuhteista. Vaikka vaarat, joita hakija ei ole maininnut, voidaan useimmiten tunnistaa todisteiden keräämisen vaiheessa, riskinarvioinnissakin voidaan silti tunnistaa joitakin uusia vaaroja sen jälkeen, kun alkuperämaatiiedoista on selvitetty alkuperämaan nykytilannetta. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun puhuttelun jälkeen tapahtuu muutoksia. Tässä tapauksessa on palattava edellisiin vaiheisiin, yksilöitävä taustalla olevat olennaiset tosiseikat, arvioitava ne ja jatkettava riskinarviointia, jos ne hyväksytään.

On pidettävä mielessä, että alkuperämaatietojen tutkimuksen jälkeen saatetaan havaita uusien vaarojen lisäksi joitakin vaaroja, jotka poikkeavat hakijan alun perin kuvaamista vaaroista ja jotka liittyvät tiettyihin olennaisiin tosiseikkoihin.

Esimerkki vaaran määrittämisestä ottamalla alkuperämaatiiedot huomioon: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Hakija on todennut, että hän pelkää joutuvansa tapetuksi, koska hän toimii ihmisoikeuksia puolustavien ja ihmisoikeusloukkauksia paljastavien kansalaisjärjestöjen asianajajana. Hänen profiiliaan koskeva olennainen tosiseikka ihmisoikeuksia puolustavien ja ihmisoikeusloukkauksia paljastavien kansalaisjärjestöjen asianajajana on hyväksytty.

Alkuperämaatietojen tutkimuksen perusteella on kuitenkin havaittu, että tähän profiiliin kuuluvien henkilöiden henki ei ole vaarassa, mutta heidän ammatinharjoittamislupansa peruutettaisiin tai heidän toimistonsa suljettaisiin.

Tämän perusteella määritetään, että hänelle vaarana ei ole se, että hänet tapettaisiin vaan että hänen ammatinharjoittamislupansa peruttaisiin tai hänen toimistonsa suljettaisiin hänen poliittisen toimintansa vuoksi. Muiden hyväksytyjen olennaisten seikkojen perusteella voi tietysti olla myös muita vaaroja.

Riskinarviointia koskevat alkuperämaatiedot

Uskottavuuden arvioinnissa käytetyt alkuperämaatiedot (ulkoista uskottavuutta kuvaavat indikaattorit) eivät välttämättä ole samoja kuin riskinarvioinnissa käytettävät alkuperämaatiedot. Vaikka uskottavuuden arvioinnin perustana olevissa alkuperämaatiedoissa keskitytään aiemman tapahtuman tai tilanteen vahvistamiseen, riskinarviointia koskevissa alkuperämaatiedoissa tarkastellaan myös kaikkia muita todisteita, jotka voivat viitata siihen, että tietyn tyyppistä haittaa voi tapahtua tulevaisuudessa. Riskinarvioinnissa tarkastellaan esimerkiksi alkuperämaan objektiivista turvallisuus- ja ihmisoikeustilannetta, vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan käyttäytymismalleja ja vaaroja, joita hakijan kanssa samankaltaisessa tilanteessa olevien henkilöiden tiedetään kohtaavan.

Esimerkki vaarojen tunnistamisesta hyväksytyjen olennaisten tosiseikkojen perusteella: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Hakija pelkäsi alun perin, että hänen maansa viranomaiset kohtelisivat häntä kaltoin, koska hän toimii ihmisoikeuksia puolustavien ja ihmisoikeusloukkauksia paljastavien kansalaisjärjestöjen asianajajana. Kالتوinkohteluun kuului (epäoikeudenmukainen) oikeudenkäynti, joka perustuu väärin syytöksiin, mahdollinen tuomio ja vankeus, fyysinen ja seksuaalinen hyväksikäyttö ja jopa kuolema.

Ilmaistut pelot ovat olleet tehdyn uskottavuuden arvioinnin lähtökohtana, ja siinä on hyväksytty/hylätty joitakin olennaisia tosiseikkoja. Seuraavassa on luettelo hyväksytyistä olennaisista tosiseikoista.

- **Olennainen tosiseikka 1.** Hakija tulee maasta B.
- **Olennainen tosiseikka 2.** Hakija on ihmisoikeusasianajaja, sosiaalisen toiminnan johtaja ja ihmisoikeusloukkausten vastustaja maassa B.
- **Olennainen tosiseikka 3.** Hakija on useiden ihmisoikeusjärjestöjen, myös Y-nimisen kansalaisjärjestön, jäsen.
- **Olennainen tosiseikka 4.** Hakija osallistui mielenosoitukseen.
- **Olennainen tosiseikka 5.** Hakija pidätettiin, vangittiin ja pahoinpideltiin sen vuoksi, että hän oli osallistunut mielenosoitukseen ja kuvannut sitä.
- **Olennainen tosiseikka 6.** Hakijaa syytettiin ”pidätyksen vastustamisesta” ja ”julkisesta väkivaltaan yllyttämisestä”, ja hän sai syytekirjelmän, jossa ilmoitettiin oikeudenkäynnin päivämäärä sotilastuomioistuimessa.

Tässä tapauksessa hakijaa koskevat vaarat perustuvat hänen ilmaisemiinsa pelkoihin, jotka puolestaan perustuvat hänen aiemmin kokemiinsa tapahtumiin. Näin ollen vaaroja, joita hänellä tunnistetaan maahan palaamisen jälkeen olevan, ovat se, että hänet saatetaan asettaa syytteeseen hänen saamansa syytekirjelmän perusteella; se, että oikeudenkäynnin aikana hänet voidaan ottaa säilöön; se, että häntä saatetaan kohdella epäoikeudenmukaisesti; se, että tämän oikeudenkäynnin jälkeen hänet voidaan tuomita ja vangita. Tässä prosessissa hänen maansa viranomaiset voivat myös kaltoinkohdella tai pahoinpidellä häntä tai jopa tappaa hänet. Nämä mahdolliset tapahtumat johtuvat hänen toiminnastaan ihmisoikeusasianajajana ja hänen osallistumisestaan mielenosoitukseen.

Hakijan esittämä tai hakemuskäsittelijän yksilöimä tarkka kuvaus vaarasta (vaaroista) on hyödyllinen koko riskinarvioinnin ajan. Tässä vaiheessa voidaan oikeudellisen analyysin yhteydessä määrittää useita näkökohtia. Niitä ovat muun muassa se, voidaanko nämä tosiasioihin perustuvat vaarat katsoa perustelluksi vainon peloksi tai vakavan haitan todelliseksi vaaraksi, keitä vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat ovat, vainon syyt, olosuhteet, joissa se tapahtuisi, ja onko olemassa mahdollisuus suojeluun. Toisin sanoen, kuuluvatko nämä tosiseikat oikeudellisiin määritelmiin ja täyttyvätkö ne.

Vaarojen määrittämisessä ja kuvaamisessa huomioon otettavat periaatteet

- Vaarojen määrittämisen lähtökohtana ovat hakijan lausumat.
- Niitä täydennetään tällä hetkellä saatavilla olevien tietojen perusteella tunnistetuilla vaaroilla.
- Uskottavuuden arvioinnin tuloksen (hyväksytty/hylätyt olennaiset tosiseikat) perusteella määritetään vaarojen tarkka laajuus.
- Kuvaukseen olisi sisällytettävä kaikki asiaan vaikuttavat vaaroihin liittyvät yksityiskohdat (eli mitä, kuka, miksi, missä olosuhteissa ja onko mahdollista saada suojelua).
- Vaarat liittyvät ainoastaan tapahtumiin, jotka voivat tapahtua tulevaisuudessa.
- Tässä vaiheessa olisi vältettävä kaikkia oikeudellisia luonnehdintoja.

3.3 Riskinarviointi

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Kun on määritetty vaarat siitä, mitä hakijalle voi tapahtua maahan palaamisen jälkeen, seuraava vaihe on arvioida, miten todennäköisesti se tapahtuu, jos maahan palataan.

Riskinarvioinnin tarkoituksena on tunnistaa haitan tyypit, joissa voi olla ”perusteltu pelko” tai ”todellinen vaara”.

Riskinarvioinnissa vaara on aina ymmärrettävä kokonaisuudessaan: tiettyihin toimijoihin liittyvät pelätyt tapahtumat, syyt ja olosuhteet, joissa tapahtumat voivat tapahtua, edellä kuvatun mukaisesti.

Kun on käsitelty sitä, minkä tason todennäköisyydestä on kyse ja mitä se tarkoittaa, tämän osan avulla voidaan tutkia kaikkia vaarojen näkökohtia. Siinä on myös kysymyksiä, joita voi pohtia kaikkien vaaran todennäköisyyteen vaikuttavien tekijöiden (riski-indikaattorien) tunnistamiseksi, ennen kuin kaikista näistä tekijöistä yhdessä tehdään päätelmä. Päätelmissä jokaiselle riski-indikaattoreihin liittyvälle havainnolle annetaan asianmukainen painoarvo, sovelletaan tarvittaessa todistustaakan siirtämistä koskevia sääntöjä ja päätellään, täyttyykö kohtuullisen todennäköisyyden taso.

On muistettava, että riskinarviointivaiheeseen ei kuulu oikeudellinen analyysi. Arvioinnin tuloksen perusteella kuitenkin kyseisessä vaiheessa määritellään, onko vainosta tai vakavasta haitasta perusteltua pelkoa.

3.3.1 Perustellun pelon ja todellisen vaaran todennäköisyyden taso (näyttökynnys)

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Vaaran toteutumisen todennäköisyyden arvioimiseksi on käytettävä oikeaa mittaria. Vaaran todennäköisyyden tasolla tarkoitetaan kynnysarvoa, jonka täytyminen vahvistaa, että tietty vaara voi ilmetä kohtuullisesti ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, jos hakija palautetaan alkuperämaahansa tai entiseen pysyvään asuinpaikkaansa. Kun kynnysarvo täyttyy, hyväksytään se, että on olemassa perustellun pelon tai todellisen vaaran riski.

Vaikka riskinarvioinnin kynnysarvoa ei sinänsä ole määritelty EU:n lainsäädännössä eikä EU:n tuomioistuimien ole vielä antanut asiasta päätöstä, hakijaan kohdistuvan tulevan riskin arvioinnissa yleisimmin käytetty todennäköisyyden mittari on kohtuullinen todennäköisyys ⁽¹⁴¹⁾. Tämä

⁽¹⁴¹⁾ EUT, tuomio 5.9.2012, [Saksan liittotasavalta v. Y ja Z](#), C-77/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 76 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin selvensi, että arvioidessaan, onko hakijalla perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi, toimivaltaiset viranomaiset ”pyrkivät selvittämään, muodostavatko todetut olosuhteet sellaisen uhan, että kyseessä oleva henkilö voi perustellusti pelätä henkilökohtaisen tilanteensa valossa tosiasiallisesti joutuvansa vainoksi katsottavien tekosten kohteeksi”; EUT (suuri jaosto), tuomio 2.3.2010, Aydin [Salahadin Abdulla ym. v. Saksan liittotasavalta](#), yhdistetyt asiat C-175/08, C-176/08, C-178/08 ja C-179/08, EU:C:2010:105, 89 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#); EUT, tuomio 7.11.2013, [Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y ja Z](#), yhdistetyt asiat C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, 72 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

Kuten mainitaan myös asiassa BVerwG (epävirallinen käännös):

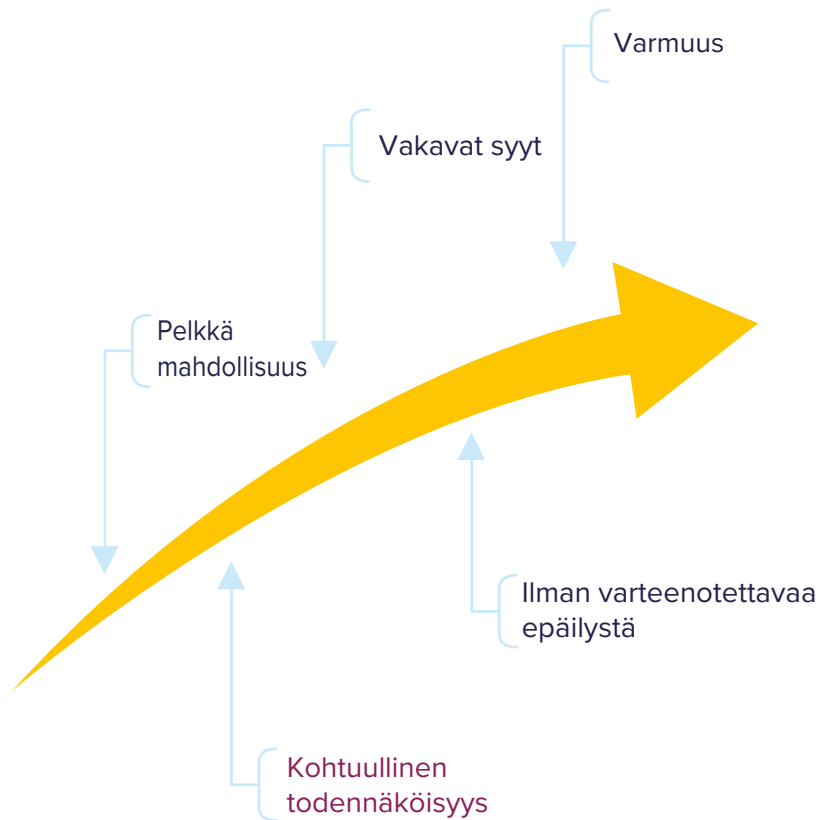
Todennäköisyyden tason täytyminen edellyttää, että tutkittavaksi esitetyn olennaisen kysymyksen kokonaisarvioinnissa vainon olemassaolon puolesta puhuvilla tosiseikoilla on suurempi painoarvo ja että ne ovat näin ollen etusijalla niihin tosiseikkoihin nähden, jotka puhuvat vainon olemassaolosta vastaan. Tässä on sovellettava niin sanottua määrittelevää lähestymistapaa, jossa painotetaan ja punnitaan kaikkia vahvistettuja olosuhteita ja niiden merkitystä. Olennainen kysymys on se, pelkääkö järkevä ja varovainen henkilö vainoa näissä olosuhteissa kyseessä olevan henkilön tilanteessa.

Liittovaltion hallinto-oikeus (Saksa), BVerwG 10 C 23.12, 32 kohta, saatavilla saksaksi osoitteessa Urteile und Beschlüsse | Bundesverwaltungsgericht; UNHCR, [Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#), helmikuu 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, 42 kohta; UNHCR, [Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims](#), 16.12.1998, 16 ja 21 kohta.

tarkoittaa sitä, että odotuksia riskin toteutumisen todennäköisyydestä ei pitäisi asettaa niin korkealle tasolle kuin ”varmuus” tai ”merkittävä todennäköisyys” tai että riski toteutuu ”ilman vartenotettavaa epäilystä”. Toisaalta myöskään ”pelkkä tilaisuus” tai ”pelkkä mahdollisuus” ei riitä vahvistamaan tulevaa riskiä. Seuraavassa kaaviossa esitetään todennäköisyyden eri tasot.

Kaavio 15. Perusteltua pelkoa ja todellista vaaraa koskevan todennäköisyyden taso

Kohtuullinen todennäköisyys edellyttää laadullista analyysia. Se ei edellytä, että riski on määritettävä todennäköisyyden asteikolla tai että riskin toteutumisen todennäköisyys on todennäköisempää kuin toteutumatta jääminen. Kohtuullinen todennäköisyys ei ole määritettävissä matemaattisella kaavalla. Todennäköisyyden kohtuullisuuden arvioimiseksi riskinarvioinnissa keskitytään sen sijaan hakijan yksilölliseen tilanteeseen alkuperämaan nykyisissä olosuhteissa.

Todennäköisyyden arviointi ulottuu kohtuullisesti ennakoitavissa olevaan tulevaisuuteen. Kohtuullisesti ennakoitavissa oleva tulevaisuus on se, mitä voidaan kohtuudella odottaa tapahtuvan aiempia ja nykyisiä tapahtumia ja olosuhteita koskevien tietojen perusteella. Kohtuullisesti ennakoitavissa oleva tulevaisuus ulottuu lähitulevaisuutta pidemmälle mutta ei kuitenkaan pidemmälle kuin siihen ajankohtaan, jonka aikana tiettyjen tapahtumien voidaan kohtuudella odottaa toteutuvan.

3.3.2 Riski-indikaattorit

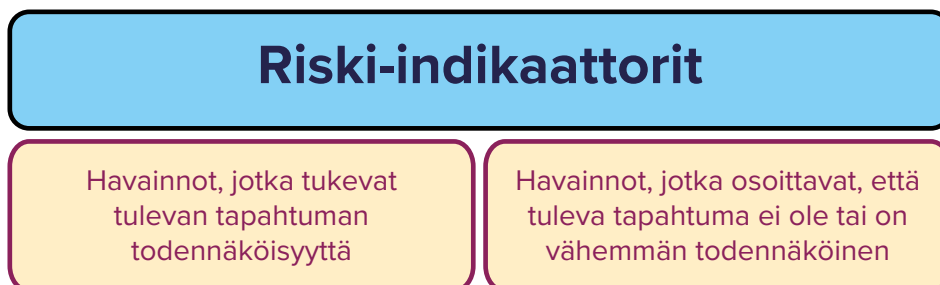
[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Riski-indikaattoreiden avulla voidaan tutkia kaikkia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa vaaran todennäköisyyteen. Riski-indikaattoreina voidaan käyttää sekä havaintoja, jotka tukevat

tapahtuman toteutumisen todennäköisyyttä tulevaisuudessa, että havaintoja, joiden mukaan on syytä uskoa, ettei riski toteudu.

Kaavio 16. Riski-indikaattorit

Riski-indikaattoreita tutkitaan tarkastelemalla seuraavia viittä osa-aluetta.

- Hakijan aiemmin kokemat tapahtumat (mukaan lukien tapahtumat, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, niiden uhka ja tilanteet tai toimet, jotka mahdollisesti johtavat tällaisiin tapahtumiin).
- Hakijan lähipiiri tai hakijan kanssa samankaltaisessa tilanteessa olevat henkilöt, joita vainotaan, joille aiheutuu vakavaa haittaa tai joita uhataan tällä tavoin.
- Hakijan henkilökohtaiset olosuhteet, jotka voivat lisätä tai vähentää vaaraa.
- Perimmäiset syyt tai motiivit pelättyihin tapahtumiin hakijan mahdollisen alkuperämaahan palaamisen ajankohtana.
- Vainoa harjoittavien tai vakavaa haittaa aiheuttavien toimijoiden valmiudet uhata tai toteuttaa uhkia palaamisen jälkeen.

Seuraavassa osassa esitellään kunkin alueen osalta kysymyksiä, joiden avulla voidaan tarkastella kaikkia vaaran näkökohtia ja tehdä myönteisiä ja/tai kielteisiä päätelmiä. On muistettava, että tässä esitetyt indikaattorit eivät ole sellaisenaan tyhjentäviä ja että yksittäisissä hakemuksissa voidaan joutua ottamaan huomioon muitakin riski-indikaattoreita.

Alkuperämaatietojen merkitys riskinarvioinnissa

Riskinarvioinnin tekemiseksi on tutkittava ja käytettävä uusimpia, merkityksellisiä ja luotettavia alkuperämaatietoja ja otettava ne huomioon tapauksen yksilöllisten ominaisuuksien ja olosuhteiden perusteella. Jos hakija ei ole yleisesti tunnettu henkilö, alkuperämaatiedoista saadaan useimmiten tietoa henkilöistä, jotka ovat tai voivat olla samanlaisessa tilanteessa kuin hakija.

Joissakin tapauksissa tai tietyissä maissa on saatavilla valtava määrä aineistoa monista lähteistä. Sitä vastoin toisista tapauksista ja maista saattaa löytyä vain vähän tietoa. Vaikka nykytilanteesta, joka liittyy arvioitavana olevaan riskiin, ei löytyisi tietoa, se ei välttämättä tarkoita, että vaaraa ei ole. Sen sijaan se voi tarkoittaa, että aiheesta ei raportoida tai siitä raportoidaan liian vähän.

Ristiriitaisten, rajallisten tai puutteellisten alkuperämaatietojen käsittelystä hakemuksen tutkinnan aikana on tietoa julkaisussa EASO, [Practical Guide on the use of country of origin information by case officers for the examination of asylum applications](#), joulukuu 2020, s. 38–40.

a) Hakijan aiemmin kokemat tapahtumat

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Yleensä se, että jokin tapahtuma on jo tapahtunut aiemmin, on itsessään luultavasti vahvin osoitus siitä, että se todennäköisesti toistuu tulevaisuudessa. Tästä syystä uudelleenlaaditussa aseman määrittelyä koskevassa direktiivissä säädetään todistustaakan siirtämisestä tapauksissa, joissa ”hakija on jo joutunut vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu vainolla tai tällaisella haitalla” ⁽¹⁴²⁾. Lisätietoja tästä todistustaakan siirtymisestä on osassa [3.4 Päätelemät vaarasta](#).

Olenneiden tosiseikkojen tunnistamisen ja uskottavuuden arvioinnin avulla on jo saatu selville kaikki aiemmin tapahtuneet tapahtumat, joista voidaan saada näyttöä tulevan vaaran tueksi.

Kun tietyt aiemmat tapahtumat on hyväksytty uskottaviksi, riskinarvioinnissa on tärkeää tutkia tarkemmin, miten ne jakautuvat ajallisesti.

Milloin (edellinen) tapahtuma tapahtui?

- Kuinka paljon aikaa kului edellisestä tapahtumasta siihen, kun hakija lähti alkuperämaastaan?
- Mitä tapahtui edellisen tapahtuman ja hakijan lähdön välisenä aikana?
- Mitä vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija teki tänä aikana?

⁽¹⁴²⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 4 kohta:

Se seikka, että hakija on jo joutunut vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu vainolla tai tällaisella haitalla, on vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan.

- Jos kyseisenä aikana ei tapahtunut mitään merkittäviä tapahtumia, minkä vuoksi mitään muuta ei tapahtunut? Onko viitteitä siitä, että toimija alkaa taas uhkailla hakijaa tai syyllistyy tapahtumiin, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, vaikka aikaa onkin kulunut?

Jos tapahtuma on tapahtunut kauan ennen hakijan lähtöä alkuperämaasta ja hän on elänyt pitkään ilman, että vastaavat tapahtumat ovat toistuneet, tämä voi olla osoitus siitä, että riski tapahtuman toistumisesta tulevaisuudessa on vähäinen. Asian voidaan katsoa olevan näin niin kauan kuin tälle ei ole muita selityksiä, jotka on tutkittava yksityiskohtaisesti. Sille, että ennen lähtöä ei tapahtunut mitään, voi olla monia syitä. Toimija ei välttämättä ollut tietoinen hakijan olinpaikasta tai sillä saattoi olla silloin muita prioriteetteja ilman, että se olisi välttämättä muuttanut tapojaan tai aikomuksiaan hakijaa kohtaan.

On tärkeää huomata, että vaikka aiemmin koetut tapahtumat, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, ovat vakava osoitus siitä, että tällaisia tapahtumia voi todennäköisesti tapahtua palaamisen jälkeen, se, että aiempia tapahtumia, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, ei ole, ei toisaalta välttämättä tarkoita sitä, ettei tulevaa vaaraa ole, sillä ei voida olettaa, että henkilö odottaisi, että hänelle tapahtuu tällaisia tapahtumia ennen alkuperämaasta pakenemista.

b) Hakijan lähipiiri tai hakijan kanssa samankaltaisessa tilanteessa olevat henkilöt

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Ovatko hakijalle läheiset ihmiset uhattuina tai joutuvatko he sellaisten tapahtumien ja/tai käyttäytymisen kohteeksi, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi?

Se, mitä hakijan tilanteen suhteen on tapahtunut tai tapahtuu edelleen perheenjäsenille tai ystäville, on myös merkki olemassa olevasta vaarasta. Se voi esimerkiksi osoittaa, että vainon aiheuttaja lähestyy hakijaa tai haluaa vahingoittaa häntä hänen lähisukulaistensa kautta.

- Uhataanko hakijan lähipiiriä samoista syistä kuin hakijaa, joka pelkää vainoa tai vakavaa haittaa? Ovatko he uhattuina, koska he ovat hakijan lähisukulaisia? Onko heitä uhattu muista syistä?

Seuraavassa on luettelo huomioon otettavista tekijöistä. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Tapahtumia koskevat tekijät

- Millaisia tapahtumia hakijan lähipiiri tyypillisesti kohtaa?
- Miten yleisiä nämä tapahtumat ovat?
- Miten laajalle levinneitä nämä tapahtumat ovat?

Samankaltaisuutta koskevat tekijät

- Onko hakijan ja tämän lähipiirin välillä merkittäviä eroja, joilla voi olla suuri vaikutus siihen, että hakijaa voi uhata samanlainen kohtalo?

Esimerkki sukulaisten käytöstä riski-indikaattorina: [Maan B aktivistin tapaus](#)

Hänen serkkunsa kuolema, hänen sukulaistensa kaltoinkohtelu ja hänen sisarenpoikiensa vangitseminen olivat selvästi vainon aiheuttajan suoria uhkauksia hakijaa kohtaan, jotta tämä lopettaisi toimintansa. Jos nämä tosiseikat on hyväksytty, ne ovat vahvoja indikaattoreita kyseessä olevasta riskistä.

Onko samankaltaisessa henkilökohtaisessa tilanteessa olevia ja/tai ominaisuuksiltaan samantapaisia ihmisiä vainottu, onko heille aiheutettu vakavaa haittaa tai uhattu tällä tavoin?

Kun hakijan kanssa samankaltaisessa tilanteessa olevia ja/tai ominaisuuksiltaan samankaltaisia henkilöitä vainotaan tai he joutuvat kärsimään vakavaa haittaa, tämä on vahva osoitus siitä, että hakija voi joutua vaaraan myös palatessaan. Samankaltaisuudet voivat olla todellisia tai oletettuja. Tässä tapauksessa olisi tutkittava seuraavia kysymyksiä.

Seuraavassa on luettelo huomioon otettavista tekijöistä. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Tapahtumia koskevat tekijät

- Millaisia tapahtumia vastaavassa tilanteessa olevat henkilöt tyypillisesti kohtaavat?
- Onko näistä tapahtumista säädetty laissa?
- Miten yleisiä nämä tapahtumat ovat?
- Miten laajalle levinneitä nämä tapahtumat ovat?

Samankaltaisuutta koskevat tekijät

- Missä määrin hakijan tilanne vastaa niiden henkilöiden tilannetta, jotka ovat kokeneet vainoa tai vakavaa haittaa, ja/tai missä määrin heillä on samankaltaisia ominaisuuksia?
- Onko hakijan ja vainoa tai vakavaa haittaa kokeneiden henkilöiden välillä merkittäviä eroja, joilla voi olla suuri vaikutus hakijan vainoamisen tai vahingoittamisen riskiin?

Yhtäläisyydet tai erot voivat liittyä seuraavassa lueteltuihin esimerkkeihin.

Hakijan alkuperäalue

- Rajoittuuko vaino tai vakava haitta muulle alueelle kuin alueelle, jolla hakija asui tai josta hän on kotoisin?
- Onko syytä uskoa, että vaino tai vakava haitta rajoittuu kyseisille alueille?
- Onko vainoa harjoittavalla tai vakavaa haittaa aiheuttavalla toimijalla samat valmiudet hakijan alkuperäalueella?

Henkilön profiili

- Onko vaino tai vakava haitta kohdistunut pääasiassa tai yksinomaan näkyviin henkilöihin?
- Rajoittuuko vaino tai vakava haitta henkilöihin,
 - jotka toimivat tietyllä tasolla?
 - joilla oli organisaatiossaan erityisiä tehtäviä ja vastuualueita?
 - joilla oli tietty yhteiskunnallinen näkyvyys tai joilla oli siteitä muihin merkittäviin vastustajiin?

Esimerkki samankaltaisessa tilanteessa olevien henkilöiden käytöstä riski-indikaattorina: [Maasta A peräisin olevan nuoren miehen tapaus](#)

Vainoksi tai vakavaksi haitaksi tai edes uhaksi katsottavia aiempia tapahtumia ei ole. Koska kyse on tulevaisuuteen suuntautuvasta tutkimuksesta, tässä tapauksessa on tärkeää tutkia ja kerätä tietoa siitä, mitä tapahtuu ihmisille, jotka kieltäytyvät liittymästä terroristiryhmään. Mitä seurauksia heille tulee?

Jos on hyväksytty olennainen tosiseikka siitä, että hakijaa lähestyttiin terroristijärjestöön liittymiseksi, muiden sellaisten henkilöiden kieltäytymisen seuraukset, joita on lähestytty samalla tavalla kuin hakijaa ja joilla on samankaltaisia ominaisuuksia, viittaavat myös siihen, että hakija on vaarassa. Tehtiinkö värväyksiä esimerkiksi tietyillä alueilla? Kuuluvatko kohteena olevat nuoret miehet tiettyyn etniseen tai yhteiskunnalliseen ryhmään?

Esimerkkiskenaario: Hakija on lähtenyt maasta saamatta yhtään värväytymiskehotusta. Tässä tapauksessa hakemuskäsittelijä ei ole aiemmin muotoillut ja arvioinut olennaista tosiseikkaa siitä, että ryhmä on lähestynyt hakijaa, vaan olennaisen tosiseikan, joka koskee tapahtumia ja tämän terroristiryhmän käyttäytymistä sekä menetelmiä/käytäntöjä, joita se käyttää ihmisten värväämiseksi.

Jos on hyväksytty se, että terroristiryhmän yleisenä käytäntönä tosiaankin on värvätä nuoria miehiä, hakijan profiili ja erityisesti hänen ikänsä ovat hyvin tärkeitä, jotta voidaan arvioida, voiko hän olla tässä vaarassa. Lisäksi on saatava tietoa siitä, mitä tapahtuu henkilöille, joilla on sama profiili tai jotka ovat samassa tilanteessa.

c) Vaaraa lisääviin tai vähentäviin olosuhteisiin liittyvät riski-indikaattorit

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Onko olemassa (henkilökohtaisia) olosuhteita, jotka lisäävät tai vähentävät vaaraa?

Olosuhteet, jotka voivat aiheuttaa vaaran, on tunnistettu osana olennaisten tosiseikkojen tunnistamista. Näitä olosuhteita on nyt täydennettävä mahdollisilla olosuhteilla, jotka voivat lisätä tai vähentää vaaraa. Niiden perusteella arvioidaan, missä määrin ne lisäävät tai vähentävät riskin toteutumisen todennäköisyyttä.

Henkilökohtaiset olosuhteet, jotka voivat lisätä vaaraa, voivat liittyä ikään, sukupuoleen, lukutaitoon, koulutustaustaan, yhteiskunnalliseen asemaan, perhesuhteisiin, vammaisuuteen, etniseen taustaan, uskontoon tai yhteiskunnalliseen ryhmään, jos ne eivät ole tämän vaaran pääasiallinen syy. Muut olosuhteet voivat liittyä sellaisiin tosiasioihin kuin asuinpaikka tai näkyvät arvet, mikäli hakijan ei ole helppo erottaa itseään näistä tosiasioista. Esimerkiksi joissakin maissa osoitteen vaihtuminen ei muuta sitä tosiasiaa, että henkilön katsotaan olevan peräisin tietyistä maan osasta tai kaupungin osasta.

- Miten nämä olosuhteet vaikuttavat hakijan tai muiden samassa tilanteessa olevien tai ominaisuuksiltaan samankaltaisten henkilöiden elämään?
- Missä määrin nämä olosuhteet tai ominaisuudet tekevät hakijasta helpommin vainon tai vakavan haitan kohteen?
- Missä määrin olosuhteet tekevät hakijasta ”halutumman” kohteen?

Muut olosuhteet voivat lisätä tai vähentää vaaraa. Niitä voivat olla varallisuus, yhteiskunnallinen asema, perhe, heimo tai sosiaalinen verkosto, koulutustaso tai heimon konfliktinratkaisumekanismit jne. On arvioitava, miten tehokkaasti nämä olosuhteet estävät riskin toteutumisen ja voisiko hakija näin välttyä pelätyiltä tapahtumilta ennustettavalla ja kestäväällä tavalla.

- Missä määrin nämä olosuhteet tosiasiallisesti vähentävät vaaraa?

d) Riski-indikaattorit, jotka liittyvät toimijoiden motiiveihin toteuttaa tapahtumia, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

On tärkeää arvioida motiivia (motiiveja) väitetyille tapahtumille, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, jos hakija palaa alkuperämaahan. Motiivi on voinut muuttua tai kadota kokonaan.

Onko toimijalla (edelleen) motiivi toteuttaa uhkaus, kun hakija mahdollisesti palaa?

Vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija on voinut muuttaa toimintaperiaatteitaan sellaisten väitettyjen tapahtumien osalta, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, tai hänen asemansa tai intressinsä on voinut muuttua.

Onko lainsäädäntöön tehty muutoksia, esimerkiksi nyt käytössä oleva armahdustoimenpide tai rikoksen dekriminalisointi?

- Onko hallinto vaihtunut? Jos on, millä tasoilla ja missä määrin?
- Onko vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan hakijaan, hänen perheenjäseniinsä tai vastaavassa tilanteessa oleviin muihin henkilöihin kohdistama kohtelu muuttunut?
- Onko hakijalla edelleen tai katsotaanko hänellä edelleen olevan ominaisuuksia, joihin väitettyjen tapahtumien, jotka voitaisiin katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, motiivi perustuu?

- Onko vainon harjoittaja saanut muulla tavoin (hakijan kohteeksi ottamisen lisäksi) sen, mitä hän tavoitteli?
- Missä olosuhteissa hakija lähti maasta (laillinen vai laitton maastapoistuminen, matkustustavat jne.)?

On tärkeää varmistaa, että tämä muutos on todella tapahtunut. Jos esimerkiksi lakia on muutettu, mutta käytännössä samasta käytöksestä asetetaan edelleen syytteeseen muiden laillisten perusteiden nojalla, siihen liittyvä vaara on edelleen olemassa. Poliittisen tilanteen muuttuminen ei myöskään välttämättä johda käytännön muutokseen, jos virkamiehet pysyvät samoina ja käyttäytyvät edelleen samalla tavalla. Myös olosuhteet, joissa hakija lähti alkuperämaastaan, voivat antaa osviittaa vainon harjoittajan aikeista. Jos hakija on esimerkiksi kokenut viranomaisten toteuttamia tapahtumia, jotka voitaisiin katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi, ja hän on poistunut maasta laillisesti ja kaikilla omissa nimissään olevilla asianmukaisilla asiakirjoilla, tämä voi olla osoitus siitä, että hakija ei ole ollut toimijan kohteena. Näin olisi ollut ainakin poistumishetkellä.

Jos saatavilla olevissa alkuperämaätiedoissa on viitteitä siitä, että toimijan motiivi on muuttunut tai kadonnut, hakijalta on tarkistettava, koskevatko nämä muutokset myös toimijan yksilöllistä tilannetta. On vahvistettava, että muutos vaikuttaisi tosiasiallisesti siihen, onko hän vaarassa joutua sellaisten tapahtumien kohteeksi, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi.

Ovatko toimijat tietoisia hakijan toimista tai ominaisuuksista, jotka voivat olla motiivina teoille, jotka voitaisiin katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi?

Hakijan käyttäytyminen tai toiminta laukaisee usein vainoa harjoittavien tai vakavaa haittaa aiheuttavien toimijoiden toimet. Siksi on saatava käsitys siitä, miltä hakija näyttää tai miten hän käyttäytyy, jos hän palaa. On kuitenkin muistettava, että hakijan ei voida vainon välttämiseksi olettaa peittelevän tai salaavan mitään seikkoja, jotka liittyvät olennaisesti pakolaismääritelmässä suojattuihin ominaisuuksiin⁽¹⁴³⁾. Hakijan ei siis voida olettaa salaavan tai peittelevän sitä, mikä on olennainen osa hänen persoonaansa tai sitä, mihin hän uskoo.

Joskus on epäselvää, onko toimija tietoinen hakijan toimista tai ominaisuuksista, jotka voivat olla perustana teoille, jotka voitaisiin katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Näin voi tapahtua erityisesti silloin, kun pelko syntyi turvapaikkamaassa eli *sur place*. Tällaisissa tilanteissa on arvioitava, minkälaista käyttäytymistä tai ulkonäköä hakijalta voidaan hänen lausumiensa perusteella ”kohtuudella olettaa”, jos hän palaa. Samalla on pidettävä mielessä, että hakijan ei voida olettaa salaavan perusominaisuuksiaan.

Jos hakija on esimerkiksi osallistunut mielenosoitukseen turvapaikkamaassa pelkästään hyötyä tavoitellakseen eivätkä alkuperämaan viranomaiset ole tietoisia osallistumisesta ja jos ei ole merkkejä siitä, että he tulisivat tietoisiksi ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, tämä

⁽¹⁴³⁾ EUT, tuomio 5.9.2012, [Saksan liittotasavalta v. Y ja Z](#), C-77/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 78 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin käsittelee uskontoa vainon syynä. Tuomion perustelut voidaan ulottaa koskemaan kaikkia vainon syitä etenkin, koska tuomion mukaan missään ei todeta, että ”olisi otettava huomioon se mahdollisuus, että hakija voisi välttää vainolle altistumisen vaaran luopumalla (...) suojasta, joka direktiivillä pyritään hänelle pakolaistaseman tunnustamisella takaamaan” luopumalla uskonnollisesta käytännöstä, jota henkilö pitää itselleen välttämättömänä tai joka on uskonnon määräämä. Samaa perustelua sovellettiin analogisesti seksuaalisen suuntautumisen ilmaisuun unionin tuomioistuimen 7.12.2013 asiassa [Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y ja Z](#), yhdistetyt asiat C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, antamassa tuomiossa, 70–76 kohta. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

ei välttämättä aiheuta vaaraa tapahtumista, jotka voitaisiin katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Tämä johtuu siitä, että perustellusti voidaan katsoa, että hakija ei osallistu vastaaviin mielenosoituksiin alkuperämaassaan.

Jos hakija ei kuitenkaan ole koskaan ennen lähtöä ilmaissut poliittista kantaansa alkuperämaassa pelon vuoksi eivätkä viranomaiset näin ollen ole tietoisia hakijan poliittisesta mielipiteestä, tämä voi kuitenkin aiheuttaa vaaran tapahtumista, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Tämä johtuu siitä, että hakijan ei voida olettaa jatkavan poliittisen mielipiteensä salaamista välttääkseen tapahtumat, jotka voitaisiin katsoa vainoksi, jos hän palaisi.

Tässä yhteydessä esitettävät tärkeimmät kysymykset ovat siis seuraavat:

- Miten hakija käyttäytyy ja/tai miten hän toimii palattuaan, kun otetaan huomioon se, mitä hakijan ei voida olettaa salailevan tai peittelevän?
- Onko hakija ryhtynyt toimintaan tai käyttäytynyt tietyllä tavalla pelkästään hyötyä tavoitellakseen tai sattumanvaraisista syistä?
- Jos vastaus on kyllä, ovatko alkuperämaan viranomaiset tietoisia tästä toiminnasta tai käyttäytymisestä?
- Jos vastaus on kyllä, miten viranomaiset suhtautuvat tähän käyttäytymiseen tai toimintaan?

Julkaisut sosiaalisessa mediassa⁽¹⁴⁴⁾

- Hakijat voivat vedota sosiaalisen median julkaisuun kohdistuvaan **julkisuuteen** esimerkkinä tulevasta vaarasta. Sosiaalisen median julkaisuilla voi olla suuri määrä katsojia/lukijoita. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokaisella verkkojulkaisulla on suuri yleisö, eikä sitä, että vainoa harjoittava ja vakavan haitan aiheuttava toimija kuuluu tähän yleisöön, pelkästään siksi, että se olisi mahdollista⁽¹⁴⁵⁾. Kaikki asiaan vaikuttavat yleiset ja tapauskohtaiset olosuhteet sekä hakijan selitykset on otettava huomioon ennen kuin tehdään päätelmä siitä, onko todennäköistä, että vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija tietää julkaisusta. Tutkintamenettely perustuu kaikkien eri tekijöiden yhdistelmään, ja sitä on arvioitava ottaen huomioon alkuperämaan olosuhteet.
- Jos vainoa harjoittavalla tai vakavaa haittaa aiheuttavalla toimijalla on **aktiivinen seurantakäytäntö**, jolla seurataan hakijan julkaisemien verkkojulkaisujen kaltaisia julkaisuja, on todennäköistä, että vainoaja tietää niistä. Tämä pätee silloinkin, kun hakijan julkaisulleen (julkaisuilleen) saama julkisuus on melko vähäistä. Jos vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija käyttäytyy passiivisemmin, on epätodennäköisempää, että se saa tietää julkaisusta. Näin ollen se riippuu enemmän itse julkaisun esiin tuomisesta kuin vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan käyttäytymisestä.

⁽¹⁴⁴⁾ Tämä teksti on koottu julkaisusta EUAA, [Practical Guide on Political Opinion](#), 2022, osa 3.7. "Political opinion expressed via social media", s. 80–86.

⁽¹⁴⁵⁾ Tästä asiasta on lisätietoja julkaisussa EUAA, [Qualification for international protection \(Directive 2011/95/EU\) – Judicial analysis](#), toinen laitos, 2023, osa 1.10.3.4; Ks. myös Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber (IAC), Yhdistynyt kuningaskunta), tuomio [20.1. 2022, XX \(PJAk – sur place activities – Facebook\) Iran CG \[2022\] UKUT 23 \(IAC\)](#) (uusin päivitys 30.9.2022), 120

- **Julkaisun julkisuus/näkyvyys** voi itsessään riippua useista tekijöistä. Sen osalta on etsittävä vihjeitä, jotka auttavat selvittämään, miten todennäköistä on, että tieto on saavuttanut tai saattaa saavuttaa vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan. Seuraavia kysymyksiä on syytä pohtia: Onko kyseessä luottamuksellinen julkaisu, jossa on rajoitettu määrä katselukertoja tai rajoitettu mahdollinen määrä katselukertoja? Vai onko käytettävän välineen ja sen näkyvyyden varmistamiseksi käytettyjen välineiden perusteella pikemminkin tarkoitettu, että suuri joukko ihmisiä näkee sen? Onko julkaisu muuten levinnyt verkossa laajemmalle kuin tekijä on tarkoittanut?
 - Joillakin verkkosivuilla voi nähdä **katselukertojen määrän**, tykkäysten määrän jne. Tästä voi saada käsityksen siitä, kuinka moni on tutustunut julkaisuun. On huomattava, että joillakin verkkosivuilla ”katselukertojen” määrä ei kerro julkaisun nähneiden eri henkilöiden lukumäärää vaan pikemminkin sitä, kuinka monta kertaa sivulla on vierailtu. Tämä tarkoittaa, että saman henkilön, myös tekijän itsensä, useat vierailut katsotaan eri kerroiksi. Kertojen määrä on yksi huomioon otettava tekijä, mutta niiden määrän merkitys riippuu maan tilanteesta ja ehkä myös muista tekijöistä, kuten siitä, kuinka hiljattain niitä on katsottu (esim. suurta määrää vuosia vanhoja kertoja saatetaan pitää vähemmän merkityksellisinä kuin pienempää määrää viimeaikaisia kertoja).
 - Julkaisun tekijän **seuraajien määrästä** voi mahdollisesti saada käsityksen mahdollisten katsojien määrästä. Se, että henkilöä ”seuraa” verkossa suuri määrä ihmisiä, lisää todennäköisyyttä, että hänen julkaisujaan katsotaan ja että hänen sisältönsä tunnetaan ja sitä jaetaan.
 - Käytetyn **median tyypin** merkitys ja sen vaikutus Kaikki verkkomediat eivät ole yhtä vaikuttavia ja kattavia. Julkaistiinko julkaisu valtavirran sanomalehden verkkosivulla vai yksityisessä blogissa? Julkaisun potentiaalista tavoittavuutta voi arvioida erityyppisten sosiaalisten medioiden (Facebook, YouTube, Instagram, TikTok jne.) toimintaa ja kunkin median vaikutusta alkuperämaassa koskevien tietojen perusteella. Henkilökohtaisessa tai yksityisessä blogissa julkaiseminen ei ole sama asia kuin artikkelin kirjoittaminen esimerkiksi oppositiopuolueen blogiin. Jälkimmäistä seuraa todennäköisesti useampi henkilö (ja erityisesti vainoa harjoittava tai vakavaa aiheuttava toimija), kun taas edellinen voi jäädä varsin luottamukselliseksi.
- **Saavutettavuus.** Kenellä on pääsy näihin tietoihin ja miten helposti ne ovat saatavilla? Verkkojulkaisuja ei aina ole tarkoitettu kaikkien nähtäväksi. Siksi on tarkastettava, onko sivu julkinen ja miten julkinen se on, onko se pysynyt yksityisenä vai onko se rajoitettu vain tiettyyn määrään katsojia. On esimerkiksi tarkistettava kyseisen julkaisun tai sosiaalisen median alustan ”ystävät” tai tilaajat ja se, missä määrin tietoja voidaan jakaa muiden kanssa, voidaanko sivu esimerkiksi jakaa sähköisesti. Toinen pohdittava kysymys on se, voiko kuka tahansa törmätä tietoon sattumalta tai yksinkertaisen haun kautta vai onko julkaisu niin vaikeasti löydettävissä, että vain ne, joilla on hyvin yksityiskohtaista tietoa julkaisusta, löytäisivät/näkisivät sen.
 - **Esimerkkiskenaario.** Jos kyseessä on hakijan ainoa julkaisu ja julkaisun löytämiseksi on kirjoitettava hyvin erityisiä tietoja, kuten hakijan nimi tai tiettyjä avainsanoja, tai jos julkaisun löytämiseksi tarvitaan URL-osoite, on erittäin epätodennäköistä, että julkaisuun törmää kukaan, jolla ei ole jo näitä tietoja. Se ei siis ole erittäin tunnettua tietoa.

- **Saatavuus.** Onko sivu edelleen saatavilla verkossa? Tekijä on voinut poistaa sivun tai muuttaa sisältöä sen julkaisemisen jälkeen. Kun hakija viittaa verkkojulkaisuihin, on kiinnitettävä huomiota siihen, miten hakija antaa tiedot. Onko hakija esittänyt ainoastaan tulosteen verkkosivusta? Onko kyseinen sivu edelleen saatavilla verkossa, ja jos ei ole, miksi ei? Jos se ei ole enää saatavilla verkossa, kannattaa ehkä selvittää, miksi julkaisu merkitsisi hakijalle edelleen vaaraa, jos hän palaisi.
- On kuitenkin muistettava, että sähköiset julkaisut jättävät sähköisen jalanjäljen ja että niiden elinikä voi olla loputon, minkä takia julkaisut voi löytää tai palauttaa myös sen jälkeen, kun tekijä on poistanut ne.

e) Riski-indikaattorit, jotka liittyvät toimijan kykyyn vahingoittaa hakijaa

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Pystyykö vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija aiheuttamaan hakijalle haittaa?

Vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan kyky aiheuttaa hakijalle haittaa riippuu sen asemasta ja tuesta. Sen kyky voi vaihdella merkittävästi sen mukaan, onko toimija valtio vai valtiosta riippumaton toimija.

Kun toimijana on valtio, oletetaan, että se pystyy toteuttamaan aiotut teot, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi ja jotka voivat saavuttaa hakijan missä tahansa valtion alueella. Seuraavat kysymykset on kuitenkin vielä esitettävä.

- Onko uhka lähtöisin valtiosta sinänsä vai yksittäisistä henkilöistä tai rajoitetusta joukosta valtion sisällä toimivia henkilöitä? Toimivatko nämä henkilöt oman edun nimissä vai toteuttavatko he valtion politiikkaa?
- Jos he toteuttavat valtion politiikkaa, onko heillä valtaa tai vaikutusvaltaa paikallista tai alueellista tasoa laajemmin?
- Onko heillä valtuudet panna toimeen tapahtumia, jotka voidaan katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi?

Kun riski on peräisin valtiosta riippumattomista toimijoista, niiden toimintakykyä ja vaikutusvaltaa on arvioitava huolellisesti.

- Mikä on niiden yhteiskunnallinen asema?
- Missä määrin ympäröivä yhteiskunta hyväksyy tai tukee niitä?
- Missä määrin niillä on vaikutusvaltaa valtioon ja missä määrin valtio on altis korruptiolle?
- Voivatko ne toimia rankaisematta?

Toimijan kykyyn liittyvät havainnot eivät yleensä yksinään johda siihen päätelmään, että vaaraa ei ole tai että vaara ei ole kohtuullisen todennäköinen. Näitä havaintoja on tarkasteltava yhdessä muiden riski-indikaattoreiden kanssa. Havainnoista voi kuitenkin olla hyötyä oikeudellisessa arvioinnissa (tutkimusprosessin seuraava vaihe), erityisesti yleisesti virallisen

suojelun saatavuuden osalta ja uudelleenlaaditussa aseman määrittelyä koskevassa direktiivissä määritellyn sisäisen suojelun vaihtoehdon ⁽¹⁴⁶⁾ saatavuuden osalta.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Sisäisen suojelun vaihtoehdon käsitettä ja sen soveltamista käsitellään yksityiskohtaisesti julkaisussa EASO, [Practical Guide on the Application of the Internal Protection Alternative](#), toukokuu 2021.

3.4 Päätelmät vaarasta

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Riskinarvioinnin päätteeksi on tarkasteltava kaikkia kunkin vaaran riski-indikaattoreihin liittyviä havaintoja yhdessä ja arvioitava, täyttykö kohtuullisen todennäköisyyden taso.

Tarkastele kaikkia riski-indikaattoreita yhdessä

Vaikka jotkin seikat eivät yksinään välttämättä johda riittävän todennäköiseen vaaraan, seikkojen yhdistelmä voi käytettävissä olevien tietojen perusteella johtaa siihen, että riskin toteutuminen on kohtuullisen todennäköistä, jos hakija palaa alkuperämaahan.

Jos indikaattorit poikkeavat toisistaan, niitä kaikkia on punnittava. Indikaattoreilla, jotka liittyvät suoraan hakijalle aiemmin tapahtuneeseen, voi olla suurempi painoarvo kuin sillä, mitä hakijan lähipiirille on tapahtunut. Se puolestaan voi painaa arvioinnissa enemmän kuin se, mitä vastaavassa tilanteessa oleville henkilöille on tapahtunut. Tätä on kuitenkin arvioitava konkreettisen tilanteen ja saatavilla olevien tietojen perusteella ja otettava siinä huomioon hakijan henkilökohtaiset olosuhteet ja/tai tapahtuma sekä alkuperämaan tai asuinmaan yleiset olosuhteet.

Tällöin on sovellettava todistustaakan siirtämistä sellaisten riskien osalta, jotka ovat jo toteutuneet aiemmin tai joiden uhat ovat jo toteutuneet aiemmin. Jos hyväksytään olennainen tosiseikka, jota voidaan pitää aikaisempaan vainona tai vakavana haittana (tai sen välittömänä uhkana), oletetaan, että kyseinen seikka voi toistua tulevaisuudessa ⁽¹⁴⁷⁾ ja että näin ollen vaaran todennäköisyyden kynnyksarvo saavutetaan.

Tämä oletamus voidaan kumota, jos on ”perusteltu syy” olettaa, että tällaiset tapahtumat eivät toistu tulevaisuudessa. Kysymystä siitä, voidaanko nämä tapahtumat katsoa vainoksi tai

⁽¹⁴⁶⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 8 artikla.

⁽¹⁴⁷⁾ Uudelleenlaaditun aseman määrittelyä koskevan direktiivin 4 artiklan 4 kohta:

Se seikka, että hakija on jo joutunut vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu vainolla tai tällaisella haitalla, on vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan.

vakavaksi haitaksi, ei tarvitse arvioida ja ratkaista tässä vaiheessa. Tässä vaiheessa riittää, että on viitteitä siitä, että nämä aiemmat tapahtumat ”voitaisiin” katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi ⁽¹⁴⁸⁾. Vain, jos riskinarvioinnin perusteella voidaan perustellusti katsoa, että nämä tapahtumat eivät toistu tulevaisuudessa, tätä riskiä ei oteta huomioon oikeudellisessa arvioinnissa.

Ei ole tarpeen osoittaa, että vaino tai vakava haitta ei tapahdu uudelleen täysin varmasti. Sen sijaan on osoitettava, että on olemassa perusteltu syy eli objektiivisia olosuhteita, joiden perusteella voidaan uskoa, että nämä tapahtumat eivät toistu.

Esimerkiksi verrattain pitkä aika viimeisimmästä vaaratilanteesta tai uhasta ei pelkästään riitä perustelluksi syyksi uskoa, että tapahtuma ei toistu. Tämän pitkän aikavälin mahdollisia syitä on tutkittava sekä hakijan että vainoa harjoittavan tai vakavaa haittaa aiheuttavan toimijan näkökulmasta. Vasta kun on todettu, että vaaratilanteiden tai uhkausten puuttumiselle ei ole muita selityksiä kuin se, että vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija on lopettanut hakijan vainoamisen tai haittaamisyritykset, ja kun muutoin ei ole muita merkkejä siitä, että toimija jatkaisi käyttäytymistään tulevaisuudessa, voidaan päätellä, että aikaväli voi olla osa perusteltua syytä uskoa, että vainoaminen tai vakava haitta ei toistu.

Oikeudellinen analyysi

Kun riskinarviointi on tehty, voidaan tutkinnassa pitää mukana vain ne vaarat, joiden osalta on kohtuullisen todennäköistä, että ne voivat tapahtua hakijalle hänen palatessaan alkuperämaahan. Kunkin vaaran osalta on kuvattu se, mitä hyväksytään hakijan pelon, pelon aiheuttajan ja syyn ja pelkoon liittyvien olosuhteiden osalta. Näiden vaarojen perusteella voidaan siirtyä oikeudellisen analyysin vaiheeseen, jossa arvioidaan, täyttyvätkö uudelleenlaaditussa aseman määrittelyä koskevassa direktiivissä vahvistetut olennaiset edellytykset kansainvälisen suojelun myöntämiselle, ensin pakolaisaseman ja tarvittaessa myös toissijaisen suojeluaseman myöntämiselle.

Siinä arvioidaan, voitaisiinko tapahtumat, jotka hakijalle voisivat kohtuullisen todennäköisesti (kuten riskinarvioinnissa on määritelty) tapahtua palaamisen jälkeen, katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi. Jos vastaus on myönteinen, arvioidaan kansallisen suojan saatavuutta, mahdollisen sisäisen suojelun vaihtoehdon soveltuvuutta ja määritettyjen poissulkemisperusteiden oikeudellista tarkastelua.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Lisäanalyysia on julkaisussa EASO, [Käytännön opas: Kansainvälisen suojelun myöntäminen](#), huhtikuu 2018.

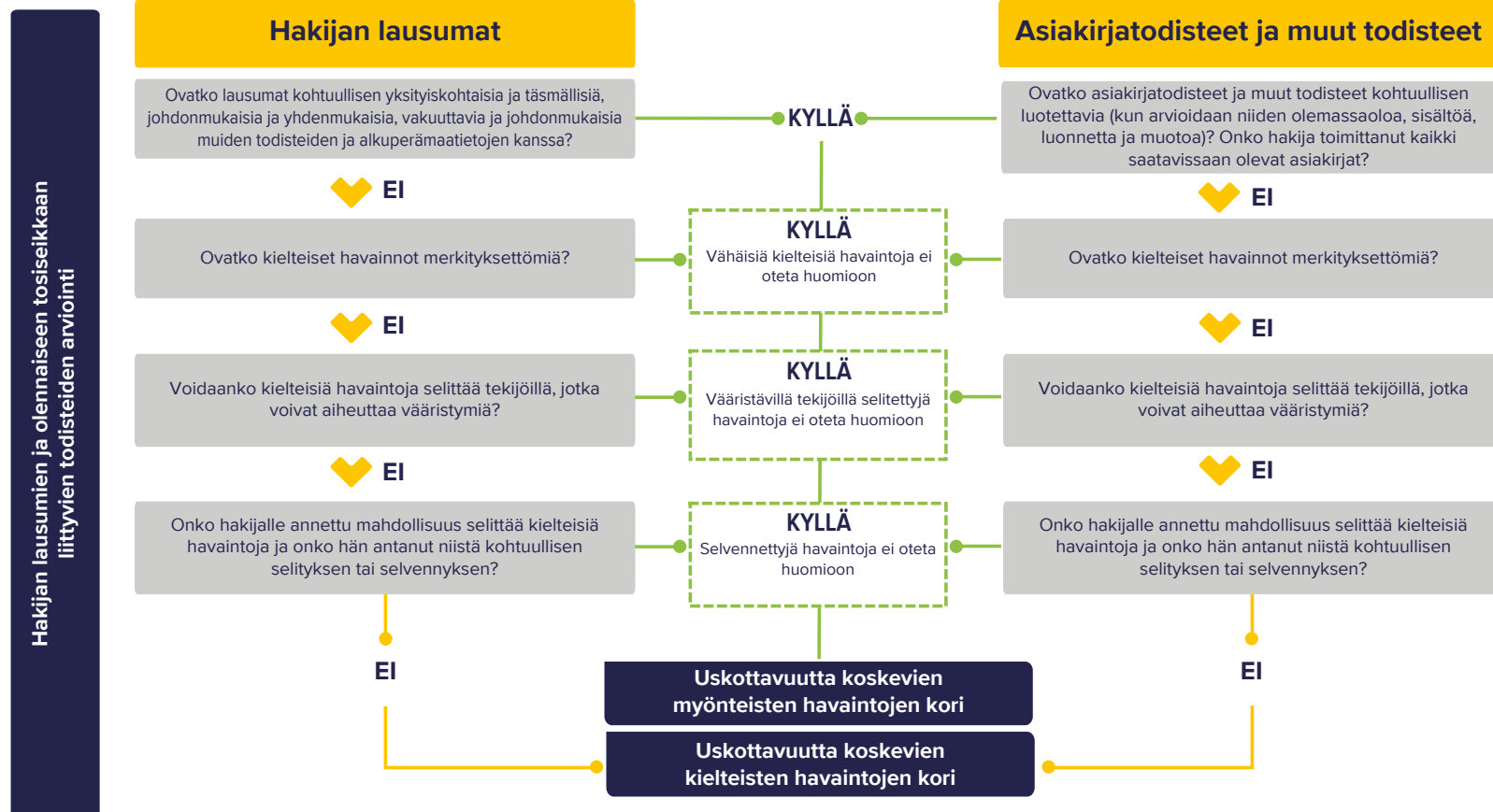
⁽¹⁴⁸⁾ Se, että aiemmin tapahtunut tapahtuma on vakava osoitus siitä, että on olemassa vaara sen toistumisesta, ellei ole perusteltua syytä katsoa, että tällainen teko tai tapahtuma ei toistu, koskee mitä tahansa tekoa tai tapahtumaa riippumatta siitä, voidaanko se katsoa vainoksi tai vakavaksi haitaksi vai ei.

Liite 1. Uskottavuuden arvioinnin vuokaavio

USKOTTAVUUDEN ARVIOINTI

Jokainen kysymys voi johtaa sekä myönteisten että kielteisten havaintojen tekemiseen uskottavuudesta.

Lausumat voivat esimerkiksi olla yksityiskohtaisia ja täsmällisiä (myönteinen havainto), mutta ne voivat olla epäjohdonmukaisia ja epäyhdenmukaisia (kielteinen havainto)

Arvioidaan kaikki lausumiin, asiakirjatodisteisiin ja muihin todisteisiin liittyvät myönteiset ja kielteiset uskottavuutta koskevat havainnot ja kullekin havainnolle annettu painoarvo (ottaen huomioon tapauskohtaiset ja olosuhteisiin liittyvät todisteet), jotta voidaan arvioida, mihin suuntaan uskottavuutta koskevat havainnot lähenevät toisiaan tai tasapainottuvat, ja päätellä, voidaanko olennaiset tosiseikat hyväksyä.

Todisteita tarkastellaan kokonaisuutena ja hyväksytään tai hylä-

Jos tutkimisvelvollisuuden täyttämisen jälkeen ei voida tehdä päätelmiä punninnan perusteella, on pidettävä mielessä, että olennais-
ta tosiseikkaa ei pitäisi hylätä, jos seuraavat kumulatiiviset edellytykset täyttyvät:

- hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä hakemuksensa tueksi
- kaikki hakijan saatavissa olevat olennaiset seikat on esitetty
- hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hänen tapaukseensa liittyvien saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa
- hakija on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa heti kun mahdollista, jollei hakija voi esittää uskottavia syitä sille, miksei hän ole toiminut näin
- hakija on todettu yleisesti uskottavaksi.

Liite 2. Käytännön esimerkki uskottavuutta kuvaavien indikaattorien punnitsemisesta

[\[Sisällysluettelo\]](#) [\[Tarkistuslista\]](#)

Tässä liitteessä lukijalle esitetään [maan B aktivistin tapaukseen](#) perustuva käytännön esimerkki siitä, miten uskottavuutta kuvaavien indikaattorien punnitseminen ja uskottavuuden arviointi on tehty kyseisen tapauksen yhden olennaisen tosiseikan osalta.

Tämä esimerkki on esitetty vain havainnollistamistarkoituksessa.

Kun kunkin uskottavuuskriteerin arvioinnista on esitetty yhteenveto hakijan lausumien ja toimitetun näytön perusteella, esitetään uskottavuutta koskevien kielteisten ja myönteisten havaintojen punnintaprosessi.

Lopussa on miellekarttakaavio, joka on yksi tapa kuvata kertomuksessa esitetyt perustelut.

Olennainen tosiseikka arvioitu. Hakija on **sosiaalisen toiminnan johtaja** kansalaisjärjestössä nimeltä Y. Hän puolustaa ihmisoikeuksia ja dokumentoi, tutkii ja paljastaa vallan väärinkäyttöä ja ihmisoikeusloukkauksia.

Lausumat

Sisäinen uskottavuus

Esimerkissä hakija pystyi antamaan yksityiskohtaisia tietoja kansalaisjärjestön Y rakenteesta, toiminnasta ja tavoitteista. Kun häneltä kuitenkin kysyttiin hänen henkilökohtaisesta osallistumisestaan tiettyihin toimiin, joita hän väittää toteuttaneensa järjestössä, kuten dokumentointi- ja tutkintatyöhön tai siihen, miten hän on konkreettisesti paljastanut vallan väärinkäyttöä ja ihmisoikeusloukkauksia, hänen lausumansa jäivät hyvin yleisluonteisiksi huolimatta toistuvista ohjeista, joita annettiin odotetusta yksityiskohtaisuudesta ja täsmällisyydestä. Hän ei myöskään pystynyt antamaan selitystä, kun hänelle annettiin siihen tilaisuus. Hakijalla ei ollut enää yhteyksiä kansalaisjärjestöön Y sen jälkeen, kun hän oli lähtenyt maasta B. Hän mainitsi myös lopettaneensa kaiken toiminnan, myös nykyisessä maassa, jossa organisaatiolla on sivutoimisto.

Lausumat eivät ole **yksityiskohtaisia ja täsmällisiä** hänen väittämäänsä asianajamiseen ja sosiaalisen toiminnan johtamiseen liittyvään profilliin nähden. Näin on myös, vaikka on hyväksytty, että hän on juristi ja kansalaisjärjestön Y jäsen ja että hänen odotettaisiin voivan puhua viimeaikaisista tapauksista, joiden parissa hän on työskennellyt. Sen vuoksi tältä osin tehdään kielteinen havainto uskottavuudesta.

Kaikki muut uskottavuutta koskevat havainnot ovat myönteisiä, sillä hänen lausumansa on katsottu sisäisesti yhdenmukaisiksi ja johdonmukaisiksi, ja ne ovat johdonmukaisia jäsenkortin kanssa. Epäyhdenmukaisuudesta alkuperämaatietojen kanssa ei ole merkkejä eikä vakuuttavuudessa ilmennyt ongelmia.

Tässä nimenomaisessa tapauksessa tämä olennainen tosiseikka liittyy hänen omaan osallistumiseensa toimiin, joita hän väittää harjoittaneensa toistuvasti, vapaaehtoisesti ja melko pitkän ajanjakson ajan. Hänen koulutustasonsa ja ammatillisen taustansa perusteella ja siksi, että ei ole tiedossa henkilökohtaisia olosuhteita, jotka selittäisivät hänen lausumiensa puutteet tai vaikuttaisivat niiden arviointiin, yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puutteella on tässä merkittävä kielteinen painoarvo.

Kansalaisjärjestön jäsenkortti

- Merkityksellisyys

Kortilla on vain vähän merkitystä olennaisen tosiseikan kannalta, koska kortin tarkoituksena ei ole osoittaa, mitä toimintaa hakija on harjoittanut kansalaisjärjestössä Y, sillä se ei sisällä mitään tietoja hänen tehtävistään järjestössä. Kortti on merkityksellisempi suhteessa hänen jäsenyyteensä kansalaisjärjestössä Y. Tämä ei kuitenkaan ole tarkasteltavana oleva olennainen tosiseikka. Tässä olennainen tosiseikka on hänen roolinsa järjestössä ja yleisemmin sosiaalisen toiminnan johtajan asema.

- Jäsenkortin luotettavuuteen liittyvät kriteerit johtavat myönteisen havainnon tekemiseen uskottavuudesta. Kortti on luotettava.

Koska merkityksellisyyttä koskevat havainnot eivät täyty, kyseisellä asiakirjalla on käsiteltävänä olevan olennaisen tosiseikan kannalta alhainen todistusarvo, millä on merkittävä kielteinen painoarvo.

Punnintaprosessi

Mitkä ovat tämän olennaisen tosiseikan osalta myönteiset uskottavuutta koskevat päätelmät?

- Lausumien uskottavuutta kuvaavat indikaattorit täyttyvät, lukuun ottamatta yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puutetta.
- Kaikki jäsenkorttiin liittyvät luotettavuutta kuvaavat indikaattorit täyttyvät.

Mitkä ovat tämän olennaisen tosiseikan osalta kielteiset uskottavuutta koskevat päätelmät?

- Huomattava yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puute hänen lausumissaan.
- Y:n jäsenkortti ei ole riittävän merkityksellinen tukemaan hänen profiiliaan ja toimia, joihin hän osallistui ollessaan kansalaisjärjestön jäsen.

Voisiko uskottavuutta koskevien myönteisten havaintojen painoarvo kompensoida kielteisten havaintojen painoarvoa?

Uskottavuutta koskevat myönteiset havainnot eivät tässä tapauksessa ehkä kompensoi asiakirjan merkityksettömyyttä ja lausumien yksityiskohtaisuuden ja täsmällisyyden puutetta. Uskottavuutta koskevat kielteiset havainnot liittyvät olennaisen tosiseikan uskottavuuden keskeisiin näkökohtiin, ja niillä on siten suurempi painoarvo kuin myönteisillä havainnoilla.

Olisiko ollut odotettavissa, että olennaisen tosiseikan uskottavuuden tueksi toimitetaan lisänäyttöä?

Skenaario 1. Oletetaan asiaankuuluvien ja ajan tasalla olevien alkuperämaatietojen perusteella, että kansalaisjärjestö Y antaa usein todistuksia toimista, joihin sen jäsenet osallistuvat. Nämä todistukset ovat yleensä luotettavia, ja niitä voi pyytää nykyisessä maassa sijaitsevan järjestön sivutoimiston välityksellä. Hakija ei ole kuitenkaan esittänyt tällaista asiakirjaa. Hän ei ole myöskään antanut tyydyttävää selitystä sille, miksi hän ei ole ryhtynyt lisätoimiin esittääkseen tästä näyttöä hakemuksensa tueksi. Tämä voi olla odotettavissa, kun otetaan huomioon hänen henkilökohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteensa ja se, että hänelle annettiin lisää aikaa tällaisten toimien toteuttamiseen.

Tässä esimerkissä kaiken saatavilla olevan näytön kokonaisarvioinnin ja mahdollisten puuttuvien todisteiden perusteella sekä hakijan tapauskohtaiset ja taustatekijöihin liittyvät olosuhteet huomioon ottaen voidaan tehdä päätelmä olennaisen tosiseikan hylkäämisestä.

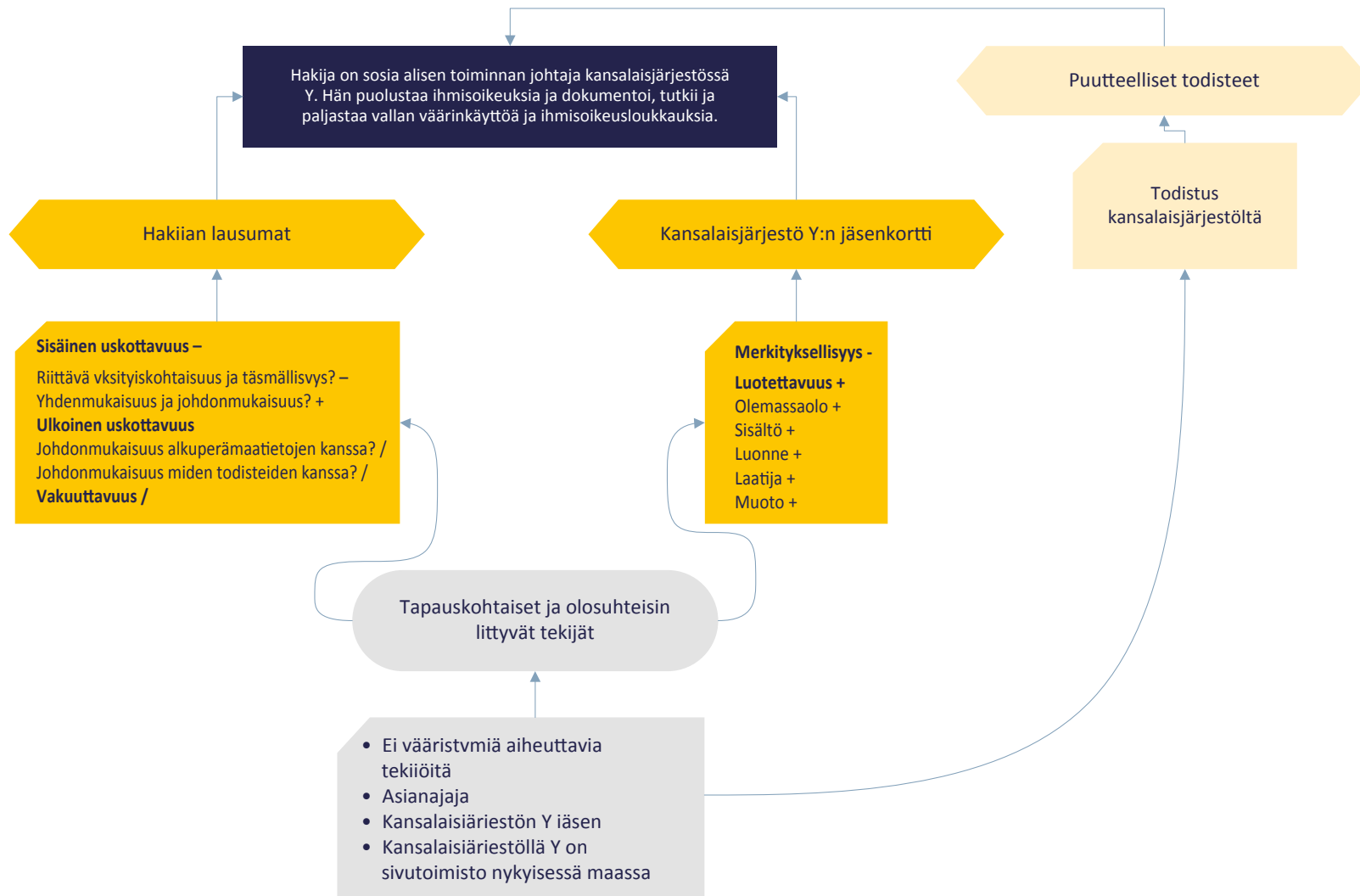
Skenaario 2. Oletetaan, että hakija on esittänyt kansalaisjärjestön Y myöntämän todistuksen. Kaikki kriteerit on käytävä uudelleen läpi, jotta todistusarvo voidaan arvioida. Todistuksen on laatinut kansalaisjärjestön korkean tason jäsen Y, joka antaa hakijan toiminnasta yksityiskohtaisen selvityksen, joka on hakijan lausumien mukainen ja toimitettu alkuperäisessä muodossaan. Saatavissa olevista alkuperämaatiedoista käy ilmi, että tämä henkilö allekirjoittaa tällaisia todistuksia vasta asianmukaisen todentamisen jälkeen ja että tämän todistuksen viralliset osat ovat saatavilla olevan näytteen virallisten osien mukaisia. Todistuksella on siis lähtökohtaisesti suuri todistusarvo sen merkityksellisyyden ja luotettavuuden vuoksi. Näin ollen punnintaprosessissa asiakirjaan liittyvät uskottavuutta koskevat myönteiset havainnot syrjäyttävät hakijan lausuntoihin liittyvät kielteiset havainnot. Olennainen tosiseikka hyväksyttäisiin.

Skenaarioiden 1 koko päättely voidaan tiivistää seuraavan esimerkin miellekarttaan.

Esimerkki skenaarioon 1 perustuvasta miellekartasta

Tarkistuslista

[Sisällysluettelo]

Tarkistuslista. Hakemuskäsittelijän ja hakijan yleiset tehtävät

Yhteistyövelvollisuutta (todistustaakka) noudatetaan koko näytön arvioinnin ajan

- ☐ [Tarkista, täyttääkö hakija velvollisuutensa esittää hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat](#)
 - ☐ Arvioi, [onko hakija todella yrittänyt toimittaa saatavissaan olevat lausunnot ja asiakirjat](#)
 - ☐ Arvioi, [onko kaikki todisteet toimitettu mahdollisimman pian](#)
 - ☐ Tarkista, [onko hakija antanut tyydyttävän selityksen todisteiden puuttumisesta](#)
- ☐ [Täytä tutkintavelvollisuutesi](#)
 - ☐ Tunnista henkilöt, joilla on [menettelyllisiä erityistarpeita](#), ja tue heitä asianmukaisesti
 - ☐ [Kerro hakijalle tämän velvollisuuksista](#)
 - ☐ [Anna hakijan esittää kaikki asiaan vaikuttavat tosiseikat ja todisteet henkilökohtaisessa puhuttelussa](#)
 - ☐ [Pyydä hakijaa selventämään epäselviä kohtia](#)
 - ☐ [Käsittele ilmeiset epäjohtonmukaisuudet, riittävien tietojen puute ja uskottavuusongelmat](#)
 - ☐ [Hanki asiaan vaikuttavat alkuperämaatiedot ja muut todisteet](#)
- ☐ [Ota tarvittaessa huomioon erityiset toteennäyttämissäännöt](#), kun
 - ☐ alkuperämaassa voi olla saatavilla [suojelua](#)
 - ☐ [sisäisen suojelun vaihtoehto](#) voi olla sovellettavissa
 - ☐ [poissulkemista](#) kansainvälisestä suojelusta voidaan soveltaa
 - ☐ hakija on jo aiemmin joutunut [vainon tai vakavan haitan \(tai niiden suoran uhan\) kohteeksi](#).
 - ☐ hakija tulee [turvallisesta alkuperämaasta](#).

Tarkistuslista. Vaihe 1 – Tietojen kerääminen

- ☐ **Kerää hakemuksen kannalta merkitykselliset todisteet**
 - ☐ Kerää hakijan [suulliset lausumat](#) ja/tai [kirjalliset lausumat](#)
 - ☐ Kerää kaikki saatavilla olevat [henkilöasiakirjat ja muut asiakirjatodisteet](#)
 - ☐ Kerää [alkuperämaatiedot](#)
 - ☐ Kerää muita todisteita, jos ne vaikuttavat asiaan ja ovat saatavilla ([lääkärin, psykiatrin ja psykologin lausunnot](#); [perheenjäsenten turvapaikkaa koskevat asiakirja-aineistot](#); [sosiaalisessa mediassa saatavilla olevat tiedot](#) jne.)
 - ☐ Älä kerää [todisteita, jotka loukkaavat hakijan perusoikeuksia](#) (kuten todisteita hakijan seksuaalisesta toiminnasta)
- ☐ **Olennaisten tosiseikkojen tunnistaminen hakuedellytysten perusteella**
 - ☐ Tunnista seuraaviin liittyvät tosiseikat:
 - ☐ [hakijan kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus](#)
 - ☐ [palaamista koskevat tulevat pelot tai vaarat](#)
 - ☐ [todettujen pelkojen tai vaarojen syyt](#)
 - ☐ [se, onko saatavilla suojelua siltä, mitä pelätään tai mikä on vaarana](#)
 - ☐ [mahdolliseen poissulkemiseen liittyvät tosiseikat](#), tarvittaessa
 - ☐ [Ota huomioon olennaisiin tosiseikkoihin liittyvät hakijan henkilökohtaiset olosuhteet](#)
 - ☐ [Jätä pois muut kuin olennaiset tosiseikat](#)
- ☐ **Muotoile selkeät, kattavat ja tosiasioihin perustuvat olennaiset tosiseikat**
 - ☐ [Ota huomioon vain menneisyys ja nykyhetki](#)
 - ☐ [Noudata hakijan lausumia](#)
 - ☐ [Ota mukaan kaikki asiaan vaikuttavat tiedot](#)
 - ☐ [Vältä henkilökohtaisia tulkintoja tai johtopäätöksiä](#)
 - ☐ [Vältä oikeudellisia kysymyksiä](#)
 - ☐ [Muotoile jokainen olennainen tosiseikka tarkoin määritettyjen tosiseikkojen, tapahtumien tai tilanteiden perusteella](#)
- ☐ **Yhdistä asiaan vaikuttavat todisteet olennaisiin tosiseikkoihin.**

Tarkistuslista. Vaihe 2 – Uskottavuuden arviointi

- ☐ **Arvioi asiakirjatodisteet ja muut todisteet arviointikriteerien** perusteella
 - ☐ [Merkityksellisyys](#)
 - ☐ [Luotettavuus: olemassaolo/esiintyminen, sisältö, luonne, laatija, muoto](#)
- ☐ **Anna painoarvo todisteen uskottavuutta koskeville havainnoille**
- ☐ **Arvioi hakijan lausumat uskottavuutta kuvaavien indikaattoreiden perusteella**
 - ☐ [Sovella sisäistä uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita](#)
 - ☐ [Riittävä yksityiskohtaisuus ja täsmällisyys](#)
 - ☐ [Yhdenmukaisuus ja johdonmukaisuus](#)
 - ☐ [Sovella ulkoista uskottavuutta kuvaavia indikaattoreita](#)
 - ☐ [Johdonmukaisuus alkuperämaatiетоjen kanssa](#)
 - ☐ [Johdonmukaisuus asiakirjatodisteiden ja muiden todisteiden kanssa](#)
 - ☐ [Sovella vakuuttavuutta kuvaavia indikaattoreita](#)
- ☐ Oletko ottanut huomioon **tapauskohtaiset ja olosuhteisiin liittyvät tekijät, jotka voivat aiheuttaa vääristymiä?**
 - ☐ Oletko ottanut huomioon [hakijaan liittyvät tekijät](#)?
 - ☐ [Muistin toiminta](#)
 - ☐ [Trauma](#)
 - ☐ [Muita psykologisia ja terveyteen liittyviä ongelmia](#)
 - ☐ [Ikä](#)
 - ☐ [Koulutus](#)
 - ☐ [Kulttuuri, uskonto ja vakaumukset](#)
 - ☐ [Pelko ja luottamuksen puute](#)
 - ☐ [Leimautuminen ja häpeä](#)
 - ☐ [Sukupuoliroolit](#)
 - ☐ Oletko ottanut huomioon [tekijät, jotka liittyvät sinuun hakemuskäsittelijänä?](#)
 - ☐ [Uskottavuusväsymyksen](#) merkit (stressi, uupumus, pitkäaikainen altistuminen kielteisille elämäntapahtumille, epäluottamus, liiallinen itseluottamus jne.)
 - ☐ [Kulttuurinen tausta](#)

- ☐ Oletko ottanut huomioon [puhuttelutilanteeseen liittyvät tekijät](#)?
 - ☐ [Monikielinen viestintä tulkin välityksellä](#)
 - ☐ [Puhuttelu ympäristö](#)
- ☐ **Päätä kunkin olennaisen tosiseikan hyväksymisestä tai hylkäämisestä**
 - ☐ [Punnitse kaikkien olennaiseen tosiseikkaan liittyvien todisteiden uskottavuutta koskevat havainnot](#)
 - ☐ [Tee päätelmät hyväksytyistä ja hylätyistä olennaisista tosiseikoista](#)

Tarkistuslista. Vaihe 3 – Riskinarviointi

- ☐ **Määritä vaarat hyväksytyjen olennaisten tosiseikkojen perusteella**
 - ☐ Ota huomioon hakijan esittämät vaarat
 - ☐ Ota huomioon tällä hetkellä saatavilla olevien tietojen perusteella tunnistetut vaarat
 - ☐ Kuvaile kunkin vaaran osalta
 - ☐ hakijan mahdollisesti kohtaamat tulevat tapahtumat
 - ☐ toimijat
 - ☐ syyt, miksi ne voivat tapahtua
 - ☐ olosuhteet, joissa ne voivat tapahtua
 - ☐ mahdollisuus saada niiltä suojelua
- ☐ **Ota huomioon kaikki riski-indikaattorit, jotka voivat vaikuttaa vaaran todennäköisyyteen**
 - ☐ Ota huomioon [hakijan aiemmin kokemat tapahtumat](#)
 - ☐ Ota huomioon [hakijan lähipiiri tai hakijan kanssa samankaltaisessa tilanteessa olevat henkilöt](#)
 - ☐ Ota huomioon [hakijan henkilökohtaiset olosuhteet, jotka voivat lisätä tai vähentää vaaraa](#)
 - ☐ Ota huomioon [pelättyjen tapahtumien taustalla olevat syyt tai motiivit](#)
 - ☐ Ota huomioon [vainoa harjoittavien tai vakavaa haittaa aiheuttavien toimijoiden kyky uhata tai toteuttaa uhkia paluun jälkeen](#)
- ☐ **Päätelmät vaarasta**
 - ☐ [Tarkastele kaikkia riski-indikaattoreita yhdessä](#)
 - ☐ Arvioi, täyttyykö [kohtuullisen todennäköisyyden kynnysarvo](#)

